

सांत्वत संहिता भूमिका ।

इह किञ्च दुस्तरानन्त संसारपारावारनिमग्ना माध्यात्मिकादि
तापत्रय सन्तापितान् निखिलानपि जन्तू ननुजिघृक्षतो भगवतो
लक्ष्मीपते मुखादुद्गतं महोपनिषदाख्यं शास्त्रम् । यस्य किञ्च
सन्निधौ पञ्चेतराणि कापाळादीनि तन्त्राणि रात्रीयन्त इत्यपरा पञ्च-
रात्र संज्ञापि प्रवर्तते ।

प्रमाण सार्वभौमताच्चास्य महाभारते ब्रह्मसूत्रे भागमप्रामाण्ये
श्रीभाष्ये - श्रीपांचरात्राधिकरणे, पांचरात्र रक्षाया मन्येषु च बहुषु
निबन्धनेषु सुस्पष्टमुद्घुष्यते ।

तदेतत्पञ्चरात्रशास्त्रं एकमूर्तिं चतुर्मूर्तिं नवमूर्तिं प्राधान्यैः
चतुस्त्रिवक्त्रप्राधान्येन च मन्त्रसिद्धान्ता गमासिद्धान्त तन्त्रसिद्धान्त
तन्त्रान्तरसिद्धान्त संज्ञाभि ध्वतुर्धाविभक्तम् ।

तस्यैतस्य सिद्धान्तचतुष्टयात्मकस्य पाञ्चरात्रशास्त्रस्य पात्र
पञ्चोद्भवाद्या अष्टोत्तरशतं संहिताः प्रसिद्धाः ।

तासु च साक्षात् भगवन्मुखोद्गततया रत्नत्रयमिति प्रणितासु
श्रीसात्वत पौष्करजयाख्याभिधानासु विसृष्टसंहिता स्वल्पतमेयं सात्वत
संहिता भगवतोवासुदेवस्य संकर्षणस्यच संवादरूपा तत्त्वहित
पुरुषार्थ तत्साधनभगवदाराधनाद्यवबोधनेन बहुपकरोतिभविनाम् ।
यामेवोद्दिश्य महाभारते कुर्यापित्रामहो ज्ञानवृद्धो भीष्मएवं प्राह-

" ब्राह्मणैः क्षत्रियै र्वैश्यै शूद्रैश्च कृतलक्षणैः ।

अर्चनीयश्च खेव्यश्च कीर्तनीयश्च सर्वदा ॥

सात्वतं विपिमास्थाय गीतस्संकर्षणेनयः ।

द्वापरस्य युगस्यान्त आदौ कलिपुगस्यच ॥ "इति ।

यद्यपीदं वचनं श्रीपांचरात्र सामान्यपरमेव, कृत्स्नस्यापि तस्य
 सात्वतशास्त्र संज्ञावात्, अद्यापि संकर्षणशीतत्वं रूपविशेषणस्यै त-
 न्मात्रा साधारणतया नामप्रसिद्ध्या च एतत्संहिता प्रधानाभिमतता
 भवितुमर्हतीति वयं प्रतिपद्यामहे ।

तदेतादृश्या अस्या मुद्रणे प्रवृत्ता वयम् -

१. अस्मदीय श्री " हयवदन लीलासदन " पुस्तकाल-
 यस्य मेकं ग्रन्थाक्षरैस्ताळपत्रेषु लिखितम् ,
२. विद्वद्र्याणां श्रीपदपुरनिवासिनां श्रीशैलानन्तपूरुष श्रीरङ्गा-
 चार्य स्वामिनां तालपत्रलिखित माध्याक्षर
 मय मपरम् ,
३. " तेषामेव तालपत्रेष्वेव ग्रन्थाक्षरैर्लिखितमितरत् ,
४. " श्री विशाखपत्तन निवासिनां श्रीपरवेस्तु
 ' यस्. पि. वि. रङ्गनाथस्वामिनां आर्यवरगुरुणां
 पुस्तकालयस्य ' तालपत्र लिखितं ग्रन्थाक्षरमय
 मन्यत् ,

इति पुस्तक चतुष्टयाधारेणास्या शोधनं मकार्मम् । प्रायेणैषां
 पुस्तकानां मशुद्धियहुलानां मेकरूपाणां मेघोपलब्धतया सम्भाव्यते
 महत्यशुद्धि रत्न । तथापि ग्रन्थलोपाभावमात्रेण तुल्यद्विः कृतमज्ञैः
 क्षन्तव्योप्यं दोष इति निवेदयामि ।

प्र. अनन्ताचार्यः ।

सम्पादकः ।

• विष्णुयानुक्रमः ।

परिच्छेदसंख्या ।	विषयाः ।	श्लोकसंख्या ।	पटसंख्या ।
१	श्राद्धावतरणम्	२७॥	१ - ३
२	उपासनविधिः	७६॥	४ - १०
३	सुप्रतिबूढमन्त्रोद्धारः	५८॥	११ - १५
४	"	४६॥	१६ - २०
५	सूक्ष्मबूढदेवतान्तर्यामविधिः	११०	२१ - ३१
६	सूक्ष्मबूढदेवतागहिर्यामविधिः चातुरात्याराधनविधिश्च	२२४	३२ - ५०
७	व्रतविधिः	१२४॥	५० - ६०
८	सांवत्सरव्रतविधिः	१५७	६० - ७३
९	विभवेवतान्तर्यामविधिः	१३६॥	७३ - ७४
१०	विभवेवतारागहिर्यामविधिः	५८	८४ - ८९
११	मण्डलध्यानविधानम् कुण्डलक्षणकथनञ्च	७९॥	९० - ९६
१२	पातालनिष्कयादि भगवद्विभव मूर्ति ध्यानविधिः	२४५॥	९६ - ११५
१३	अस्त्रभूषण देवता ध्यानविधिः	६६॥	११६ - १२१
१४	पवित्रारोपणविधिः	३५	१२१ - १२४
१५	पवित्रध्यानविधिः	३४	१२४ - १२७
१६	दीक्षांगाव शान्तिकल्पः	४१॥	१२७ - १३१
१७	वैभवीपनृसिंहमन्त्रोद्धारः तदाराधनाविधिश्च	४५४	१३१ - १६६
१८	अग्निवाचदीक्षाविधिः	२३२	१६६ - १८४
१९	दीक्षाविधिः, घणोष्वाविज्ञानञ्च	१८२	१८४ - १९८
२०	भावायाभिषेकविधिः	४०	१९९ - २०२
२१	समयाचारविधानम्	६६॥	२०२ - २०७

२२	अधिकारिमुद्राभेदकथनम्	६४॥	२०८ - २१३
२३	विभवदेवता पिण्डमन्त्रोद्धार कथनम् }	१२६	२१४ - २२३
२४	प्रतिमाप्राप्तादलक्षणकथनम्	४३१॥	२२४ - २५७
२५	प्रविष्टादिविधिः-	३७५	२५७ - २८७
	आहत्यग्रन्थाः	३४९२॥	

त्रियै नमः ।

श्रीः हयग्रीवाय नमः ।

॥ शास्त्रमुक्तावली ॥

॥ श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वत संहिता ॥

विष्णो राराधनपरा मुनयो मलयबले ।
सन्निविता स्त्रिद्वगन्धर्व विद्याधर निषेविते ॥ १ ॥
कालेन केनचित्स्वर्गा द्रामदर्शन लालसः ।
तत्रावतीर्णो देवार्थं नारदो भगवन्मयः ॥ १ ॥
ज्ञात्वा तस्याचलां भक्तिं देवः परशुलांछनः ।
प्रत्यक्षतां जगामाशु सानुकम्पेन चेतसा ॥ ३ ॥
ततः महष्टयदनः प्रोद्विन्नपुलको मुनिः ।
पूजयामास तं देव मष्टांग पतनादिना ॥ ४ ॥
अथाह भगवान् रामो मधुराश्रया गिरा ।
सदास्ति भक्ति रधिका जन्मबीज क्षयं करी ॥ ५ ॥
एषातु सावित्री शुद्धा नित्यमध्यभिचारिणी ।
तिष्ठन्ति मुनयो येष्व मार्यधाना हरेः पदम् ॥ ६ ॥
तान् सात्वते क्रिया मार्गे मद्भाक्त्वा द्याहियोजय ।
एवमुक्त्वातु तं विप्र मृषीणां हितकाम्यया ॥ ७ ॥
जगामा दर्शनं देव स्तस्माद्देशात्तट्टिषथा ।
सतु दृष्टमना वाक्यं क्षिरसा चाभिवाद्य तत् ॥ ८ ॥
निर्जगामार्चाश्रित्याय पुनैः स्थानवरन्तु तत् ।
अपश्य दाभ्रमं चान्य नानाद्विज निषेवितम् ॥ ९ ॥

तरुपुष्पफलैरादृतं वर्षा कृप हृदान्वितम् ।
 सम्प्रहृष्ट स्तत स्तत्यै द्विजेन्द्रै रभिवादितः ॥ १० ॥
 पूजितश्चाध्यात्मपाद्याद्यै विनिवेशितविष्टरः ।
 अधांजलिधरास्सर्वे प्रोत्फुल्ल नयनाम्बुजाः ॥ ११ ॥
 वदन्ति जन्मसाफल्य मद्य न स्तव दर्शनात् ।
 श्रुत्वा त त्प्रीति जनकं वाक्यं प्रणयपेशलम् ॥ १२ ॥
 नमस्कृत्य हृषीकेशं मुनि रप्याह नारदः ।
 मन्ये कृतार्थ मात्मानं नूनं विमवराहदम् ॥ १३ ॥
 भवद्विस्सह सम्बन्धो यस्य मेऽस्मिन्नुभाश्रमे ।
 वक्तोहं भवतामर्थं देवेनाविलष्टकर्मणा ॥ १४ ॥
 यत्तदेकहृदस्सर्वं माकर्णयतसाम्प्रतम् ।
 अद्यप्रभृतिदेवेश माराधयतकेशवम् ॥ १५ ॥
 रहस्याम्नायविधिना शश्वन्मोक्षप्रदेनतु ।

ऋषय ऊचुः ।

मुनेश्चिरमपन्नानां भक्तानां नोभवान्गतिः ॥ १६ ॥
 नारायणपदप्राप्ते र्यच्छ्रेयस्तप्रकाशय ।

नारदः ।

यच्चोदितेन हल्लिना प्रागुक्तं [क्तं] चक्राणिना ॥ १७ ॥
 पारम्पर्यागततन्त्रे गदतश्शृणुतद्विजाः ।
 पुराज्ज्ञातकृतेप्राप्ते त्रेताख्येह्यपरयुगे ॥ १८ ॥
 ईषदारक्ततांयाते जगद्धातरिचाच्युते ।
 आदसंकर्षणोविष्णुं ज्ञात्वाविनयवानपि ॥ १९ ॥
 किमिदं देवपश्यामि तयरूपविपर्ययम् ।
 महस्योवाचभगवा न्मेवमभिरयानिरा ॥ २० ॥

नायं सकालो यत्रासी त्सत्त्वैकबहुलोजनः ।
अयरागपरोलोक स्तद्धृतधारयाम्यहम् ॥ २१ ॥

संकर्षण उवाच ।

कालस्वभावजः केन कर्मणा राग ईदृशः ।
नलादयतिलोकानां त्वद्भस्तानां विशेषतः ॥ २२ ॥

श्रीभगवानुवाच ।

त्रिविधेन प्रकारेण परमं ब्रह्म ज्ञातम् ।
आराधयन्ति ये तेषां रागास्तिष्ठति दूरतः ॥ २३ ॥

संकर्षण उवाच ।

भगवंस्त्रिविधं ब्रूहि - उपेयं ब्रह्मलक्षणम् ।
द्वितीयं च प्रपन्नानां व्यामोहं विनिवृत्तये ॥ २४ ॥

श्रीभगवानुवाच ।

षाड्गुण्य विग्रहं देवं भास्वज्ज्वलनं तेजसं ।
सर्वतः पाणिपादं तत्सर्वतोक्षि शिरोमुखम् ॥ २५ ॥
परमेतत्समाख्यातं मेकं सर्वश्रयं तथा ।
एतत्पूर्वं त्रयं चान्य ज्ञानार्थं भेदितं गुणैः ॥ २६ ॥
विद्धि तद्ब्रह्मसंज्ञं निरायास फलप्रदम् ।
मुख्यानुवृत्तिभेदेन युक्तं ज्ञानादिकैर्गुणैः ॥ २७ ॥
नानाकृतिं च तद्विद्धि धैर्यं भुक्तिमुक्तिदम् ॥ २८ ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीमातृवत संहितायां प्रश्नप्रतिवचनं नाम

प्रथमः परिच्छेदः ॥ १ ॥

अथ द्वितीयः परिच्छेदः ।

श्रुत्यैव मच्युतमुखा देवदेवो हृदयधुः ।
द्वितीयः भवभीतानां पुनराह द्विजोत्तमा ॥ १ ॥

संकरणः ।

विधिना कीदृशेनैव ह्युपासा विहिता प्रवै ।
उपासकानां भक्तानां समासाद्बुद्धि मे विभा ॥ २ ॥

श्री भगवानुवाच ।

शृणु सभ्य कर्मवक्ष्यामि यदहं चोदित स्वया ।
यज्ज्ञात्वा न पुन जन्म पुनरेवानुया न्नरः ॥ ३ ॥
ब्राह्मणानां च सद्ब्रह्म वास्तुदेयाख्य याजिनां ।
लक्षभूतं यदा स्मृष्टे हृदि स्थ माधिकारिणाम् ॥ ४ ॥
विवेकदं परं शास्त्रं ब्रह्मोपनिषदं महत् ।
दिव्यमार्गं समोपेतं मोक्षैक फललक्षणम् ॥ ५ ॥
तादृक्परिस्तुतं तस्मा जगदुद्धरणाय च ।
तदाय मुपदेक्ष्यामि यद्वेदे बंधुभि स्थितम् ॥ ६ ॥
निजिमोक्षमदं शुद्धं सरस्वरं महाफलम् ।
अष्टांग योग सिद्धानां ह्यागनिस्तामनाम् ॥ ७ ॥
योगिना माधिकारस्स्या देवमिन् हृदयेदाये ।
व्याप्तिभ्रमं मुक्तानां विप्राणां वेदवादिनाम् ॥ ८ ॥
समन्त्रेषु चतुर्विधे त्वधिकारो नचान्यथा ।
अपाना क्षत्रिपादीनां प्रपन्नानां च तत्त्वतः ॥ ९ ॥
अमनः पितारन्तु चतुर्विधनिपात्रमे ।

सक्रिये मन्त्रचक्रेषु वैभवीये विलोकिनाम् ॥ १० ॥
 ममता सन्निरस्तानां स्वकर्म निरतात्मनाम् ।
 कर्मवाङ्मनसै स्सम्यग्भक्तानां परमेश्वरे ॥ ११ ॥
 चतुर्णां मयिकारोवै प्राप्ते दीक्षा क्रमे सति ।
 एवं सम्प्रतिपन्नानां मन्त्रपूर्वं यथा स्थितम् ॥ १२ ॥
 विधानमेकमूर्तीयं समाकर्णय साम्प्रतम् ।
 प्रशस्ते विजने गुणे गन्धलिप्ते धरातले ॥ १३ ॥
 सुधूपिते र्घ्यपुष्पादृष्टे वर्णचक्रं प्रसाध्य च ।
 यस्मिन् प्रतिष्ठितं विश्वमाब्रह्मभुवनान्तिकम् ॥ १४ ॥
 येनोदितेन जगतः प्रभवस्समनन्तरम् ।
 स्वात्मन्युपरते यस्मिन् प्रलयस्सम्प्रजायते ॥ १५ ॥
 भेरुकं चन्द्रसूर्याभ्यां सवाद्याभ्यन्तरन्तु यत् ।
 नित्योदितं यदक्षस्थं वर्णं मीश्वरवाचकम् ॥ १६ ॥
 यत्र स्थानविभागेन चागात्मा भगवान् स्थितः ।
 भकाराद्यो विसर्गान्तस्सौरं चान्द्रं कलागणः ॥ १७ ॥
 ह्रस्वदीर्घविभागेन नाभौ यत्र द्विरष्टकः ।
 कादिभान्तोऽप्यरान्तस्थः प्राकृतस्तत्र संचयः ॥ १८ ॥
 पृथिव्यादिप्रकृत्यन्तयुग्मयोगेन लाङ्गलिन् ।
 कलिना देहभृत्कालो नेमिगो नवलक्षणः ॥ १९ ॥
 मकाराद्यो विसर्गान्तो यत्र पृथ्वीगणस्स्वयम् ।
 कालवैश्वानरस्साक्षान्माताण्डायुतसन्निभः ॥ २० ॥
 ज्वालाऽयुतसहस्रादृद्यो वर्णान्तो भगवान् स्थितः
 आमध्या त्रयिपर्यन्तं नमोन्तावर्णसन्ततिः ॥ २१ ॥
 उज्ज्वीर्योऽर्घ्यादिना भ्यर्च्यं विद्यावीजं हि चक्रराट् ।
 ततस्समुद्धरेन्मन्त्रं परमात्मनि वाचकम् ॥ २२ ॥

गळन्त मधृतप्रख्य मचिरा न्मोक्षसिद्धिदम् ।

भक्षस्थ मुद्धरे तूर्ध्व नेमे षष्ठ मनन्तरम् ॥ २३ ॥

नाभिद्वितीयेना क्रान्तं द्वितीय मिद मक्षरम् ।

द्वितीयं दशसंयोगि (?) तदादौ चाष्टमा त्मरम् ॥ २४ ॥

नाभे स्रयोदशोपतं द्वितीय मिद मक्षरम् ।

अथ द्वितीयं नवमा त्राभीतुर्था दिनान्वितम् ॥ २५ ॥

द्वितीय मष्टमा द्वर्ण केवलं विद्धि पंचमम् ।

पिज्ञानपाद भादाय त्रचक्षरं तदनन्तरम् ॥ २६ ॥

भाद्य मेकादशा द्वर्ण भिन्नं नाभ्यपरेणतु ।

नेमे स्तुतीयवर्णस्य तत स्तमुपरि न्यसेत् ॥ २७ ॥

मन्त्रान्तं नवम द्योत द्दशमं मे निबोधतु ।

नाभिद्वितीयेना क्रान्तं प्राग्वर्णं चाष्टमारगम् ॥ २८ ॥

नेमे द्वितीयं तदनु नेमे रादाय चाष्टकम् ।

तदुद्देशा स्तुतीयंच स्थितं तत्पंचमोपरि ॥ २९ ॥

त्रयोदश मिदं विद्धि नवमा दपरं ततः ।

षष्ठस्य नेमिवर्णन्य चोर्ध्वं तत्त्रितयं न्यसेत् ॥ ३० ॥

युक्तं नाभितृतीयेन ह्यय षोडश मुच्यते ।

द्वितीयं दशमा द्वर्णा त्राभ्येकादशसंयुतम् ॥ ३१ ॥

चैतन्याय पदं दद्यात्सनमस्क मतः परम् ।

द्वाविंशार्णो ह्यय मन्त्रः पदै षड्भिरलंकृतः ॥ ३२ ॥

तत्रैकार्णं पदं ज्ञानं चतुर्वर्णं पदं बलम् ।

पडक्षरंचा प्यैश्वर्यं वीर्यं पंचाक्षरं परम् ॥ ३३ ॥

चतुर्वर्णं पदं तेजः शान्तं स्याद्द्वयक्षरंच यत् ।

तेजो वीर्यं बलं शक्ति रैश्वर्यं ज्ञानमेवच ॥ ३४ ॥

दृगस्य ववच शैख शिरोहृच्च यथाक्रमम् ।
 मन्त्र स्तमाधिविषये नानाभूमिजयेषुच ॥ ३५ ॥
 निराकारो निरगश्च स्मर्तव्यो ब्रह्मलक्षणः ।
 तत्प्राप्त्युपाये प्रथमे यागदोमादिवेतु वै ॥ ३६ ॥
 साकार सस्मरे त्साग परिवारेण चावृतम् ।
 भानीता व्यक्तता येन स्वयं ज्ञानादयो गुणा ॥ ३७ ॥
 शश्व यागसमापयर्थं धर्मणा मनुकपया ।
 सोनग स्तस्मृतो मन्त्रो भक्तिभ्रद्धावशेनतु ॥ ३८ ॥
 फल यच्छति वै नूनं नित्यं तद्भाजितात्मना ।
 प्राधान्येन क्रतोः स्थैर्यं मोक्षो यत्रा नुपगतः ॥ ३९ ॥
 तत्र तद्विघ्नशान्त्यर्थं मन्त्रार्थं विद्धि मन्त्रपम् ।
 विपर्ययेतु नेत्रान्तो मन्त्रो यस्मा न्महामत ॥ ४० ॥
 दृग्दृष्टिशुद्धमार्गाणां क्व विघ्नाः शान्तचेतसान् ।
 स्वयं मन्तर्गते तेजः स्स्थातन्त्रघाच्च बहिष्कृतम् ॥ ४१ ॥
 येन येन हि मन्त्रेण सच नेत्रान्वित स्मृतः ।
 स्वप्रकाशः सधनुषमो येन येन हृदन्तरे ॥ ४२ ॥
 सिताक्षितः स्तमाकृष्टिः स्तनु तद्वाचको सितः ।
 अथ मन्त्रधरस्यास्य शृणुष्व राधन यथा ॥ ४३ ॥
 सथाद्याभ्यन्तरावस्थः समर्थः ममलेक्षणः ।
 परिच्छिद्युतमलः स्तनातः शुद्धवासा जितेन्द्रियः ॥ ४४ ॥
 वाग्यतः पुष्पदर्भाद्यैर्द्रागप्रस्य पतत्रिपम् ।
 सचक्रं पूजयित्वादौ सविशेद्भगवद्गृहम् ॥ ४५ ॥
 उपार्जितः पुरस्ताद्वै यागोपकरणं महत् ।
 तत्सर्वं दक्षिणे कृत्वा वामेतु वरव न्यसेत् ॥ ४६ ॥

गालितेनाम्भसा पूर्णं मध्ये भद्रासनं न्यसेत् ।
 मृत्पात्रोपलधातूय मेकाद्वित्रिशतंतु घा ॥ ४७ ॥
 चतुरश्र मथाष्टाश्रं चतुरश्रयुतंतु घा ।
 चतुष्पादस्तमायुक्तं चतुराधरणांकितम् ॥ ४८ ॥
 मकराभ्यामण्डन्तु गमणेनो पलक्षितम् ।
 तदध श्रोतरस्यां घै नलं पश्चान्तराश्रितम् ॥ ४९ ॥
 शोण्यचक्रांकितं कुर्यात् ॥ जलाधारं गुलक्षणम् ।
 मध्ये परिष्ट वैदामे काष्ठजेवाग्निनासने ॥ ५० ॥
 पद्मपद्मासनः पुष्पां न्यासे मन्त्रघरेणतु ।
 अभिलं मस्तके ताज दादित्या दपवन्नयसेत् ॥ ५१ ॥
 व्यापकत्वेन तदनु विन्यसे द्वित्रिलक्षणम् ।
 भंगुष्ठद्वितया द्याव त्कनिष्ठाद्वितयावधि ॥ ५२ ॥
 ज्ञानाद्यं धीर्यपर्यन्तं विन्यसे दंगपंचकम् ।
 मूलव द्वापकत्वेन नेत्रमूर्ध्वैगुलीपुच ॥ ५३ ॥
 भाग्यधरन्ता त्पादान्त मय मन्त्रन्तु विग्रहे ।
 ततस्तु हृदये ज्ञानं यतो भज्येत तत्र तत् ॥ ५४ ॥
 ऐश्वर्यं शिरसो देशे यस्मा दुपरि तिष्ठति ।
 प्राकृतं तात्त्विकं वापि सर्वत्र कमलेश्च ॥ ५५ ॥
 हार्दाम्ने कूर्ध्वगायांनु शिखायां शक्तिमन्त्रराट् ।
 बलं चाखिलगात्राणां तद्रतं वायुना सह ॥ ५६ ॥
 मूर्ध्नि च सूर्यगात्रे च तद्द्वार्य हस्तयो न्यसेत् ।
 अन्तर्बोधस्वरूपं य त्प्राकृतध्वान्तशान्तिकृत ॥ ५७ ॥
 तेज स्त तेजसे स्थाने न्यासकाले समस्यते ।
 चतुःपंचनवद्वारे देहे देवगृहे पुरा ॥ ५८ ॥

न्यस्यैव मभिमानन्तु मन्त्राख्य मयलम्ब्यच ।
 मनस्युपरतं कुर्या दक्षप्रामं बहि स्थितम् ॥ ५९ ॥
 चित्तं बुद्धौ विनिक्षिप्य तां बुद्धि ज्ञानगोचरे ।
 ज्ञानभावनया कर्म कुर्या द्वै पारमार्थिकम् ॥ ६० ॥
 चतु श्वक्रे नवद्वारे देहे देवगृहे पुरा ।
 कण्ठरूपधराकूटं हृत्पद्मं य दधोमुत्तम ॥ ६१ ॥
 तत्कर्णिक्रा घने मध्ये कूटमूर्ध्वमुखंतु यत् ।
 शब्दव्यक्ति स्तदूर्ध्वंतु स्थितार्केंद्रप्रिलक्षणा ॥ ६२ ॥
 त्रिदोषिभास्वरा नाडी त्यज्यक्त ध्वनिर्विग्रहा ।
 व्यस्तं चक्रत्रयस्योर्ध्वं वर्तते या महामते ॥ ६३ ॥
 निस्तृता ब्रह्मरन्ध्रेण गता सूर्यपथात्परम् ।
 वायुद्वारेण पाताळं भित्वा याता सुगोचरम् ॥ ६४ ॥
 संकल्पविषय स्वर्गं स्तद्वन्धं प्रतितिष्ठति ।
 सूत्रे मणिगणायद् न्मध्यनाडी ह्यत स्मृता ॥ ६५ ॥
 लक्षस्थानेतु पूर्वोक्ते तस्या मध्यन्तरेतु वै ।
 सम्पुटे शशिमूर्धाख्ये निमेषान्मेषलक्षणे ॥ ६६ ॥
 तत्रार्क चाब्ज मालम्ब्य परा वाग्ध्रमरी स्थिता ।
 या सर्व मन्त्रजननी शक्तिश्शान्तामनोविभोः ॥ ६७ ॥
 वदन्ति वर्णजं नादं शब्दब्रह्मेति यत्स्मृतम् ।
 अकार पूर्वो हान्तश्च धारा सन्तान रूपधृक् ॥ ६८ ॥
 नादावस्थान गगने देवोऽनन्तसमान्वितः ।
 शान्त स्तंघितस्वरूपस्तु भस्मानुग्रह काम्यया ॥ ६९ ॥
 अर्नापम्येन वपुषा ह्यमूर्तो मूर्ततां गतः ।
 विश्वनाप्पाययन्कान्तया पृर्णेन्द्रयुत तुल्यया ॥ ७० ॥

यरदाभयदेनैव शंखचक्रांकितेनतु ।

त्रैलोक्यो ऋति दक्षेण युक्तः पाणिद्वयेन तु ॥ ७१ ॥

रश्मिभि भास्करो यद् तस्मद्देव चोर्मिभिः ।

समूर्तिभि रमूर्तिभि रच्युताद्याभि रच्युतम् ॥ ७२ ॥

दीप्तिमाद्भिरमूर्तेस्तु सुधाकल्लोलसंकुलैः ।

पूर्णं भाभरणै रसर्वै र्निर्विकाराग्निविग्रहः ॥ ७३ ॥

ततः खाब्जकमध्यात्तु च्युतामूर्ध्वास्थितां स्मरेत् ।

गंगाभगवत्पुं मूर्ध्नि तेनामृतजलेनतु ॥ ७४ ॥

अर्घ्याद्यखिलभोगानां कार्या वै शुभकल्पना ।

तैः क्रमात्प्रीणयेद्देव मायन्तुर्यपदेस्थितम् ॥ ७५ ॥

प्रणवद्वितयं चोक्त्या प्रीयतां मे परः प्रभुः ।

अथ कर्मात्म तस्वेतु कृतकृत्ये सति प्रभुः ॥ ७६ ॥

आस्ते विलाप्य स्वरूपं नित्यं व्यक्ती कृतं च यत् ॥ ७६ ॥

इति श्रीपाञ्चरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्

द्वितीयः परिच्छेदः ॥ २ ॥

अथ तृतीय परिच्छेदः ।

नारदः ।

पुनराह जगन्नाथः प्रसंगेन मुनीश्वराः ।

परमाराधनं प्राप्य त्वरस्य परमात्मनः ॥ १ ॥

श्रीभगवानुवाच ।

हवर्णं कर्णेकायान्तु सुषुप्त्याख्येपदेत्वधः ।
 चतुर्धा प्रभव्याख्येन क्रमेण तमजयजेत् ॥ २ ॥
 ज्ञानविद्या चतुष्केण यथा तदवधारय ।
 वेदकावेन भगवान् ब्रह्मसर्वलिताकृतिः ॥ ३ ॥
 स्तम्भवत्कर्णिकामध्ये स्थित्वा वेद्यत्वं मेति च ।
 स्वप्नमेवोपकाराय कर्मिणां ब्रह्मयाजिनां ॥ ४ ॥
 प्राग्भागादुत्तरं यावद्गुणभेदेन लांगलिन् ।
 विभज्यतात्मनाऽऽत्मानं यासुदेवः परः प्रभुः ॥ ५ ॥
 अनुक्षितस्वरूपस्तु प्राग्भागे षड्गुणात्मना ।
 षडसवलिते नैव ज्ञानेनास्तोऽथ दक्षिणे ॥ ६ ॥
 ऐश्वर्येण तु चौर्येण प्रत्यग्भागे प्रतिष्ठितः ।
 तेज आकृत्यात्मना सौम्ये सस्थितः परमेश्वर ॥ ७ ॥
 यद्यप्यरूपो भगवान् व्यूहात्मा गुणलक्षणः ।
 अत्रापि पूर्वमेवाक्तं रूपं मत्स्योपपद्यते ॥ ८ ॥
 किन्तु द्वितीयमूर्तेर्वै शुभपाणितलद्वये ।
 स्फुटो रेखा मयश्चास्त्वुत्पन्नं लांगलं महत् ॥ ९ ॥
 रम्येपुजा तृतीयस्य दक्षिणाभिहितः करः ।
 तुर्यस्यासि वरेणैव शंखमाभ्यां करद्वये ॥ १० ॥
 अवाहमुखः करवशाद्दूर्ध्वं च स्वभाषत ।
 एतावता लक्षणेन व्यक्तीभावगतेन च ॥ ११ ॥
 भावमिति निबध्नाति व्यूहोऽस्मिन् साधकस्य तु ।
 सादृश्यात् षड्गुणत्वाच्च समत्वाच्च विशेषतः ॥ १२ ॥
 शान्तत्वा त्रिष्वलत्वाच्च न भेदो विद्यते यतः ।
 गुणद्वयद्वयेनैव यद्यप्युक्तं पुरा मया ॥ १३ ॥

एकैकं भगवद्रूपं मुख्यवृत्त्या तथापि हि ।
चतुष्कमवशिष्टं च द्रुणानां उमवस्थिताः [१] ॥ १४ ॥
तद्भजेता नृमुत्तिष्ठ - एकैकस्य च सर्वदा ।
एवं ज्ञात्वा स्मृतिं ब्राह्मो स्वानन्दां स्पन्दलक्षणां ॥ १५ ॥
ब्रह्मासृत्तमयै भोगै र्योजयेत्तमस्तावृतः ।
विशुद्धपुद्गला देहान्ते खविशत्यमलं पदम् ॥ १६ ॥
अथ मन्त्र चतुष्केन्तु ब्रह्मपाङ्गुण्यवाचकम् ।
कर्मिणां भोक्षदं शब्द स्पृशोद्दिष्टं निबोधतु ॥ १७ ॥
आदापाक्षगतं बीजं नाभिपूर्वं मतः परम् ।
भरादेकादशात्पूर्वं तस्याधो विनिवेशिते ॥ १८ ॥
वर्णं नेमे स्तृतीयं य तृतीय मिद मक्षरम् ।
द्वितीय मष्टमाद्धर्णं नाभे रतुर्यादिनान्वितम् ॥ १९ ॥
ततस्तु नवमं नेमेः केवलं विद्धि पञ्चमम् ।
अष्टमादपरं घर्णं द्वितीयस्वर सयुतम् ॥ २० ॥
षष्ठमेत द्विजानीया त्सप्तमं दशमात्परम् ।
अथ द्वितीयदशमा दादायोर्ध्वेन विन्यसेत् ॥ २१ ॥
अष्टमा तद्वितीयस्य मन्त्राणा मिद मष्टकम् ।
द्वितीया त्रयम वर्णं मष्टमा दपरं ततः ॥ २२ ॥
[१] ताक्षेकादशमोपेतं द्वितीयं नेमिमण्डलात् ।
पूर्वं मेकादशा च्छुद्ध तादृङ्नेने स्तृतीयकम् ॥ २३ ॥
नेमिपूर्वस्य तदनु नाभे रेकादशांकितम् ।
नेमे षष्ठ मया दाय स्थित तत्पञ्चमोपरि ॥ २४ ॥
ततो नाभिद्वितीयेन युक्तं नेमे रतृतीयकम् ।
द्वितीय केवलं नेमे रादायच महामते ॥ २५ ॥

कथं नमः पदं पश्चाद्योजये चतुरक्षरम् ।
 एकादशतिभिर्घर्णे रय भ्रमन् उदाहृतः ॥ २६ ॥
 अभिन्नः पदभेदेन भवे देकाधिकस्तु वै ।
 प्राग्वर्णेन पदं पूर्वं पंचार्णं द्वितयं भवेत् ॥ २७ ॥
 षडक्षरं तृतीयन्तु चतुर्थं तद्वदेव हि ।
 द्व्यक्षरं पंचमं विद्धि तद्वत्पष्ठं मझामते ॥ २८ ॥
 अथापरं मझामन्त्रं द्वितीयं मवधारय ।
 यज्ज्ञात्वा न पुनर्जन्म भवन्पाराधकस्य च ॥ २९ ॥
 आदाया क्षरमध्यस्थं नाभिपूर्वं मतः परम् ।
 पूर्वं नेमेस्तु तस्यैव योज्यं नाभित्रयोदशम् ॥ ३० ॥
 द्वितीयादपरं वर्णं स्र्यंशदत्त्यात्मने पदम् ।
 द्वितीयं द्वादशाद्वर्णं द्वितीयात्प्रथमं ततः ॥ ३१ ॥
 पंचमंच बहिष्ठेभ्यस्त्रीनेता न्विद्धि केवलाम् ।
 नाभ्येकादशसंभिन्नं द्वितीयं चाष्टमा ततः ॥ ३२ ॥
 नमोनमः पदयुतो मन्त्रश्चा[?] शाक्षरः ।
 अस्यैकार्णं पदं पूर्वं त्र्यक्षरं तदनन्तरम् ॥ ३३ ॥
 षडक्षरं तृतीयन्तु चतुर्थं चतुरक्षरम् ।
 द्वितीयं द्व्यक्षरं चान्यत्पदयोस्त्वम्प्रकीर्तनम् ॥ ३४ ॥
 तृतीयं मथ वक्ष्यामि मन्त्रं मन्त्रविदांवर ।
 यज्ज्ञात्वा मानसीं शुद्धिं पराभ्येति कर्मणाम् ॥ ३५ ॥
 योज मादाय मध्यस्थं माद्य मेकादशा ततः ।
 नेमे स्तृतीयं तदध ऊर्ध्वेनाभ्यपरन्तु वै ॥ ३६ ॥
 अथाद्यष्टमाद्वर्णं द्वितीयं स्वरसंयुतम् ।
 तद्वदेकादशादाद्यं वर्णमन्यं समाहरेत् ॥ ३७ ॥
 दशमादपरं वर्णं नेमेरष्टकमन्ततः ।
 युक्तनाभिं द्वितीयेन त्वाद्यं नेम्यक्षरन्तुपत् ॥ ३८ ॥

नाभित्रयोदशोपेत मादायदशमात्परम् ।

द्वितीयं नवमाद्वर्णं यत्तन्नाभ्यपरेणतु ॥ ३९ ॥

तत्संख्यं दशमाच्छुद्धं ततोवाह्यात् पञ्चमम् ।

नेमे द्वितीयं तदधो युक्तं नाभेः परेणतु ॥ ४० ॥

द्वितीयं दशमाद्वर्णं प्राणाय श्वक्षरपदम् ।

तत्सवेकादशादायं केवलं च समाहरेत् ॥ ४१ ॥

अथ नाभि द्वितीयेन युक्तं नेमेस्तृतीयकम् ।

नाभित्रयोदशोपेतं बहिष्ठे प्वपरन्ततः ॥ ४२ ॥

नेमेस्तृतीय स्योर्ध्वेन नियमा दपरं न्यसेत् ।

ततो नाभि द्वितीयेन युक्तं माङ्गेमिमण्डलात् ॥ ४३ ॥

द्वितीय मधवैवाह्या त्सनमस्कां हि केवलम् ।

त्रयोविंशतिभिर्वर्णै रपेतो ह्येवमन्तराद् ॥ ४४ ॥

पदैः पूर्वोक्तसंख्यस्तु तेषां भेदोऽप्यधोऽन्यते ।

पूर्वमेकाक्षरं विद्धि द्वितीयं तु नवाक्षरम् ॥ ४५ ॥

तृतीयं द्व्यक्षरं चैव चतुर्थं त्र्यक्षरं स्मृतम् ।

षडक्षर मधोर्ध्वस्थं द्व्यक्षरन्तदनन्तरम् ॥ ४६ ॥

चतुर्थमधुना मन्त्रं निबोध गदतोमम ।

येन विज्ञात मात्रेण संविदुत्पद्यते परा ॥ ४७ ॥

आदायादौ यदक्षस्थं नाभिपूर्वमनन्तरम् ।

तत् तृतीया दपरं वर्णं मादायलांगलिन् ॥ ४८ ॥

नेमे द्वितीयं तस्या ध स्तदधो नाभि पञ्चमम् ।

द्वितीयमष्टमाद्वर्णं तत्संख्यं नेमिमण्डलात् ॥ ४९ ॥

आदायैतद्वर्णं युक्तं नाभ्यपरेणतु ।

अथ नाभितृतीयेन युक्तं वाह्यात् पञ्चमम् ॥ ५० ॥

भाद्यात्पूर्वमथादाय नाभिसप्तम संयुतम् ।

द्वितीयमष्टमाद्वर्णं द्वितीयं नेमि मण्डलात् ॥ ५१ ॥

आदायाभ्यां त्रयोक्तव्यं द्वितीयं नाभिगोचरात् ।

अथ द्वितीयं दशमा त्केवलं वर्णं माहरेत् ॥ ५२ ॥

द्वितीय मष्टमा द्वर्णं तदूर्ध्वे दशमा त्परम् ।

नाभिद्वितीय मस्यैव योजयेत्तदनन्तरम् ॥ ५३ ॥

ततो नेमिद्वितीयन्तु केवलं वर्णं माहरेत् ।

अथ नाभे र्यदादिस्थं प्राग्वर्णं दशमादरात् ॥ ५४ ॥

तदधो द्वितीयं बाह्या त्रयिवर्णं मनन्तरम् ।

युक्तं नाभिद्वितीयेन त्वादाय तदनन्तरम् ॥ ५५ ॥

नेमिद्वितीयसंख्यंयं श्रमस्कारपदं ततः ।

अष्टादशाक्षरो ह्येष द्व्यधिकः पदसंख्यया ॥ ५६ ॥

एकार्णं पदमाद्यन्तु द्वितीयं चतुरक्षरम् ।

पंचाक्षरं तृतीयन्तु चतुर्थं चतुरक्षरम् ॥ ५७ ॥

तथैव पंचमं विद्धि ह्यन्तस्थद्व्यक्षरं स्मृतम् ।

यत्र यत्र पदानां च वर्णाधिक्यं मुदाहृतम् ॥ ५८ ॥

तत्रादौ नाभिपूर्वन्तु व्याहृत्या च पदं न्यसेत् ॥ ५८२ ॥

इति श्रीपाञ्चरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्

सुषुप्तिव्यूहमन्त्रोद्धारो नाम

तृतीयः परिच्छेदः ॥ ३ ॥

अथ चतुर्थः परिच्छेदः ।

नारदः ।

अथाह भगवान् देवो रक्तराजीव लोचनः ।
प्रसन्न स्तुतस्तत्रास्यो विधान मपरं द्विजाः ॥ १ ॥

श्रीभगवानुवाच ।

येनात्मा स्वप्नएवात्मा कर्मिणा मनुकंपया ।
क्रमेण व्यक्ततां नीतो वाग्वर्णकमलोपरि ॥ २ ॥
अभिन्नपूर्णपाद्गुण्य विभवेनो पटुंहितम् ।
भाभि स्वितादिभि दीप्त मभिन्नाभि निरन्तरम् ॥ ३ ॥
भवलोक्यामलं देव मुद्रितं स्वेन तेजसा ।
कर्णिकाग्रं समाश्रित्य दिव्यं मन्त्रवरं पुनः ॥ ४ ॥
पश्येत्स्वयं स्वशक्त्यायै काले नादस्य मूर्तिना ।
संदरन्तं च तद्रूपं व्यक्तं पूर्वोक्त लक्षणम् ॥ ५ ॥
एवं मन्त्रमयं देव मुपसंहृत्य लांगलिन् ।
भामूलात्कर्णिकाग्रं च सम्पूर्यास्ते स्वतेजसा ॥ ६ ॥
ब्रह्मयूप स्वरूपेण त्वाक्रम्य स्वम्महामते ।
सौम्यमूर्तिं चतुष्कन्तु सर्वदिक्प्रसृतं च यत् ॥ ७ ॥
प्राच्यांसितेनवपुषा सूर्यकान्त्याधिकेनतु ।
व्यस्तिसम्येति भगवान् वासुदेवात्मना स्वयम् ॥ ८ ॥
पद्मराग समानेन तेजसा समनन्तरम् ।
उदेति दक्षिणस्थां वै प्रभुस्संकर्षणात्मना ॥ ९ ॥

धर्माग्निरग्नितन्नाम अतधामा धिकेनतु ।

रूपेण पश्चिमस्यां च व्यक्त प्रद्युम्न सङ्गया ॥ १० ॥

शरद्वगन संकाश वर्णेन परमेश्वरः ।

समास्त उत्तरस्यां चाप्यनिरुद्धात्मनाततः ॥ ११ ॥

सस्थान मादि मूर्तवै सर्वेषान्तु समस्मृतम् ।

सूर्यकोटि प्रभास्त्वै तेजसा कमलेशणा ॥ १२ ॥

दन्तज्योत्स्ना वितानैस्तु प्रकटीकृत दिग्मुखा ।

पूर्णचन्द्रा युताकार मुक्ताहार चलकृता ॥ १३ ॥

लक्ष्मीपूष सदृशै स्स्वाम्यै स्स्वाम्यैर्युताः ।

यरायुधो द्योतिकरा स्वयकेच्छिद्रे रजुश्लिताः ॥ १४ ॥

लोमोत्थितैस्तुकल्हारैः पादपत्र तलाद्विताः ।

वितन्मजनसन्ताप शमनव्यावृत्तानना ॥ १५ ॥

करुणा पूर्णहृदया जगदुद्धारणोद्यता ।

स्वदेहतेज स्सम्भूत ज्वालामण्डल मध्यगाः ॥ १६ ॥

एव मेघेषभगवान् सपुन्यः प्राक्प्रयोगतः ।

एकैकैतनु भागेन प्रभवेन क्रमेणतु ॥ १७ ॥

पुनरेवा निरुद्धादी ग्राह्यं यन्त महामतः ।

क्रमात्रिरन्तरैर्भोगै रभ्यर्च्यपरमेश्वरम् ॥ १८ ॥

प्रणवद्वितयेनैव बुद्ध्यातुमुपिशुद्धया ।

अप्ययाख्येन विधिना ह्याग निरतै र्वुधैः ॥ १९ ॥

तथा भिन्नतनो मन्त्रं देवस्यास्य महात्मनः ।

विशाखपूष संज्ञस्य वक्ष्ये त्रिधात्रिवेकम् ॥ २० ॥

वर्णमक्षस्यमात्राय त्वाद्यमेकादशा ततः ।

भिन्ननाभि द्वितोत्रेन तृतीय नेमिमण्डलान् ॥ २१ ॥

द्वितीयं केवलं बाह्या तेजो रूपायवैपदम् ।
 ततस्त्रेकादशा तूर्ध्वं केवलन्तु समादरेत् ॥ २२ ॥
 तृतीयमक्षरं बाह्या युक्तं नाभ्यपरेण तु ।
 दशमा दपरं पूर्णं पूर्वमेकादशात्ततः ॥ २३ ॥
 एकादश स्वराक्रान्त मुद्धरे तदनन्तरम् ।
 ततो नाभिद्वितीयेन युक्तं प्रत्यक्षरं हि यत् ॥ २४ ॥
 केवलं द्वितीयं बाह्या दाद्यमेकादशात्तया ।
 नेमे स्तृतीयं तदनु द्वितीयं स्वरसंयुतम् ॥ २५ ॥
 दशमादपरं शुद्धं पूर्वमेकादशा ततः ।
 नाभ्येकादश संयुक्तं तदन्ते ऽ मल लोचन ॥ २६ ॥
 नाभे स्तृतीय संयुक्तं प्रथिवर्णं समादरेत् ।
 अथ नाभि द्वितीयेन युक्तं यत्पर मष्टमात् ॥ २७ ॥
 नेमि द्वितीयं तदनु नमस्कार समन्वितम् ।
 चतुर्विंशतिभि र्यज्ञै र्युक्तो मन्त्रो ह्ययं महान् ॥ २८ ॥
 प्रणवेन पदं चास्य पूर्वमेकाक्षरं स्मृतम् ।
 द्वितीयं त्र्यक्षरं प्रोक्तं पञ्चार्णं तदनन्तरम् ॥ २९ ॥
 षडक्षरं चतुर्थन्तु सप्तार्णं चात्र पञ्चमम् ।
 षडन्तु द्व्यक्षरं षष्ठं मन्त्रस्यास्य महामते ॥ ३० ॥
 नानामन्त्रस्वरूपेण ह्यादिदेवः परो विभुः ।
 आदि मध्यावसानेषु स्थित स्त्वर्यस्य सर्वदा ॥ ३१ ॥
 चतुर्व्यंहचतुष्के स्थे शान्तादि व्यक्तलक्षणे ।
 प्रायान्येन त्रयाणां च देवानामवतिष्ठते ॥ ३२ ॥
 यथाम्बरस्थ स्सविता त्वेकएव महामते ।
 जलाश्रयाणिचाश्रित्य बहुत्वं सस्मदशयेत् ॥ ३३ ॥

एवमेकोपि भगवा ज्ञानामन्त्राश्रयेषुच ।
 त्र्युपादिपद संस्थेषु बहुत्व मुपयातिच ॥ ३४ ॥
 अनुप्रहार्थं भविनां नानाश्रद्धावशेनतु ।
 चतुष्क मथ मन्त्राणां निबोधगदतो मम ॥ ३५ ॥
 सितादिवर्णव्यक्तीनां वाचकत्वेन वै क्रमात् ।
 अक्षस्थं नाभिपूर्वञ्च वर्णं यद्दशमा त्परम् ॥ ३६ ॥
 नेमिपूर्वं मथो नाभे स्वयोदशसमन्वितम् ।
 द्वितीयं द्वादशा दर्णं द्वितीया त्परमं ततः ॥ ३७ ॥
 पंचमं च षडष्टेभ्य र्छानेता न्विद्धि केयलान् ।
 ततो ऽष्टमात् द्वितीयन्तु नाभ्येकादशभेदितम् ॥ ३८ ॥
 पंचार्णं घासुदेवाय पदञ्च तदनन्तरम् ।
 त्रयोदशाक्षरो ह्येष प्रथमं परिकीर्तितः ॥ ३९ ॥
 क्रमेण वक्ष्याम्यन्येषा मुद्धारंतु यथा स्थितम् ।
 अक्षस्थ मक्षरं नाभे द्वितीयं तदनन्तरम् ॥ ४० ॥
 पूर्वमन्त्रानुसारेण ततो दद्यात्पदत्रयम् ।
 अपात्र पंचदशमं नाभे रौंकारपूर्वकम् ॥ ४१ ॥
 पदत्रयेण तेनैव संयुक्तं विद्धि मन्त्रपम् ।
 अथ षोडशसंख्यं यन्नाभेः प्रणवपूर्वकम् ॥ ४२ ॥
 पूर्वोक्तलक्षणानान्तु पदानां प्राद्विचेयते ।
 अस्मा न्मन्त्रत्रया द्विद्धि द्वयं प्राद्मन्त्रसंख्यया ॥ ४३ ॥
 एकएकार्णरहितः पदभेद मत् स्मृतु ।
 पदद्वयन्तु सर्वेषा माद्य मेकाक्षरं स्मृतम् ॥ ४४ ॥
 त्र्यक्षरं च तृतीयन्तु चतुर्थं चतुरक्षरम् ।
 पंचाक्षरं पंचमं वै त्रयाणां समुदाहृतम् ॥ ४५ ॥

तदेकस्य चतुर्वर्णं प्रथन्नाख्यस्य लांगलिन् ।

एवं स्वप्नपदस्थस्य समासा त्परिकीर्तितम् ॥ ४६ ॥

ध्यानार्चनं समन्त्रं च भक्तानां हितकाम्यया ॥ ४६७ ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्

॥ चतुर्थः परिच्छेदः ॥

॥ अथ पंचमः परिच्छेदः ॥

नारदः ।

अथ विप्रवराभूयः प्राह सधैर्यो हरिः ।

व्यामोहं विनिवृत्त्यर्थं भवितां स्मरिणे स्फुटम् ॥ १ ॥

श्री भगवानुवाच ।

भनन्त सरसि क्षाणं विश्रान्तं य न्महा मते ।

भकाराक्षरं मूढन्तु नित्यं सर्वाश्रयाम्बुजम् ॥ २ ॥

भकाराक्षरं नाळन्तु शेषं सर्वर्णपल्लवम् ।

दिगष्टकं समाश्रित्य यत्तं तिष्ठति चक्रवत् ॥ ३ ॥

तत्पत्रमध्ये भगवान् जायतस्त्रै पदे त्वथ ।

यष्टव्यो भावनीयश्च यथा तं दधुनोच्यते ॥ ४ ॥

परं प्रणवर्बाजेन सम्पूर्णं स्वेन तेजसा ।

स्थितं स्वकर्णिको ध्वाञ्च केसरान्तं निरोक्ष्य च ॥ ५ ॥

ततः प्रणव पूर्वात्तु ब्रह्मबीजं चतुष्टयात् ।
 कदम्बपुष्पसदृशं मरीचिशतं संकुलात् ॥ ६ ॥
 दिक्क्रमेणादितो ऋषये द्विभोर्मूर्तेश्चतुष्टयम् ।
 सुव्यक्तं लक्षणं मात्रं विभावेनावृतं बहिः ॥ ७ ॥
 स्फुल्लिङ्गकणं तुल्येन समुद्रूतेन वैपरात् ।
 वाचकान्तं निविष्टेन व्यक्तता मागतेनच ॥ ८ ॥
 तत्रायं भगवद्रूपं हिमकुन्देन्दुकान्तिमत् ।
 चतुर्भुजं सौम्यवक्रं पुण्डरीकनिभेक्षणम् ॥ ९ ॥
 पतितकौशेयवसनं सुवर्णध्वजं शोभितम् ।
 सुव्यदक्षिणहस्तेन भीतानां मभयप्रदम् ॥ १० ॥
 विद्याकौशान्तु वामेन संगृहीतश्च शंखराट् ।
 पृष्ठगेह्यपरस्मिंश्च प्रोद्धतो दक्षिणेत्वरि ॥ ११ ॥
 तथा विधे गङ्गा वामे निपण्णा वसुधातले ।
 लिन्दूराशिखराकारं मेकवक्रं चतुर्भुजम् ॥ १२ ॥
 भतसीपुष्पसंकाशं वासोभृत्ताललाङ्घितम् ।
 तुल्येन पाणिपुग्मेन तुल्यमाद्यस्य वै विभोः ॥ १३ ॥
 सारं चक्रं च हस्तेस्य मुसलान्तु गदाकरे ।
 प्रावृण्णिशासमुद्रितं रथोत्तचयं दीप्तिमत् ॥ १४ ॥
 रत्नकौशेयवसनं मकरध्वजं शोभितम् ।
 एकवक्रं चतुर्बाहुं तृतीयं परमेश्वरम् ॥ १५ ॥
 सुव्यं हस्तद्वयं चान्यं प्राग्वद्ध्येयं महामते ।
 वामे परस्मिन् शार्ङ्गश्च दक्षिणे बाणपञ्चकम् ॥ १६ ॥
 भञ्जनाद्रिं प्रतीकाङ्गं सुसिताम्बरं वेष्टितम् ।
 चतुर्भुजं विद्यालाक्षं मृगलाङ्घनं भूषितम् ॥ १७ ॥

भादिषत्पाणि युगळ माद्यमस्यापि कीर्तितम् ।
 दक्षिणादि क्रमेणाय द्वाभ्यां वै खड्गखेटकौ ॥ १८ ॥
 घनमाला धरास्तर्वे भीवत्सकृतलक्षणाः ।
 शोभिताः कौस्तुभेनैव रत्नराजेन वक्षसि ॥ १९ ॥
 किरीट मकुटेरग्यै हार केयूर नूपुरैः ।
 लळाट तिलकै ध्वजै स्फुरन्मकर कुण्डलैः ॥ २० ॥
 श्रावणै विविधै माल्यैः कपूराद्यै विलेपनैः ।
 रम्यैरलंकृताश्चैव भावनीया स्तदैवहि ॥ २१ ॥
 पुनरप्यययोगेन प्रागुदङ्मध्यमेदले ।
 सितकृष्णेन वपुषा चानिरुद्धं स्मरे प्रभुम् ॥ २२ ॥
 उदङ्पश्चिममध्यस्थे प्रशुभ्रं भावयेच्छदे ।
 रूपेण कृष्णपीतेन ह्यप्ययावसरेतुवै ॥ २३ ॥
 प्रत्यगदक्षिणमध्यस्थे पीतरक्त वपुर्धरम् ।
 स्मरे त्संकर्षणं देवं प्रतिस्रोतः क्रियाविधौ ॥ २४ ॥
 मध्ये प्रागदक्षिणस्यां च सितरक्तेन तेजसा ।
 घासुदेवो जगन्नाथो भावनीयो महामते ॥ २५ ॥
 भतिशुद्धा शयत्वेन स्फटिकोपलवद्विभुः ।
 स्थानभेदं समासाद्य सच्चकान्तिं द्रव्यान्तुवै ॥ २६ ॥
 गृह्णातिशबलं रूपं सुपसंहार लक्षणम् ।
 क्रमशोऽथ चतुर्णां चैव वक्ष्ये मन्त्रगणं शृणु ॥ २७ ॥
 भक्षान्तर्गतं मादाय नाभे पूर्वं मतः परम् ।
 भिन्नेनाभि द्वितीयेन नेमिपूर्वमतः परम् ॥ २८ ॥
 नाभिपञ्चमसंयुक्तं दशमा त्रयमन्ततः ।
 तृतीयं च द्वितीयं च नेमेरादाय चाङ्कयेत् ॥ २९ ॥

नाभिद्वितीयबीजेन नवमा दपरं ततः ।

तदधोयिनियोक्तव्यं द्वितीयं द्वादशान्तुवै ॥ ३० ॥

पंचमेनाथ वै नाभे युक्तं कुर्या दनन्तरम् ।

अष्टमादपरं शुद्धं नेमिपूर्वं तथाविधम् ॥ ३१ ॥

युक्तं नाभि द्वितीयेन द्वितीयं नेमिमण्डलात् ।

भूय स्तत्केवलं दद्यात्पदं योगेश्वराय वै ॥ ३२ ॥

तदन्ते चक्रिणे शब्द मय नेमे यदष्टकम् ।

पश्चिमेनान्वितं नाभे स्तदन्ते यिनिवेश्यच ॥ ३३ ॥

शुद्ध मेकादशा त्पूर्वं माथं तदनु चाष्टमात् ।

नेमे स्तृतीयेन। क्रान्त ध्वजायाथ पदं न्यसेत् ॥ ३४ ॥

भिन्न मेकादशा त्पूर्वं नाभितुर्येण वै ततः ।

अष्टमा दपरं शुद्धं पंचमं नेमिमण्डलात् ॥ ३५ ॥

द्वितीय स्वरसंपुक्तं सखेय व्यक्षरं (?) पदम् ।

वातुदेवाय तदनु सनमस्कं पदं भवेत् ॥ ३६ ॥

षट्त्रिंशदक्षरो मन्त्रो भेद स्तस्याधुनो ज्यते ।

पद मेकादशाणन्तु प्रथमं परिकीर्तितम् ॥ ३७ ॥

पंचाक्षरं द्वितीयन्तु तृतीयं त्रयक्षरं स्मृतम् ।

षडक्षरं चतुर्थन्तु पंचार्णं पचमंतु वै ॥ ३८ ॥

षष्ठं सप्ताक्षरं विद्धि पदं षडविदां धर ।

प्रणवान्ते त्वयादाय द्वितीयं नाभेमण्डलात् ॥ ३९ ॥

चतुर्दशेन वै नाभे युक्तं नेम्यष्टकं ततः ।

द्वितीयं दशमा च्छुद्ध मय भूय स्समा हरेत् ॥ ४० ॥

तदधो नवमा दन्तं नाभे स्तुषोदिनान्वितम् ।

एकादशस्यराक्रान्त द्वितीयं दशमा ततः ॥ ४१ ॥

बाह्या दद्याष्टमं नाभे युक्तं पंचदशेनतु ।

केवलं पंचमं नेमे द्वितीयं चाष्टमा ततः ॥ ४२ ॥

नेमे स्तृतीयेनाक्रान्तं वर्णं मेत त्समाहरेत् ।

युक्तं नाभे स्तृतीयेन प्रागरा त्रयमन्तु वै ॥ ४३ ॥

द्वितीयं दशमा द्वर्णं नाभे रेकादशांकितम् ।

पंचाक्षरं पदं दद्या तदन्ते तालकेतवे ॥ ४४ ॥

भूय स्तदयसानेतु पंचार्णं नीलवाससे ।

प्रथमा त्रयमं चाथ द्वितीयं स्वरसंयुतम् ॥ ४५ ॥

केवलं नेमिपूर्वन्तु चाथ मेकादशा ततः ।

बहिष्ठेभ्यश्चतुर्थन्तु द्वाभ्यां नाभेः परं न्यसेत् ॥ ४६ ॥

द्वितीयं केवलं बाह्या त्संकर्षणाय वै पदम् ।

तृतीयं प्रथमं नेमे शदायाकारसंयुतम् ॥ ४७ ॥

द्वितीयं मपि वै बाह्या च्छुद्धं तदनु वै नमः ।

षट्त्रिंशाक्षरसंयुक्तं रथयं मन्त्रो महामते ॥ ४८ ॥

षड्वर्णं पदं मस्याद्यं पंचार्णं तदनन्तरम् ।

दशाक्षरं तृतीयन्तु त्रीणि पंचाक्षरा ण्यतः ॥ ४९ ॥

अथा दद्याक्षरं बीजं नाभेः पंचदशा ततः ।

शार्ङ्गधृते पदं दद्या चतुर्वर्णं मतःपरम् ॥ ५० ॥

नेमिपूर्वं मयादाय प्रागरा त्रयमं ततः ।

तृतीयञ्च बहिष्ठेभ्यः पदं त्र्यर्णं ध्वजाय वै ॥ ५१ ॥

ततः स्तृतीयं बाह्यान्तु प्रथमा त्रयमं ततः ।

तदधो विनियोक्तव्यं द्वितीयं वर्णं मष्टमात् ॥ ५२ ॥

द्वितीयं स्वरसंयुक्तं मथ बाह्यान्तु पंचमम् ।

अष्टमन्तु तदुद्देशा त्केवलं पुनरेव तत् ॥ ५३ ॥

नाभे रेकादशा क्रान्तं षडक्षर मतःपरम् ।
 पदं सनत्कुमाराय पंचाक्षर मनन्तरम् ॥ ५४ ॥
 पदं जगत्प्रियायेति प्रद्युम्नाय नमःस्ततः ।
 चतुर्विंशाक्षर स्तोत्रं मन्त्र शृणु पदान्यपि ॥ ५५ ॥
 आद्यं षडक्षरं ज्ञेयं द्वितीयं तद्वदेव हि ।
 पंचाक्षरं तृतीयन्तु चतुर्थन्तु षडक्षरम् ॥ ५६ ॥
 पंचार्णं पंचमं विद्धि षड्वर्णं षष्ठमेव हि ।
 अक्षस्थं षोडशं नाभे द्वितीय दशमांतु वै ॥ ५७ ॥
 केवलं ह्यथ तेनैव चाक्रान्तं नवमा त्परम् ।
 अथादायच तस्यान्ते प्रथमा त्रयमं परात् ॥ ५८ ॥
 युक्तं नाभिद्वितीयेन वर्णं मेकं महामते ।
 वर्णद्वयं पदस्यादौ तदेवान्ते ऽस्य वै पुनः ॥ ५९ ॥
 अथ द्वितीयं नवमा त्रयमा त्रयमं ततः ।
 तृतीय मय वै नेमे द्वितीय स्वरसंयुतम् ॥ ६० ॥
 द्वितीयं केवलं बाह्या त्छप्तमं नाभिमण्डलात् ।
 अथ षष्ठेन वै नेमे राक्रान्तं द्वितीयं न्यसेत् ॥ ६१ ॥
 प्राग्वर्णं दशमा त्रेमेः पंचमस्योर्ध्वगत्त्वथ ।
 चतुर्था दपरं वर्णं द्वितीयं नेमिमण्डलात् ॥ ६२ ॥
 द्वाभ्यां नाभिद्वितीयन्तु योजयेत्तदनन्तरम् ।
 दशमा दपरं वर्णं तृतीय स्वरसंयुतम् ॥ ६३ ॥
 तृतीयमथवैनेमे नाभि पंचम संयुतम् ।
 द्वितीय स्वर संयुक्तं द्वितीयं नवमादरात् ॥ ६४ ॥
 अस्यैवा धो निषोक्तव्य दशम त्रयमं हि यत् ।
 शुद्धनेमि द्वितीयन्तु पदं त्वसितं वाससे ॥ ६५ ॥

विष्वक्सेनायतदनु नमस्कार समन्वितम् ।
 द्वात्रिंशार्णो ह्ययमन्त्र पदभेदेन वैपुनः ॥ ६६ ॥
 एकाधिकस्तु भवति पदान्यथ निबोधमे ।
 द्व्यक्षरन्तु पद पूर्वं द्वितीयन्तु नवाक्षरम् ॥ ६७ ॥
 त्रीणिपञ्चाक्षराण्यन्यत् पठ सप्ताक्षर स्मृतम् ।
 अष्टपञ्चाक्षरे प्राप्तं सप्तोच्चार्चने विभोः ॥ ६८ ॥
 शृणुमन्त्र चतुष्कन्तु पुनरन्य त्समासत ।
 भाग्य मेकादशाद्वर्ण पञ्चम स्वर सयुतम् ॥ ६९ ॥
 युक्त स्वरैः तेनैव तृतीय नेमिमण्डलात् ।
 द्वितीय स्वर संयुक्त मयवाह्यात् सप्तमम् ॥ ७० ॥
 द्वितीय केवल नेमे राद्यन्ते प्रणवोनम ।
 शुद्धन्वया एमवाह्यात् द्वितीयमथ चाष्टमात् ॥ ७१ ॥
 अथनेमि द्वितीयेन युक्तं नाभ्यपरेणतु ।
 केवल द्वितीय बाह्या ज्ञमस्कार मतः परम् ॥ ७२ ॥
 अथाक्षर नाभिपूर्वं द्वितीय तृतीयादरात् ।
 तदधो द्वितीय बाह्या द्वाभिपञ्चम सयुतम् ॥ ७३ ॥
 अथनाभि द्वितीयेन युक्त यत्परमाष्टमात् ।
 द्वितीय केवल बाह्या ज्ञमस्कार तत परम् ॥ ७४ ॥
 अक्षर्य बीज तदनु द्वितीय द्वादशादरात् ।
 द्वितीयाप्रथम चाथ पञ्चम नेमिमण्डलात् ॥ ७५ ॥
 केवल त्रितय ह्येव द्वितीय च तथाष्टमात् ।
 पञ्चादश स्वराक्रान्त वासुदेवाय वै नम ॥ ७६ ॥
 सप्ताक्षरस्तु प्राङ्मन्त्रो द्वितीयस्तु षडक्षरः ।
 पूर्वतुल्य स्तृतीयस्तु चतुर्यो द्वादशाक्षर ॥ ७७ ॥

पदभेद विनिर्मुक्त मेतन्मन्त्र चतुष्टयम् । ..
 गोपनीयं प्रयत्नेन विधिज्ञैस्त्रिभिर्भुवि ॥ ७८ ॥
 एवं ज्ञात्वा ऽमृतमयै भोगैस्तोष्यश्च पूर्ववत् ।
 वैभवीयै वृतोदेवैश्चतुर्भुवि रघोक्षजः ॥ ७९ ॥
 चतुरङ्गा दयं चक्रा चातुरात्म्यस्यै विभोः ।
 इति मन्त्रगणः प्रोक्त स्तरद्वयस्य स्वमासतः ॥ ८० ॥
 भवेदेनादिमूर्तेर्यै संस्थितं घटबीजवत् ।
 सर्वाक्रियाविनिर्मुक्तं मुक्तं परमार्थतः ॥ ८१ ॥
 चातुरात्म्यं तदाद्यं वै शुद्धं संविन्मयं महत् ।
 ब्रह्मचर्केन्दु सहस्राभ मानन्दास्पदं लक्षणम् ॥ ८२ ॥
 बीजं सर्वाक्रियाणां यद्विकल्पानां यदास्पदम् ।
 चातुरात्म्यन्तु तद्विद्धि द्वितीयं ममलक्षणम् ॥ ८३ ॥
 नित्यं नित्याकृतिधरं तेजसा सूर्यवर्चसम् ।
 भिन्नं सितादिभेदेन चोर्ध्वाधः संस्थितेन च ॥ ८४ ॥
 कैवल्य भोगफलदं भवबीजं क्षयंकरम् ।
 चातुरात्म्यं तृतीयन्तु सुधा सन्दोहं सुन्दरम् ॥ ८५ ॥
 स्थित्युत्पत्तिं प्रलयकृत् सर्वोपकरणान्वितम् ।
 प्रकृतिं स्वामधिष्ठाय समुदेत्यस्तमेति च ॥ ८६ ॥
 चतुर्थं विद्धि तद्यस्य विश्वं तिष्ठति शासनात् ।
 धत्ते सितादिकं रूपं चतुर्धा यत्कृते युगे ॥ ८७ ॥
 रक्ताद्यं सितनिष्ठं च त्रेतायां हि महामते ।
 पीतं कृष्णं सितं रक्तं सम्प्राप्ते द्वापरे युगे ॥ ८८ ॥
 कलौ कृष्णं सितं रक्तं पीतञ्चानुक्रमेण तु ।
 युगसन्ध्या चतुष्केतु विभर्ति परमेश्वरः ॥ ८९ ॥

विभिन्नमूर्तिसामान्यं रूपं यत् त्रिवोधमे ।

खितरक्तं कृतान्तेतु रक्तपीत मतः परम् ॥ ९० ॥

पीतकृष्णञ्च तदनु कृष्णशुक्रमनन्तरम् ।

भेदः प्रागुदितै ह्येव आयुधाम्बर छांछनैः ॥ ९१ ॥

समत्वा दन्वयांकेन विभागो ऽत्रावधार्यते ।

युगाब्ददिनरात्र्यर्धे महाराणां क्रमेणतु ॥ ९२ ॥

विभागकल्पनं कृत्वा नित्यं मालक्ष्य वै प्रभुम् ।

देहेऽस्मि न्मूर्ध्नि हृदये नाभौतु तदधः पुनः ॥ ९३ ॥

तस्मा दामूर्धपादान्तं भूतये मुक्तये ऽन्यथा ।

ग्रीवांसं जातुगुल्फेषु स्मरे त्सन्त्युक्तलक्षणम् ॥ ९४ ॥

सृष्टिसंहारयोगेन यस्तु याति परां गतिम् ।

इत्येकमूर्ते व्यूहानां विभवस्या खिलस्यच ॥ ९५ ॥

भवतारस्तथाध्यानं मन्त्रं मन्त्रपूर्वकम् ।

स्वपदस्थानभेदेन प्रोक्तमेकसमाधिना ॥ ९६ ॥

विशेषोप्यथ भेदाख्यस्त्ववतारपुरस्सरः ।

भावस्थितिविधौचैव सर्वेषामधुनोच्यते ॥ ९७ ॥

षाड्गुण्यमादिदेवाय चातुरात्म्यमलाञ्छनम् ।

सृष्टयेत्रितयहोत त्सामर्थ्यं पारमेश्वरम् ॥ ९८ ॥

लोलाम्भूतमभेदेन स्मरेत्तुयात्मना पुरा ।

नित्योदितञ्च सुपदे स्थितमस्पन्दलक्षणम् ॥ ९९ ॥

अथाचिन्तु यमिच्छेत्तु विशेषव्यक्तिलक्षणम् ।

संकल्प्यतं स्वशुद्ध्यातु तत्कालसमनन्तरम् ॥ १०० ॥

ध्रुवा सामर्थ्यं शक्तिर्वै स्पन्दतामेति च स्वयम् ।

सुतेऽग्निकणवन्मन्त्रं यत्रमन्त्री कृतास्पदः ॥ १०१ ॥

तमागत मिवाकाशा तारकं कर्णिकान्तरे ।
 भावयेदथ तन्मध्या दाराध्य मुदितं स्मरेत् ॥ १०२ ॥
 भादिमूर्ति स्वरूपेण चतुर्मूर्ति मयेनवा ।
 पृथक्तेन चतुर्मूर्ते रेकैका कृतिनाप्यय ॥ १०३ ॥
 भयवावैभवीयेन नानाकृत्या तमनातुवै ।
 अंगसंघं तदीयंच न्यसे तपद्म दलाश्रितम् ॥ १०४ ॥
 परिवारं बहिः पद्मात्स्वकं यो यस्य विद्यते ।
 सशक्तिकस्य मन्त्रस्य दिक्त्रयेण हृदादि यत् ॥ १०५ ॥
 न्यसेत्केसरजालस्थं पत्रमध्येतु शक्तयः ।
 निश्शक्तिको निरङ्गो यो मन्त्रनापस्तु केवलः ॥ १०६ ॥
 शब्दमात्रेण तद्भूयो दलजात गतं यजेत् ।
 इत्येव मन्तर्यागस्तु देवस्य परमात्मनः ॥ १०७ ॥
 समासेनोदित स्तम्य गय मूर्तेयजेद्बहिः ।
 वेद्यां पुराहते भोगे विम्बेवाचक्रपंकजे ॥ १०८ ॥
 हेमादिद्रव्य जनिते चक्रेषा केवलाम्बुजे ।
 भद्रपीठ भुवोमध्ये सुलक्षणे केवलेतुवा ॥ १०९ ॥
 ध्यात्वाध्यात्वा स्वमन्त्रेण ह्यपवर्ग फलाप्तये ।
 समर्चनीयं विधिबद्धा भक्ति पुरस्सरम् ॥ ११० ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहिताया

पंचमः परिच्छेदः ॥ ५ ॥

षष्ठः परिच्छेदः ।

नारदः ।

वक्ष्ये विप्रवरा स्तम्य ग्य उक्त श्रुत्वाणिना ।
 मसंगा बलदेवाय द्रव्ययागोप्यनन्तरम् ॥ १ ॥

श्रीभगवा नुवाच ।

याँकिचि त्वचपुष्पाद्यं परिहरेत्त पीठगम् ।
पाणिना तत्समाहृत्य शुचिस्थाने निधाय वै २ ॥
गव्यै घां चामरै वाँलै शिखिपुच्छैः कुशै रथ ।
सम्प्राज्ये भद्रपीठन्तु वाससां सुखितेनवा ॥ ३ ॥
यहुना यस्त्रपूतेन घारिणा तदनन्तरम् ।
प्रक्षाल्य द्वादशार्णेन प्रणवाद्यन्तकेनतु ॥ ४ ॥
सर्वलोकमयं तव सर्वदेवसमाश्रयम् ।
सर्वाधारमयं ध्याये दन्तर्लीनन्तु चक्राद् ॥ ५ ॥
प्रणवेन स्वनाम्नाथ नमोन्तेनार्चयेच्च तम् ।
अर्घ्यालभनधूपैस्तु माल्यैर्नांनासगुद्भवैः ॥ ६ ॥
ततः कुम्भचतुष्कन्तु हेमादिद्रव्यनिर्मितम् ।
गालितेना म्भसा पूर्णं स्रगाद्यैर प्यलकृतम् ॥ ७ ॥
गन्धस्रवौषधीरत्न फलवीनकुशोदकम् ।
बहिःकोणचतुष्केतु न्यसे दाधारपृष्ठगम् ॥ ८ ॥
ओ मर्ष्य कल्पयामीति ह्युक्त्वा वायुपदे न्यसेत् ।
कलशं तद्वदैशान्यां न्यसे दाचमनार्थतः ॥ ९ ॥
स्नानार्थं भग्निकोणेतु पाद्यार्थं मैर्ऋते तथा ।
अथ मंगलकुम्भाना सुपकुम्भसमन्वितम् ॥ १० ॥
चतुष्कं विन्यसे द्वाधौ दिक्क्रमेण स्रपूजितम् ।
भगवद्विम्बपूर्वन्तु यागांगं प्रागुदीरितम् ॥ ११ ॥
एकं सुलक्षणं तत्र ततो मध्ये ऽवतार्यच ।
भुक्तमर्घ्यादिकं तस्मा दपनीयाभिवन्द्यच ॥ १२ ॥

दशरिवंशकूर्चेन क्षालये दम्भसा ततः ।
 पुरांकितन्तु चक्राद्यै र्यथाबद्धन्तु वा शुभम् ॥ १३ ॥
 खलिलेना ध्वपात्रन्तु सम्पूर्णाग्रे निधायचै ।
 तिलान् सुमनस स्तस्मिन् दूर्वा स्त्रिद्वार्थकान् शिवेव ॥ १४ ॥
 चतुरावर्तयेन्मन्त्रं कृत्वापाणितलेस्थितं ।
 ततः स्तसर्वगतदेवं मन्त्रमूर्तित्व मागतम् ॥ १५ ॥
 समाहूय स्वमन्त्रेण ह्यागच्छेति पदेनचै ।
 यथासर्वगतोष्ठाद्यु व्यजनेन महामते ॥ १६ ॥
 व्यस्तितमभ्येति भगवा नाहूतस्तद्देवहि ।
 भावदर्पण संक्रान्तं कृत्वाहरकमलात्तुवै ॥ १७ ॥
 सन्निरोध्य बहिर्वेद्यां मन्त्रोच्चारं वसानतः ।
 मन्त्र मागच्छ मानन्तु निर्गतन्तु स्वकात्पदात् ॥ १८ ॥
 कालं पाद्यार्घ्यदानान्तं मुत्थितं भावयेत्सदा ।
 अवोपचर्यमाणन्तं भोगैः कालानुकूलतः ॥ १९ ॥
 स्नानालभनवस्त्रस्य गदानालंकरणेतथा ।
 अन्यत्र भोग पूजायां स्मरेत्पञ्चासनादिना ॥ २० ॥
 पुनस्तमेवोपविष्टं सानुकम्पेच सम्मुखम् ।
 बिम्बं विनान्यत्राधारे भवत्येवं महामते ॥ २१ ॥
 विम्बाकृत्यात्मना बिम्बे समागत्यावतिष्ठते ।
 करोत्यमूर्तां मखिलां भोगशक्तिन्तुचात्मसात् ॥ २२ ॥
 विनिवेद्या सनवरं समाहूतस्य वै प्रभोः ।
 पादपादन्तु सामान्यं मृद्धास्तरणभूषितम् ॥ २३ ॥
 पाद्यार्घ्ये मधुपर्कच तोय माचमनीयकम् ।
 सपुत्रद्वार मात्मानं मष्टांगपतनेनतु ॥ २४ ॥

चेतसा भक्तियुक्तेन निवेद्य तदतन्तरम् ।

भगवानपि विज्ञाप्यः कृत्वा तत्पादगौ करौ ॥ २५ ॥

स्फुटीकृतं मया देव त्विदं स्नानपरे त्वयि ।

सपादपीठं परमं शुभं स्नानासनं महत् ॥ २६ ॥

भास्तादयाशु स्नानार्थं मदनुग्रहकाम्यया ।

स्नानासनं निवेद्याय देवस्य द्वितयन्तुवै ॥ २७ ॥

भक्तिनम्रेण शिरसा दद्या दर्प्यन्तु मूर्धनि ।

विनिवेद्यततोद्दमं सरत्रंच प्रतिग्रहम् ॥ २८ ॥

दद्याद्वैपाद्य कलशा त्पायं पादाम्बुजद्वये ।

मुशुभेपादुकेचाय तदन्तेस्नानशाटिकां ॥ २९ ॥

सुगन्धशालिसम्पूर्णं मात्रार्थपात्रमुत्तमम् ।

दर्पणं पूर्णचन्द्राभं गन्धतोय मनन्तरम् ॥ ३० ॥

पाणिभ्यां क्षालनार्थन्तु पादपीठं ततश्शुभम् ।

दन्तकाष्ठंच तदनु मुण्डशुद्धिं प्रतिग्रहम् ॥ ३१ ॥

जिह्वानिलेखनंचैव मुखप्रक्षालनंतुवै ।

पुनराद्यमनं देव स्याभ्यंगार्थं मनन्तरम् ॥ ३२ ॥

तैलं बहुसुगन्धंच चूर्णं गोधूमशालिजम् ।

रजनीचूर्णसम्मिश्रं मीष त्वद्यकभाषितम् ॥ ३३ ॥

देयं सुद्वर्तनार्थन्तु मर्षांच तदनन्तरम् ।

स्नानार्थं खलिसम्पूर्णं (?) तोयमुष्णमनन्तरम् ॥ ३४ ॥

चन्दनं मुखलेपार्थं घृष्टं कर्पूरभाषितम् ।

गन्धं प्रभूतं स्नानार्थं क्षीरं दधिघृतं मधु ॥ ३५ ॥

ऐक्षवन्तु रसं हृद्यं मभावे शार्करोदकम् ।

धात्रीकलोदकं चैव लोडितोयं मनन्तरम् ॥ ३६ ॥

रक्तचन्दन तोयंच रजनीनीरमुत्तमम् ।
 अन्विपल्लव धार्येऽ ततस्तु तगरोदकम् ॥ ६७ ॥
 प्रियंगुवारि तदनु मांसीजल मतःपरम् ।
 सिद्धार्थकोदकं चैव सर्वेषधिजलं ततः ॥ ६८ ॥
 पत्रपुष्पोदकंचैव फलबीजोदके तथा ।
 गन्धोदकांच तदनु हेमरत्नजले ततः ॥ ६९ ॥
 पुष्पतीर्थं सरित्तोयं केवलं तदनन्तरम् ।
 स्नानार्थं कल्पितंनैव चादकेन विनिश्चितम् ॥ ७० ॥
 योक्तव्यं क्रमशोऽप्येत दध्यपुष्प समन्वितम् ।
 भन्तरान्तरयोगेन स्नानानांच मदामते ॥ ७१ ॥
 क्षालनं चार्घ्यं कलशा दध्यदानं समाचरेत् ।
 सम्पूर्णमम्भसाङ्कुम्भं हरिद्राशालितण्डुलैः ॥ ७२ ॥
 गन्धादिभिश्च संलितं मथ युतं स्रगादिना ।
 पाणौ कृत्वा त मेकस्मिन्नपरास्मस्तु मल्लकम् ॥ ७३ ॥
 धूमायमानं सिद्धार्थं भ्रांश्यमूर्ध्नि बहिः क्षिपेत् ।
 सुधीतमदृतंचाथ शःटयं विनिक्षेप्य ॥ ७४ ॥
 कचोदकापकर्षार्थं मपरंदेहयारिहत् ।
 अधरोत्तरवस्त्रेच गन्ध धूमाविधासिते ॥ ७५ ॥
 प्रणालभागा दपरं स्थानं भद्रासनेन वै ।
 भुरिनीरघटे भुद्रं कृत्वा तत्रावतार्यच ॥ ७६ ॥
 सर्पांशं भगवद्विम्बं तद्विना चार्चितं यदि ।
 स्वप्लुतं भावयं द्वेघ निक्षेपं क्षालये त्पुनः ॥ ७७ ॥
 भूयो गन्धोदकेनैव पूर्य कुम्भचतुष्टयम् ।
 स्नानकुम्भं त्रिनान्येषां प्राग्व त्कार्याच कल्पना ॥ ७८ ॥

मध्ये स्वतार्यो भगवा न्विनिवेद्यासन तत ।

तृतीय रत्नखचितं तत्रस्थ परमेश्वरम् ॥ ४९ ॥

विभाव्या लकृत भक्त्या भोगे स्त्रस्त्रचन्दनादिभि ।

समभ्यर्च्यार्ध्यपाद्येन पादुकाभ्या मनन्तरम् ॥ ५० ॥

देय माचमन भूय पादपीठ तथैवच ।

समालभ्य सुगन्धेन भक्तित श्रन्दनादिना ॥ ५१ ॥

सर्वाङ्ग्य व्यजनेनैव मायूरेण ततेनच ।

केशप्रसारकृ त्कर्च पुष्पताम्बूलवर्तरीम् ॥ ५२ ॥

निवेद्य देयदेवाप दुबूलवत्तने सिते ।

उपवीत सौत्तरीय महुटाद्य मनन्तरम् ॥ ५३ ॥

पादनूपुरपर्यन्त मलकरण मुत्तमम् ।

विचित्रहि शिरोमाल्य मुक्तपुष्पसमन्वितम् ॥ ५४ ॥

स्त्रग्दामसूत्रसम्बद्ध माकर्णाक्षरणावधि ।

रुचिर ववण चाय दद्या त्प्रतिसर तत्त ॥ ५५ ॥

धातुभि पुङ्कुमाद्यै र्वा विचित्र सितसूत्रजम् ।

पूजित मृदुतूलेन ग्रथितचान्तरान्तरा ॥ ५६ ॥

भजन लशलावच ताम्बूल गन्धभाषितम् ।

ललाटतिन्त्रक हैम मुखवासनरोचनाम् ॥ ५७ ॥

कर्णावतसुसुमे मण्डल दर्पण महत् ।

प्राकार चित्रसुसुमे दाप रत्नप्रभोज्वलम् ॥ ५८ ॥

मृष्टधूपसमायुक्त गुग्गुलु धूपये च्छुभम् ।

सह घण्टारयै रभ्यै ध्याल्पमानेन यादना ॥ ५९ ॥

उपानहौ सित छत्र शिषिराच रथाद्वित ।

घाहन गन्तव्यन्त उपताश रागध्यजम् ॥ ६० ॥

सितासितौ चामरौ तु मात्रावित्त मनन्तरम् ।
 भौपचारिकभोगानां मेतेषां पूरणाय च ॥ ६१ ॥
 भेरी मृदंग शंखाद्यैर्जयशब्द समन्वितैः ।
 गीतकैर्विविधैर्नृत्यैस्तन्त्रीवाद्य समन्वितैः ॥ ६२ ॥
 स्तोत्रमन्त्रैर्नमस्कारैः प्रणामैस्सप्रदक्षिणैः ।
 पूज्यस्सपादपीठैर्वदद्याद्भोज्यासनं विभोः ॥ ६३ ॥
 छन्नदुकूलतूलोत्थमधूकप्रवरेण तु ।
 अघाहणं जलं स्वच्छं सुगन्धं पत्रतः कृतम् ॥ ६४ ॥
 मधुपर्कं दधिमधुघृतयुक्तमनन्तरम् ।
 शीतलं तर्पणजलं मधिचूर्णपुरोदितम् ॥ ६५ ॥
 देयं निपुंसनार्थं तु पुनराचमनं विभोः ।
 स्त्रलंकृतां सुरूपां च स्त्रयुक्तां विनिवेद्य गां ॥ ६६ ॥
 प्रभृतमयनैवेद्यं भक्ष्यभोज्यान्यनेकशः ।
 मधुराद्यारसाम्भस्यैश्चाकास्त्रफलमूलकाः ॥ ६७ ॥
 पानकानि पवित्राणि स्वादूनि मधुपर्कवत् ।
 सर्वमाचमनार्थं तु प्रदद्यादर्हणोदकं ॥ ६८ ॥
 तिलान्यथ सुरत्राणि ताम्बूलं पुनरेव हि ।
 गन्धदिग्धीं करौकृत्वा मुद्राबन्धमथाचरेत् ॥ ६९ ॥
 मध्यमातामिकाभ्यान्तु द्वाद्वयुक्तं करद्वयात् ।
 पराङ्मुखं च सुस्पष्टं कृत्वा योज्यं परस्परम् ॥ ७० ॥
 आमूला ब्रह्मपर्यन्तं नैरन्तर्येण यत्नतः ।
 समुत्तानेकरतले शेषाश्चांगुलयस्तथा ॥ ७१ ॥
 अधरांतरयोगेन वामदक्षिणतस्तथा ।
 तर्जन्या मूध्वतो गुष्ठे सम्मुखे सम्प्रसार्य च ॥ ७२ ॥
 निविष्टा रदयोद्देशे कार्या जपमाचरेत् ।
 स्फाटिकेनाक्षरूत्रेण रघुकैद्यां करपर्यभिः ॥ ७३ ॥

मध्ये ऽवतार्यो भगवा न्विनिवेद्यासनं ततः ।

तृतीयं रत्नखचितं तत्रस्थं परमेश्वरम् ॥ ४९ ॥

विभाव्या लंकृतं भक्त्या भोगै स्त्रक्चन्दनादिभिः ।

समभ्यर्च्यार्ध्यपाद्येन पादुकाभ्या मनन्तरम् ॥ ५० ॥

देय माचमनं भूयः पादपीठं तथैवच ।

समालभ्य सुगन्धेन भक्तित श्वन्दनादिना ॥ ५१ ॥

संवीज्य व्यजनेनैव मायूरेण तत्तेनच ।

केशप्रसारकृ त्कूर्च पुष्पताम्बूलकर्तरीम् ॥ ५२ ॥

निवेद्य देवदेवाय दुकूलवत्तने सिते ।

उपवीतं सोत्तरीयं मकुटाद्य मनन्तरम् ॥ ५३ ॥

पादनूपुरपर्यन्त मलंकरण मुत्तमम् ।

विचित्रं हि शिरोमाल्यं मुक्तपुष्पसमन्वितम् ॥ ५४ ॥

स्त्रग्दामसूत्रसम्बद्ध माकर्णाञ्चरणावधि ।

• रुचिरं कंकणं चाथ दद्या त्प्रतिसरं ततः ॥ ५५ ॥

धातुभिः कुंकुमाद्यै वा विचित्रं सितसूत्रजम् ।

पूजितं मृदुतूलेन ग्रथितंचान्तरान्तरा ॥ ५६ ॥

भंजनं उशलाकंच ताम्बूलं गन्धभावितम् ।

ललाटतिलकं हैमं मुखवासनरोचनाम् ॥ ५७ ॥

कर्णावतंसकुसुमे मण्डलं दर्पणं महत् ।

प्राकारं चित्रकुसुमै र्द्वापि रत्नप्रभोग्दलम् ॥ ५८ ॥

मृष्टधूपसमायुक्तं गुग्गुलुं धूपये च्छुभम् ।

सह घण्टारवै रभ्यै श्वाल्पमानेन वादना ॥ ५९ ॥

उपानहौ सितं छत्रं शिचिह्नांच रथादियत् ।

वाहन गजपर्यन्तं सप्तार्कं रगध्यजम् ॥ ६० ॥

सितासितौ चामरौ तु मात्रावित्त मनन्तरम् ।
 औपचारिकभोगानां मेतेषां पूरणाय च ॥ ६१ ॥
 भेरी मृदंग शंखाद्यैर्जयशब्द समन्वितैः ।
 गीतकैर्विविधैर्नृत्यैस्तन्त्रीवाद्य समन्वितैः ॥ ६२ ॥
 स्तोत्रमन्त्रैर्नमस्कारैः प्रणामैस्सप्रदक्षिणैः ।
 पूज्यस्सपादपीठवैदद्याद्भोज्यासनं विभोः ॥ ६३ ॥
 छद्मं दुकूलं नूलोत्थं मधूकं प्रचरेणतु ।
 अर्घ्याहणं जलं स्वच्छं सुगन्धं पत्रतः कृतम् ॥ ६४ ॥
 मधुपर्कं दधिमधु घृतपुक्तं मनन्तरम् ।
 शीतलं तर्पणजलं माघिचूर्णं पुरोदितम् ॥ ६५ ॥
 देयं निपुंसनार्थं तु पुनराचमनं विभोः ।
 स्त्रलंकृतां सुरूपांश्च स्त्रग्युक्तां विनिवेशगां ॥ ६६ ॥
 प्रभृतं मयनैवेद्यं भक्ष्यं भोज्यान्पनेकशः ।
 मधुराद्यारसाभ्यर्च्ये शाका स्सफल मूलकाः ॥ ६७ ॥
 पानकानि पावित्राणि स्वादूनि मधुपर्कयत् ।
 सर्वमाचमनार्थं तु प्रदद्यादर्हणोदकं ॥ ६८ ॥
 तिलान्यथ सुरत्राणि ताम्बूलं पुनरेव हि ।
 गन्धदिग्धौ करौ कृत्वा मुद्राबन्धमथाचरेत् ॥ ६९ ॥
 मध्यमानामिकाभ्यान्तु द्वन्द्वयुक्तं करद्वयात् ।
 पराङ्मुखं च सुस्पष्टं कृत्वा योज्यं परस्परम् ॥ ७० ॥
 भामूला ब्रह्मपर्यन्तं नैरन्तर्येण यद्वतः ।
 समुत्तानेकर तले शेषा श्वांगुल्यस्तथा ॥ ७१ ॥
 अधरांतरयोगेन वामदक्षिणतस्तथा ।
 तर्जन्या मूध्वतो गुष्ठे सम्मुखे सम्प्रसार्य च ॥ ७२ ॥
 निर्विष्टा रदयोद्देशे कार्याथ जपमाचरेत् ।
 स्फाटिके नाक्षरूत्रेण रवकेयो करपर्वभिः ॥ ७३ ॥

यथाभिमत संख्यां च जपान्ते स्रग्वरैस्सह ।

सम्पूज्यगन्धधूपैश्च ततस्तु भगवन्मयः ॥ ७४ ॥

यथाक्रमं समभ्यर्च्य नैवेद्यं प्रतिपाद्य च ।

तेषां मात्रावसानं चाप्यग्नौ सन्तर्पयेत्ततः ॥ ७५ ॥

प्रमाण परिशुद्धं च विभवानुगुणं शुभम् ।

चतुरावरणं कुण्डं कृत्वांगुष्ठ विभूषितम् ॥ ७६ ॥

शंशेनार्धांशतो वापि खाताद्वासो विधीयते ।

चक्रशंखा मृजाकारं घृतं वा चतुरश्रकम् ॥ ७७ ॥

गदाद्यैश्चक्रपयेन्त लांछनैर्लांछितं तु वा ।

अग्निकार्योपयोगानि तानि यानि महामते ॥ ७८ ॥

स्रक् स्रुषादीनि भाण्डानि त्वंकितव्यानि तै रपि ।

सुधाद्यैर्वर्णकैश्शुद्धैर्भूषयिष्वोपलिप्य च ॥ ७९ ॥

सुगन्धचन्दनाद्यैश्च पंचगव्य पुरस्सरैः ।

तन्मध्ये च कुशाग्रेण प्राग्भागं मवलम्ब्य च ॥ ८० ॥

भारस्य दक्षिणाशाया लिखे ह्येखा मुदगताम् ।

तस्यागुपरि संलिख्य लेखानां त्रितयं स्फटम् ॥ ८१ ॥

प्रागग्रं दक्षिणाशादि द्युदीच्यः तं च सान्तरम् ।

चतुर्धा प्रणवेनाथ प्रोक्षयेदर्घ्यवारिणा ॥ ८२ ॥

तदभ्यर्च्यार्घ्यं पुण्याद्यैर्ध्यायेत्तद्भद्रपीठवत् ।

प्रणवेस्तु मतिष्ठानं प्राग्वदस्य समाचरेत् ॥ ८३ ॥

चतुरश्रं स्थले कौण्डे दिग्विदिशाष्टके यदिः ।

सम्पूर्णपात्रं कुम्भानां मष्टकं विनिवेश्य च ॥ ८४ ॥

ऊर्वाधो मेघलानां च चतुर्णां दिग्बन्धुषु ।

कौशेयविष्टरस्यां वा यासुदेवादिका न्यजेत् ॥ ८५ ॥

विदिक्ष्वप्यय योगेन ह्यर्ध्वान्त मधरात्तुवै ।

तद्देवार्घ्यपुष्पाद्यैः पूजनीयाः क्रमेणतु ॥ ८६ ॥

मृदुदर्भसमुद्भूतं नीरसं चाक्षमकुट्टिमम् ।

शुष्कगोमयचूर्णेन युक्तं गन्ध म्मनासदा (?) ॥ ८७ ॥

कुण्डे द्रोणांशमाव्रन्तु समारोप्य प्रसार्यच ।

ताम्रपात्रेथवान्पस्मिन् समादाय हुताशनम् ॥ ८८ ॥

भारण्यं लौकिकं वाथ मणिजं दर्पणोद्भवम् ।

काष्ठवैश्वानराख्यस्य हृदयेऽस्य वै प्रभोः ॥ ८९ ॥

मारुतातुगताभास्सा योज्या बाह्याग्निना सह ।

भ्रामयित्वा चतुर्धा वै ततः कुण्डान्तरे क्षिपेत् ॥ ९० ॥

पूतं समिञ्चतुष्कं तु प्रणवै रभिमन्त्रितम् ।

दावा तदूर्ध्वं तदनु कुर्यात्परिसमूहनम् ॥ ९१ ॥

प्रदक्षिणक्रमेणैव ह्यार्द्रपाणितलेनतु ।

तिर्यक् च्छाश्रोमुख्ये स्तेन नखप्रष्ठ मदर्शयन् ॥ ९२ ॥

ततः स्वभग्नमूलाग्रैः स्वमैर्दद्यात्कुशैः स्स्तरम् ।

दिशि दिशुत्तराशांतं याम्याशादौतु सान्तरम् ॥ ९३ ॥

चतुर्गुणैश्चतुर्धातु मग्नच्छन्नैः परस्परम् ।

प्राग्प्रान्तैः पूर्वभागाच्च यावद्दुत्तरगोचरम् ॥ ९४ ॥

होमोपकरणं रुर्ध्वं होमभाण्टपुरस्सरम् ।

अथतार्यं तदूर्ध्वं तु दक्षिणस्यां तथात्मनः ॥ ९५ ॥

द्वन्द्वद्वयप्रयोगेण द्रव्यस्यापन माचरेत् ।

द्विरष्टसंख्य मिधन्तु संयुक्तं च महामते ॥ ९६ ॥

द्वितीयेनाष्टसंख्येन मुक्तदर्भे स्तरण्डिकाम् ।

स्रुवन्नुवाच चतुष्कं यदेकत्र विनिवेश्य तत् ॥ ९७ ॥

सुगन्धं मधुपर्कं च बीजान्येकत्रैवैततः ।

कौशेयं धौतकेशान्तु विष्टरं च घृतं चरुम् ॥ ९८ ॥

आज्य स्थालीं चतुष्कं च निधाय तदनन्तरम् ।

प्रणीता पात्रयुगलं करकं चाव्यं भाजनम् ॥ ९९ ॥

चतुष्कमेतदपर मग्नतो विनिवेश्य च ।

प्रादेशमात्रास्त्रिमिधः प्रभूतं शुष्कमिन्धनम् ॥ १०० ॥

पक्ष्मकं स्वेदहृद्ग्रन्थं घामभागे निधाय च ।

अस्य पात्रोदकेन वा ककुरस्त्रं पावनतां नयेत् ॥ १०१ ॥

भादाय सोदकं चाय प्रणीताख्यं च भाजनम् ।

पवित्रं कतु तन्मध्ये चतुर्दंभं कृतं न्यसेत् ॥ १०२ ॥

उद्धृत्योद्धृत्य हस्तेन जलं तत्रैव च क्षिपेत् ।

चातुरारमीय मन्त्रं च जपं माने हि साधकः ॥ १०३ ॥

भूय स्तदम्भसा सर्वं प्रोक्षयेद्विष्टरेण तु ।

शेषस्यास्त्रावणं कुर्यात्सर्वदिक्षुस्तरोपरि ॥ १०४ ॥

पुनरेषाम्भसा पूषं तन्मध्ये परमेश्वरम् ।

ध्यात्वाऽचंपित्वा संस्थाप्य त्वग्रतस्तदनन्तरम् ॥ १०५ ॥

सम्प्रोक्ष्या ध्याम्भसा चैध्मां शत्रुणां संपिभज्य च ।

पूजयेद्दध्यं पुष्पाभ्यां द्वादशाक्षरविधया ॥ १०६ ॥

प्रणीते चापरस्मिन् नै पात्रे चाग्रे कृते सति ।

सपवित्रन्तु तत्रार्घ्यं दत्त्वा चक्रन्तु विन्यसेत् ॥ १०७ ॥

चतुर्मांसं तदूर्ध्वेण ध्यात्वाभ्यर्च्य यथा क्रमम् ।

तत्पात्रमुत्तरस्यां च कृत्वा सम्पूज्यैष पुनः ॥ १०८ ॥

आज्यस्थालीं मयादाय त्वाज्यं यत्नाद्गन्धकृतम् ।

विनिक्षिप्याज्य भाण्टान्तं मुद्यम्येन गरेण तु ॥ १०९ ॥

पुनराधाय कृत्वाग्र आधारोपरि यत्नतः ।

दार्भ काण्डचतुष्कन्तु द्वादशांगुलसंमितम् ॥ ११० ॥

तिर्य गुत्तानपाणिभ्या चवष्टभ्यच सान्तरम् ।

अनामांगुष्ठयुग्मेन यथा मध्यं नतं भवेत् ॥ १११ ॥

तै राज्यं चतुर्गेवारा मानये चतुष्टयेत् ।

अन्तरान्तरयोगेन ह्यात्मनोप्रेस्तु सम्मुखम् ॥ ११२ ॥

प्रणवोक्तेन 'संख्येन (?) कुण्डमध्येध निक्षिपेत् ।

सुक्खुवावथ चादाच दर्भपुंजीलकेनतु ॥ ११३ ॥

रजोपनयनं कुर्या त्रप्रक्षाल्योष्णेन वारिणा ।

निर्मलीकृत्य कूर्चेन ज्वालाभि स्सम्प्रताप्यच ॥ ११४ ॥

प्रोक्षयित्वा घृततोयेन पूजयित्वा निधायच ।

पद्मशाखै रभस्त्राग्रै स्समूलैस्सुस्रमैः कुशैः ॥ ११५ ॥

चतुर्भि र्वांमहस्तेन त्वादायाध पवित्रकं ।

दक्षिण नामकयितुं चतुष्काण्ड त्रिनिर्मितं ॥ ११६ ॥

अंगुलीयक रूपं च कृत्वावैतदनतरं ।

संस्कृतपाज्यस्य विषुद्भि स्संस्पृशेदिन्धनादिकम् ॥ ११७ ॥

निग्नेषदोष शान्त्यर्थं मधाम्ने राहृतस्यच ।

शतं शतार्ध पादं वा त्वाहृतीनां स्वशक्तितः ॥ ११८ ॥

तिलानां घृतसिक्तानां शुद्धेनद्वयिषासह ।

होतव्यं कर्मसिद्ध्यर्थं यथा त दवधारय ॥ ११९ ॥

आहुत्या मुद्धृतायांच मूलमन्त्रावसानतः ।

प्रणवान्तं पदं ब्रूया दग्निं शोधय शोधय ॥ १२० ॥

यथावस्थितरूपेण तत स्तेनैव बुद्धिमान् ।

दद्यात् पूर्णाहुतिं पश्चात् घृतेनतु चतुष्पलाम् ॥ १२१ ॥

तस्य संशुद्धदेवस्य पुनरेव समाचरेत् ।
 सम्बोधजनकं होमं जडभावप्रशान्तिदम् ॥ १२२ ॥
 उच्चार्य मूलमन्त्रन्तु प्रणव द्वितयान्वितम् ।
 जुहुया दाहुतीनां च सहस्रं शतमेववा ॥ १२३ ॥
 तद्वदाज्येन सन्तप्ये दद्यात्पूर्णाहुतिं तथा ।
 तदा सलब्धसत्तस्य पश्य त्यन्तर्गतं विभुम् ॥ १२४ ॥
 प्राणभूत मजं विष्णुं तन्मयात्वं मयाश्रयेत् ।
 अथ सद्यज्ञनिष्ठस्य कर्मिणोऽस्यापवर्गिणः ॥ १२५ ॥
 याति यागान्नभावित्वं स्वयमेव यदृच्छया ।
 विभजत्यात्मना त्मानं चतुर्धा कुण्ड मध्यतः ॥ १२६ ॥
 अधिभूतस्वरूपेण समाश्रित्यच दिक्क्रमम् ।
 पूर्वं माहवनीयाख्य स्वरूपेणाथ दक्षिणे ॥ १२७ ॥
 समास्ते सम्भवपुषा पश्चिमस्या मनन्तरम् ।
 गार्हपत्याख्यभेदेन ततः स्तिष्ठति चोत्तरे ॥ १२८ ॥
 ओदनं स्पृशनात्मातु सर्वात्मत्वेन मध्यतः ।
 आधाराधेयभावेन त्वास्ते खलित्ताकृतिः ॥ १२९ ॥
 भंगारा ण्यर्चिषश्चैव शक्ति र्या दहनान्तिका ।
 त्रिदक्षणेऽयं आधार आधेयो हुतभु ग्विभुः ॥ १३० ॥
 आत्मनोऽग्रेऽस्तु विश्वेशो वासुदेव स्तनातनः ।
 एवं ज्ञात्वा पुरा सम्यक् सत्तां वैश्वानरीं पराम् ॥ १३१ ॥
 ततः कर्मणि वर्तत नैष्ठिकः कृतनिश्चयः ।
 कुर्याद्दुदकपूर्वेन्तु प्राग्वद्वाहनं ततः ॥ १३२ ॥
 व्यक्तैर्विगच्छितैर्नैव तत्त्वेनाप्यव्ययात्मना ।
 सर्वेश्वरस्यैवैयस्मा दद्यान्मात्रं ममद्वयः ॥ १३३ ॥

चाच्यवाचक रूपंत द्विज्ञेय ममेलक्षण ।
 तत्पुनश्चुद्ध सामान्य मुपचारविधौ स्थितम् ॥ १३४ ॥
 यद्भोगदानमैवेस्तु रहितं मात्रमैश्वर्यम् ।
 प्राश्चतुर्या विभक्तोय स्तमादायेधमसंचयं ॥ १३५ ॥
 भाज्येनोभयत स्विक्तं ब्रह्मक्षीर दुग्धोद्भवं ।
 कुण्डस्य ब्रह्मभित्तिभ्यां मध्येभाग चतुष्टये ॥ १३६ ॥
 निदध्याद्युत्तराशांतं प्राग्भागा दादितः क्रमात् ।
 ईशानाग्नेयपादाभ्यां पतितं प्राश्चतुष्टयम् ॥ १३७ ॥
 आग्नेयनैऋताशाभ्यां विथान्तमपरं न्यसेत् ।
 नैऋतानिल संस्पर्शे तृतीयं विनिवेग्यच ॥ १३८ ॥
 वाय्वीशपद संरुद्धं चतुर्थं चतुष्टयम् ।
 एवं चतु विभज्यतेन समिद्धेन समासतः ॥ १३९ ॥
 कुण्डमेकं चतुर्थां चतुर्णां सविभज्यच ।
 अग्नीना मेकदेहानां चातुरात्म्य व्यपेक्षया ॥ १४० ॥
 यदाप उपयोग्यस्स्यात् यस्मिन्यस्मिन्ही वस्तुनि ।
 स्वनूतै स्तर्पणार्थं च कर्मणि स्थापनादिके ॥ १४१ ॥
 तदा तदा स आदिय स्त्वकात्स्थानाच्च यत्नतः ।
 द्वितीय मिधमादाय त्वष्टकाष्टमयो द्वि यः ॥ १४२ ॥
 द्विधाकृत्वा पुराज्येन पूर्ववासेचदेद्धतम् ।
 निधाय दक्षिणस्यांच मध्य आग्नेय दिग्गत ॥ १४३ ॥
 दिश्रान्तं नैऋतपदे चोत्तरस्थां तथापरम् ।
 वारीशपदसंरुद्ध मान्यमादायैततः ॥ १४४ ॥
 चतुस्स्वरूपेन मन्त्रेण प्रणयालकृतेनच ।
 दक्षिणं सृष्टचतुर्ंतु जुह्यादुत्तरे तथा ॥ १४५ ॥

सूर्य सोमात्मकं चाग्ने विद्वितं लोचन द्वयम् ।

एतयो रन्तरं यद्वै तदग्ने र्चदनं स्मृतम् ॥ १४६ ॥

तत्रैव जुहुया त्पूर्व समिधां सप्तकं क्रमात् ।

घृतसिक्तां चतुस्संख्या मेकैकां हि सुपुष्कलाम् ॥ १४७ ॥

प्राक्कुङ्कुमादिना लिप्तां काष्ठ संख्यान्तु होमयेत् ।

सुगंधूरमधुपर्कच बीजान्याज्यं यथाक्रमात् ॥ १४८ ॥

तत्रान्ने समिधोदाने विशेषोयं विधीयते ।

साधितं संस्कृतेऽग्नौ सा कलिधायामतश्चरुम् ॥ १४९ ॥

समुद्घाट्याघलोऽप्यादौ सम्प्रोक्ष्या घ्याम्भसाततः ।

दर्भकाण्डं चतुष्केण साग्निना तदनुस्पृशेत् ॥ १५० ॥

तन्मन्त्रे सुक्चतुष्कन्तु मन्त्रैराज्यस्य निक्षिपेत् ।

अथादाय सुचन्तत्र तद्वदद्या च्चष्टयम् ॥ १५१ ॥

चतुरंगुलं मन्त्रेणा प्यन्नग्रास मथाहरेत् ।

तन्निधाय सुचादर्भे तदूर्ध्वे पृथग्दत्तम् ॥ १५२ ॥

दद्यादग्नौ चतुष्कं तु क्षिपेद्ग्राहुतिं ततः ।

भृषोऽग्नौ सुक्चतुष्कं तु चाज्यस्यापाशयत्नतः ॥ १५३ ॥

ततोऽन्यमाज्यसंक्षिप्तं प्राग्व एकृत्वाहुतिं पुनः ।

दद्यात्पूर्वं प्रदोणेन त्वेवमेव चतुष्टयम् ॥ १५४ ॥

हुत्वाप्यन्नाहुतीनां च ह्याज्याभ्यां जुहुयात्ततः ।

रादन्ते तांष निर्मुक्तैः दुःसुप्तै रप्यभिधितैः ॥ १५५ ॥

पृजयेच्चतुरो वारा न्यन्वेवां प्रणवेः प्रभुम् ।

ततो मोक्षाप्तये होमं यथाशक्ति समाचरेत् ॥ १५६ ॥

शतपूर्वं सहस्रान्तं दद्यात्पूर्णाहुतिं ततः ।

एकमन्त्रं चतुष्केण चतुर्भिश्चतुर्थेऽथवा ॥ १५७ ॥

प्राग्वत्पूर्णां पुनः तुर्यां दर्भे स्तम्भाज्यं च सुचम् ।

यथा भवति निस्तेज इव पातरण्यापितेन तु ॥ १५८ ॥

पुरतश्चाम्भसा पूर्य तांच पात्रेण तेन वा ।

प्रागादौ कुण्डबाह्ये तु प्रादक्षिण्येन सेचयेत् ॥ १५९ ॥

पवित्रकेणाथ ऊर्ध्वं विनिक्षिप्यकरेण वा ।

शेषं स्वशिरसो दद्यात् त्वस्थानेध त्वधोमुखे ॥ १६० ॥

निदध्या ह्योम भाण्डेते भरमना तदनन्तरम् ।

जलनिर्मथितेनैव ह्यूर्ध्वपुण्ड्रं चतुष्टयम् ॥ १६१ ॥

हृषंस्योल्लेलादेच कुंयाः क्षीप शिखाकृति ।

एवं परिसमासेतु भग्निकार्यं पिते सति ॥ १६२ ॥

संविभागः पितृणां च यथा कार्यं स्तथोच्यते ।

कुण्डस्य योनि निकटे दक्षिणाग्रां स्तरैरुक्तान् ॥ १६३ ॥

भद्रपीठ समीपे तु क्षमातले वा तदूर्ध्वतः ।

स्तरापरि विकाशार्थं तिलान् सरजतोदकान् ॥ १६४ ॥

क्रमेण भावयेत्तत्र पितृनध पितामहान् ।

तृप्तयेक्ष्यथ सर्वेषां देवाय विनिवेश्य च ॥ १६५ ॥

प्रोक्षितान्यन्नपात्राणि चत्वारि कबलानि च ।

स्तरोर्ध्वे तु निधायाथ सम्पूज्यार्घ्यादिना ततः ॥ १६६ ॥

क्रमेण चातुरासीये मन्त्रै रप्ययोगतः ।

ततस्तु नाम्ना गोत्रेण मन्त्रपूर्वं तिलोदकम् ॥ १६७ ॥

सर्वेषां मर्च्यकलशा त्रयदद्याच्च यथाक्रमम् ।

तादर्थ्येनाथ चतुरो विनिवेश्या सनेषु च ॥ १६८ ॥

लब्धलक्षा न्यरे तत्त्वे ब्राह्मणा न्याधरात्रिकान् ।

प्राङ्मुखं द्वितयं चैव द्वितयं चाप्युदङ्मुखम् ॥ १६९ ॥

सम्पत्पभावे प्येकं वा विनिवेश्योत्तराननम् ।

अथ तेषां क्रमां कुंयां दर्शनं चातुरोत्थिवत् ॥ १७० ॥

भर्ग्यानुलेपनाद्यैस्तु भोगैर्मन्त्रावसानिकैः ।
 तत्तत्कालोचितैस्सर्वैरनुपादेयवर्जितैः ॥ १७१ ॥
 तैश्चापि मौननिष्ठैस्तु भावितव्यं सुयन्त्रितैः ।
 वाग्यता शुद्धलक्षाश्चाप्यन्ने मूर्तौ जनार्दने ॥ १७२ ॥
 येश्रन्ति पितरस्तेन तृप्तिमायान्ति शाश्वतीम् ।
 अतस्सव्यभिचारन्तु मौनं वर्ज्यं क्रियापरैः ॥ १७३ ॥
 शुभमव्यभिचारं यत्तत्कार्यं सर्ववस्तुषु ।
 यदङ्गसंकेतमयमव्यक्तं नास्तिकाक्षरैः ॥ १७४ ॥
 कृतमोष्ठपुटैर्ध्वजैर्मौनं तत्सिद्धिदहनिकृत् ।
 स्वयमेव सुबुद्ध्या तत्सर्ववस्तुषु वर्तते ॥ १७५ ॥
 शब्दैरनुपदिष्टैस्तु तन्मौनं सर्वसिद्धिदम् ।
 तस्माद्देवाश्च भोक्तृणां दिव्येवापितृकर्मणि ॥ १७६ ॥
 दद्यान्नैवेद्यवासर्घं मर्यादाभ्यन्तरेऽग्रतः ।
 येनाचमनपर्यन्तं कालं तिष्ठन्ति वाग्यताः ॥ १७७ ॥
 विधिना नेन वै नित्यं यागयज्ञे तु यैष्णवे ।
 संविभागः पितृणाञ्च कार्यस्तद्रविणैर्नरैः ॥ १७८ ॥
 कृत्वातिलोदकान्तं वा फलमूलैस्स्वशक्तितः ।
 तदर्थं ग्रासमाचन्तु दद्याद्द्रोणं वा भैक्षुके ॥ १७९ ॥
 यस्माद्दिव्यैर्महामन्त्रैर्दत्तं यत्पूजितोऽच्युते ।
 पितृर्धं मह्यं वा भूरि तत्तेषां मक्षय भवेत् ॥ १८० ॥
 पश्चाच्छरीरपात्रार्थं मभ्यर्च्य परमेश्वरम् ।
 लब्धानुज्ञस्तुर्विक्रयं दास्यमाणं यथाविधि ॥ १८१ ॥
 भोग्यं नैवेद्यपूर्वन्तु सर्वमादाय पात्रगम् ।
 विनिवेद्य च देवाय पवित्रीकृत्य चान्भसा ॥ १८२ ॥
 सत्यरूपाद्गलद्याचाप्यन्नदोषक्षयं करी ।
 चेतसा चातुरात्मीया भावनीया च भावना ॥ १८३ ॥

रसात्माध्यक्षसंज्ञो वै साधुभावे व्यवस्थितः ।
 प्रशुभो भगवा न्रूपे चैतद्दीर्घेतु लांगलिन् ॥ १८४ ॥
 भोक्ता महात्मा भगवान् वासुदेव स्वयं ह्यजः ।
 चतुःप्रणवसम्भक्तं ततोऽम्भ शुळकं पिबेत् ॥ १८५ ॥
 घक्रकुण्डेय तेनैवा प्यन्नाहुतिचतुष्टयम् ।
 हुत्वाचाभिमतै श्रौसै स्ततोऽश्रीया यथारुचि ॥ १८६ ॥
 समाचम्य पुनर्याया त्रयतो भगवद्गृहम् ।
 मनोबुद्ध्याभिमानेन सहन्यस्य धरातले ॥ १८७ ॥
 कूर्मव चतुरः पादान् शिरस्तत्रैव पञ्चमम् ।
 प्रदक्षिणसमेतेन त्विवंरूपेण सर्वदा ॥ १८८ ॥
 भट्टांगेन नमस्कृत्य ह्युपविश्याग्रतः प्रभोः ।
 आगमाध्ययनं कुर्यात्तद्वाक्यार्थविचारणम् ॥ १८९ ॥
 श्रोतुं संभ्यासमये स्नात्वावा जघनावधि ।
 क्षालयित्वा ततः कुर्याद्दासस्सम्परिवर्तनम् ॥ १९० ॥
 भक्षयित्वाऽर्घ्यं पुष्पाद्यै देवमाग्नं यजेत्ततः ।
 यथाशक्ति जपं कुर्याद्दासाद्य श्रयेण ततः ॥ १९१ ॥
 समाधाय बहिर्देवं निरालम्बपदेस्थितम् ।
 भ्रमयन्नेनैवाव दनिरुद्धेन तेजसा ॥ १९२ ॥
 सह तेनैव वै निद्रा यावदभ्येति साम्प्रतम् ।
 समुत्थायार्धरात्रेय जितनिद्रो जितश्रमः ॥ १९३ ॥
 कमण्डलुस्थितेनैव समाचम्यतु वारिणा ।
 गृहं देवं नमस्कृत्य ह्युपविश्याजिना सने ॥ १९४ ॥
 न्यासं मन्त्रचतुष्केण कुर्यात्संहार लक्षणम् ।
 आपादाग्जानुपर्यन्त मनिरुद्धं च विन्यसेत् ॥ १९५ ॥
 प्रशुम्नाख्यं न्यसेन्मन्त्रं नाभ्यन्तं जानुमण्डलात् ।
 नाभेशकर्णदेशान्तु मन्त्रं सांकर्यं न्यसेत् ॥ १९६ ॥

भाकणांत ग्रहसन्धान्तं चतुर्थं विनिवेष्ट च ।
 ततस्त्वभिमतैर्नैव त्वास्ते पद्मासनादिना ॥ १९७ ॥
 स्वात्मना चातुरात्मीय मभिमानं समाश्रयेत् ।
 समं कायशिरोपीयं सन्धाय सह वक्षसा ॥ १९८ ॥
 दृष्ट्वा नासाग्रगताकार्या विनिमीलित लक्षणा ।
 जिह्वा तालुतलस्था च सान्तरे दशनावली ॥ १९९ ॥
 ईषदोष्ठपुटौ लग्नौ धार्यं द्वे बाहुकूर्परे ।
 ऊरुमध्यप्रदेशे तु हस्तौ नाभावधोन्यसेत ॥ २०० ॥
 अधरोत्तर योगेन घामदक्षिणतः क्रमात् ।
 भच्चलं योगपट्टेन त्वेवं सन्धार्यं विग्रहम् ॥ २०१ ॥
 संकोचपापानदेशनव प्युपरिष्ठात्तमेव हि ।
 विकास्याघर्णहीनेन हार्णेना (?) लक्ष्यमूर्तिनां ॥ २०२ ॥
 विषयान्तर्निविष्टन्तु क्रमाच्चित्तं समादरेत् ।
 कुर्याद्वैबुद्धिलीनन्तु तच्च कुर्यात्स्वगोचरे ॥ २०३ ॥
 समाध्यायात्मनात्मानं सहमन्त्रै स्ततः क्रमात् ।
 आज्ञाग्रतपद्भूमेर्वै रथावद्भूतः शृणु ॥ २०४ ॥
 मध्याह्न भास्कराकारै स्तर्वै स्संशान्तविग्रहैः ।
 स्मरेत्पूर्वादि तं पञ्च चातुरात्म्यैरधिष्ठितम् ॥ २०५ ॥
 ततो जाग्रत्पदस्यंचा प्यनिरुद्धं च मन्त्रराट् ।
 परावृत्य शतं बुद्ध्या तदभिन्नेन चात्मना ॥ २०६ ॥
 तन्मन्त्रजपसामर्थ्या तादात्म्य स्थितिबन्धनात् ।
 महिमा तु सविज्ञान स्तदीय स्वस्य जायते ॥ २०७ ॥
 अभ्यासा द्वात्सरान्ते तु तदद्वैतसमन्वितम् ।
 अथ प्रशुम्भमन्त्रन्तु परावृत्य शतद्वयम् ॥ २०८ ॥

एव स्थितस्य यथा मनोरथ मन्तरायानुपहतस्य फलसिद्धि माह ।

एकान्तात्यन्त दास्यैक रति स्तत्पद माप्नुयात् ।

उक्तच परमेष्ठातिना परिचरणेप्रकारं मनुकस्य तस्य निविघ्नत्र श्री
पोक्ते 'प्रवृत्तिकालादारम्य आत्मलाभावसानिक । यत्रावकाशो विघ्नाना विघ
ते न कदाचन" इति । एतदेवाभिप्रेयोक्त श्रीसारवते " सकल्पादेवभगवान्
तत्पतो भावितात्मना । जतान्तमखिल काल सेचय त्यमृतेननु ॥ ज्ञात्वेन
बन्धमयेन भवितव्य सर्वदेहि । प्राप्तये सर्वकामाना ससारभय भाहणा "
इति । अत "श्रयतेखलु गोविन्दे भक्तिमुद्रहता नृणा । ससारयूनताभांता
छिदशा परिपथिन " " सय शतेन विघ्नाना सहस्रेण तथातप । विघ्ना
युतेन गोविन्दे नृणाभक्ति निवार्यत" इत्यादिक परभक्त्यवस्थात प्राचीना
वस्थाविषय नेतव्य । अत्र भूमविद्यायामिव ऐश्वर्याद्यर्गचानपुरुषार्थ प्रतिपादन
परमपुरुष प्राप्तिरूप प्रधानतम पुरुषार्थपारम्यसमर्थनार्थतया । उक्तच श्री
सारवते 'प्रत्ययार्थच मोक्षस्य सिद्धय स्तप्रकीर्तिता" इति ॥

अतो मोक्षसाधनब्रमेवास्य शास्त्रस्ये त्यभिप्रायेणाह ।

तत्प्रधान मिदं शास्त्रं

अत्र यथाह न्यासोपासनरूप प्रापकनिष्ठाप्राप्तृतया निदिष्ट पर
मेष्ठातीना तत्प्राप्यया तच्छब्देन परमृश्यते ॥

अयत्र सागताहतादि सगन्धाना शक्रादिग्रन्थाना भगवदभिप्राय
निम्नतायापनाय उन्तसप्रहप्रकारेण गिन्याणा यथास्थित समन्तगातार्थ
प्रगच्छावगादनायच निगमयति ।

इति गीतार्थसंग्रहः ॥ ३२ ॥

इत्थमेव सत्यनिष्ठसंप्रदायपरंपरागत स्तमीचीनो गीतार्थः । नपुनः कुट्टि
भिरुन्नोतः । सचैव स्वयोग महिमचुळकित परमपुरुषविभूतियुगळ भगवन्नाथमुनि
नियोगानुवर्ति श्रीमद्राममिश्रसकाशा द्वहुशास्त्रविद्वि रस्माभि बहुश इश्रुतस्य
भगवद्गीतार्थ प्रपंचस्य संग्रहइति मुमुक्षुभि स्संप्राप्यतम इति भावः ॥ ३२ ॥

सारं फल्गुन सारथीयवचसां श्रीयामुनेयोद्धतम्
विस्पष्टै रिति वेंकटेश्वरकवि व्याचष्ट भाष्याक्षरैः ।
यद्वादेषु कुट्टिवाद्यकुहनाकोलाहलास्कन्दिभि
जैवालै र्जयघोषणाघणवणै विद्राणनिद्रादिशः ॥

इति श्रीकवितार्किकसिद्धस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य
वेदांताचार्यस्य कृतिषु श्रीगीतार्थसंग्रहश्चा ।

कवितार्किकसिद्धाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेंकटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः ।

GĪTĀRTHA SANGRHA.

By

SRI YAMUNA CHARYA.

With

GĪTĀRTHA SANGRAHA RAKSHA

A Comentūry

OF

SRI MATH VADANTA DESIKA.

Edited By

P. B. ANANTHA CHARIAR.

Sanskrit Pandit

Printed At The

SRI SUDARSANA PRESS.

CONJEEVERAM.

1901.

Price. AS-6

शास्त्रमुक्तावली - १०

गीतार्थ संग्रहः

श्रीभगवत् यामुन मुनिर विरचितः ।

श्री कथितार्किक सिंहेन सर्वतन्त्र स्वतन्त्रेण

श्रीम द्वेदान्ताचार्येण विरचितया

गीतार्थ संग्रह रक्षाख्यया व्याख्यया सह ।

अकिाञ्ची

प्रतिवादिभयङ्करं अनन्ताचार्येण

श्री सुदर्शन मुद्राक्षर शालायाम्

अमुग्रतः ।

॥ श्रीकाञ्ची ॥

इदानीं भेदन्मूल्यम् - ० - ६ - ०

गीतार्थसंग्रहरक्षा भूमिका ।

गीतार्थसंग्रहः ।

इयंकिल कृति, भगवन्नायमुनमुनीशितुः श्रीभाष्यकार प्राचार्यस्य ।
अयहि गुरुत्तमो ऽवततार कलो ४०१८ (A D 906.) धातु
वत्सरे कर्कटमासीयोत्तराषाढाया वीरनारायणपुरे चिदम्बरक्षेत्रसमीपस्थे । पिता
महोऽस्य भगवान् नाथमुनिमिश्र. योगमाहिमप्रत्यक्षतन्त्रत्रयः न्यायतत्त्वयोगरह
स्ययो निबद्धा योगव्रत्तान्यक्षिताव शठकोपमुने न्यासपिदासम्प्रदायं द्दमिडा-
भ्नायसहितां अन्याश्च सर्वान् सांप्रदायिका नर्थविशेषान् लेभे । सोयम्
श्रीशठमर्षणमहर्षे वैश्यो भगवन्नाथमुनिमिश्रप्रशिष्यैः श्रीराममिश्रगुरुभिः
कृपया परया गुरुकुलार्कचिन्तारप्रवणे स्वय बहुशोऽळर्क पत्रोपहारार्पणे नोपग-
च्छद्भि क्षिरादप्यनुपजात आभिमुख्ये कदाचि सदर्पण परिहरद्भि रथच कु-
तो नाद्याळर्कपत्रपाक इत्यनुयुक्तेन पाचकेन महात्मा कोपि प्रतिदिन म-
र्षय न्नाद्यापिपेदिति सूचिते स्वोपसेजनबद्धतृष्णेन परेष्वपि सगौरव प्रतिपालय-
त्ता गुरुणानेन प्रयुद्भतै 'दर्शनादेव साधव' इति वचनबला त्कटाक्षमात्रदूरीकृत
राजभाजप्रयुक्तान्यपर्यादिदोषकथ क्रमा दुपदिष्टशास्त्रार्थसार स्तनप्रस्थास्यत् ।

बाल्येच महाभाष्यभट्टारका दधीपानो विद्या मपुनरुच्चारणेना न्यामेव
नर्नाना मक्षरमातृका निर्माय बालका नद्ध्यापयत् । चोळराजसदसि विद्व-
ज्जनकोलाहलनामान पण्डितवर्य मजयत् । अस्य जयराजजययो पणवन्ध-
मारचित्तमतो राजदपत्यो श्रीरगावया राजमाहिष्या (आळवन्दार्) 'रक्ष-
णायागत' इत्यनिनदित स्तत्पणवन्धानुसारेण राज्ञापित राज्यार्थे न्याय्येन
पथा पर्यपालयत् ।

तस्यास्य गुरुत्तमस्य कृतय - आगमग्रामाष्य , महापुरुषनिर्णय ,
आत्मासिद्धि , सवित्सिद्धि , ईश्वरसिद्धि , श्रीगीतार्थसंग्रह , श्रीस्तुतिभक्तु-
श्लोकी , स्तोत्ररत्न , इत्यष्टौ ।

अन्यतमोऽयमेव श्रीगीतार्थसंग्रहो भगवद्भाष्यकारविरचित गाताभा-
ष्यानुसारेण व्याख्यायि श्रीमता कवितार्किकसिन्हेन आरगराजदिव्याज्ञा
लब्धवेदान्ताचार्यपदेन तत्सहधर्मचारिणी कर्णाकटाक्षलम्बित सर्वतन्त्रस्व
तन्त्रविरुद्धेन श्रीवेकटनाथदिव्यवण्टाशेन श्रीवेकटनाथदेशिकेन ।

सोय गुरुस्वतन्त्रा काव्या कलौ (४३७०) तमे
A(1268) विभवत्सरे कन्याश्रोणाया विश्वामित्रकुलतिलकस्या नन्तार्य
गुरो स्तोमयाजिनो जायाया तोताद्रषवासमाख्यायाम् ।

अथ मातुलेन वादिहसानुवाहयैणा ध्यापितसकलशास्त्र निशित्य-
ब्दे विश्रुतनानाविधविद्य त्रिशद्वार आश्रितगारीरकभाष्य श्रुतप्रज्ञाशिक्षाश
ताभिप्रेककारी तापर्यचन्द्रिकया निशदोक्तगीताभाष्यसारार्थ पारिप्लवमतिभि
रन्यधोपगर्णयद्भि रर्यजात मुपनाता वैयाकुली मपार्कतु सक्षेपाद् गीताभाष्यप-
द्धतिभिरेव स्वय मेन व्याचरुयौ श्रीगीतार्थसंग्रहम् । सेय व्याख्यानवर्थना-
म्नी श्रीगीतार्थसंग्रहश्च । अस्य कृतय परशता । तामुचाय यात्र
दस्माभि मुद्रिता मुद्रयभाषाश्च , भीमासापादुका शतद्रूपणा - सेश्वर
भीमासा च ।

व्याख्यानरत्नेन चानेन सह सर्वसम्मान्यस्य गीतार्थमग्रहस्य मुद्रण
सर्वदेशप्रसूतया सर्वादिभूतया नागरलिप्या वक्ष्यकर्तव्य मङ्गावस्थानि रस्माभि
रिय मय शास्त्रमुक्तावल्या मृद्व्यतेति भावयन्तु सहृदया ।

इति
श्री मुदर्शन पादपद्मनेत्री

शास्त्रमुक्तावल्यासम्पादकानुमत ।

कार्यं मप्यययुक्त्या चै चातुरात्म्यस्य पूजनम् ।
 एकादश्यां नभुंजीत विहित स्तत्र जागरः ॥ ७६ ॥
 द्वादश्या मादिदेवन्तु समाराध्य यथाविधि ।
 मध्याह्नसमये प्राप्ते विधिय सन्मयो न्यसेत् ॥ ७७ ॥
 भक्त्या शक्त्या तु चतुर एकैकं प्रत्यहं त्वपि ।
 गवां ग्रास स्वयसामर्प्यां ह्योपनीयो नक्षयंदा ॥ ७८ ॥
 सह पूर्वोन्नदानैस्तु व्रतकर्मपरायणैः ।
 प्राप्ते तु तद्दिने भूयः कृष्णपक्षस्य छांगलिन् ॥ ७९ ॥
 अर्चनं केशवादीनां त्रिसन्ध्यं प्राग्व दाचरेत् ।
 द्वादश्यां सोपवासस्तु न्यस्ये दामोदरं प्रभुम् ॥ ८० ॥
 दानान्त मर्चनाद्यन्तु सितपक्षोक्त माचरेत् ।
 माभवेन क्रमेणैव चैवं मूर्त्यन्तरं यजेत् ॥ ८१ ॥
 मूर्तिभि श्वाप्ययाख्येन संवत्सर मतन्द्रितः ।
 यो यो धिकारी भन्तो वा तस्य तुष्य त्यधोक्षजः ॥ ८२ ॥
 षोडशाख्य मतो दक्ष्ये व्रतं धन्यतमं हि यत ।
 पूर्वैव द्वात्रिंशमय भाषादस्याद्य वासरे ॥ ८३ ॥
 गृहीत्वा नियमं कुर्यां दाम्प्रभातादिपूजनम् ।
 त्रिसन्ध्यं वामनादीनां विधिवत् द्वादशाहकम् ॥ ८४ ॥
 त्रयोदश्यां ततोऽभ्यर्च्य चतुर्वर्गप्रदं प्रभुम् ।
 आद्यन्त मनिरुद्धादि तदाथ मपरेऽहनि ॥ ८५ ॥
 तृतीयं पंचदश्यान्तु संशान्तिव्यक्तिलक्षणम् ।
 एवं मूर्त्यन्तरै र्युक्तं, चातुरात्म्यं त्रिधा स्थितम् ॥ ८६ ॥
 आराध्य परया भक्त्या चैकादश्या मनश्नतः ।
 पूर्णं तदर्चनं कृत्वा पंचदश्यां यथाविधि ॥ ८७ ॥
 चत्वार स्तन्मयाः पूज्याः श्रद्धापूतेन चेतसा ।
 आत्मयागं ततः कुर्यां दिनान्ते चैव पूर्वकम् ॥ ८८ ॥

एव माश्वयुजे भूयः पर्वादौ प्रारभे त्रियाम् ।
 पद्मनाभादिमूर्तीना मर्चनं विहितं क्रमात् ॥ ८९ ॥
 एकादश्या मनश्नस्तु सर्वं निर्वत्ये पूर्ववत् ।
 सम्प्राप्तेच ततः पौषे यजे क्षारायणादिकम् ॥ ९० ॥
 द्वादश्यां तत्तद्विषट्कंच तथा व्यूहत्रयं त्वपि ।
 चैत्रे तद्विवक्षा दादौ विष्ण्वादीनां समर्चनम् ॥ ९१ ॥
 विहितं सङ्गतं ज्ञानां सह व्यूहत्रयेणतु ।
 विशेषपूजनं कुर्यां त्वम्पन्ने वत्सरे सति ॥ ९२ ॥
 विभो रभ्रे द्विजेन्द्राणां षोडशानां स्वशक्तिततः ।
 दत्तशिष्टं मत्तमंच दैर्घ्यापात्रेन भावितम् ॥ ९३ ॥
 हृदिशेषेण संयुक्तं व्रतिनां भोजनं हितम् ।
 एव सितेऽसिते घापि क्षुभयो रवि पक्षयोः ॥ ९४ ॥
 यथाभिमतमासा द्वे समारभ्य यजे त्क्रमात् ।
 एकादशेऽपि नासेगान् पर्वादांतु सकृत्सकृत् ॥ ९५ ॥
 द्वादश्यां सोपवासस्तु तन्मासेशमधार्चयत् ।
 तत्कारणादि भेदेऽथ चातुरात्म्येन वै सह ॥ ९६ ॥
 पुण्यं व्रतमिदं विद्धि वृद्धस्त्री बालसिद्धिकृत् ।
 नित्यं सदैर्घ्यैः कार्यं भविष्यद्द मखेददम् ॥ ९७ ॥
 प्राक्प्रणीतिं महाभागैश्चतया दानं समन्वितैः ।
 गृहस्थैर्ब्रह्मचर्यैश्चैर्वा न प्रस्थेस्तु भिक्षुकैः ॥ ९८ ॥
 येन वैभवं प्रकारेण वित्तं सम्भृत्य वेपुष्प ।
 नित्यं धर्मां विरुद्धेन भैक्षपूर्वेण सर्वदा ॥ ९९ ॥
 तुष्टुभ्यभरणाद्यर्थं लाभे भैक्षादिकेतु ये ।
 भयशः परमा यत्र बुद्धिमांस्तत्र संयदेत् ॥ १०० ॥
 दाता ददाति यात्येचि तृप्ता पूर्वाह्ने भविततः ।
 पृच्छ तदीयमशुभं तिष्ठत्यपि जनाश्रितम् ॥ १०१ ॥

परिभूतेषु वै लाभे सन्तोषो यस्य जायते ।

प्रतिग्रहोत्थितो दोषस्तस्य दूरतरं व्रजेत् ॥ १०२ ॥

एवं ज्ञात्वाप्यपात्राणां भक्तानां भावितात्मनां ।

जनयेद्बुद्धिभेदन्तु नेतरेषां कदाचन ॥ १०३ ॥

यत्र दाता गृहीताश्च द्वावेव कञ्चुषात्मकौ ।

दृष्टादृष्ट विनाशार्थं दानं द्वाभ्यां हृतं तु तत् ॥ १०४ ॥

प्रागेवं वित्तसंशुद्धिं भावशुद्धिं समन्विताम् ।

निश्चयीकृत्य यत्नेन दिव्य मायतनं व्रजेत् ॥ १०५ ॥

वृत्तसंसिद्धये नूनं सिद्धायतनमेव वा ।

अथवायतनं रम्य मासन्नं नगरादिकम् ॥ १०६ ॥

निर्विघ्नेन व्रतं यस्माद्विष्पद्येतात्र कर्मिणाम् ।

कर्मवाङ्मनसैश्शुद्धस्तपो निष्ठःक्रियापरः ॥ १०७ ॥

यो नान्य देवतायाजी तस्यतो भगवन्मयः ।

कस्मिंश्चिद्वैभवे रूपे व्यूहायै वा सुबुद्धिमान् ॥ १०८ ॥

यद्वलक्ष्यो भवेद्भक्त्या त्वाप्तागमनिदर्शनात् ।

तस्यापि तादृशानां च भविना मनुकम्पया ॥ १०९ ॥

व्यक्तता मगमद्देवस्त्वयमेव धरात्मना ।

यत्र मोक्षमदं विद्धि दिव्यमायतनं हि तत् ॥ ११० ॥

मन्त्रसिद्धैश्च विबुधैर्मुनिमुख्यै रतथामलैः ।

शान्तं देशजानान्तं व्यामनश्चापि कीर्तये ॥ १११ ॥

मन्त्राकृति मरुदं ध्यात्वा पापाणि वसुधातले ।

पावनं वा तत्तं घृक्षं ज्ञात्वा वा देवताश्रयं ॥ ११२ ॥

कृत्वा तच्छक्तिं संरुद्धं विसृज्य च तदाश्रितम् ।

विद्धि सर्वेश्वरस्यैवं स्थितं निलयलक्षणम् ॥ ११३ ॥

स्वमन्त्र सन्निधिं तत्र कृत्वा तद्विग्रहान्वितं ।

पूजितं यत्र पुण्याद्यैस्तत्सिद्धायतनं स्मृतम् ॥ ११४ ॥

फलप्रायेतु विप्राथै स्वकुलो द्धारणाय च ।
 स्थापितं भगवद्विभवं ज्ञेयं मायतनं हितम् ॥ ११५ ॥
 क्रियांगभागं यातस्य सर्वमस्य च वैविभोः ।
 विद्धि सर्वेश्वरस्यैवं स्थितं नियतं लक्षणम् ॥ ११६ ॥
 स्वमन्त्रं सन्निधिं तत्र कृत्वा तद्विग्रहान्वितं ।
 प्रासादद्वारं देवाच्च यत्र संख्यनिक्षयः ॥ ११७ ॥
 पूर्वादिसर्वदिक्ताय क्षेत्रं भवति वैष्णवम् ।
 सिद्धावतारितादेवा तदेताद्विगुणं स्मृतम् ॥ ११८ ॥
 त्रिगुणं च स्वयंव्यक्ता देहान्ते भावितात्मनाम् ।
 फलं सालोक्यता पूर्वं परिज्ञेयं क्रमाद्यतः ॥ ११९ ॥
 दुष्टेन्द्रिय वशा द्धितं नृणां यत्कल्मषै र्वृतं ।
 तदन्तर्काले संशुद्धिं याति नारायणालये ॥ १२० ॥
 व्रता न्येतानियः कुर्यादभिसन्धाय चेतसा ।
 अभीष्टं मतितीव्रेण तदाप्नोत्यचिरात्ततः ॥ १२१ ॥
 श्रद्धधानै रतस्तस्मात् दृष्टादृष्टफलामये ।
 व्रता न्येतानि कर्तव्या न्यभिसन्धाय चेतसा ॥ १२२ ॥
 नायसादस्तु कर्तव्यो व्रतभंगात्कदाचन ।
 संकल्पादेव भगवांस्तत्त्वतो भावितात्मनाम् ॥ १२३ ॥
 व्रतान्तं मणिकं फलं चेच्च त्वमृतेन तु ।
 साधैवं च द्दलयेण भवितव्यं सद्वैदि ॥ १२४ ॥
 प्राप्तये सर्वकामानां संसारं भयभीरुणा ॥ १२४ ॥
 इति श्री पाथरात्रे श्रीसात्वत संदितामां व्रतविधिर्नाम

सप्तमः परिच्छेदः ॥ ७ ॥

श्रीः ।

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

अथ अष्टमः परिच्छेदः ।

भगवान् -

व्रतमेतदमन्त्रं च सामान्यं सार्वलौकिकम् ।
 सिवेतर विभागेन प्रोक्तं मन्त्रं द्वयं शृणु ॥ १ ॥
 प्रागर्थं प्रार्थयित्वा तु दृष्टा दृष्ट प्रदस्सदि ।
 ज्ञात्वा स्थिरमतिः कुर्यात् तदर्थं चक्रमण्डलम् ॥ २ ॥
 तन्मध्ये चतुरात्मा तु यष्टव्यः कर्णिकोपरि ।
 चतुर्दिक्ष्वी क्षमाणस्तु वासुदेवादितः क्रमात् ॥ ३ ॥
 हृदादिनेत्रपर्यन्तं मंगपट्टकं यजेत्ततः ।
 अर्घ्यादिभिः क्रमाद्भोगैर्व्रतज्ञेन पुरोहितैः ॥ ४ ॥
 ततः कुण्डान्तरेचैव संस्कृतेभ्यो च विन्यसेत् ।
 चक्रं मन्त्रगणोपेतं समिद्धिस्तर्पयेत् क्रमात् ॥ ५ ॥
 पश्चात्तण्डुलसम्मिश्रैस्सप्तैर्बहुभिः स्तिलैः ।
 अर्घ्योदकेन शिरसा पवित्रीकृत्य साम्प्रतम् ॥ ६ ॥
 नतजानुशिराशिष्यं कृत्वा सौ श्रावयेत्प्रभुम् ।
 शय्याराधनकामोऽयं व्रतं चरितुं मिच्छति ॥ ७ ॥
 संकल्पसिद्धयै भगवन्पूरयास्य मनोरथान् ।
 इति विज्ञाप्य देवेशं ततः पुष्पाणि दापयेत् ॥ ८ ॥
 गण्डांगमथैकुर्यात् क्षमाणं सप्तदक्षिणम् ।
 भूयोभूयो जगच्छिन्नं भक्तिश्रद्धापुरस्सरम् ॥ ९ ॥
 ततः रतस्योऽदेष्टव्यं विधानं मन्त्रपूर्वकम् ।
 सांस्तं षष्ठस्वराख्यं बहुस्वारविभूषितम् ॥ १० ॥

बीजमाद्यस्यच विभो वामुदेवस्य कीर्तितं ।
 तदेव जीवबीजस्थं पष्ठस्वरविवर्जितम् ॥ ११ ॥
 द्वितीयस्वरसंयुक्तं संकर्षणस्य बीजरारम्भः ।
 उभयो रन्तरे रेफ माद्यबीजस्य योजयेत् ॥ १२ ॥
 बीजं प्रशुम्ननाथस्य तृतीयं सर्वकामदम् ।
 जीवाङ्गुलं हकारन्तुं लान्तस्थोपरि विन्यसेत् ॥ १३ ॥
 विसर्गसहितं बीजं मनिरुद्धस्य वाचकम् ।
 द्विभुजा स्वरपञ्चमे सूर्येन्दुशत सन्निभाः ॥ १४ ॥
 तेजसा त्वन्नभेदोस्ति स्वरूपेण सितादिना ।
 दक्षिणोत्तरपाणिभ्यां तर्जनी मध्यमान्तरे ॥ १५ ॥
 भाषस्य चक्रशंखौ द्वौ ध्येयावसद्वयोपरि ।
 स्कन्धसूत्रसमस्थेन दक्षिणेनतु पाणिना ॥ १६ ॥
 गृहीता मुष्टियन्धेन विश्रान्ता पीठपृष्ठतः ।
 ध्येया गदा द्वितीयस्य तथाभूते करे परे ॥ १७ ॥
 संस्मरे ज्येतिराङ्गदीप्तं लीलाक्षेप इवोद्यतम् ।
 एवं प्रशुम्ननाथस्य व्यत्ययेनतु ते उभे ॥ १८ ॥
 दक्षिणोत्तर हस्ताभ्यां श्रोत्रमण्डल सम्मुखौ ।
 दांष्टपद्मौ चतुर्थस्य तथाकृष्टौतु संस्मरेत् ॥ १९ ॥
 किन्तुवैषंकजं नाळ मस्यवैपणिपृष्ठगम् ।
 हकारंच सकारस्थं कृत्या षोढानियेषच ॥ २० ॥
 द्वितीय तुर्यपष्ठाष्ट द्विषट्कदशकैः क्रमात् ।
 स्वरैर्नियोजये द्विद्धि हृदाद्या त्रेत्रपाञ्चिनान् ॥ २१ ॥
 चातुरास्मीय मन्त्राणां साधनत्वेन सर्वदा ।
 त्रिधा हकारे कृत्वादी जीवबीजे तथैवच ॥ २२ ॥
 ककारच शकारंच लिखेतद्विधा त्रिधा ।
 टिषट्कमेव योजानां क्रमादादौ नियेषच ॥ २३ ॥
 ततां यासुधरायारि संज्ञं यच्चाक्षरत्रयम् ।
 पौनः पुन्येन सर्वेषा मधोभागे नियोजयेत् ॥ २४ ॥

सर्वे पष्ठस्वराङ्गदा अनुस्वारधिभूषिताः ।

योद्धव्याः केशवादीनां बीजास्वेते पृथक्पृथक् ॥ २५ ॥

क्षहसत्रितयं ह्येत चतुर्धाविलिखे त्क्रमात् ।

ततोद्विपट्कं बीजानां तस्याधो विनिवेश्य च ॥ २६ ॥

क्रमेण सप्तमाद्वर्गात् द्वितीयं च चतुर्थकम् ।

पुनस्तृतीयंतुर्थं च द्वितीयं च तृतीयकम् ॥ २७ ॥

द्वितीयं च चतुर्थं च चतुर्थं तदनन्तरम् ।

तृतीयं च चतुर्थं च तृतीयं सप्तमापुनः ॥ २८ ॥

नवमं द्वादशाभ्यां तु विंशपमिम(?) मामच ।

अधोनियोजयेद्रेफं तत्रयाणां तु मूर्धनि ॥ २९ ॥

पट्सप्तमाष्टसंज्ञाना मिहारमुपस्थिते ।

सातुस्वारं च सर्वेषां मितिदेवीगणस्य च ॥ ३० ॥

योजद्वादशकं प्रोक्तं यथाचानुक्रमेण तु ।

श्रीश्च चागीश्वरीकान्तिः क्रियाशक्ति विभूतयः ॥ ३१ ॥

इच्छाप्रतीति रतिश्चैव मायाधीर्भहिर्भेति च ।

समुद्रमूर्तये स्वाहा पद्मस्य प्रणवादिकः ॥ ३२ ॥

सर्धान्तश्चारिणेकृत्वा ततो गगन मूर्तये ।

स्वाहान्तः प्रणवान्तश्च मन्त्रशंखस्य कीर्तितः ॥ ३३ ॥

ओंकारो वेदमात्रेण विद्ये स्वाहा पदंतु वै ।

गदामन्त्र स्वयंप्रोक्तश्चक्रस्याथ निगद्यते ॥ ३४ ॥

ओंकारान्ते पदं दद्यात्पंचार्णं प्रभविष्णवे ।

श्लिष्टौ विकासितौ हस्तौ योज्यौ चामणि बन्धनात् ॥ ३५ ॥

तद्वाहुकौ सरौ (?) द्वौ च नाभौ संरोध्य दण्डवत् ।

ईषद्वे ढोलये तपश्चा दध ऊर्ध्वे च तौ करौ ॥ ३६ ॥

गुप्तिः कृत्वा तु योज्यैषा मुद्राराधनकर्माणि ।

आसाद्य प्रादिस्थिता मर्चा स्वयं वा समपृष्ठताम् ॥ ३७ ॥

सर्वलक्षणसम्पन्नां यस्यां चेतः प्रसीदति ।

हेमादिनिर्मितं कुर्यात्पीठं वा लक्षणान्वितम् ॥ ३८ ॥

समं विभागन्यूनं वा द्वादशांगुलविस्तृतम् ।

चतुरश्रं चतुष्पादं विस्त[?] राधेन चोन्नतम् ॥ ३९ ॥

तृतीयं भाग मादाय विस्तराञ्च [विस्तरर्च] स्वरं स्वकम्

तेन तन्मध्यगं कुर्यात्कमलं लक्षणान्वितम् ॥ ४० ॥

द्विषट्कारन्तु तद्बाह्ये चक्रं सर्वांगचिद्वितम् ।

सिद्धामरनरादीनां हृदयस्थाक्षराच्युति (?) ॥ ४१ ॥

मृदुमुच्चरणाकान्ति निर्मुक्ताकृतिलक्षणा ।

पादाभ्युद्गममुद्राय कार्यायै कार्णिकोदरे ॥ ४२ ॥

सम्पाद्य चैव माधारं पीठं चार्चान्वितं स्मरेत् ।

पादाब्जमुद्रारहितं कुण्डं तदनु कल्पयेत् ॥ ४३ ॥

कुल्लपन्नसमाकार मोष्ठयोनिस्तमन्वितम् ।

चलमेकदिशिस्थं वा ततो नियम माचरेत् ॥ ४४ ॥

संघात्तरस्य पूजार्थं विभो वै द्वादशात्मनः ।

मार्गशीर्षां तस्मादभ्य मासाद्वै कीमुदान्तिमम् ॥ ४५ ॥

मासेशमन्त्रसंज्ञितं युक्तं होमकुशाम्बुना ।

दशभ्यां पंचगव्यञ्च पिबे त्सम्पूज्य केशवम् ॥ ४६ ॥

तन्निवेदित मन्त्रं च माभ्युक्त्वा तु धृताधिकम् ।

नातीथ तृप्तिजनकं दन्तकाष्ठ मथाचरेत् ॥ ४७ ॥

शयनं मंत्रतोयेन प्रोक्षयेत्सकुशं ततः ।

शयनस्यो जपे न्मन्त्रं शत मष्टाधिकन्तु वै ॥ ४८ ॥

एकादश्यां प्रभातेषु मध्याह्नेषु दिनक्षये ।

केशवाय नमस्कुर्याद्दशः प्रणवाधिकम् ॥ ४९ ॥

तस्य वै पूजनं भक्त्या कुर्यात्कालत्रयंतु वै ।

सर्वगं परमं ज्योति रमूर्तं ममलं हि यत् ॥ ५० ॥

सएव वासुदेवेति मत्वा सम्य ग्यजे ततः ।
 चेतसा मृतसंकाशैः पुष्पाद्यै रखिलैः प्रभुम् ॥ ५१ ॥
 पश्चात्त ममलं धाम ध्याये न्मुक्त मनश्चरम् ।
 श्रोणीतटार्पितकरं सानुकम्प मनूपमम् ॥ ५२ ॥
 दक्षिणेनतु हस्तेन भक्ताना मभयप्रदम् ।
 पुष्पाभरणवस्त्रादयं शंखचक्रद्वयान्वितम् ॥ ५३ ॥
 तत स्तस्मात्तु वै धाम्नो युगप त्रिस्सृतं स्मरेत् ।
 महत्स्फुट्ठिगसंकाशं महस्तु सततोदितम् ॥ ५४ ॥
 तेन चाक्रमराद्यृन्दं समाक्रान्तंच भावयेत् ।
 अथ प्रत्येकतेजोशा दुद्रुतं भावये त्क्रमात् ॥ ५५ ॥
 त्रयं त्रयं सिताद्येच केशवाद्यं चतुर्भुजम् ।
 दक्षिणोत्तरपाणिभ्यां पृष्ठतः केशवादिषु ॥ ५६ ॥
 युगं युगं पश्चिमेयं क्रमेणोर्ध्वगतंच तम् ।
 शंखचक्र कजंविद्याऽसाथ शंखो धदेतिराद् ॥ ५७ ॥
 विद्या चक्रंच तद्विद्या तपत्र शंखश्च सोऽनुजम् ।
 पद्मध्वनिगदाशंख स्वविद्याम्युरुह स्वरी ॥ ५८ ॥
 भूयो धामगणा तस्मा त्संस्मरे त्रिस्सृतं महः ।
 केशवादिविभागेन श्रियाद्यंच त्रयं त्रयम् ॥ ५९ ॥
 कमलादित्रयेणैव त्वन्योन्यत्वेन लांछितम् ।
 चन्द्रपद्मासनस्थंच दिवि दिक्षुच सम्मुखम् ॥ ६० ॥
 संवीजयेत्तु विनया च्छामरेण सितेनच ।
 देवीद्वादशकंचैव तासां रूप मयोच्यते ॥ ६१ ॥
 पूर्णचन्द्रानना स्सर्वा स्सर्वर्तुकुसुमान्विताः ।
 सर्वलक्षणसम्पन्ना स्सर्वाभरणभूषिताः ॥ ६२ ॥
 विद्रुमार्भं त्रयं त्वाद्य मपरं चम्पकप्रभम् ।
 त्रिंशदङ्गुलीयामं तृतीयं देवतात्रयम् ॥ ६३ ॥

चतुर्थं त्रितयं ध्याये ज्ञातीपुष्पसमप्रभम् ।
 आद्यायाः कमलं पाणा वन्यस्याहेतिराट्करे ॥ ६४ ॥
 शंखं ध्याये तृतीयस्या एवं ध्याये त्रिषु त्रिषु ।
 चतुस्त्रिदेवतान्ताना मेव माद्यं त्रयं क्रमात् ॥ ६५ ॥
 स्मृत्वा सम्पूजनं दुर्या ज्जागरेण समन्वितम् ।
 स्तोत्रै स्तथा ऽनकै वाद्यै गीतकैः क्षपये त्रिशाम् ॥ ६६ ॥
 राविक्षये ततः स्नाया त्तिताम्बरधर शुचिः ।
 मासेशमन्त्रसन्नद्धं कृत्वा देवं स्मरे तथा ॥ ६७ ॥
 पूजापनयनं कृत्वा स्नानकर्म समाचरेत् ।
 मध्यतः केशव[केवल]स्यादौ [केशव]केवलस्य महात्मनः ॥ ६८ ॥
 वासुदेव [स्य] स्व रूपस्य चक्रस्यस्य तदनन्तरम् ।
 प्रागरेभिनिविष्टस्य सकलस्या व्ययस्यच ॥ ६९ ॥
 तदादिद्वादशानां च दद्या स्नानादिकं क्रमात् ।
 'भम्बुना पञ्चगव्येन क्षीरेण तदनन्तरम् ॥ ७० ॥
 दध्ना घृतेन मधुना सर्वोषधिजलेनच ।
 योजाम्बुफलतोयेन गन्धपुष्पाम्बुना ततः ॥ ७१ ॥
 हेम रत्नोदकेनाप कुम्भस्थेन पृथक्पृथक् ।
 सित विलेपनं पुष्पं धूपम्मधुघृतं दधि ॥ ७२ ॥
 नैवेद्यं विविधं पूतं ग्रीहयोपवसंयुतम् ।
 निवेद्य राजते पात्रे यथाशक्तिविनिर्भिने ॥ ७३ ॥
 यात्राभावाच्च रजतं स्वल्पमात्रं न लोपयेत् ।
 पश्चात्तद्भगवत्पूतं मधुपर्कोदिकन्तु वै ॥ ७४ ॥
 प्रतिपाद्य गुरो भक्त्या प्रसन्नेनान्तरात्मना ।
 यवात्रं ग्रीहिजं त्वादौ समश्रीया द्घृतान्वितम् ॥ ७५ ॥
 ततः प्रभृति कालाच्च प्रत्यहं केशवस्यतु ।
 म्यानद्वये निविष्टस्य पूजनं च समाचरेत् ॥ ७६ ॥

प्राग्वन्मध्ये केशवस्य देवीपुस्तस्य बाह्यतः ।

ततो नारायणादीनां सदेवीनांच वैक्रमात् ॥ ७७ ॥

सर्वेषां पूजनं कुर्यात्प्रादक्षिण्येन यत्नतः ।

। यथा सम्भवतो भक्त्या पुष्पधूपादिकेनतु ॥ ७८ ॥

यावदभ्येति दशमी सिता पौषस्य वैतिथिः ।

ततः प्रभृतिकालाच्च प्रागुक्तविधिनाखिलम् ॥ ७९ ॥

नारायणारूपमन्त्रेण व्रतकर्मसमापयेत् ।

त मर्चयेत्तु प्रथमं मध्ये कारुण्यमूर्तिगम् ॥ ८० ॥

बहिर्देवीसमेतंच प्राग्वत्स्नानादिना प्रभुम् ।

द्वादश्यां तं विधानेन केशवेन समन्वितम् ॥ ८१ ॥

किं तत्र विहितं पश्चात्पूजनं केशवस्यच ।

दिनायस्थाने द्वादश्यां धूपं दत्त्वा क्षमापयेत् ॥ ८२ ॥

कान्तासमन्वितं देवं केशवं क्लेशनाशनम् ।

अथ दामोदरान्ताभि मूर्तिभिश्च समन्वितम् ॥ ८३ ॥

देवं नारायणं भक्त्या परेहनि समर्चयेत् ।

मध्ये केशववत्पश्चाच्चक्रस्थं केशवारकं ॥ ८४ ॥

केशवंच तदीये रे यजेत्कान्तासमन्वितम् ।

एवं प्रतिदिनं सायं द्यावन्मासस्य ता तिथिः ॥ ८५ ॥

ततो माधव मूर्तेर्वै प्राग्वदाराधनं भवेत् ।

तदर्चने समाप्तेतु द्वादश्यां फाल्गुनस्यच ॥ ८६ ॥

संकर्षणं परत्वेन भावयेद्वासुदेववत् ।

तदाश्रितन्तु गोविन्दं मध्ये मूर्तं समाह्वयेत् ॥ ८७ ॥

चक्रस्थं सह देव्यावै ततस्तं पूज्यपूर्ववत् ।

रक्तचन्दन युक्तेन कुंकुमेन तथैव च ॥ ८८ ॥

पुष्पैश्च ग्वाससा तद्द्रव्यशाल्योदनेन च ।

सुगन्धेन फलै रपतै रलिप्तै वा रक्तधालुभिः ॥ ८९ ॥

भारत्तरक्तसंसिद्धैर्विद्रुमैः पुरुभूषितैः ।

सक्तंस्तु ताम्रपात्रेण कृत्वाथ विनिवेद्यतु ॥ ९० ॥

तदर्चनेच होमान्ते सम्पन्ने सति वै प्रति ।

याते वासत्रये चैव प्रसन्ने न्तःस्थिते च्युते ॥ ९१ ॥

गुरुमूर्तिगतो देवः पूजनीयश्च भक्तितः ।

घृष्टैर्विलेपनैर्माल्यैः कटकैरंगुलीयकैः ॥ ९२ ॥

यथाशक्तिं विना शक्यं पारणे पारणे ततः ।

प्रीणयेद्वासुदेवश्च मूर्तित्रयसमन्वितम् ॥ ९३ ॥

ऐहि [कं] कान् धर्मकामा [र्थं] र्था नम यच्छन्तु शक्तयः ।

मोक्षविघ्नोपशमनं नित्यं कुर्वन्तु मूर्तयः ॥ ९४ ॥

सर्वदा नित्यशुद्धो यः परमात्मा परः प्रभुः ।

पतितस्य भवाम्बोधौ वासुदेवोऽस्तु मे गतिः ॥ ९५ ॥

कृतैश्च प्रीणनं सम्यग्वासुदेवस्य भक्तितः ।

तन्मूर्तित्रितयस्यापि शक्तित्रयपुत्रस्य च ॥ ९६ ॥

अथ त्रितयपुत्रस्य तृतीयस्य महारत्नतः ।

सङ्कल्पनाभिधानस्य तत आरभ्य यत्नतः ॥ ९७ ॥

प्राग्वदाशयनं कुर्यात्प्रत्यहं मासभेदतः ।

पश्चाद्वासत्रये याते प्राप्ते ज्येष्ठस्य तद्दिने ॥ ९८ ॥

त्रिविक्रमाख्यमन्त्रेण चान्यत्सर्वं पुरोदितम् ।

माध्यतोऽम्बुजगर्भस्थं प्रद्युम्नं सर्वगं स्मरेत् ॥ ९९ ॥

त्रिविक्रमं तदाकारं भावयित्वा ततो यजेत् ।

अनन्तरंच संस्थाना दानीय प्रागरान्तरम् ॥ १०० ॥

यष्ट्यस्य विशेषेण त्वनुज्ञिततनुः [पुमान्] क्रमात् ।

श्रीराष्ट्रं च सङ्कर्षं भीषत्कुन्तुमभावितम् ॥ १०१ ॥

पतिं विलेपनं चात्र तथा पुष्पफलादिकम् ।

पीतानां फलपुष्पानां मभा[वात्] ये मसृजेनतु ॥ १०२ ॥

पूतेन धातुचूर्णेन रंजये कुंकुमेन वा ।

सघृतं हेमपात्रं च पूजान्ते विनिवेद्य च ॥ १०३ ॥

पात्राभावात् [वै] यथाशक्ति कांचनं च घृतोपरि ।

ततः स्वगृह्यजनं कुर्यात् व्रतादेष्टारि पूर्ववत् ॥ १०४ ॥

गोहेमवस्त्रपूर्वेस्तु यथा सन्तोष मेति सः ।

तत्पूजान्ते पारणेन द्वितीयं च जगत्पतिम् ॥ १०५ ॥

प्रीणयेत्संकर्षणं च गृहीत्वा पाणिना जलम् ।

प्रणवाद्येन तेनैव मन्त्रेणा द्योदितेन च ॥ १०६ ॥

सनमस्केन किञ्चन गतिं संकल्पणोस्तु मे ।

अथ त्रिविक्रमं देवं वामनं श्रीधरं प्रभुम् ॥ १०७ ॥

यजेन्मासत्रयं तावद्यावत्स्याद्दशमी सिता ।

तदादि वै हर्षिकेश मन्त्रेणा खिल माचरेत् ॥ १०८ ॥

परतः मणिरुद्धस्य प्राप्तेचावसरे स्मरेत् ।

तदाकारं हर्षिकेशं पद्मोदरं गतं स्मरेत् ॥ १०९ ॥

इष्ट्वा सम्यग् विधानेन चक्रारस्थं यथा पुरा ।

अन्नराजोपचारैः [लाभैः] स्तुष्टुपदा [है] भैस्तु चार्चनं ॥ ११० ॥

पुष्पादनाम्बरैः कुर्याद्दभावाद [वेचा] अनाग्निना ।

पिंजरी कृत्य यत्रेन देवाय विनिवेद्य च ॥ १११ ॥

कृष्णागरं विमिश्रं च लेपनं चात्र कुंकुमं ।

धौतायसमयं पात्रं मणिभिश्चासितैश्चितम् ॥ ११२ ॥

वस्त्रैश्च चित्रितैः कृष्णैः पूजान्ते विनिवेद्य च ।

सम्यक् तदर्चनं कृत्वा यथा सम्पत्ति भक्तितः ॥ ११३ ॥

तृतीयं प्रीणयेत्प्राग्वत्प्रद्युम्नो मेस्तु वै गतिः ।

ततो मासानुनालं च हर्षिकेशा दनन्तरम् ॥ ११४ ॥

पद्मनाभं समभ्यर्च्य ततो दामोदरं नुवै ।

गते मासत्रये ह्येवं सम्प्राप्य पुनरेवादि ॥ ११५ ॥

दशमौ मार्गशीर्षस्य तदा कर्मणि कर्मणि ।

चतुर्थं चातुरात्म्यं मन्त्राणां विनियोग्यच ॥ ११६ ॥

चतुर्मूर्त्यभिधानं च समालम्ब्य यजेच्च तत् ।

। काण्कोपरि पत्रेषु प्रागादि हृदयादिकम् ॥ ११७ ॥

विदिक्ष्वस्त्रं विभोरग्रे नेत्रं वै केशराणि च [श्रितं] ।

अरान्तरे ततस्त्वेवे दशद्वौ केशवादिकान् ॥ ११८ ॥

चतुर्वर्गेस्तु कुसुमैस्तथा घृष्टानुलेपनैः ।

तद्वद्द्रव्यैश्च नेत्रेभ्यः पानकैः पावनैः फलैः ॥ ११९ ॥

अथान्यैर्विविधैर्भोगैः ध्वजाद्यैश्चापि वाहनैः ।

मात्राभिस्सहिरण्याभिस्ताम्बूलेनात्मना ततः ॥ १२० ॥

तपयेद्द्विर्मध्यस्थं मन्त्रग्रामं यथोदितम् ।

ततोर्चनं गुरोः कुर्याद्विशेषेण पुरोदितम् ॥ १२१ ॥

ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात्तेभ्यो दद्याच्च दक्षिणाम् ।

प्रीणनं च पठेत्प्राग् दनिरुद्धोस्तु मे गतिः ॥ १२२ ॥

ततः पूर्णाहुतिं दद्यात्पश्चादिदमुदाहरत् ।

व्रतोत्तमेना नेनाद्य मया भक्त्याकृतेन च ॥ १२३ ॥

चात्वारो वासुदेवाद्या मूर्तयश्शक्तिभिस्सह ।

प्रयान्तु प्रीतिं मतुलां दिशन्तु भविनोऽभयम् ॥ १२४ ॥

धन्यं व्रतमिदं पुण्यं संसाराध्वनिवर्तनम् ।

अल्पक्लेशमसम्पूर्णं मनन्तफलदं नृणाम् ॥ १२५ ॥

ना घृष्टाद्स्वतः कार्यं एतदाचरणे तु वै ।

यथोपसदनैः कार्यं मथमैर्मध्यमैर्जनैः ॥ १२६ ॥

अशाक्येन यथाशक्ति त्वारण्यैः फुसुमादिकैः ।

। अग्निं दूर्वाङ्कुरैः पत्रैर्जपजागरणादिना ॥ १२७ ॥

दीपेनाभ्युक्षणेनैव मार्जनेनोपलेपनैः ।

व्रीहीन्सखून् यथान्यं च तिला न्यत्रान्यथा हरत् ॥ १२८ ॥

- संवत्सरस्य पूजार्थ दानार्थ प्राशनाय च ।
 पूर्व मासत्रयं दद्याद्द्विही न्वै विनिवेद्य च ॥ १२९ ॥
 द्वादश्यां भोजनात्पूर्वं हितं तत्प्राशनं सदा ।
 अपरं सक्तवधैव तृतीयं त्रितयं घृतम् ॥ १३० ॥
 तिलानां त्रितयं चान्य त्प्राशनं चैव मेव हि ।
 स्याद्दशैकादशीपूर्णां द्वादश्याय तथा सह ॥ १३१ ॥
 परे हनि तदा कुर्यात् द्वादश्या मयनादिकम् ।
 संवत्सरस्य वैमध्याद्य स्त्वेकां कर्तुं मिच्छति ॥ १३२ ॥
 तस्या मापि स्वमन्त्रेण कर्मपूजान्त माचरेत् ।
 यथा प्राप्तैस्तु पुष्पाद्यैः प्राशुक्तांगै स्सहार्चनम् ॥ १३३ ॥
 पररूपस्य मध्येतु पूजनं स्वे [नके] न्वगेव हि ।
 केवलस्य तु तस्यैव स्वनाम्ना प्रीणनं हितम् ॥ १३४ ॥
 पारणं प्रा ग्विधानेन त्वेकं भूरिफलप्रदम् ।
 तस्मो द्वे त्रीणि वा कुर्यात्स्वशक्त्या श्रद्धया न्वितः ॥ १३५ ॥
 नारी हानन्यशरणा यद्येवंहि समाचरेत् ।
 निस्स्वामिका चातुर्हाता पत्या सायाप्नुयाच्च तत् ॥ १३६ ॥
 अथापवर्गदं वक्ष्ये चातुर्मास्यं व्रतोत्तमम् ।
 यत्कृत्वा भिमता न्कामा निहैव लभते नरः ॥ १३७ ॥
 गृह मासाद्य निर्वाधं देशे वा जननाकुले ।
 यथाविभवविस्तीर्णं तुर्याश्रं वा यथायतम् ॥ १३८ ॥
 धूमनिर्ममनोपेतं गवाक्षगणभूषितम् ।
 इष्टकाद्यै श्रितं कुर्यात्तन्मध्ये पिण्डि [ता] कात्रयम् ॥ १३९ ॥
 चनरश्रंच विच्छिन्नं भूमेः किञ्चि त्समुन्नतम् ।
 ततो दक्षिणदिग्दे रूर्ध्वं कुण्डन्तु पूर्ववत् ॥ १४० ॥
 मध्ये चन्दनमिश्रेण रोचना कुंकुमेन च ।
 गोक्षीरमादितेनैव मासि मासि लिखे च्छुभम् ॥ १४१ ॥

चक्रं पट्टपत्रगर्भेण स्नानपीठ मुदिदिशि ।

ततः स्वापाङ्गमासस्य दशम्या मुदितेन्दुना ॥ १४२ ॥

वासुदेवाख्यमन्त्रेण तोय मादाय पाणिना ।

भगवन्पुण्डरीकाक्ष सर्वभूतपते ऽ च्युत ॥ १४३ ॥

व्रतं मे त्वत्प्रसादेन निष्पद्य तु तवामये ।

ततो चये द्वादश्यां क्रमलोदरे ॥ १४४ ॥

प्रागादावथ पत्राणां त्रयं संकर्षणादिकम् ।

प्रादक्षिण्येन विन्यस्य यावद्रक्षः पदच्छदम् ॥ १४५ ॥

ईशानपद पत्राञ्चा प्यनिरुद्धादिकत्रयम् ।

अप्येन तु सम्पूज्य यावत्पश्चिम दिग्दलम् ॥ १४६ ॥

भूतावासं पुनर्मध्ये ततः शृङ्गारकेषु च ।

ऋतेण पूर्वादारभ्य न्यासं पूजनमाचरेत् ॥ १४७ ॥

चामनं चाथ तद्देवी भूमन्तं च ततः शिरः ।

श्रीधरं स्वथ तत्कान्ता शिखाकवचमेव च ॥ १४८ ॥

हृषीकेशश्च तत्पत्नी ह्यस्त्रं तदनु लोचनम् ।

ध्यानं स्नानं तथा पूजां होमं जपसमन्वितम् ॥ १४९ ॥

क्रमेणानेन सर्वेषां सर्वदैव समाचरेत् ।

द्वादश्यां श्रवणस्याथ मध्ये संकर्षणं यजेत् ॥ १५० ॥

तत्पत्राभ्यां वासुदेवं शृङ्गारेष्वधपूर्ववत् ।

तृतीयं पद्मनाभाय तथा देवीं हृदादियत् ॥ १५१ ॥

ततो नभस्य द्वादश्यां प्रद्युम्नः कर्णिकागतः ।

आयस्तत्पत्रगोऽराणां त्रयं नारायणादिकं ॥ १५२ ॥

देव्यश्चैवांगपट्कं तु पूर्ववच्चारकान्तरे ।

ततस्तदग्र द्वादश्या मनिरुद्धं यथापुरं ॥ १५३ ॥

पत्रयुग्मे तदीयेतु चादिदेवं यजेत्कृमात् ।

त्रिविक्रमान्तं विष्णवाय शक्तिरंगान्यथादिवत् ॥ १५४ ॥

तत्रा खिलै मन्त्रवरैः कर्म निशेष माचरेत् ।
 द्वादश्यां पूर्वधनमध्ये षडङ्गन्तुत्यरूपधृक् ॥ १५५ ॥
 मूर्तयोऽरान्तरस्याश्च नेमिस्था देवतागणाः ।
 पूजाहोमो विशेषेण पूर्णान्तं पूर्यचोदितम् ॥ १५६ ॥
 इत्येतत्सविशेषं च व्रतमुक्तं समासतः ।
 यत्कृत्वा पुनरप्यत्र जायते न पुनर्भये ॥ १५७ ॥

इति श्रीपाञ्चरात्रे श्री सात्वतसंहितायाम्
 खंवास्तरविधि नाम

अष्टमः परिच्छेदः ॥ ८ ॥

अथ नवमः परिच्छेदः ।

श्रीनारदः ।

अधकाङ्गलिनादेष भक्तभृ कपरिचोदितः ।
 यत्तच्छृणुत विमेन्द्राः कथ्यमानं मयाधुना ॥ १ ॥

खंवर्यणः ।

सूक्ष्मव्यूह विभागेन खवाद्याभ्यन्तरं हि यत् ।
 परस्य ब्रह्मण स्वस्य ज्ञातमाराधनं मया ॥ २ ॥
 इदानीं श्रुतुमिच्छामि विभोस्सट्टिभवात्मनः ।
 आराधनं यथायथ्य भविनामीप्सितप्रदं ॥ ३ ॥

भगवान् ।

वैभवीयो महाबुद्धे देवतानिचयोमहान् ।
 यद्वदतस्ते मयापूर्वं मेकैकं विद्धि तत्रिधा ॥ ४ ॥

पदुर्णा युगसन्धीनां युगानाञ्च तथैव हि ।
 विश्वविप्लव दोषाणां विनाशाय समुत्थत ॥ ५ ॥
 चित्तरयतादिरूपेण ज्वलदस्र करांकितं ।
 कार्यारम्भे तथामध्ये ह्यवसाने तु सर्वदा ॥ ६ ॥
 सन्धते रूपमात्मीय भेकएव त्वनेकधा ।
 श्रेयसे सर्वलोकानां स्युल्लवत्कामरूपधृत ॥ ७ ॥
 भवुचतेनघपुषा कुन्देन्दुधवल्लेन च ।
 घौरासनादिनाचैव स्थितम्मुद्रितमानसं ॥ ८ ॥
 लीलाधिभृतसर्षाखं सौम्यवक्त्रमनाकुलं ।
 धियादोषगणंसर्वं ध्वंसयन्तं च मोक्षिणां ॥ ९ ॥
 तद्वचनं शान्तसंज्ञं च रूपं रूपवतां वरं ।
 मकाशयतिसन्मार्गं समाधिनिरतात्मनां ॥ १० ॥
 तेजोमयं दत्तदृपं वैभवं शान्तसंज्ञकं ।
 उपासकानां भक्तानां सर्वे सर्वफलप्रदाः ॥ ११ ॥
 आमोक्षास्त्रिविधारेण त्वेकैयस्य महामते ।
 भाराधनार्थविहितो वाचको हि चतुर्विधः ॥ १२ ॥
 संज्ञानानापदमयः पिण्डाख्यो बीजलक्षणः ।
 एन्दोमध्यात्त्वथैकेन वाच्यमामन्त्रचभक्तितः ॥ १३ ॥
 यत्रैकपिण्डवाक्योऽयं मन्त्रेणाथो भयात्मना ।
 अभिलक्षणातोषाच्च एकएवोपचर्यते ॥ १४ ॥
 तत्रैविधिनानेन कुर्यात्ताभ्यां द्विरूपनां ।
 कृत्वा दोषामन्त्राय बीजं पिण्डाक्षरानुना ॥ १५ ॥
 नयेत्तेनाभिमुख्यं वाच्यमाद्यन्तगेन वा ।
 सतन्त्रचपदमन्त्रस्तु विधिनानेनैव ततः ॥ १६ ॥
 कुर्यात्प्रणवपीठार्थं नमस्कारवज्रान्वितम् ।
 आभ्यां शान्तस्वरूपत्वा देहात् मत एव हि ॥ १७ ॥

संज्ञात्वं पदमन्त्रं च विद्धि संसिद्धिद्वयान् ।

स्व [स्वा] रोत्वं व्यञ्जनोत्वं या बीज मेकाक्षरं स्मृतम् ॥ १८ ॥

स्वरव्यञ्जनसंयोगा द्बह्वर्णः पिण्डमन्त्रराट् ।

द्वाभ्या माया तयान्ताश्च स्वर्यर्गा न्महामते ॥ १९ ॥

स्वरूपेण हि नान्यत्वं मन्येषां सह चिन्मुना ।

स्वरेणैकेन युदनस्य स्वरयुग्मान्वितस्य वा ॥ २० ॥

सानुस्वारस्य बीजत्वं व्यञ्जनस्यापि द्वाङ्गलिन् ।

य ऊङ्कारः स्वराद्यस्य विवर्तो दीधितिप्रभः ॥ २१ ॥

चिह्नक्षण सवधा [ना] कारो विद्धि तद्व्यापकं त्रिधा ।

एचि पिण्डं क्वाचि दीजं क्वाचि च्छब्दं मनाहतम् ॥ २२ ॥

तस्य चोद्गीयमानस्य परिणाम स्फुटो हि यः ।

बह्वक्षरो बहुपद स्फुटितम्बोधलक्षणः ॥ २३ ॥

अग्निनाशी स ऊङ्कारो बीजादीनां महर्द्धिदः ।

प्राग् [ग्वि] या त्प्रणघनातः सत्याख्येना सने [सिर्ल] महत् ॥ २४ ॥

तस्मा द्वे सायभिन्नानु रूपं तदुपरि न्यसेत् ।

स्थविर्वर्तेन बीजस्य मृग्युत्थानं प्रकल्पयेत् ॥ २५ ॥

प्राप्ते ज्यायसरे नित्यं सम्पन्ने यजने सति ।

ततोपले णलं यद् तद् तद् तद् तद् तद् तद् तद् ॥ २६ ॥

भानुप्रतयसंज्ञोच स्तुल्य मेत न्महामते ।

क्रियावशात् किन्त्वत्र भेदमात्रोपलक्षणम् ॥ २७ ॥

न यत्र बीजं पिण्ड वा तत्र धै प्रणवादनु ।

मा खर्वणं पदमन्त्रस्य यत्तदालोच्य चाचकम् ॥ २८ ॥

तच्छिष्टं वि [र्वि] ग्रहं वर्णं स्तरूपा दुत्थाप्य वृक्षवत् ।

केशलं यत्र धै बीजं पिण्ड वा पदयोजितम् ॥ २९ ॥

तत्राकारारूपघर्णस्य क्षेत्रज्ञत्व विधीयते ।
 क्षेत्रत्व मयश्चिष्टानां घर्णानां पिण्डरूपिणाम् ॥ २० ॥
 येषां तस्य हि बीजस्य स्थितिर्नाना घर्ण [जि] ता ।
 स्वभावरूप्युति र्धनो बीजोत्पत्तार स्तथाकृतिः ॥ २१ ॥
 बीजव पिण्डमन्त्राणां परिज्ञेय स्तद्विदयः ।
 य इति लक्षण मन्त्रं स्माराभ्यं [सामर्थ्यं] वैष्णवं महत् ॥ २२ ॥
 भस्वरूपेय मन्त्रं त्रयानां याच्यानां भिन्नरूपिणाम् ।
 तद्यथापरिज्ञाना ज्ञानाद्भूताना स्वमर्चनात् ॥ २३ ॥
 इष्टानां तन्मयायां निर्धारं पद मृच्छति ।
 सर्वाभिगतासिद्धि रस्या साधकस्य स्वदैव हि ॥ २४ ॥
 पिण्डादि भ [र्भ] गद्यन्मन्त्र सूतीनामेव मेव हि ।
 परिज्ञाना द्वये दिव्यु पिण्डा तत्स्थैर्यं मुक्तमम् ॥ २५ ॥
 नानातरं नाममन्त्राश्च नानाकालान्तरो यितम् ।
 भवे स्वर्गपद प्राप्तिः परित्यागा त्पदाभिधात् ॥ २६ ॥
 स्वबीजवा एषिण्डं वा मन्त्राणां यत्परं द्वयम् ।
 विदधातिपदं स्व स्व किन्वाद्य भाषयेत्परम् [द] ॥ २७ ॥
 गन्त्रक्षेत्रज्ञ रूपावा यस्मा त्सर्वेश्वरो ऽच्युतः ।
 व्याप्य व्यापकरूपेण वर्तते ऽनुग्रहेच्छया ॥ २८ ॥
 व्याप्यरूपेण भूलोका ज्ञाता दारभ्य चाखिलात् ।
 पादगुण्यमहिमान्त [यिमान] च ददाति फलमुत्तमम् ॥ २९ ॥
 स्वपद भोगस्त्रिजस्य दिव्यदेहस्य कर्मिण ।
 क्षेत्रज्ञ बीजपिण्डात्मा निरावरण लक्षणः ॥ ३० ॥
 ज्ञान यदमलं ह्यु [सि] ष्ट संयच्छत्पातम लाभदम् ।
 शक्तिव्यक्ति मयस्य न जाग्रदृते परात्मनः ॥ ३१ ॥
 एष सज्ञात्मन स्स्वप्न वृत्ते रेकत्व मस्ति च ।
 सुषुमिषुते. पिण्डाख्य मन्त्रस्यैव महामते ॥ ३२ ॥

श्रीजात्मन स्तस्यवृत्ते शक्तिव्यक्तित्व मस्तित्वै ।
 व्यक्तिज्ञान वष्टोपेता नियता यद्यपि स्मृता ॥ ४३ ॥
 भगव न्मन्द्रमूर्तीनां तथापि परमात्मन ।
 आद्यस्य चातुरात्म्यस्य केषलस्या धवा विभोः ॥ ४४ ॥
 चतुःप्रधार यन्मन्त्र विद्धि तन्मोक्ष भूतिदम् ।
 भतो न्यथा यदुद्दिष्ट ममिभ मिश्रमेवादि ॥ ४५ ॥
 कठ भागवशा जैव त तथा विद्धि नान्यथा ।
 ज्ञात्वैव मर्चये तपसा ज्ञानामन्त्रै मंहामते ॥ ४६ ॥
 गौणमुख्यादि [ति] गुणैस्तु मादुर्भावगण विभोः ।
 महाज्योति स्वरूपस्य सहैव चतुरात्मना ॥ ४७ ॥
 प्राज्ञाप्र त्पदस्यस्य ज्ञेनोक्त तदर्चनम् ।
 इदानीं र विशेषेण मन्त्रायान् प्रियान्वितम् ॥ ४८ ॥
 प्रथमामि समासेन शृणुष्यामि लाघन ।
 विशालयूपो भगवान् स्वय विश्वसिद्धक्षया ॥ ४९ ॥
 अध्यक्षेण स्वरूपेण समुदेत्यवद्वाह ।
 महिमानन्तु निशेष शुद्धसवि पुरस्सरम् ॥ ५० ॥
 आश्रायाद्यप [दायं] दस्यस्य चातुरात्म्यस्य वै विभोः ।
 यथाचाधारभूमिस्तथाचासारभूमि ष्ट देवाना चेद्वित द्विरत् ॥ ५१ ॥
 सितादयः कान्तयोपत् श्रयादिकश्च महामते ।
 स लाङ्छन वैभवीय सापुध बीजमेवतु ॥ ५२ ॥
 ज्ञानाय गुण षट्कश्च तदुक्ता शक्तयो रिता ।
 भगिमा षष्टक जैव स्थित्युत्पत्ति लया दया ॥ ५३ ॥
 शक्ति स्ता चातुरात्मोया त्वै श्वरी त्वभिधायते ।
 यथार्क किरण व्रात नयन्तवा तेज वणो महान् ॥ ५४ ॥
 स्व कारण जिना स्वयं मा पूरयति गोचरम् ।
 स्वात्मन्या त्परिपूर्णात्वा तद्गत्त परमेश्वर ॥ ५५ ॥

विहाय यत्तुदवाचं मूर्तिशालाचतुष्टयम् ।

वैभवोयस्य मूधस्य पतित्येना घतिष्ठने ॥ ५६ ॥

सम्भृति स्थिति संहार भोग कैवल्य वृक्षणम् ।

भरयन्वै धिया शकं पंचार मिद मुत्तमम् ॥ ५७ ॥

स्मर्तव्य स्त्वपदस्य स्त्व बीजेन स्यामल्लामना ।

आमूर्जितो मिर्यन्तं तदीयं गात्र मण्डलम् ॥ ५८ ॥

रत्नव दैभर्षापैस्तु धीजै भाव्य मलंकृतम् ।

क्रमा पुत्रार्थगाणै स्तै रमृतौघेन पर्ववत् ॥ ५९ ॥

पूजना स्परमेशस्य मच्चिरा देव गच्छति ।

शृणुतर्द्दीज निचयं सावधानेन चेतसा ॥ ६० ॥

यत्प्रसादा स्परां सिद्धिं प्रयान्ति भगवन्नयाः ।

शुची देशे मनोज्ञे च सुलिप्ते पुष्प भूषिते ॥ ६१ ॥

चमनक्षोद संयुक्ते सुपुत्रेना धिवासिते ।

विलिख्यमातृका चक्रं भेदे नानेन वै पुनः ॥ ६२ ॥

येन सन्दष्ट माक्षेण शतधापाति यत्प्रमथम् ।

मागादौ पंचवर्गान्तं मथ्यान्तं मथ्यतो लिखेत् ॥ ६३ ॥

यादयो नव नाभिस्था भादप षोडशारगाः ।

कादयो त्रिभिर्गा स्वर्गे पूर्वचक्रे यदक्षयम् ॥ ६४ ॥

तदस्मि मयि भूतन्तु पूजये द्विभिर्ना ततः ।

शब्दब्रह्म मयं चक्र मय्यै पुष्पादिकैः क्रमात् ॥ ६५ ॥

तन्मथ्या दुर्द्धरेदादौ सर्वेषां कारणं हि यत् ।

तदवस्थ मक्षरं चाक्ष्ता दुरान्तायेन भूषितम् ॥ ६६ ॥

सिद्धिं सर्वेश्वरस्येदं बीजं निर्बीज कारणम् ।

एतदेवाब्ज नाभस्य विसर्गं संहितं स्मृतम् ॥ ६७ ॥

नेमिषर्गा द्वितीयं चै ततोरा षष्ठ मक्षरम् ।

अष्टमं नाभि देशाच्च तत्संख्यं नेमि मण्डलात् ॥ ६८ ॥

नेमिपूर्वं मतोनाभि स्वप्नमं पंचमारगम् ।

भरा चतुर्दशं स्वज्ञा पश्चिमःशा गतं हि यत् ॥ ६९ ॥

नेमे रेकादशं चाय षोडशं च त्रयोदशं ।

पंचमं नाभिदेशाच्च नेमे रेकोन विशकम् ॥ ७० ॥

तदन्तं सप्तमं चैव नवमं हि महामते ।

नाभि द्वितीयं तदन्तु नेमे स्तत्संख्य मेवच ॥ ७१ ॥

द्वादशं च यहिष्ठेभ्यो दशमं षोडशा षष्ठम् ।

नाभिपूर्वं ततो वर्णं नेमेः पंचदशं हि यत् ॥ ७२ ॥

सुर्वसंख्य मराट्टीजं ततो नाभि चतुर्थकम् ।

षष्ठं नेमे चतुर्थं च मध्यम [मा] क्षा तथा हरेत् ॥ ७३ ॥

तत्रैव पूर्वदिक्स्थं द्वाद्या द्वे पंचमं ततः ।

भक्षा दक्षिणदिक्स्थं नेमेष्टादशं ततः ॥ ७४ ॥

द्वितीयं नाभि देशाच्च तदन्ते सप्तमारगम् ।

चतुर्दश मधोनेमे षष्ठं नाभि रथा हरेत् ॥ ७५ ॥

सर्वे कारणव भृगो योजनीया स्वर्मासतः ।

मणवाद्यानमोन्ताश्च तेजसावीव निर्भराः ॥ ७६ ॥

पद्मनाभादयो देवा वाच्या स्तेषां क्रमेणतु ।

पद्मनाभो ध्रुवोऽनन्त शक्त्यात्मा मधुसूदनः ॥ ७७ ॥

विद्याधिदेवः कपिलो विश्वरूपो विहंगमः ।

क्रोडात्मा बडवायक्रो धर्मो वागीश्वर स्वया ॥ ७८ ॥

देव एकार्णवशयः कूर्मः पातालधारकः ।

वराहो नरसिंहश्च व्यमृता हरणस्तुवे ॥ ७९ ॥

श्रीपति दिव्यदेहोऽथ कान्तात्मा मृतधारकः ।

राहुजिः काष्ठनेमिः पारिजातहरोमहान् ॥ ८० ॥

लोकनाथस्तु शान्तात्मा दत्तात्रेयो महामधुः ।
 न्यग्रोध शायी भगवा नेकशृंगतनुस्ततः ॥ ८१ ॥
 देधोवापनदेहस्तु सर्वन्पार्श्वविधिक्रमः ।
 नरोनारायण [नागपणोनर] शैव हरिः कृष्णस्तथैवच ॥ ८२ ॥
 ज्वलत्परशु धृग्रामो रामश्चान्यो धनुर्धरः ।
 वेदसिद्धगवान् कल्की पाताळ शयनःप्रभुः ॥ ८३ ॥
 प्रादुर्भाष गणोमुख्य इत्युक्तस्ते समासतः ।
 शक्तिचङ्ग्य मधानांय शक्तिचङ्ग्य स्तउच्यते ॥ ८४ ॥
 लक्ष्मीः पुष्टिर्दयानिद्रा क्षमाकान्ति स्तरस्वप्ती ।
 धृतिर्भैत्री रतिस्तुष्टि र्मतिर्दशमीस्मृता ॥ ८५ ॥
 प्रधानभूतां शरीरा नलंकारास्त्रि बोधमे ।
 किरीटः कौस्तुभोभाम्यः ? श्रीवत्सो मृतलक्षणः ॥ ८६ ॥
 वनमाट्टेतिगरुडः प्रधानान् इतिकान् शृणु ।
 चक्र शङ्खो गदापद्म लाङ्गलं मुसलंशरः ॥ ८७ ॥
 शार्ङ्गश्च राट्टमखेटौतु दण्डः परशुरी रितः [तिडा] ।
 पाशाङ्कुशौ सुहरश्च यज्ञशक्ति समन्वितः ॥ ८८ ॥
 इत्येत द्वेयथाचक्र मङ्गमन्त्रगणान्वितं ।
 विग्रहदेवदेवस्य सज्जनमवतिष्ठते ॥ ८९ ॥
 चक्षुषेभावोपकरणं गीर्वाणगणमुत्तमं ।
 नानाविभव मूर्तेर्ना योवतिष्ठेत शासने ॥ ९० ॥
 कालोचियन्त्रियन्ताश्च शार्ङ्गं नानाङ्ग लक्षणं ।
 विशाखि तयश्चैव समुद्रास्त्वगणा विश्वाः ॥ ९१ ॥
 प्रजापति समूहश्च इन्द्र स्तपरिवारकः ।
 मुनयः सप्तपूर्वेभ्ये महास्तारादिकैर्बृताः ॥ ९२ ॥
 जीमूताश्वा खिलानागा स्वप्सरोगण उत्तमः ।
 भाषण्यश्चैव पशवो यज्ञास्साङ्गा खिलाश्चये ॥ ९३ ॥

विद्याचैवा पराविद्या पावकश्चैवमारुतः ।

चन्द्राकौ चारिवसुधे इत्युक्तममलेक्षण ॥९४॥

चतुर्विंशतिख्यं भवोपकरणं महत् ।

भवस्साक्षात्प्रधानन्तु व्यापकोजडलक्षणः ॥९५॥

मन्त्रमन्त्रेश्वरन्यासा त्सोपिपूज्यस्य मेतिच ।

इत्येषमादि सर्वेषां भविनां परमेश्वरः ॥९६॥

स्थितोन्तर्पोमिभावेन रूपमासाद्य निष्कलं ।

आप्तकामस्त्वभगवान् स्वव्यापारवशेनतु ॥९७॥

स्वाशक्तिमवलंब्यास्ते पद्मनाभात्मना पुनः ।

धराभुवुदुतभुग्वात् मूलनालदलोदरे ॥९८॥

चतुस्तत्त्वमेषो गगनैकार्णवोदरे ।

मानसे ऽनन्तशयने दिव्यबोधतनुर्विभुः ॥९९॥

सहस्रांशु सहस्राभ उत्तानस्थोदिलीलया ।

ततो विविधरत्नाभे तदीये नाभि पुष्करे ॥१००॥

प्रोद्धहंस्तु स्ववीर्येण विद्यासामर्थ्यं विग्रहाम् ।

मूर्तेर्ध्वजादिकैस्सर्वै रावृतस्तत्परायणैः ॥१०१॥

भनन्तचेष्टस्पृष्टिभी रित्येवं त्वीश्वरात्मनः ।

भोगापवर्गदं रूपं शान्तव्यक्तं च वैभवम् ॥१०२॥

प्राग्वत्तुर्यपदादस्थं स्मरेद्धृत्कमलाम्बरे ।

तदधःकर्णिकामध्ये त्वभिजातो [शान्तो] पलद्युतिम् ॥१०३॥

दिशोदश द्योतयन्तं नानागात्ररुदैश्चितम् ।

सौम्यद्विरष्टवर्षं च राजीवदललोचनम् ॥१०४॥

भ [भा] चक्र चक्रपुण्ड्रे [हृदे] वं गदा देहं [हारं] तथैव च ।

शक्ति माधार संज्ञां च प्रोद्धन्तं स्मरेद्ध्रुवम् ॥१०५॥

स्थितोपस्तम्भभूतस्तु भस्मिन्यै विश्वमन्दिरे ।
 नभोनिळात्मनाचैव भूमिका भिन्नलक्षणे ॥१०६॥
 प्रागादावीशकोणान्तं संस्मरे कर्णिकोपरि ।
 द्विपट्कं यदनन्ताद्यं सत्प्रशास्यन्त मग्निगम् ॥१०७॥
 तासंख्यं केसरोर्ध्वस्थं तद्द्र तूमादिकं न्यसेत ।
 न्यग्रोधशापिपर्यन्त ममृताधारमण्डले ॥ १०८ ॥
 सूर्यचन्द्र [क्र] समाकृष्टं दलभूमिगमं [तं] ततः ।
 पातालशापिपर्यन्त मेकभृंगादिकं हि यत् ॥ १०९ ॥
 न्यस्यैव ममृतोत्थैस्तु भोगै रभ्यर्च्य मानसैः ।
 यथायद्विधानयोगेन प्राग्व त्स्थितिक्रमेण तु ॥ ११० ॥
 पुन स्तंभस्थियोगेन पातालशयना तु वै ।
 याषट्पन्नशास्यन्त मर्चनीयं फलामये ॥ १११ ॥
 य उक्त स्तुमुदाये स्मिन् हृथाने देवतागणः ।
 यजे द्विस्रक्रमेणैव विधिना तेन तं पुनः ॥ ११२ ॥
 त्रिकं [त्रयं] यद्वै द्विपट्कानां त्रिस्थानस्थं प्रकाशितम् ।
 पृथ पृथ यतदैकं न्यस्य न्यस्य यजेत्क्रमत् ॥ ११३ ॥
 प्रतिद्वादशकस्याद्यः प्रागुक्तेन क्रमेण यः ।
 तं निष्कळात्मना पूर्वं मिष्ट्वा वै कर्णिकोदरे ॥ ११४ ॥
 समुत्थाप्य ततो मध्या तमेव सकळात्मना ।
 न्यस्ये दाधारभूतश्च सर्वत्र कमला दधः ॥ ११५ ॥
 तमेवाध्यादिना ऽभ्यर्च्य कमलच्छदकोटिगम् ।
 द्वितीयं कर्णिकामध्ये तदग्रे केसरोर्ध्वगम् ॥ ११६ ॥
 ध्यात्वा न्यस्य तृतीयन्तु ततः पत्राष्टकेष्टकम् ।
 द्वादशाख्यादि सर्वत्र गगने पद्मनाभवत् ॥ ११७ ॥
 भयोपकरणीयाभि देवताभि स्तुमावृतः ।
 य स्त्वंद्गदेवतासंघं स्तर्ष्य स्त [त्रि] कमला द्ददि ॥ ११८ ॥

न्यस्यैष मर्चनं कुर्यां द्विव्यै भोगै स्तु पूर्ववत् ।
 मूर्तौ मण्डलमध्ये च यदि रमौ जलाशये ॥ ११९ ॥
 स्वमन्त्रेणाम्बरस्थस्य मूर्तं स्रक्चन्दनादिकम् ।
 दातव्यं कर्णिकामये न्यस्तमन्त्रस्य मूर्धनि ॥ १२० ॥
 प्रतिचिम्बति तद्यस्मा तद्गुह्यद्वारदर्पणे ।
 यस्य यस्य यदा यस्मि त्नाकारे रमते मनः ॥ १२१ ॥
 भोगाप्तये वा मोक्षार्थं तं तं मध्ये ऽर्च्यं तदा ।
 तदुद्देशोर्चनं कुर्यां तास्यानमच्युतस्य वा ॥ १२२ ॥
 नानासिद्धिप्रदानाच्च सह संसारमूर्तिना ।
 एष मेधागमन्त्राणां मर्चना दीप्तिं तं लभेत् ॥ १२३ ॥
 तन्नापं हि विशेष स्स्या द्विन्यासे तन्नियोज मे ।
 भूलोकाखिलसिद्धिनां माप्तये ताव दुष्पते ॥ १२४ ॥
 प्राग्बद्धादशकाद नया [न्या] देकभृग मयी यजेत् ।
 श्राव्यं यदंगमन्त्रन्तु कर्णिकायां न्यसे ततः ॥ १२५ ॥
 अथ केसरकोटिस्थं स्मरे तत्पुरतो परम् ।
 पश्चा द्बला त्रक्रमांतस्थं दलाग्रस्थं द्विरष्टकम् ॥ १२६ ॥
 पाताळ शायिनं [शयनं] मध्ये मन्त्रस्योपरि पूर्ववत् ।
 न्याये त्रिशेषपाताळसिद्धिनां मालयं परम् ॥ १२७ ॥
 तच्छक्त्यनुगृहीतस्तु मन्त्रेशः कर्णिकागतः ।
 समस्तसिद्धिदाने स्या दाश्रितस्यांगसंज्ञकः ॥ १२८ ॥
 एव मेव भुव लोकासिद्धिनां माप्तये सदा ।
 स्मर्य ऊर्ध्वं सरशशायी त्वनन्तः कमला दधः ॥ १२९ ॥
 यजे द्रुगनसिद्धिनां मशेषाणां मथाप्तये ।
 खस्यन्यग्रोधशयनं कूर्मं कमलमूलगम् ॥ १३० ॥

एते पाप पि संचारो नानासिद्धिव्यपेक्षया ।
 प्रधानमन्त्रव त्कुर्या त्प्राग्व त्सर्वत्र सर्वदा ॥ १३१ ॥
 एव माद्यैस्तु विधिव ज्ञेयै नानाविधोत्थितैः ।
 यः स्थित स्त्रिविधे सगं विभवः पारमेश्वरः ॥ १३२ ॥
 पौष्कराख्ये च वाराहे प्राजापत्ये महामते ।
 सूक्ष्मत्वेन च निरुशेपं प्रत्येकस्मि न्नि वर्तते ॥ १३३ ॥
 समाश्रित्य बृहत्सं च तृतीयांशेन तिष्ठति ।
 यथोक्तक्रमयोगेन युक्त स्सर्गत्रयेतु वै ॥ १३४ ॥
 पत्नियारं समादाय भवोपकरणान्वितम् ।
 दिक्पालकगणोपेतं समाक्रम्य समेष हि ॥ १३५ ॥
 अभिधानाक्षरं पूर्वं मरान्ताद्येन भूषितम् ।
 योक्तव्य मभिधानेन पूर्वोद्धृष्टेन चर्मना ॥ १३६ ॥
 पूजार्थं चैव सर्वेषां क्रमे स्मिन् सम्प्रकाशितम् ॥ १३६ ॥

इति श्रीपाञ्चरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्

विभवदेवतान्तर्यागो नाम

नवमः परिच्छेदः ॥ ९ ॥

अथ दशमः परिच्छेदः ।

नारदः ।

अथलङ्गलिनाविष्णो श्चोदित-परमेश्वरः ।

यत्तदाकर्ण्यतामय चेतसा संयतेननु ॥१॥

सङ्कर्षणः ।

मण्डलेनौ षाहिर्नाथ जलमध्ये त्वयार्चनं ।

नोक्तं विभयदेवानां व्यक्तं कृत्वा तदादिश ॥ २ ॥

भगवान् ।

सुलक्षणेन भूभागे समपूर्वो वत्तलक्षणे [तत्प्लवे] ।

तत्रमण्डल [५] मालेख्यं सर्वेषामेकमर्चने ॥ ३ ॥

चतुरश्रं चतुर्द्वारं पीठा द्यवययान्वितं ।

पद्भिर्दिश इलपद्मेन मध्यतश्चद्याप्यलंकृतं ॥ ४ ॥

वितानध्वजसंधीतं किंकिणीदर्पणान्वितं ।

तोरणव्यजनच्छत्र चामर स्रग्विमण्डितं ॥ ५ ॥

वक्तानुक्तमशेषन्तु कृत्वापूर्वोक्तलक्षणं ।

ततस्तु करयोन्यस्य विग्रहे धीजमेश्वरं ॥ ६ ॥

समालम्ब्य च सादात्म्य महिमानं सु निश्चलं ।

बध्वाचवैभवीं मुद्रां स्पृशेत्सर्वांगकंतया [या] ॥ ७ ॥

ससुच्चार्यधिया सर्वं मन्त्रग्रामं क्रमस्थितं ।

सर्वदेवमयंदेह मेवंस्मृत्वा स्वकम्पुरा ॥ ८ ॥

शान्तश्चक्र निविष्टन्तु संस्मरेद्भद्रपीठवत् ।

मण्डलं देवताधारं चक्रमन्त्रेण तद्यजेत् ॥ ९ ॥

ततस्तु सर्वमन्त्राणां विन्यासं तत्रचेतसा ।

समाचरेद्यथायोगं पुष्पदान पुरस्सरं ॥ १० ॥

ध्रुवात्मा भगवान्मध्ये कर्णिकाया मतःक्रमात् ।

दिक्चक्र मभिर्षाक्षन्तं प्राग्दलादादितोन्यसेत् ॥ ११ ॥

पातालशायि पर्यन्त मनन्ताद्यं ममहामते ।

न्यसे न्कमल बाधेतु ईशा द्वाद्भि पदावधि ॥ १२ ॥

चतुष्टयं किरीटाद्यं मन्त्राणां पूर्वचोदितम् ।
 दक्षदक्षिण भाग्याद्ये पैठीये दिग्चतुष्टये ॥ ११ ॥
 द्वाददपन्तुलक्ष्म्याद्यं विनिवेश्यं यथाक्रमम् ।
 तत्रैवपेदाकोणान्तु यावदायुपदायपि ॥ १४ ॥
 द्वयंद्वयंक्षामाद्यं मापन्तं सन्निवेश्य ।
 यदिः पीठस्थनिकटे चाग्रतोऽपिपत्रिराद्र ॥ १५ ॥
 चक्रा एकमल पर्वन्तं चतुष्कं शास्त्रगतपदात् ।
 पायुकोणापधेयांश्च स्पीठवाद्येतु योजयेत् ॥ १६ ॥
 सौम्यसाम्याप्य पूर्वांशा यस्थितं च द्वयंद्वयम् ।
 लांगलार्धं परश्चन्त मष्टकं तद्वदेवहि ॥ १७ ॥
 याम्यसौम्याप्यपूर्वांशा गतं दद्याद्वाष्टयम् ।
 पाशाद्यं यत्रपर्वन्तं शक्तिं कोणं चतुष्टये ॥ १८ ॥
 भाईशकोणनिकटात् पदात्तन्निकटेस्थितम् ।
 मक्षिण क्रमेणैव पदं याव द्वितीयकम् ॥ १९ ॥
 फालादीनाभ्यगिन्यासः कार्यश्चानुक्रमेणतु ।
 यज्ञान्तानां म्महाबुद्धे णेडशानां यथास्थितम् ॥ २० ॥
 क्रमापूर्वोत्तरेकोणे न्यसेदक्षिणपश्चिमे ।
 विद्या ऽविद्या द्वयं यद्वै स्वपदस्थे मिमाकते ॥ २१ ॥
 चन्द्रादित्या बुद्ध्याभ्ये द्वारयो विनिवेश्यच ।
 मत्स्यद्वार गतं न्तोपं प्राद्वारे तिन्यसेदराम् ॥ २२ ॥
 चतुर्णामपकोणानां मन्यक्त म्मण्डला द्वहिः ।
 सम्पजे द्भवनाम्नावै यस्मा न्नान्यो भवःस्मृतः ॥ २३ ॥
 ततःकामात्मतत्त्वानां दशकं सिद्धतांगतं ।
 भगवत्तुल्यसामर्थ्यं सार्वज्ञ्यादि शुणैर्घृतम् ॥ २४ ॥
 विष्णुक्तं प्राकृताद्बुद्ध्या विष्णुक्तं चेश्वरेणतु ।
 भवसन्तारकारेण मण्डलस्य बाहिन्यसेत् ॥ २५ ॥

उपेन्द्रः पूर्वदिग्भागे दक्षिणेदुरतिक्रमः ।
 महाहृदः पश्चिमेतु घसुरेता स्तथोत्तरे ॥ २६ ॥
 न्यस्पस्तेजो धराख्यस्तु पूर्वदक्षिणमध्यगः ।
 नैऋतेतु महाकर्मा त्वग्राह्यः पश्चिमोत्तरे ॥ २७ ॥
 पूर्वोत्तरे वर्धमान स्साक्षी गगनगोचरे ।
 आधारानिलयं ताम्ना सर्वस्याधोगतं स्मरेत् ॥ २८ ॥
 तेषां बहि स्स्थमन्त्रेण द्विक्रमेणतु हेतिराट् ।
 स्वमरीचिगणेनैव भासयन्तं निवेश्य च ॥ २९ ॥
 न्यस्पैव मर्चनं कुर्यां न्मन्त्रमुद्रान्वितेन च ।
 निरीक्षणादिशुद्धेन भर्ष्यस्त्रयचन्दनादिना ॥ ३० ॥
 यथाक्रमेणोदिताना मादिदेवं यजे ततः ।
 उपरिष्टात्तु सर्वेषां स्वपदस्थन्तु पृथक् च ॥ ३१ ॥
 प्राग्वायुसंस्कृते कुण्डे तत स्संस्कृत्य पावकम् ।
 तन्मध्ये सर्वमन्त्राणां न्यासं कुर्याच्च यागवत् ॥ ३२ ॥
 प्राक्समित्सप्तकेनैवं तर्पये द्वै यथाक्रमम् ।
 मन्त्रपूर्तं हि निश्शेषं हवनान्तं सकृ त्सकृत् ॥ ३३ ॥
 भवन्ति सप्तमुखा मन्त्रा स्साधकस्याग्निमध्यगाः ।
 सन्तर्प्याथ तथा कुर्यां त्सहस्रशतसंख्यया ॥ ३४ ॥
 एकैकस्य तु वै होमं तिलै राग्न्यसमन्वितैः ।
 दद्यात्पूर्णाहुतिं पश्चा त्सर्वेषां तर्पणे कृते ॥ ३५ ॥
 पुन रप्यर्चनं कुर्यां देय वै मण्डलान्तरे ।
 यथाक्रमेण सर्वेषां पुष्पधूपै स्तु केवलैः ॥ ३६ ॥
 सकृ ज्ञानसमेतन्तु चतुर्थाप्यथवाष्टया ।
 क्रमा त्समस्तमन्त्राणां प [ष्ट] रावर्तनं माचरेत् ॥ ३७ ॥

सुशुभेनाक्षसूत्रेण स्वकै र्वा कर्यवर्गभिः ।
 ततोर्ध्वकुसुमै र्गन्धैः पूरयित्वा करांजलिम् ॥ ३८ ॥
 सर्वदेवमयं मन्त्रं स्मृतोच्चार्य च तं क्षिपेत् ।
 सर्वत्र सर्वदानेन क्रमेणैष्ट्याच भक्तिततः ॥ ३९ ॥
 प्रदर्श्य सर्वमन्त्राणा मेकां मुद्रां च वैभवीम् ।
 प्रणवेन सहस्रांशुसन्निभां सर्वसिद्धिदाम् ॥ ४० ॥
 श्लेष्पपाणितले द्वै प्राङ्मूलां कुर्या ल्लतागणम् ।
 विविक्त मन्तरीकृत्य सहांशुष्ठयेन तु ॥ ४१ ॥
 मणिषन्धद्वयं कुर्या त्मुलग्र मतिनिश्चलम् ।
 करपुग्म सगर्भेन्तु सन्धार्य स्वधियोचलम् ॥ ४२ ॥
 ऊरुमध्ये निषण्णेत्तु कुर्याद्वै बाहुकूर्परे ।
 गुप्तं कृत्वा प्रयत्नेन बन्ध मस्या स्तमाचरेत् ॥ ४३ ॥
 सर्वथा सर्वसिद्धीना माप्तये त्वमलक्षण ।
 तीर्थमध्ये स्वहापत्रे विम्बे वेद्यां स्थलेतु वा ॥ ४४ ॥
 वद्विगर्भेन्तु निर्धूमे नित्य मस्मि श्वतुष्टये ।
 मन्त्राणा मर्चनं कुर्या त्तिद्धयर्थमपि मुक्तये ॥ ४५ ॥
 सजलाञ्जलिपूरै स्तु तीर्थेण हृदयाम्बुजे ।
 भाषनामृतजै र्भोगै र्भूतै रर्यादिकै र्बहिः ॥ ४६ ॥
 समित्सप्तकपूर्वै स्तु याज्यै र्वद्विगतं तिलैः ।
 प्रजयित्वा यथान्यापं ग्रन्थेकस्मि न्पदे कृषाद् ॥ ४७ ॥
 संन्यासं संचय वापि कृत्वा सम्य ककृतस्य वै ।
 मन्वरूपानुकारिण्या मुद्रणीयं च मुद्रया ॥ ४८ ॥
 फलार्थं प्रसवं येन नैति संन्यासकारिणाम् ।
 फलपर्यवसानं च काल मागमचोदितम् ॥ ४९ ॥

भर्तुं नो युज्यते येन सिद्धा यै[र्ये]स्तु फलार्थिनाम् ।
 कालानुकालमुद्राणां यो बन्धः परिचोदितः ॥ ५० ॥
 उक्तप्रयोजना दन्य स्सविघ्नविनिवृत्तये ।
 मुदं कर्मागतत्वानां ददत्यमलयाजिनाम् ॥ ५१ ॥
 द्रावयित्री च दोषाणां बाह्याभ्यन्तरचरिणाम् ।
 तेन मुद्रा स्समाख्याताः कृतस्यापि च मुद्रणात् ॥ ५२ ॥
 तस्मा त्स्वाभाविकं कृत्वा यद्वं वा मानसं पुरा ।
 स्वेन स्वेन तु मन्त्रेण स्मरेत्प्राप्तं [द्विचाप्यं] सदैव हि ॥ ५३ ॥
 चैतान्येभानुचिद्धो यः शाखासंघश्च यद्यपि ।
 तत्रापि मन्त्रो ऽवाप्यज्ञ स्तत्कार्यं सम्प्रपच्छति ॥ ५४ ॥
 एवं कृते ततः कुर्यान्मन्त्राणां मण्डलान्तरात् ।
 पूर्ववच्चोपसंहारः भेकस्मिन् गगनास्थिते ॥ ५५ ॥
 स्मृत्वा परात्मना तच्च स्वसंविद्गगने हृदि ।
 विश्रान्तं भावयेद्देवं स्वभावेन समन्वितम् ॥ ५६ ॥
 द्विजातेर्दत्तशिष्टस्य पुष्पपत्रादिकस्य च ।
 विहितं श्वाभसि त्यागो विष्यत्सेनाचं ने कृ [नाह]ते ॥ ५७ ॥
 धर्तव्यं न विरं चाग्रे यत्पुरा विनिषेदितम् ।
 नैवेद्यं मन्त्रमूर्तीनां किञ्चित्पुष्पफलादृते ॥ ५८ ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्

विभवदेवतार्चनं नाम

दशमः परिच्छेदः ॥ १० ॥

अथ एकादशः परिच्छेदः ।

नारदः ।

श्रुत्वैव मच्चतुसुखा द्वनमासी मुनीश्वराः ।

पुन स्तश्चोदयामास यदाकर्णयता च तत् ॥ १ ॥

संकर्षणः ।

यथावत् ज्ञातु मिच्छामि मण्डलध्यानलक्षणम् ।

भगवन् भवभीताना गुपकाराय तद्वद ॥ २ ॥

श्रीभगवान् ।

संसाध्य यष्टियोगेन सूत्रा [यां] त्रुषांपरे पुरा ।

तद्विद्ययान्तरे दद्या त्माग्वै सूत्रचतुष्टयम् ॥ ३ ॥

समांशेन द्विधा कृत्वा स्फुटं [ट] मभ्या तदं [ततः] । त्यच ? ।

साधितेना धर्मानेन मा वप्रत्यक्स्येन तन्तुना ॥ ४ ॥

दक्षिणोत्तरभागभ्यां समुत्पाद्य चतुष्पथौ ।

सूत्रं पूर्वापरसमं कृत्वा तदुपरि क्षिपेत् ॥ ५ ॥

पुन र्धसमं दिक्षु दत्वा कोणचतुष्टयम् ।

चतुष्पथचतुष्केण नयेद्वच [ऋ] किं प्रसार्य [१२] वै ॥ ६ ॥

समसूत्रचतुष्कश्च चतुरभ्राश्रसिद्धये ।

तद्विभज्या षट्शभि श्रुतुर्दिक्षु पदै स्समैः ॥ ७ ॥

क्षिपे त्सूत्रगणं तत्र घटिका रेणु [कण] रञ्जितम् ।

मध्ये पद्माशोन कुर्याद्भागपङ्क्तिष्वे क्रमात् ॥ ८ ॥

तद्वाहिः पदपङ्क्त्या तु पीठ मष्टदिगन्वितम् ।

तस्य भागचतुष्कोऽथ दिक्चतुष्कं प्रकल्प्य च ॥ ९ ॥

विदिक्चतुष्कं त्रिपदं षड्द्वया पीठप्रदक्षिणम् ।
 प्रदक्षिणाक्षिते बाह्या चतुष्कं दिक्चतुष्टयात् ॥ १० ॥
 चतुर्णान्तु चतुर्णान्तु पाद्या द्वाद्यं द्वयं द्वयम् ।
 शोधयित्वा ॥ तद्वाद्या चतुष्कं द्वारसिद्धये ॥ ११ ॥
 चतुष्टयं क्रमेणैव भूयो दिक्षु पदं पदम् ।
 सप्ताष्टाभ्यन्तरगतं शोधनीयं प्रपन्नतः ॥ १२ ॥
 पुन स्तवपदाभ्यां तु षट्कं षट्कं तु चान्तरात् ।
 सम्मार्ज्ये पूर्णशोभायै तत्र रक्तोत्तरलाटकम् ॥ १३ ॥
 यथा दिक्षु स्थितं कुर्यात्पूजनाय द्विचौकसाम् ।
 बाह्यस्थपद पाद्यां [पीठा] तु त्रीणि त्रीणि च लोपयेत् ॥ १४ ॥
 त्रयाणां भन्तरस्थं य एव मेकात्मतां नयेत् ।
 उपशोभं तु सं विद्धि कुर्यात् श्रीलाब्जभूषितम् ॥ १५ ॥
 पंचकं पंचकं कोणा द्वीपौ नीत्वा लयं पुरा ।
 शेषैः कोणान्तु निर्वर्त्य सान्तरं च ततो बहिः ॥ १६ ॥
 दद्यात्सूत्रत्रयंचैव मध्येध कमलं लिखेत् ।
 षट्षोडशं द्वाद्यसंयुक्तं तस्य दक्षिणं मुच्यते ॥ १७ ॥
 पीठाशनिं समीपे तु चतुर्धाश पदापुरा ।
 सप्तद्वयाय भ्रमं कुर्यात् द्वाद्यस्थानाश्चतन्तुना ॥ १८ ॥
 दिक्सूत्राणां चतुर्णां तु एकैकं हि षडन्तरम् ।
 गृह्णायधै रसमैर्भर्गः पञ्चसंधै विभज्यथ ॥ १९ ॥
 षड्भिर्द्वातं शतं सार्धं सूत्राणां तत्र निक्षिपेत् ।
 सूत्रं माद्वपदसंस्थं य तदाश्रित्याब्जपल्लवं ॥ २० ॥
 कुर्याद्भागं चतुष्केण यथा तदवधारय ।
 सप्तापसुव्येधैरूत्रे भन्तरस्य निरन्तरे ॥ २१ ॥

तयोरंशं सप्तं कुर्याद्दलाग्रादंकमन्तरे ।
 तदुद्देशात्तु सूत्रेण तदंकान्तर्गतेनच ॥ २२ ॥
 अर्धचन्द्रं द्वयंकुर्यात्तेन सूत्रेणवैसमं ।
 पुनरभ्यन्तरे सूत्रं तत्सूत्राभ्यां निरोध्यच ॥ २३ ॥
 पत्राग्रं मानयेस्तस्माद्द्विद्वि स्तं शृंगसन्निधेः ।
 द्वांछपमानं दलाग्रन्तु विधिना जेन सिध्यति ॥ २४ ॥
 दलाग्रं ब्रह्मदेशाभ्यां तुरीयांशेनचान्तरात् ।
 भ्राम्यवैकर्णिकाशृत्तं द्वयंशमानेन केसरं ॥ २५ ॥
 दलाग्रगांशवै मध्याद्वयोमार्थं भ्रामयेत्ततः ।
 कृत्वैवं वर्णकैः पूतैः पूरणीयं महेज्ज्वलैः ॥ २६ ॥
 वज्रापविततां पीतां खरीजां विद्विर्कर्णिकां ।
 रेखान्वितानि पत्राणि खरीाणि सुसितानिच ॥ २७ ॥
 केसरं त्रितयं कुर्यात्पत्रेपत्रे कणप्रभम् ।
 दलान्तरालसमितं धृतवाक्षं ज्वलत्प्रभं ॥ २८ ॥
 सितानि पीठकोणानि रक्तं तद्विष्यत्तुष्टयम् ।
 राजोपलप्रभांवीर्षां पत्रमालां यत्नं कृतां ॥ २९ ॥
 पश्चिमांशां द्विनासवं द्वापण्यम्बुजपत्रवत् ।
 कृष्णानि सर्वशोभानि द्वापरोद्देशं स्थितानिच ॥ ३० ॥
 तदर्धां कृतितुल्यानि नूपशोभानि गर्भवत् ।
 कोणानि केसराभानि सितशंखां न्वितानिच ॥ ३१ ॥
 शोणं हेमादिवर्णच क्रमाद्रेषागणंषट्तिः ।
 पृथैवमनुखन्धाय खरीमायेन देहयत् ॥ ३२ ॥
 रजांसि विद्विभूतानि सितपीतादिमानिच ।
 तन्मात्रां पृथुपशोभानि शोभानि करणानितु ॥ ३३ ॥

एवं सर्वाणि कौणानि स द्वावणीन्द्रियाणिच ।
 बहिरावरण यद्वै सस्माद्य त्रितयं हि यत् ॥ ३४ ॥
 मन स्सुवितताधीधी गर्वपीठ मुदाहृदं ।
 धी.पद्मे तदधिष्ठाता यीजात्मा चिन्मय पुमान् ॥ ३५ ॥
 भामूर्त ईश्वर आत्र तिष्ठ त्यानन्दलक्षणः ।
 यस्य सन्दर्शनादेव शश्वद्भावः प्रसीदति ॥ ३६ ॥
 ससंगाना मसंगानां यपुष्पाते कृते सति ।
 प्रायशो मुक्तिभाजां च त्विह जन्मैव शेषिणाम् ॥ ३७ ॥
 देव भास्ते ज्ञतां हित्वा बहि रन्तश्च कर्मिणाम् ।
 अन्यथा दृष्टमात्रा द्वे कथ माह्वाद् मेति वै ॥ ३८ ॥
 भक्त स्ववेदनसम मन्तित्व [त्व] प्रतिपादकम् ।
 यद्यत्स्वलक्षग तत्तत् सर्वत्र सिद्धिगम् [सन्धिग] ॥ ३९ ॥
 घस्तुत्वेन गृहीतैव मण्डल पूर्वनिर्मितम् ।
 नाग्नान्ननाभभुवन सर्वदु खक्षयकरम् ॥ ४० ॥
 तत स्तस्मिन् क्रमेणैव ध्यायेकैक निवेशयेत् ।
 पूर्वोद्दिष्टेन धीजेन त्वाकारं परमेश्वरम् ॥ ४१ ॥
 अथैवं भाजिता त्क्षेत्रा चतुरश्रा न्महामते ।
 पूर्वोद्दिष्टानि धिष्ण्यानि यथा कार्याणि तच्छृणु ॥ ४२ ॥
 पंचम ब्रह्मकर्माद्या नमः प्रादिष्यवस्थितम् ।
 शश दीर्घेन तत्स्थेन कुर्यात् सूत्रेण लालनम् ॥ ४३ ॥
 अर्धचन्द्रसमाकार भागयुग्मस्य चान्तरे ।
 दक्षिणोत्तरभागाभ्यां तदध स्तत्सम तथा ॥ ४४ ॥
 लालनद्वितयं कुर्यात् तिर्यक्संस्थानसंस्थितम् ।
 भागद्वादशरूपैक्य स्यात्पङ्क्तिद्वितया तथा ॥ ४५ ॥
 ब्रह्मकर्म चतुर्थं यत्स्वख्यामान च पूर्ववत् ।
 मर्मतस्य च पक्षस्था वेकमर्मात्तरीकृतौ ॥ ४६ ॥

ताभ्या मयस्थितेनैव सूत्रेणैतत्प्रजायते ।
 पुनर्भक्ष्या द्वितीयं यत्तु मर्मचोर्ध्वमप्रवर्तते ॥ ४७ ॥
 तस्माद्वैद्यन्तरीभूतं चतुर्थं पक्षयोर्द्वयोः ।
 मर्मतत्स्थेन सूत्रेण वृत्तार्थे पूर्ववद्विधेत् ॥ ४८ ॥
 ब्रह्मकर्मणि पष्ठस्य प्रायग्विद्वत्स्थितस्य च ।
 मर्मणोऽप्यथ वै सूत्रं कृत्वा तत्सम्प्रसार्य च ॥ ४९ ॥
 यावद्वृत्तार्थं बुध्नस्य शृंगकांटे स्तु सन्निधिः ।
 एवं सूत्रद्वये दत्ते धिष्य शंखाकृतिर्भवेत् ॥ ५० ॥
 तस्य भागसमा कार्या लाञ्छनैर्मैखला बहिः ।
 पूर्वोक्तमर्मणैस्सूत्रैर्यथा तदपधारय ॥ ५० ॥
 षट्चंशदर्धेण सूत्रेण त्रयचन्द्रकलासमम् ।
 चतुर्णां मन्तरेक्षानां प्राग्दङ्कुपाञ्चलाञ्छनं ॥ ५१ ॥
 इशबहिः पदाभ्यान्तु वृत्ततुर्थांशसम्मिता ।
 द्वेलाञ्छने सप्तैकुर्यादेकभागादिके तसाम् ॥ ५२ ॥
 तत्सप्तैकपरिद्वेयं यदा लाञ्छयंचलाञ्छनैः ।
 दक्षिणोत्तरभागाभ्यां पक्षसूत्रद्वयं स्थितम् ॥ ५३ ॥
 कृत्वा सप्तमं मर्मस्थं पूर्वोद्दिष्टक्रमेण तु ।
 जीवसूत्रस्य पाथात्थे भागे पार्श्वद्वये स्थितम् ॥ ५४ ॥
 भागद्वयं द्वयं लाञ्छयं योन्यर्थचार्धवृत्तवत् ।
 तच्छृङ्गकोटिगेषूत्रे कृत्वा ते सम्प्रसार्य च ॥ ५५ ॥
 खातभूभागपर्यन्तं तत्पदा द्रष्टव्यवत् ।
 जायते सर्पशृङ्गानां योनिरैवं विधातुमा ॥ ५६ ॥
 भागार्धमानसूत्रेण योनिरभ्यन्तरे पुनः ।
 भर्षपृत्तद्वयं दद्यात्तद्वत्सूत्रद्वयान्वितम् ॥ ५७ ॥
 खातस्यान्तर्गतोद्वयं शततुर्थांशस्तु षोडशकालं ।
 षोडशं निरुनेच्छेयं तत्समं यापुरोदितं ॥ ५८ ॥

दैर्घ्यात्पादाधिकाकार्या योनिर्धे पृष्ठ उन्नता ।
 गजोष्ठ सदृशी चाग्रा स्फुटशन्ती दशनच्छदम् ॥ ६० ॥
 पुरोभाग चतुर्धाशं योने रया द्विस्तृज्यतु ।
 दद्यात्भावसूत्र सम्बन्धं सूत्राणां द्वितयम्परं ॥ ६१ ॥
 अनुपातेनैव ताभ्या मग्रासंकोचमाचरेत् ।
 भागपट्टक्ति त्रयेणैव मेखलान्नितयम्बादिः ॥ ६२ ॥
 सम्पाद्य चतुरश्रन्तु शंखं तत्रतथोत्तुन्नितयो परि
 आशंखंमेखलानान्तु मोन्नतत्वं स्वविस्तृतेः ॥ ६३ ॥
 मेखलानान्तु शंखस्य यन्मध्येश्चिचतुष्टयं ।
 तच्चक्रचिद्विशंकुर्धा तल्लक्षण मधोच्यते ॥ ६४ ॥
 ब्रह्म मर्म निरुद्धेन चतुर्भाग समेनतु ।
 एतार्थं प्राग्भ्रमं दद्यात्क्षेत्रमध्ये महामते ॥ ६५ ॥
 बहिर्भाग समानाभि स्तद्वदि द्वर्चशविस्तृतं ।
 अर्क्षश्च तस्यापि नेमिभाग समा यदिः ॥ ६६ ॥
 भागेनतद्वदिस्वेका चतुरश्राच्च मेखला ।
 भ्राममप्यावरक्षेत्रं वृत्तेनैकेन वैपुनः ॥ ६७ ॥
 तत्तल्लक्षणैकदद्यात् द्विविद्विषयस्थितम्पुरा ।
 तस्यचान्तर्गतं पश्चादष्टकं पातयेत्परं ॥ ६८ ॥
 तत्तस्तेषां समापाद्य मरत्य ममलक्षण ।
 भन्तवृत्त निरोधेन प्रतिसूत्रस्य पक्षयोः ॥ ६९ ॥
 सूत्रेण लालने कुर्यात्त्राभिनेमिभ्रमावधेः ।
 एकांशा दर्धमानं च नेमिवृत्तस्य चान्तरे ॥ ७० ॥
 द्वाभ्यां द्वाभ्या मराभ्यां तु मध्ये कुर्यात्प्रधिं प्रधिम् ।
 विस्तारमोन्नता नाभिः कूर्मपृष्ठोपमाऽऽरकः ॥ ७१ ॥
 नेमि दर्धणवाकुर्यात् स्वीय त्रिम्नावसानतः ।
 शिष्टं पुरोदितं सर्वं मय पश्चाकृतिं शृणु ॥ ७२ ॥

भागार्धं भ्रामये द्वाभे बहिः केसरसिद्धये ।
 भ्रामये दपरं चार्धं मरक्षेत्रस्य बाह्यगम् ॥ ७३ ॥
 नीत्वा लोपं मनेनैव विधिना नेमिमण्डलम् ।
 भरसूत्राश्रितं कुर्यात्ततः पद्मदलाष्टकम् ॥ ७४ ॥
 केसरध्रमरुद्धेन सूत्रेणाधेन्दुलक्षणम् ।
 तच्छृंगकोटिसंस्थेन परिधे बाह्यकेन तु ॥ ७५ ॥
 सूत्रद्वयेन पद्मायं कुर्याद्बाह्यभ्रमावनेः ।
 निरन्तराणां मामूला त्केतराणां महामते ॥ ७६ ॥
 कर्णिकोच्छ्रयतुल्यानां विभागं जनये स्फुटम् ।
 शंखं षोणचतुष्केतु शेषं पूर्ववदाचरेत् ॥ ७७ ॥
 योनि मेकेन भागेन चतुर्भिर्मेखलागणम् ।
 खातं पूर्वसमं किन्तु वृत्ते वृत्तास्तु मेखलाः ॥ ७८ ॥
 चतुरश्रे तदाकारा इत्युक्तं कुण्डपञ्चकम् ।
 काल माहुतिसंख्यां च होमद्रव्यप्रभूतताम् ॥ ७९ ॥
 ह्यावैव मेकहस्तान् कुर्याद्दष्टकरावधि ॥ ८० ॥

इति श्रीपार्श्वरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्
 यागकुण्डविधि नाम

एकादशः परिच्छेदः ॥ ११ ॥

अथ द्वादशःपरिच्छेदः ।

नारदः ।

एवमाकर्ण्यस्तत्रैव मुखली मुनिनायकाः ।
 कृताञ्जलिपुटोभूया यमच्छ जगताम्पात ॥ १ ॥

सद्वर्णः ।

यथाक्रम स्थितानाथ सर्वेषां [मन्त्राणां] लक्ष्मिनन्दन ।
स्वतोहं भोक्तुमिच्छामि मन्त्राणां [सर्वेषां] ध्यानलक्षणम् ॥२॥

भगवान् ।

त्रयाणां मुख्यपूर्वाणां धुवान्तानां पुरोदितं ।
शेषादीनामशेषाणा मिदानी मधधारय ॥ १ ॥
ध्यानं पाताळ निलय पर्यन्तानां यथास्थितम् ।
एक एव जगन्नाथ स्वरूपाद्यैस्तु शक्तिभिः ॥ ४ ॥
नानात्वेना प्यनन्तोपो भक्तानुग्रह काम्यया ।
तस्याभिमानिकं रूपं शृणुसर्वेश्वरस्यतु ॥ ५ ॥
तुहिनाचलसंकाशं पूर्णचन्द्र समाननं ।
एव [सु] मणि व्यंजितेनैव युक्तं फणगणेनतु ॥ ६ ॥
मोदहन्तां हलंचक्र मपस्य द्येनतु ।
धामहस्त द्येनैष शंखं मुसलमेवच ॥ ७ ॥
निरपसन्निहिताशेष शक्तिं सर्वज्ञमच्युतम् ।
मनस्यन्तं मुखांय र्कर्मणां पूरयेद्यतत ॥ ८ ॥
शक्तीशोप्यधसंचिनयः पुण्डरीकनिभेक्षणः ।
इच्छारूप धरश्चैव सौम्यः महासिताननः ॥ ९ ॥
व्यस्तयेच फटादीनां भक्तानां मनुकम्पया ।
पीडयन् स्वाग्रियुग्मेन वसुधां च करद्वयं ॥ १० ॥
युगानुसारिकांतिश्च चतुर्वक्त्र चतुर्भुजः ।
मूर्तंचक्र गदाहस्तः स्वमूर्ता च्छाम्बुजांकितः ॥ ११ ॥
शमं नयतिस्त्रतापं कमले नेन्दुकान्तिना ।
नानामन्त्र मर्यादित्वां भाव [व्यज] यत्यमलात्मनां ॥ १२ ॥
सम्पदापतिनाचैव कम्बुनाशब्दमूर्तिना ।
आज्ञा मतीक्षकेणैव गदाचक्र द्येनतु ॥ १३ ॥

प्रेरितेन हिनस्याशु साधुसन्तापकारिणम् ।
 नारासिंहेन वस्त्रेण भवभीति विघातकृत् ॥ १४ ॥
 पुष्पाति सर्वभूतानि वाराहेणा मृतात्मना ।
 कुरुते पश्चिमस्येन कापिले नोपसंहृतिम् ॥ १५ ॥
 भक्ति श्रद्धापराणाञ्च स्मृतमात्र- समेत्यवै { दैवदि } ।
 हृन्मध्ये गगनेभूमौ घट्टिमध्ये जलान्तरे ॥ १६ ॥
 चतुर्णां ब्राह्मणादीनां स्वयमेवानुकम्पया ।
 चतुराराम्येन रूपेण चतुर्धाभ्यक्तमेति च ॥ १७ ॥
 भामतुल्येन देहेन शंखपद्माकितेन तु ।
 मूर्तिमद्भिर्दलाद्येस्तु युक्तेन वदनैर्विना ॥ १८ ॥
 वर्णानुरूपवर्णेन समेनाप्यसमेन तु ।
 धन्योग्यानुगतेनैव पूर्वोद्दिष्टेनान्यथा ॥ १९ ॥
 प्रलयानलसूर्याभः स्मर्तव्यो मधुसूदन- ।
 भट्टबाहुर्विशालांखो ध्यन्नाद्यो मकराकित- ॥ २० ॥
 शंखचक्रधरश्चैव बाणकान्तुक धृक्तथा ।
 रजस्तमोभ्या मूर्ताभ्यां सम्प्रवृत्ति निवृत्तये ॥ २१ ॥
 कर्णपीठ निविष्टश्च ध्येय पाणि युग विभोः ।
 विद्याधिदेवं भगव चतुर्वक्त्र चतुर्भुजम् ॥ २२ ॥
 छम्बकूर्ध्व { कर्ण } जटा दण्ड कमण्डल्वक्ष सूत्रिणम् { वक्रं } ।
 पुल्लरक्ताम्बुजाभास श्वेतपद्म करीकितम् ॥ २३ ॥
 श्रुतीर्मुगाद्या यक्तेभ्यः प्रोद्भिरन्तमनुस्मरेत् ।
 निर्धूर्मागारवर्णाभ दासपद्माक्षसूत्रिणम् ॥ २४ ॥
 पुल्लस्तान्जविभय देयतायात्मसूत्रयम् ।
 भ्यापे दभयपाणि त्र कापिल तेजसां निधिम् ॥ २५ ॥
 दोन्त सख्येश्वरो देव रसादिभूतो व्ययस्थितः ।
 हतटेहापट्टपद्मायान् स्वशनपुत्या म्बिभर्ति च ॥ २६ ॥

भविष्याविष्कृतानां तु भक्तानां सत्य [म्य] दास्ये ।
 त मनादि जगन्नाथं बहिस्स्थूलतरात्मनाम् ॥ २७ ॥
 यायापृथिव्यो रन्तस्थं विश्वरूप मनुस्मरेत् ।
 भनेकवक्त्रांत्रिकर मनेकमकरांकितम् ॥ २८ ॥
 यद्यप्यनेकवदन मनेकभुजभूषितम् ।
 तथापि वै त्रयस्त्रिंशं ददनै विविधै युतम् ॥ २९ ॥
 चतुरभ्यधिकै दिव्यै श्वत्वारिंश न्महाभुजैः ।
 ब्रह्मरद्रेन्द्रदक्षार्क चन्द्रसिद्धा स्तथा श्रुतिः ॥ ३० ॥
 पौण्ड्रस्य तु वक्रस्य चोर्ध्ववक्रस्थिता स्वमी ।
 पिशाचाग्निमरुच्छैल द्विपगन्धर्ववारिभिः ॥ ३१ ॥
 वक्रैरूर्ध्व स्थितै र्ध्याये दक्षिणं वदनं विभोः ।
 पाताळादि इमहामेघ लोकराशिग्रहोत्पितैः ॥ ३२ ॥
 धर्मे स्तार [रास्त] समेतै स्तु ध्याये द्रुक् तु पश्चिमम् ।
 यशान्तकाब्जनाभूद्यै र्धमुनक्षत्रगोगणैः ॥ ३३ ॥
 वक्रै र्धराद्वक्त्रोर्ध्व स्थितै र्ध्यायेच्च दक्षिणम् ।
 पद्माद्यं चातुरामीयं मद्याणां दशकं महत् ॥ ३४ ॥
 मोच्छिद्रतं हि सुवर्णाद्यं तल्लालनचतुष्टयम् ।
 लोफेशाखाटकं चैव पुस्तकं चाक्षसूत्रकम् ॥ ३५ ॥
 दर्वी कमण्डलु ईम श्वाभयं हि वरान्वितम् ।
 दर्भाजिनं यत शङ्खं सुशुभं चामरं चितम् ॥ ३६ ॥
 मुकुटसुवौ चापि कलशौ वेदिर्यद्विषमन्विता ।
 चन्द्रार्कमण्डले पूर्णे नागेन्द्रो मणिदर्पणम् ॥ ३७ ॥
 पुष्पस्त्रग्व्यजनं दिव्यं विश्वपञ्चलतातथा [पात्रं तथा तथा] ।
 स्मर्तव्यास्तु भुजेष्वस्य विभोस्संस्थानकैस्तमैः ॥ ३८ ॥
 यथोदितक्रमेणैव व्यत्ययो नभवेद्यथा ।
 भाभिर्नानामकाराभि र्देहोत्थाभि रिदंजलम् ॥ ३९ ॥

भारुयन्तं जगन्नाथं स्मरेद्धृक्कामलादिषु ।
 हंसमूर्तिं मयात्मानं ज्ञानयज्ञभुजंस्मरेत् ॥ ४० ॥
 कुन्देन्दु स्निग्धकान्तिच होमकुण्ड महातनुम् ।
 रजस्तमोद्भृतिं सत्सत्त्व विग्रहं परमेश्वरं ॥ ४१ ॥
 धर्माधर्मैक्षणंध्याये दग्नीषोमात्मकेनतु ।
 तक्षिणोत्तरसंस्थेन पक्षयुगेनराजितम् ॥ ४२ ॥
 बहिस्तमेवोदकस्थ न्तुहिनाचलसन्निभम् ।
 ध्यात्वाचर्येत्तुविधिव ज्ञंसविग्रह मच्युतम् ॥ ४३ ॥
 बहिर्द्रव्यमयसर्वेक स्सामान्येनैकलक्षणः ।
 सम्यक्निर्वर्तितस्स्वर्ग पूर्वमृच्छति चार्थिनाम् ॥ ४४ ॥
 अन्तर्घेयां चतुर्धाप सर्वेकएव महामखः ।
 तपोपागजपध्यान स्वरूपशश्वदेवहि ॥ ४५ ॥
 याजिनामपवर्गन्तु विदधाति समापनात् ।
 तयज्ञ पुरुषं [षपुषं] ब्रह्म वासुदेव मजंहर्हि ॥ ४६ ॥
 ध्याये द्वै सूकरात्मान मज्जनाद्रि समप्रभं ।
 यज्ञाद्गच्छिद्विज्ञाद्रिच महाव्याहृतिदंष्ट्रिणम् ॥ ४७ ॥
 भूर्भुवस्स्वशरीरंच शब्दब्रह्मैकमानसम् ।
 निर्तुदन्तं मपन्नाना मविद्यापंकसंजसा ॥ ४८ ॥
 चैद्येनपोत्र मान्तेन स्वशयेनामलेनच ।
 वासनावासितानां च जीवानां भवशान्तये ॥ ४९ ॥
 महाविभूति भंगघान् पूर्णपाङ्गुण्य विग्रहः ।
 स्वकराब्जान्तराद्ब्रह्म तत्त्वादादाय सर्वाङ्गि ॥ ५० ॥
 यरोतिस्त्रेचनंदोषं दधानांचस्वतेजसा ।
 स्थूलरूपेणतमजं बहिराराधनाविधौ ॥ ५१ ॥
 भाग्मातंवायुनायद् त्रिधूमांगारपर्वतम् ।
 ध्यापेत्तद्रन्मदादीप्तं याजिदम्बमलांजनं ॥ ५२ ॥

१११११

बद्धमहाजलिकस्थं द्रव्यकनकलोचनम् ।
 घोणाग्नेणादरन्तंच त्रैलोक्योत्थमलम्बनम् ॥५३॥
 कृत्वातद्भस्मसात्स्म्य कफरुच्यन्त स्फुरेनतु ।
 धर्मसामान्य ममल मनादिनिधनंविभुं ॥५४॥
 दुर्लभं यामनुजानां यन्मसादधियाविना ।
 तस्ययुद्धवरंरूपं शृणुतमामयेपरं ॥५५॥
 तुहिनाचलसंकाशं सौम्यवस्त्रं चतुर्भुजं ।
 कामार्थं घुद्वहन्तंच शंखपद्मच्छलेनतु ॥५६॥
 साधुमार्गे स्थितानान्तु मयच्छन्तं धियायतौ ।
 क्षिताक्षमालं धर्मन्तु वरपाणि मतस्मरेत् ॥५७॥
 बाहूमयत्रिखिलंयस्य वस्तुजात मनश्चरम् ।
 शक्तिवेन स्वभावस्य चिद्रूपस्यामलद्युतेः ॥५८॥
 वरधाजिगुलंघ्याये दधवागीश्वरंविभुम् ।
 सूर्यकान्ताग्नि संकाश मनेकभुजभूषितम् ॥५९॥
 कमलंवाक्षसूत्रंच वेदिन्नेताग्निभूषिता ।
 साज्यधारौ सुवस्तुवीतु विष्टरंसोमसंपुतम् ॥६०॥
 दर्भाजिनं मेखलांचा प्यपसव्येषु यद्वस्वम् ।
 स्मरेद्भामकरेश्वस्य पुस्तकं शंखमेवच ॥६१॥
 दण्डकमण्डलुंदर्वी मेकास्मि क्षितयंकरे ।
 पूर्णमाग्न्यै स्तधारण्यै श्वदर्वीजेस्तु पंचमे ॥६२॥
 सुद्रुमूलकलपत्रैस्तु यद्वद्रव्यै स्सदाक्षिणैः ।
 सर्वाश्रमोपकरणै र्युक्तं चमसभाजनं ॥६३॥
 भ्येयमस्य भुजेपष्ठे प्रतमूर्ते क्रुंगादिभिः ।
 वेदागैरुपवेदैस्तु संस्कार स्समखैस्तया ॥६४॥
 विकारवसुधाधारे ह्यभावेतु गुणोदधौ ।
 स्वशक्ति भावितंकृवा मनःपूर्य चतुष्टयम् ॥६५॥

मकृत्यन्तं समास्तेय स्सर्वज्ञैः पुरुषात्मना ।
 निषण्णं भोगिशय्यायां तर्पणीयकचिस्मरेत् ॥६६॥
 देवमर्णवशाय्याख्यं मूर्तेश्वक्रादिकैर्बृतम् ।
 लक्ष्म्यासंवाह्यमानं च समाक्रान्तं च निद्रया ॥६७॥
 धीज्यमानं हि वैप्रीत्या गीयमानं हि विषया ।
 कूर्मात्मा कूर्मवद्भुया भ्यातव्यस्त्वयकांगलिन् ॥६८॥
 द्रवत्कनकवर्णाभ स्स्वसामर्थ्या जलाश्रयः ।
 शक्त्यादिक कलाद्वन्द्व द्वितीयाग्निस्सनासनः ॥६९॥
 शक्त्यादिक कलाद्वयश्च प्रोद्गिरस्तुः श्रुतित्रयम् ।
 भक्तसीपुष्पसंकाश शंखचक्र गदाधरः ॥७०॥
 मखोपकरणांगश्च निमग्नोद्धरणक्षमः ।
 स्वशक्तिविभवाधार मिच्छंतीज्ञानक्रियाचिधम् ॥ ७१ ॥
 नानाविशेषविज्ञान स्फुलिङ्गोर्मिसदोदितम् ।
 धारयन्तं स्थितं हार्दं मनूनं मोह मुद्वणम् ॥ ७२ ॥
 नद्वज्राद् मनाख्येयं त मजं परमेश्वरम् ।
 निस्तप्तकनकाभं च ध्यायेद्देवं नृकेसरिम् ॥ ७३ ॥
 जलदग्निस्फुलिङ्गाभि स्स्वदेहोत्थाभि राशृतम् ।
 रथांगशंखधातारं बृह भूतिं सुभीषणम् ॥ ७४ ॥
 सप्तस्वकरजनेणि दीप्तिनोभयपाणिना ।
 सम्यच्छन्तं धिया सम्यक् भवितां साभयं वरम् ॥ ७५ ॥
 भमृताध्मातमेयाभ भमृताद्वरेण विभुम् ।
 पीतांबरधरं ध्यायेद्देकवक्त्रं चतुर्भुजम् ॥ ७६ ॥
 श्रोणीतटार्पितकरं शंखचक्रविभूषितम् ।
 मध्यतो दक्षिणेनैव बहन्तं गिरिरूपधृत् ॥ ७७ ॥
 शुद्धज्ञानानुविद्धं च कर्मसम्भवभीतिहम् ।
 दिशन्तं स्वधिया सम्यक् भवतानां भक्तवासलम् ॥ ७८ ॥

मध्यामयितदुग्धाब्ध शोभयित्वा प्रकाशितम् ।
 भमृतं क्षुत्तृषादीनां प्रतिपक्ष भनामयम् ॥ ७९ ॥
 शुद्धं चानन्तरं भाव्यं मायाख्याणवमध्यगम् ।
 आत्माभृतमनोपम्य माहारध्वंसकर्मणा ॥ ८० ॥
 भ्याये त्कमलगर्भाभं देवदेवं श्रियः पतिम् ।
 कमलाक्षयहेतीश विभूषितकरद्वयम् ॥ ८१ ॥
 द्वयं देवीपरिणये लीलायैव समर्पयन् ।
 प्रकाशय घनादित्वा मात्मनः प्रकृते स्सह ॥ ८२ ॥
 माकरे रनुविद्धेयं प्रकृतिः प्राकृतै रदम् ।
 यतोह माश्रय आस्था मूर्ते मध्येतदतिमका ॥ ८३ ॥
 या माळङ्ग्य सुखेनेमं दुस्तरं हि गुणोदधिम् ।
 निस्तरं त्यचिरेणैव व्यक्तभ्यामपरायणाः ॥ ८४ ॥
 मदविद्वलनेत्रं च देव मुद्गिस्रयोवनम् ।
 कुल्लरक्ताबुजाभास मत्यजन्तं निजां स्मृतिम् ॥ ८५ ॥
 त्रैलोक्यविस्मयकरं कान्ताकृतिधरं स्मरेत् ।
 भानन्दामृतसंपूर्णवदने नेन्दुकान्तिना ॥ ८६ ॥
 कलशाकृतिरूपेण करस्थेन विराजितम् ।
 लीलाकटाक्षवाग्वाणै स्सुदयन्तं सुरद्विषः ॥ ८७ ॥
 द्विरेकपटलाक्रान्त सहकारलताकरम् ।
 कलाभूयर्पभिमानात्म राहुसंहो विभीषणः ॥ ८८ ॥
 मूर्तामूर्तेन रूपेण संप्रसत्यनिशंकिल ।
 अग्निषोममयीं मूर्तिं कर्मिणा मुपकारिणाम् ॥ ८९ ॥
 योन्तःभाणादि रूपेण चन्द्रादित्यात्मनाबहिः ।
 स्थितस्तद्विजयेभ्यक्षः सत्यध्यानरतात्मनाम् ॥ ९० ॥
 निष्पन्द बोधभावेन तन्तुव्यक्तं स्मरेद्बहिः ।
 नीलनीरद्वर्णाभं पद्मपत्रनिभेक्षणम् ॥ ९१ ॥

मध्याह्न भास्कराकारं द्वादशारकरोद्यतम् ।
 श्रोणीतटनिषिष्टेन वामहस्तेन लीलया ॥ ९२ ॥
 ध्रियमाणंगदांशुर्वी निपण्णां धरणीतले ।
 भविष्याख्याचयानेमिः काळचक्रस्य बुधरा ॥ ९३ ॥
 समाधीयं समाश्रित्य विग्रहं विधुनोति च ।
 जपपट्ट क्रियादीनां तामसेन बलेन च ॥ ९४ ॥
 ध्यायेत्तत्प्रसरग्रन्थं देवराजोपलक्ष्यतिम् ।
 विशानरश्मिभिर्दीप्तं सत्सत्त्वं गरुडासनम् ॥ ९५ ॥
 नानास्वरूपं भूतात्म सद्ब्रिषाभुजभूषितम् ।
 खड्गं पद्मं गदां पाण मङ्कुशं कुंत मेघच ॥ ९६ ॥
 षट्सु दक्षिण हस्तेषु शक्ति पाशौ च कार्मुकम् ।
 मुसलं मुद्गरं भीमं खेटकं वाम बाहुषु ॥ ९७ ॥
 देवभामृदलोभश्च स्मर्त्तव्यः पारिजातजित् ।
 भङ्गिष्ठ कर्मा देवेश सत्यनेका द्रुतविक्रमः ॥ ९८ ॥
 प्रबन्ध प्रतिपन्नानां भक्तानामपि देहिनाम् ।
 यो बोध भूमौ संरुद्धो ह्यनित्यश्चातुरंजकः ॥ ९९ ॥
 न्यमो धविटपाकारो प्यविद्या बन्धलक्षणः ।
 कर्मवृक्षस्तु यिततो मोहमाया फलावृतः ॥ १०० ॥
 तदुत्पाटनं सिध्यर्थं मनुग्राह्यजनसदा ।
 भाविश्यास्तं शमात्रेण कृपया च जगत्प्रभुः ॥ १०१ ॥
 सविवेकात्मनाभूषया ज्ञानबाहु वितानधृक् ।
 ऐश्वर्यं धर्मं वैराग्यं शमास्यं चित्तिशक्तिभृत् ॥ १०२ ॥
 भादाय संयमास्त्रीधं नियमास्त्रगणं तथा ।
 इन्द्रियादिगणं जित्वा कर्मिणां दोषहोहियः ॥ १०३ ॥
 यदस्य सुरजिह्वं तद्वादशभुजं स्मरेत् ।
 दिव्यमाल्याम्बरधरं दिव्याभरणभूषितम् ॥ १०४ ॥

चतुर्वक्त्रं सुनयनं घामोत्सर्गापितमियम् ।
 खड्गं चक्रं गदां पाणं मुसलं च उरुत्तमम् ॥ ५ ॥
 षट्सु दक्षिणहस्तेषु शंख मंकुश कार्मुके ।
 छत्रं च फणभृत्पाशं विभो वामभुजे चमी ॥ ६ ॥
 पष्ठेनालिंगिता देवी सारविन्देन बाहुना ।
 तदंसलसकरया देव्या तच्चित्तया ऽ निशम् ॥ ७ ॥
 संवीज्यमानं धिनया ज्वामरेण सितेन तम् ।
 लोकनाथं विशालाक्षं सर्वदेयनमस्कृतम् ॥ ८ ॥
 धरालिहासनाकूटं ध्यायेन्मीलितश्लोचनम् ।
 पद्मासने नोपविष्टं पद्मगर्भोपमद्युतिम् ॥ ९ ॥
 करुणाधिष्ठुर्द्धि च शंखपद्मकरांकितम् ।
 ह्यातवैराग्य सद्धर्म मार्गत्रयनिदर्शकम् ॥ १० ॥
 संस्मरे दध दत्तात्रयं ह्यानमूर्तिमल्लेपकम् ।
 मनुष्यमुनिदेवानां समाधिनिरतात्मनाम् ॥ ११ ॥
 ईषल्लब्धरत्नानां च ब्रह्ममार्गानुसारिणाम् ।
 स्वयम्भानिकरेणैव भासयन्तं च तत्पथम् ॥ १२ ॥
 मनसा सह धायूना माकृतिप्रतिषेधकृत् ।
 श्रुतीनां स्मान्तानां च पाचारानां तथैव च ॥ १३ ॥
 वर्णानां माश्रमाणां च परिरक्षक एव हि ।
 मानसैकार्णवाश्लक्ष्ये निष्कम्पे बुद्धिपाक्षे ॥ १४ ॥
 अभिमानलताद्वयेचा व्युपरिस्थ मनुस्मरेत् ।
 प्राकृङ्गिरे रिव श्यामं तेजसा ज्वलनोपमः ॥ १५ ॥
 ध्वंसकृ द्विप्रजालस्य निद्रालस्य चयस्य यः ।
 उत्कृष्टद्विजरूपेण विकसत्पद्मरूपिणा ॥ १६ ॥
 स एव द्विभुजो ध्येयो दण्डदर्भाक्षसूत्रधृत् ।
 दन्तज्योत्स्नाजिताज्ञान न्यग्रोधशयनं विभुम् ॥ १७ ॥

निपण्ण मीषदुत्तानं द्विभुजं शिशुरूपिणम् ।
 एष एव (?) निरस्तास्रं शान्तनिद्रारसं स्थितम् ॥ १८ ॥
 अनुज्ञित स्वभावंच योगमाया बलेनच ।
 त्यजन्तमाहरंतं च आसोच्छ्वास द्वयेनतु ॥ १९ ॥
 बाग्रह भवनं सर्वं कर्मसाधानिकांक्षितम् ।
 भवौरुपेण रूपेण संवृताययधारमना ॥ २० ॥
 स्वमायाजडमध्यस्थ मध्यक्षमधसंस्मरेत् ।
 ज्ञानादिगुणघृन्देन पक्षभूतेन भूषितम् ॥ २१ ॥
 स्थोऽयं सति स्तुतं ब्रह्म मेकशृंग विराजितम् ।
 कल्याणसान समये वहन्तश्चैवं चिन्तयेत् ॥ २२ ॥
 नौरूपां विततां क्षोणिं प्रजापति गणान्वितम् ।
 मुक्ताफलगणेनैव घण्टया निर्मलं न च ॥ २३ ॥
 भनिमीलितनेत्रस्य मीनामा भगवा नथ ।
 यो नित्यं भवभीतानां बुधानां कृपया स्वयम् ॥ २४ ॥
 हस्तो निपतिदण्डेन मार्ताण्डाप्रुतसन्निभः ।
 जिह्वा ज्ञानफलं भीम मिन्द्रियारिगणान्वितम् ॥ २५ ॥
 सयच्छिष्यचिराद्ब्रह्म नन्दनं सासुराय च ।
 एषैव तमेव हृत्पात्रं श्यामं पद्मदलं क्षणम् ॥ २६ ॥
 शान्तनिपिष्टभुवनं जटायुलङ्घनभूषितम् ।
 दृष्टं तद्रामदस्ते स्य दण्ड मन्यत्र वैष्णवम् ॥ २७ ॥
 आरुम्य जायदादित्यं सूर्येन्दुतनुमभाम् ।
 त्रिपुरारक्षो भगवां रत्नमण्डपं शिष्टिभूतिदृष्टम् ॥ २८ ॥
 समरेय अनिच्छात स्तवपदा दमृतमभाम् ।
 बाह्यादजननीं शक्तिं कार्मणीं भाषितामनाम् ॥ २९ ॥
 दैत्यैरप्यूरकं ध्याये तमेव हरितघृतिम् ।
 नागागुह्याग्रगुक्तेन भुजघृन्देन भूषितम् ॥ ३० ॥

खेटकेमांघ्रिदण्डेन घटत मरिसूदनम् ।

यदन्तं सदैजयन्तीं देवानां च जयार्थिनाम् ॥ ३१ ॥

खट्वर्गचर्का भञ्जरोडग] गदोदण्ड बाणाकुशसमुद्ररा ।

शक्तिः परशुशैलेन्द्रौ दशदशभुजेष्वमी ॥ ३२ ॥

शंखतोमरशार्ङ्गं च पाशशूलमद्भिहाः ।

कुलिशं क्षुरिका चैव लागलं मुसलं मदत् ॥ ३३ ॥

वामहस्ते श्वमीध्येया, अन्ये शुद्रान्वितादश ।

भयविस्मय मृद्रेणी, कण्ठग्रहण लक्षणाः ॥ ३४ ॥

ध्येया मुद्रा विभोः पंच सव्येर्तुं करपचके ।

घराख्यां भृतिसंज्ञां च युक्ताख्यां साभयान्तवै ॥ ३५ ॥

गोपनीन्दक्षदस्तेषुः तारसंख्येषु च सस्मरेत् ।

जगत्सुरं सदा [भा] क्षेप्तुं येनोक्तं ममितात्मना ॥ ३६ ॥

शुणपटक स्वरूपेण पूर्वोक्ताकृतिभिर्विना ।

स्मर्तव्यं स्तचतुर्थोचै लोङ्गनाष्ट विवर्जितः ॥ ३७ ॥

सर्वदापरिरक्षन्तु जरपूर्य चतुष्टयम् ।

योगक्रिया तपोन्तच सद्भिभूयपवर्गदम् ॥ ३८ ॥

नराद्यः कृष्णनिष्ठश्च पृथगे वचनेच्छया ।

नरन्तत्र मयाळाभ मधोऽन्मीलित लोचनम् ॥ ३९ ॥

भक्तनिविष्टभावश्च शब्दब्रह्मेष्टमानसं ।

यदोपलक्षणम्भन्तं लपमानमलक्षितम् ॥ ४० ॥

रफाटिकेनाक्ष सूत्रेण कस्त्वेनचशोभितम् ।

गणयन्नक्षत्राया नावर्तान् वामपाणिना ॥ ४१ ॥

गयनारायणन्देव ध्यायेत् कुमुदपाण्डुरम् ।

यद्ब्रह्माजलिशान्त हृत्पद्मार्पितमानस ॥ ४२ ॥

मुञ्जानश्च स्वमात्मानं परस्मिन्नव्ययेपदे ।

कैमण्डलुधरध्यायेत् याचनाभमयोद्विह ॥ ४३ ॥

निषण्ण मीषदुत्तानं द्विभुजं शिशुरुपिणम् ।
 एष एव (?) निरस्ताम्रं शान्तनिद्रारसं स्थितम् ॥ १८ ॥
 भनुज्झित स्वभावंच योगमाया बलेनच ।
 त्यजन्तमाहरन्तं च श्वासोच्छ्वास द्वयेनतु ॥ १९ ॥
 आब्रह्म भवनं सर्वं कर्ममाधानिकं हि यत् ।
 अपौरुषेण रूपेण संवृताय यवानमना ॥ २० ॥
 स्वमायाजलमध्यस्थ मध्यक्षमधलं स्मरेत् ।
 ज्ञानादिगुणवृन्देन पक्षभूतेन भूषितम् ॥ २१ ॥
 स्थोऽथं सन्निस्तुतं ब्रह्म भेकशृंग विराजितम् ।
 कलरायसान समये बहन्तश्चैवं चिन्तयेत् ॥ २२ ॥
 नौरूपं विततां क्षोणिं प्रजापतिं गणान्वितम् ।
 मुक्ताफलगणैश्च वपुषा निर्मलं नच ॥ २३ ॥
 भक्तिर्माहितनेत्रस्त मीनामा भगवा नथ ।
 यो नित्यं भवभीतानां बुधानां कृपया स्वयम् ॥ २४ ॥
 हस्तो नियतिदण्डेन मार्ताण्डाद्युतसन्निभः ।
 जिह्वा ज्ञानबलं भीम मिन्द्रियारिगणान्वितम् ॥ २५ ॥
 सधैर्यं च त्वचिरा द्रष्टुं नन्दनं साक्षुःशाय च ।
 ध्यायेत्तमेव हस्वार्गं ध्यामं पद्मदले क्षणम् ॥ २६ ॥
 शान्तनिषिष्टभुवनं जटावलकलभूषितम् ।
 छत्र तद्वामहस्ते स्प दण्ड मन्मथ वैष्णवम् ॥ २७ ॥
 आक्रम्य जायदादित्यं सूर्येन्दुहुतभुजमभाम् ।
 तिष्ठन्पनन्तो भगवां रतुर्गोच्य धिद्विभूतिवृत् ॥ २८ ॥
 समरेष्य अनिच्छात स्तपसा दमृतमभाम् ।
 वाहदादजननीं शक्तिं कर्मिणां भावितामनाम् ॥ २९ ॥
 वेलेऽरयपूरकं ध्यायेत्तमेव दूरितघृतिम् ।
 नागागुह्याग्रगुक्तेन भुजवृन्देन भूषितम् ॥ ३० ॥

खेटकेनाग्निदण्डेन बहंत मरिसूदनम् ।

यहन्तं सदैजयन्तीं देवानां च जयार्थिनाम् ॥ ३१ ॥

सङ्गर्चिक्रां भञ्जखड्गेन । गदादण्डं चाणाकुशसमुद्ररा ।

शक्तिः परशुशैलेन्द्रौ दशदशभुजेध्वमा ॥ ३२ ॥

शंखतोमरशार्ङ्गं च पाशगूलमहिरुहाः ।

कुलिशं क्षुरिका चैव लागलं मुसलं मदत् ॥ ३३ ॥

चामहस्ते, श्वंभीध्वेया, अन्येमुद्रान्वितादशः ।

भयविस्मय मृद्रेणी, कण्ठग्रहण लक्षणाः ॥ ३४ ॥

ध्वेया मुद्रा विभो.पंच सव्येतुं करपंचके ।

धराख्यां भृतिसंज्ञां च युक्ताख्यां साभयान्तुवै ॥ ३५ ॥

गोपनीन्दक्षहरतेषुः तत्संख्येषु च संस्मरेत् ।

जगत्सुत्रं, सहा [भा] क्षेप्तु येनोक्तं ममितारमनां ॥ ३६ ॥

गुणपटक स्वरूपेण पूर्वोक्ताकृतिभिर्विना ।

स्मर्तव्यं सप्तचतुर्धावै छाञ्चनाद्य विवर्जितः ॥ ३७ ॥

सर्वदापरिरक्षन्तु जपपूर्वं चतुष्टयम् ।

योगक्रिया तपोन्तच सद्भिभूयपयर्गदम् ॥ ३८ ॥

नराद्यः कृष्णनिष्ठश्च पृथगे कञ्चयेच्छया ।

नरन्तत्र प्रयालाभ मर्थोन्मीलित लोचनम् ॥ ३९ ॥

भर्तानिषिष्टभावं च शब्दब्रह्मैकमानसं ।

यदोपलक्षणम्गन्त्रं लपमानमलक्षितम् ॥ ४० ॥

रफाटिकेनाक्ष सूत्रेण कस्त्वेनचशोभितम् ।

गणयन्नक्षस्त्रीया नावर्तान् वामपाणिना ॥ ४१ ॥

अथनारायणन्देवं ध्यायेत् कुमुदपाण्डुरम् ।

यद्वब्रह्माजलिशान्तं ह्यपद्रापितमानसं ॥ ४२ ॥

युत्तानश्च स्वमात्मानं परस्मिन्नव्ययेपदे ।

कैमण्डलुधरंध्यायेत् साचनाभमतोहरि ॥ ४३ ॥

विष्टराविष्टपार्णिच क्रिषाकाण्डप्रदर्शकम् ।
 पठन्त गनिशं शास्त्रं पंचरात्रपुरस्सरम् ॥ ४४॥
 कृष्णमिन्दीवरश्याम मूर्ध्वबाहुं जत्राधरं ।
 पादेनैकेनतिष्ठन्त माद्वरन्तंच मारुतं ॥ ४५ ॥
 एकत्रिषड्द्विषड्वात्रा द्यतिकृच्छ्रपरायणम् ।
 पक्षमासोपवासांश्च दिशन्त मनुचिन्तयेत् ॥ ४६ ॥
 कृष्णाजिनोत्तरीयाश्च सर्वेकापायधारिणः ।
 ब्रह्मालङ्गधरास्सर्वे सर्वेब्रह्मपरायणाः ॥ ४७॥
 मुह्यकर्म परिक्रान्ता स्साधूनां भ्रेरणापच ।
 काढानुकाळ मेभिरप्य सर्वेसर्वपरायणाः ॥ ४८॥
 भसंगशनयाभगवान् सात्कुठाराभिधानया ।
 छिनत्ति घट्टमूढान् यः कर्मवृक्षांस्तु कर्मिणाम् ॥ ४९॥
 तमेष द्विभुजंध्याये दुदयादित्यवर्चसं ।
 कृष्णैश्चर्मयसनं सात्कुठारकरांकितम् ॥ ५०॥
 दशेन्द्रियाननंधोरं योमनोरजनीचरम् ।
 विवेकशरजालेन शमं नयतिपोगिनां ॥ ५१॥
 ध्येय स्सप्य विश्वात्मा सतोय जलदप्रभः ।
 रक्तराजीवनयनो धनुश्शरकरांकितः ॥ ५२॥
 चादेव भ्रमलं योधै स्वरूप द्युतिकक्षणम् ।
 स्वयंस्त्वोत्पंविभजति त्रिधापश्यन्ति पूर्वकम् ॥ ५३॥
 बांधमारुतहृत्पूर्वं स्थानेष्वभ्युदितंक्रमात् ।
 स्मर्तव्य स्सोपिभगवा नतसीकुमुमद्युतिः ॥ ५४॥
 घट्टवै चामदस्तेन सर्वशास्त्रार्थ पुस्तकं ।
 दक्षिणेनतुशास्त्रार्थ मादिशंश्च यथास्थितम् ॥ ५५॥
 मुगानुसारिबोधाना मखेद जननायच ।
 विभजंस्तु चतुर्धावै येदमेकं त्रिकाविवित् ॥ ५६॥

दानधर्मरतानां च यागयज्ञानु याजिनाम् ।
 तपस्स्वाध्याय सक्तानां मुक्तानां वै पुनर्भवात् ॥ ५७॥
 संरक्षणाययोग्यत्व विज्ञानव्यक्तये ऽपि च ।
 समुदेति जगन्नाय स्तेषां हन्कमलावनेः ॥ ५८॥
 मनोवाजिन माक्रम्य त्वादायात्म गुणानुत्तान् ।
 नूनमुत्पादयत्याशु जन्मान्तर शतोत्थितम् ॥ ५९॥
 वैषयं घासनाजालं नाशयत्यात्म सिद्धये ।
 ध्यायेद्दराश्वगन्तं च तनुचातुत विग्रहम् ॥ ६०॥
 सितोष्णीषललाटं च नातिदीर्घं जटाधरं ।
 द्रव्यकनकवर्णाभ मिषुधि द्वयमध्यगम् ॥ ६१॥
 शरचापकरव्यभ्रं खड्गकुन्त कुठारिणम् ।
 यज्ञाभ्यसन दानादि परिरक्षन्तमेवाहि ॥ ६२॥
 शातयन्त मयर्णाश्वा व्यधर्मनिरतात्मनः ।
 सर्वतत्त्वाभ्यस्तत्त्वं सर्वशक्तिमयं विभुम् ॥ ६३॥
 सर्वेन्द्रिय गुणाभासं सर्वेन्द्रिय वियर्जितम् ।
 आधारं भुवनानां च ध्यातव्य स्तदधस्स्थितः ॥ ६४॥
 भनन्तशयनाकूढः कल्पान्तदुतभुक्प्रभुः ।
 ज्वलज्वालावलीयुक्तः ज्वलनांशुकवेष्टितः ॥ ६५॥
 चक्राद्यामुधवृन्देन मूर्तेन परिवारितः ।
 स्थिताग्निदेशतो लक्ष्मी श्विन्ता दक्षिणतो विभोः ॥ ६६॥
 मूर्धदेशगता निद्रा पुष्टि स्तद्धामत स्थिता ।
 प्रधानदेवताभ्यान् मिदं मुक्तं समासतः ॥ ६७॥
 यज्ज्ञात्वा विनिवर्तन्ते जन्ममृत्युजराकृजः ।
 नास्त्रै वंस्त्रै ध्वजै र्येषां व्यक्ति व्यक्ता जगत्त्रये ॥ ६८॥
 तेषां लोठनवृन्दं तु धारयन्त्यग्निगोचरे ।
 ललाटे चांगपट्टे तु पृष्ठे पाणितलद्वये ॥ ६९॥

तनूरुहचये भूर्ध्नि कर्मिणां प्रतिपत्तये ।
 अपि संसारिणो जन्तो स्वभावा द्वैष्णवस्य च ॥ १७० ॥
 न जहा त्यच्युतं लिङ्गं किं पुन विभवाकृतेः ।
 सर्वेषां कामचारित्वं यदुक्तं वै मया पुरा ॥ ७१ ॥
 तदग्निभुजघर्णास्य बृहन्मध्याणुलक्षणम् ।
 एकाद्यनेकसंख्यं च दृश्यं सर्वत्र सर्वदा ॥ ७२ ॥
 नखन्यरूपता कार्या कारणं कामरूपताम् ।
 यस्मा दस्ति पृथग्भूतो व्यापारो विश्वमन्दिरे ॥ ७३ ॥
 देवानां स्थितिसंहार सृष्टिकाले स्वक स्वकः ।
 सत्येषां नियमे सिद्धे तथापि भगवद्दशात् ॥ ७४ ॥
 चातुरात्म्यसमूहात्तु यत्पद्मदलभूस्थितम् ।
 तथा विभयदेवानां मध्या त्पद्मदलेक्षण ॥ ७५ ॥
 एक सवनुगृहार्थं तु शक्यतामा भावितात्मनाम् ।
 विभर्ति बहुभेदोत्थं रूपं सद्भावनस्थितम् ॥ ७६ ॥
 यदनुस्मरणा ह्यद्याना दर्चना दक्षिणा स्तुमान् ।
 प्राप्नोति मगसो ऽभीष्टं तन्मे निगदत भृशु ॥ ७७ ॥
 सप्त स्तुवणो गरुड स्तार्क्ष्यश्च विद्मगेश्वरः ।
 पश्चात्तमस्य प्राणस्य विकार स्वेव पञ्चधा ॥ ७८ ॥
 आचाग्निगोचरा त्सर्वो यस्य देह स्तु पौरुषः ।
 द्विभुज स्तुदिनाभश्च स सप्तः प्राणदैवतम् ॥ ७९ ॥
 सुपर्णः पद्मरागाभो निर्मल स्वर्णलोचनः ।
 गदहः काञ्चनाभस्तु कुटिलध्वरुणेशणः ॥ १८० ॥
 केकराशस्तु तार्क्ष्यो वै मातृगजदत्तजिभः ।
 द्रव्यतकनकनेत्रस्तु शयलाभश्च पञ्चमः ॥ ८१ ॥
 चतुर्भुजा स्तुपर्णाया स्तौम्परूपाम्बुनाकुलाः ।
 पतत्रि चरणास्सर्वे पद्ममण्डल मण्डिताः ॥ ८२ ॥

एम्पोदरास्तुपीनागा. कृण्डलाद्यैस्तु भूषिता. ।

तुटिलभ्रसुशृताक्ष पत्रतुण्डा स्मितानना ॥ ८३ ॥

अपानादि समारिणा माधिपत्येन सस्थिता. ।

महावला महावाया रक्ततुण्डोऽप पचम ॥ ८४ ॥

भाधेय चरणाधस्थ स्तस्य भाधस्थ वैवर ।

दक्षिणश्चाक्षसूत्रेण सुसितेनच भासित. ॥ ८५ ॥

एवमेयसुपणस्य परिहोयभुजद्वय ।

नन्नुद्देश परोचाम ऊत्तानरतुसविस्मय ॥ ८६ ॥

भाधेयचरणाधस्थ स्तस्यगाधस्थ वैसर ।

पुष्पक्षम्पसम्पूर्ण ऊर्ध्ववम्पस्तु दक्षिण. ॥ ८७ ॥

गरुडस्य द्वयविद्धि हृद्देशेजलिद्रुपिणम् ।

तत्रैष सम्पुटाकार चतुर्थस्य वरद्वय ॥ ८८ ॥

दक्षिणे ऽमृतकुम्भस्तु वामतु विषम फणी ।

पचमस्य द्वयशेष त्रयाणाञ्च द्वयोस्तमम् ॥ ८९ ॥

भाधेय, चरणाक्रान्तो यदिवै दक्षिण वर ।

सचाराविहितोवामे त्वक्षसूत्रस्य वैतदा ॥ ९० ॥

भाधेयचरणाधस्थ यस्यपाणितलद्वय ।

निरस्तसूत्रन्तविद्धि वाहनभगवन्मय ॥ ९१ ॥

अनुग्रहपरस्वास्ते पक्षिपक्षाञ्ज त्रिष्टरे ।

स्वतजो निजलामभ्य ससूचक वरा[रवा]न्वित. ॥ ९२ ॥

पद्मासनादिनाचैष केवलवा श्रियान्वित ।

सुष्पक्षतावयवस्थित्या विद्धि त गरुडासन ॥ ९३ ॥

मेद्रभूस्तोदरास्यैव गोपितावेगगामिना ।

वीर्यपाता त्वशिरसा गच्छतश्चाण्डजेनतु ॥ ९४ ॥

लोकान्तराणा कार्यार्थ यासल्यात् ध्यायिनामपि ।

प्रत्यक्षदर्शनार्थ तु स्मृतोगरुडवाहन. ॥ ९५ ॥

तस्माद्भगवतोविष्णो रेवरूपधरस्यतु ।

समाहूतस्य सिद्धयर्थं मासीनं संस्मरेत्स्थितिम् ॥ ९६ ॥

उपसंहृतवामाग्निः कञ्जस्थोवा खगस्थितः ।

वामामिच्छाफलानांयो ध्वंसयत्यन्यचिन्तितम् ॥ ९७ ॥

भाजान्तो दक्षिणस्यैव मविक्षिप्त स्मृतोऽच्युतः ।

भामोक्षा त्वयंसिद्धीनां दक्षिणाध्यापितां भवेत् ॥ ९८ ॥

सर्वमेव ऋजुस्थित्या संस्थित आर्षिनां स्मृतः ।

स्वस्तिकाद्यै र्भगवत्येव किन्तु ते वाहनं विना ॥ ९९ ॥

विहिताः पीठ कल्हार सिंहासन गतस्यच ।

विहगाधिपतिश्चात्र योगैश्वर्या द्विभर्तिच ॥ १०० ॥

सषक्र भुजचूडन्तु नागैर्द्रास्त्रवरान्वितम् ।

विभो राज्ञावशेनैव तुष्टयर्थं वा स्वयं विभोः ॥ १ ॥

जगज्जयोदयार्थतु शान्तये शरणौषिणाम् ।

विभिन्नेनच रूपेण नाना लोकान्तरेषुच ॥ २ ॥

अनिरुद्ध गात धारो विचरत्येकएवहि ।

तदारूढस्य यद्रूपं शक्तीशस्यच सम्प्रति ॥ ३ ॥

अनेक भेदभिन्नन्तु निषोध गदतो मम ।

संपच्छन्तं सदाशान्तिं भवितां दक्षिणेनतु ॥ ४ ॥

प्रोद्बहन्तं च घामेन शंसं पूर्वाक्तलक्षणम् ।

द्विभुजस्य सिद्धं रूपं शक्तीशस्यतु केवलम् ॥ ५ ॥

रूपेणानेन च पुन शोभासमुपयान्तिच ।

सह कान्तागणे नैव त्वेकाद्येन पृथक्पृथक् ॥ ६ ॥

मायव लक्ष्म्या समेतं य तदेकं रूप मैश्वरम् ।

श्रीपुष्टयो रम्यमप्यस्यं द्वितीय परिकीर्तितम् ॥ ७ ॥

भ्रियादि माया निष्ठेन चतुष्केण घृतं परम् ।

शुद्ध्यादिकेन षट्केण चतुर्थं विद्धि साम्प्रतम् ॥ ८ ॥

पुष्टयन्तेन श्रियाद्येन त्वष्टकेन तु पंचमम् ।
 लक्ष्म्याद्येन द्विष्टकेण षष्ठं विद्धि समन्वितम् ॥ ९ ॥
 श्रीदेवी कीर्तिदेवी च जयादेवी हृत्पुष्प ।
 चतुर्था भगवन्माया विश्वस्यास्य निवन्धनी ॥ १० ॥
 शुद्धिं निरञ्जना नित्या ज्ञान मुक्ति [श्रेय] पराजिते ।
 प्रकृति स्तुन्दरी षट्क मित्युक्तं सर्वसिद्धिदम् ॥ ११ ॥
 लक्ष्मीशब्दनिधिस्त्वं कामदा प्रीतिवर्धनी ।
 यशस्करी शान्तिदा च तुष्टिदा पुष्टिदाष्टकम् ॥ १२ ॥
 द्विष्टकं वैभवे योगे देवीनां कीर्तिदं हि यत् ।
 लक्ष्म्याद्यं तच्च बोद्धव्यं भेदस्मिन् पारमेश्वरे ॥ १३ ॥
 पुनश्चतुर्भुजस्यैवं विज्ञेयं भेदसप्तकम् ।
 किन्तु वै शंखचक्रे द्वे वामदस्ते द्रयेन तु ॥ १४ ॥
 जगत्पस्मिन् हि यच्छ्रुतं शान्ति माद्येन शाश्वतीम् ।
 मोदद्दन्तं द्वितीयेन स्वपस्येन वै गदाम् ॥ १५ ॥
 भूयःकरचतुष्केण पूर्वोक्तेन क्रमेण तु ।
 चतुर्णां मञ्जपूर्वाणां मन्योन्याद्येन धारणात् ॥ १६ ॥
 धत्ते द्वादशधा रूपं निःशक्तिकं च केवलम् ।
 पुनर्द्वादशकं तच्च सह शक्तिद्रयेन तु ॥ १७ ॥
 स्थित मेकाधिकेनैव बोद्धा कमललोचन ।
 एयं चतुर्भुजेनैव वपुषा बहुधा स्थितः ॥ १८ ॥
 सप्तधा षड्भुजाद्येन भुजाधिक्येन वै पुनः ।
 स्थित सत्त्वेनैकधा देवो यथा तदवधारय ॥ १९ ॥
 षड्बाहु रष्टबाहु च दशद्वादशबाहुषु च ।
 द्विसप्त षोडशकर स्तथाष्टादशभूषितः ॥ २० ॥
 कौमलादिश्च सर्वेषां प्राग्वद्भेदस्तु सप्तधा ।
 तन्मेश्वरं यथावस्थ मस्त्वविन्यास चिद्वितम् ॥ २१ ॥

अथ त्रयोदशः परिच्छेदः ।

भगवान् ।

योगोऽस्मिन् स्वेनपीठेयै सर्वसामान्यलक्षणे ।
 श्येयाधिशेषरूपेण किरीटाद्यालिलास्तुयै ॥ १ ॥
 चतुर्भुजाश्चतुर्यन्त्रा यस्वरगभूषणान्विताः ।
 पुनर्धिशेषयोगाना मर्चनावसरेपुनः ॥ २ ॥
 एकाननंचक्षुषंषां द्विभुजं विहितंसदा ।
 किरीटस्सौम्यवदनः कांचनाभोमहातनुः ॥ ३ ॥
 भाभिराकृतिपुयताभि नानारूपाभिरावृतः ।
 स्थितोऽयैद्याधरीयेन स्थानाकेनान्तर्दिशः ॥ ४ ॥
 पद्मरागाचलाकारं कौस्तुभं रत्ननायकम् ।
 दिशोदशद्योतयन्तं खंडभांगि स्थितंस्मरेत् ॥ ५ ॥
 घटन्तंघक्षतोमध्ये स्वहस्तकृतसम्पुटम् ।
 सन्धारयन्तमपरं तथापेशिरखोपरि ॥ ६ ॥
 स्कटिकाद्रिमतीकाशं श्रीवस्त्रमथभावयेत् ।
 बद्धपद्मासनासीनं न्यस्तहस्तंस्वपार्श्वयोः ॥ ७ ॥
 घटन्तंघूर्ममुद्रांश्च मुख्यहस्तद्वयेनतु ।
 श्येयाभगवतीमाला चित्ररूपामनोहरा ॥ ८ ॥
 सर्वगन्धान्वितासौम्या ईषद्विकसितानना ।
 स्वरश्मिमण्डलान्तस्थं चलगन्तं हेतिपंस्मरेत् ॥ ९ ॥
 विभोराक्षप्रतीक्षन्तं ह्रस्वाङ्गं रत्नलोचनम् ।
 कुन्दा [न्ता] यदात कमलं सौम्यमीष त्स्मिताननम् ॥ १० ॥
 रवं सुवन्तं मयुरं श्रोत्रेन्द्रिय सुखावहम् ।
 गदाहेमाद्रिसंकाशां तन्वीं कुवलयेशणाम् ॥ ११ ॥

स्वेत्पेनरामिजालेन भायसन्ती नभस्स्थलम् ।
 तुहिनाचलसंकाशं शंखं कमललोचनम् ॥१२॥
 सदागमादिसारन्त मुद्गिरन्तं स्वकैर्मुखैः ।
 सन्ध्याजलदसंकाशं लांगलंभीमलोचनम् ॥१३॥
 क्षौ [क्षा] मांग मुत्रतासंच घञ्जकायं यलोत्कटम् ।
 कृशोदरंच मुखलं रमिज्वालावलीवृत्तम् ॥१४॥
 भंगारराशिसदृशं प्रलम्बमतिनिष्ठुरम् ।
 नीलोत्पल दलपाम मिश्रस्त्रं बहु [चाल] विग्रहम् ॥१५॥
 नानारूपंचनिशितं दीर्घदृक्चण्डधिक्रमम् ।
 कार्मुकहेमगौरंच किंकिणीजालमण्डितम् ॥१६॥
 भास्फोटपद्मंस्वकरं महाजलदनिस्वनम् ।
 स्वरमिस्त्रचितंष्पापे नृत्यमानं च नन्दकम् ॥ १७ ॥
 शरदाकाश संकाशं दशन्तं दशनावलिं ।
 सूर्यमण्डलसंकाशं खेटकं सौम्यमूर्तिकम् ॥१८॥
 प्रसन्तमस्त्रपुगानि स्ववक्त्रेणा निशम्बलात् ।
 बद्धमुष्टिस्मरेद्वण्डं रक्तांगं रक्तलोचनम् ॥१९॥
 क्रोधमूर्तिं स्वदशनैर्दशन्तमधरंस्वकम् ।
 शक्रकार्मुकवर्णंच परशुभीमविक्रमम् ॥२०॥
 द्रवकनकनेत्रंच ज्वलज्वालाजटाधरम् ।
 पाशंकणगणाकीर्णं विद्युज्जिह्वं भयानकम् ॥ २१ ॥
 हेमालिपाण्डराभंच घौरास्यंरक्तलोचनम् ।
 कृशांगदीर्घबाहुंच पिंगलाक्षन्तुचांकुशं ॥ २२ ॥
 विकराळमुखंरौद्रं भित्ताञ्जनगिरिप्रभम् ।
 मुद्गरंशतधामाभं पीनांसं पृथुविग्रहम् ॥ २३ ॥
 जटाकलाप धृत्सौम्यं पुण्डरीकनिभेक्षणम् ।
 घञ्जवज्रोपलाभन्तु सितदीर्घं नम्रान्तिकम् ॥ २४ ॥

पद्भुजो वशिणैर्धत्ते निस्त्रिंशं कमलं गदाम् ।
 सशरं यामुं कंशदं घामैरस्रोतमन्त्रिभिः ॥ २२ ॥
 गदा मुसलचक्रासी नष्टबाहुस्तु दक्षिणैः ।
 शंखमकुश पाशौ च घामैस्तु सशरंधतुः ॥ २३ ॥
 रत्नगदाय गदापद्म शक्तियुक्तास्तु दक्षिणाः ।
 दशबाहोर्धतुः शंख चक्ररत्नगदाश्च साभयाः ॥ २४ ॥
 वण्णादक्षिण हस्तानां द्विपट्टक भुजभूषितः ।
 सन्धत्ते कमलं रत्नगचक्रबाणगदांकुशान् ॥ २५ ॥
 शंखपाशाभयान् शक्तिं सभ्यानामुत्सलंधनुः ।
 चतुर्दशभुजोधत्ते घामैस्तु भुजसप्तके ॥ २६ ॥
 शंखगदांकुशोपाशं मुसलं मुद्गरं हलं ।
 दण्डाब्जकुलिशान् चक्रं खड्गशक्तिपरश्वधान् ॥ २७ ॥
 विभ्रुपाशोऽशभुजो मुखपट्टस्तैस्त्रमुद्गरान् ।
 भभयंकमलं खड्गं शक्तिदण्डघरांकुशान् ॥ २८ ॥
 शंखचक्रगदावज्र पाशाङ्गलकार्मुकान् ।
 घरांकराष्टकेनैव धत्ते सभ्येन विश्वजित् ॥ २९ ॥
 पद्मखड्ग गदायज्ञ चक्रबाण घरांकुशान् ।
 दण्डदक्षिणहस्तैस्तु धत्तेऽष्टादशबाहुधृत् ॥ ३० ॥
 शंखाभयो हलं शक्तिं मुद्गरं मुसलं धनुः ।
 कुठारमनुलं पाशं विभ्रुवामभुजैरमून् ॥ ३१ ॥
 विभर्ति दुष्टशक्त्यर्थं साधूनां पाठनाय च ।
 भूपां प्रिशेषरूपाणि त्वेताभ्येव विशेषतः ॥ ३२ ॥
 स्ववक्त्रद्वयमात्रेण नयत्यमितचक्रमः ।
 सिद्धतेजोसहिष्णूणां पितृयानरतात्मनां ॥ ३३ ॥
 भंगनादिकसंसार भीतानां वैहिताय च ।
 भमृतं घैरद्वैभागे स्तैजसेनित्यदक्षिणे ॥ ३४ ॥

घामदक्षिणवक्राभ्यां कुर्याद्वैष्णव्यं प्रभुः ।
 वृद्धयेपि च शांत्यर्थं तेजसः पद्मलोचन ॥ ३५ ॥
 हेतुनानेन भगवान् घटिरंतर्गतेन वै ।
 भर्माणिमोसमीकृत्य त्वास्तेसाधारणात्मनां ॥ ३६ ॥
 स्यात्किंवागीशवक्रन्तु गीर्वैवंशिरसोपरि ।
 पंचयम्रेणवयुषा त्वामुलाद्यात्यनेकधा ॥ ३७ ॥
 शब्दमंदरतानां च ध्यायिनामारमसिद्धये ।
 आपातालाञ्जसर्वेषां लोकानां पूरणाय च ॥ ३८ ॥
 नानावपुधरोभूय स्वधिकेनैश्याति च ।
 भेदेन रूपमाश्रित्य दशधा च सितार्दिकं ॥ ३९ ॥
 विनाशकैर्नृसिंहाद्यै स्ववंजमहिमान्वितः ।
 विभर्ति रूपेण येतानि स्वनिबद्धस्तुताक्षर्यकं ॥ ४० ॥
 एवमाक्रम्य गदहं प्रद्यम्नो विभृयात्तनुः ।
 नानावपुमभिचारयेति संकर्षणं सुपर्णगः ॥ ४१ ॥
 देवस्तरयोपरि स्थित्वा विश्वात्मा यात्यनेकधा ।
 सुरसिद्ध मनुष्यादि भूतानां दुःखशान्तये ॥ ४२ ॥
 चतुर्णां निजावर्णां स्तेतुमूर्त्यतरेषु च ।
 चतुर्भुजस्यादि मूर्ते विष्णो मूर्त्यतरेषु च ॥ ४३ ॥
 वर्णद्व्यंशेन तुल्यत्वे भेदकृतस्त्वजद्रवम् ।
 भवत्सर्वस्थितेनैव तत्तालाख्य ध्वजेन तु ॥ ४४ ॥
 स्वरूपमिदमाप्नोति स्वमूर्तिं स्वहृत्सर्वदा ।
 यस्मात्कार्यवशेनैव मूर्तेनामपि पाणिनाः ॥ ४५ ॥
 चतुः पद्मादयो मूर्ता मूर्ताश्शान्ता स्तधोद्यताः ॥ ४६ ॥
 इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्
 विभवदेवताध्यानं नाम
 द्वादशः परिच्छेदः ॥ १२ ॥

दंष्ट्राकराळघदनं ज्वलत्कनकलोचनम् ।

खोदामिनीप्रभाशक्तिं शान्ताप्रिवदनेक्षणम् ॥ २५ ॥

धनधर्धरनिर्घोष मुद्रिरन्तीम्मुहुर्मुहुः ।

पते ऽ स्त्र नायकास्सर्वे विभोराज्ञामतीक्षकाः ॥ २६ ॥

प्रोत्थिताधिचलंतश्च कुसुमेस्स्यानकै[मुसंस्थैर्ध्यानकै] स्थिताः ।

श्रोणीतटार्पितकरा ध्वामरज्यजनोद्यताः ॥ २७ ॥

सपद्मन्तुकिरीटाद्यं वर्जयित्वाचतुष्टयत् ।

तर्जयन्तंच द्रुष्टौघ मन्येषां दक्षिणंकरं ॥ २८ ॥

स्मर्तव्यं ध्यानकाले तु सर्वेषामधमस्तके ।

ध्येयं स्वकं स्वकंचिद्गं मुमचिद्धं निराकृति ॥ २९ ॥

किरीटोदुतभुग्वेद्यः कौस्तुभस्तुमभाकरः ।

स्वयंशशांकः श्रीधरो मालाचैवपतत्रिराट् ॥ ३० ॥

फालश्वेषमहाबुद्धे विद्धिचक्रन्तु हेतिपं ।

भयान्पतिर्धैकमलं गदादेवीसरस्वती ॥ ३१ ॥

खंशंखस्त्रीरमोषभ्यो मुसलं ना[न] गनायकः ।

शब्दादयस्साधकास्तु धनुर्विद्धिखमीरणम् ॥ ३२ ॥

नन्दकं सर्वशास्त्राणि खेटकं वस्तुधास्मृता ।

ज्ञेयोहि दण्डो नियतिर्वैराग्यं परशुस्मृतः ॥ ३३ ॥

पाशोमार्याकुशः कामो प्यहंकारस्तु मुद्गरः ।

विज्ञानममलं वज्रं समाधि रशक्तिरुच्यते ॥ ३४ ॥

भित्तरूपस्यचविभो यैवक्तु स्सुन्दरीगणः ।

साधारश्चाप्यना[सा] धारस्तासां ध्यानं क्रमाच्छृणु ॥ ३५ ॥

चिन्ताखण्डलचापाभा लक्ष्मीरक्तांबुजप्रभा ।

पुष्टिः कनकगौराच कर्तिः कुमुदपाण्डुरा ॥ ३६ ॥

जयार्ककान्तिसदृशी मायाजननिभास्मृता ।

शुद्धिः किशुकसंकाशा गुप्ताभातु निरञ्जना ॥ ३७ ॥

बन्धुजीषोज्ज्वलानित्याज्ञानशक्ति स्थितारुणा ।
 फुल्लेदीधर वर्णाच परिक्षेया पराजिता ॥ ३८ ॥
 रक्तोपलाभा प्रकृति स्थितपीता सरस्वती ।
 स्रग्धकामप्रदां विजि विन्द्रनील समप्रभाम् ॥ ३९ ॥
 सिन्दूर पुञ्जवर्णाभा विज्ञेयामोतिवर्धनी ।
 यशस्करीच दुग्धाभा शान्तिदा विद्रुमोज्ज्वला ॥ ४० ॥
 सुष्टिस्तुहिनसंकाशा दयावैङ्ग्यसन्निभा ।
 निद्रायस्कान्तसदृशी क्षमापीतारुणप्रभा ॥ ४१ ॥
 कान्तिदर्पणसंकाशा धृतिर्गौरोचनोज्ज्वला ।
 मैत्रीबन्धुकपुष्पाभा रतिर्गौरिकसन्निभा ॥ ४२ ॥
 मतिर्मरकताभावे स्रवाःप्रमुदिताननाः ।
 दिव्यमालयाम्बरधरा नानालंकारभूषिताः ॥ ४३ ॥
 दिव्यस्त्रग्धेष्टनोपेता वीक्षमाणास्त्वक् पतिम् ।
 चतस्रशक्तयोपास्तु विभोःशयनकस्यतु ॥ ४४ ॥
 प्रगुक्तास्तत्रपूर्वाशा वस्थितावीजपरयजम् ।
 वयंयद्विक्रयस्थन्तु तत्संवाहनतत्परम् ॥ ४५ ॥
 यत्रैकाश्रीर्विभोस्तत्र सन्नियेशपरोदिता ।
 यत्रैकाश्रीर्विभोस्तत्र वामेवादक्षिणेपिषा ॥ ४६ ॥
 श्रीपुष्ट्याख्यद्वयंयत्र तत्रतदक्षिणोत्तरे ।
 पद्मासनेनोपविष्टा पक्षिपक्षद्वयेस्थिता ॥ ४७ ॥
 नलिनीनालहस्ताढ्या मृदुकुम्भकरापरा ।
 अग्नीषोममयोदेह आद्योयस्त्वर्गस्यच ॥ ४८ ॥
 तस्यशक्तिद्वयंताह गमिश्रं भिन्नलक्षणम् ।
 भोक्तृशक्तिस्मृतालक्ष्मीः पुष्टिर्वैकर्तृसन्निता ॥ ४९ ॥
 भोगार्थमवतीर्णस्य तस्यलोकानुकम्पया ।
 उदितसदृतेनैव शक्तिद्वितयमन्ययम् ॥ ५० ॥

नानात्वेनद्विषेयस्य परिणामः प्रकीर्तितः ।
 दिक्पत्रचतुरन्तस्थं यद्वैदेधिचमुष्टयम् ॥ ५१ ॥
 शक्तिः परशु पाशास्त्र मंक्रुशं तत्करेष्टमात् ।
 पट्टकंकेसरजालस्थं तत्रमास्पृश्विमद्वयम् ॥ ५२ ॥
 द्वयं द्वयं सौम्ययाम्ये तासां वाम करेषु च ।
 शंखं चक्रं गदा सीर मिष्वस्त्रं नन्दकं शितम् ॥ ५३ ॥
 पत्रमध्येनिविष्टन्तु यत्कान्ताष्टक मुत्तमम् ।
 तस्यवामकराणाञ्च विज्ञेयन्त्वादितोऽष्टकम् ॥ ५४ ॥
 श्रीफलंचाक्षसूत्रं गदर्पणः पुष्पमंजरी ।
 विष्टरं किंकिणीचास्त्र संचयःकमलेक्षण ॥ ५५ ॥
 विज्ञेयश्शान्तिद.पाणि द्वादशानान्तुसाभयः ।
 भन्तरान्तरयोगेन सर्वाश्चामरलांछिताः ॥ ५६ ॥
 स्वस्तिकेनोपविष्टाश्वा प्यन्तमुंदितमानसाः ।
 द्वाद्यादिकस्यास्यसंघस्य द्वादशान्तस्पलाङ्गकिन् ॥ ५७ ॥
 सितादिकेनघर्णेन लांछनव्यापयेनतु ।
 तुल्यलाञ्छनयोगेन तन्निरासेचवैसति ॥ ५८ ॥
 घराभयाभ्यामग्योन्य पाणिभ्यामधकेवलात् ।
 बहुधाभेदवृन्दन्तु परिज्ञेयन्तुपूर्ववत् ॥ ५९ ॥
 शेषंभवोपकरणं देवार्ता निचयोद्दिष्टः ।
 सुप्रसिद्धोमहाबुद्धे किनवज्जायैस्तु पूर्ववत् ॥ ६० ॥
 ध्यातव्यालांछितास्सर्वे पाणिपादतलेषुच ।
 भक्तिश्रद्धाव्रतपर स्सर्वेषां यस्सदैवहि ॥ ६१ ॥
 भ्यातवैवमर्चनंकुर्यात् भोगैस्संस्पर्शपूर्वकैः ।
 सोचिरान्मोक्षनिष्ठन्तु फलंप्राप्नोत्यभीप्सितं ॥ ६२ ॥
 किरीटाद्यस्त्रनिष्ठेन परिवारेण चावृतम् ।
 भक्त्या ह्यभीप्सित रूप मर्चनीय मयापि वा ॥ ६३ ॥

निर्मुक्तपरिवारं वा स्वेन ध्यानेन लक्षितम् ।
 विदधात्पर्चनां चूनं स्वपदं फलसंयुतम् ॥ ६४ ॥
 ज्ञातव्यं साधकः कुर्याद्यथाभिमत मर्पणम् ।
 आत्मशक्तिसमैर्भोगै रखिलै रशुद्धविग्रहैः ॥ ६५ ॥
 हृदिषेयां बहिर्मूर्तौ प्रासादेस्वगृहेतुवा ।
 बहुप्राकारनिर्मुक्ते धूमदाहादिनोज्झिते ॥ ६६ ॥
 शरणेरमणीयेच निस्सम्पर्केतु भविते ॥ ६६ ॥

इति श्रीपाञ्चरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्
 भूषणाद्यस्त्र देयताध्यानं नाम
 त्रयोदशः परिच्छेदः ॥ १३ ॥

अथ चतुर्दशः परिच्छेदः ।

भगवान् ।

अखण्डनायनित्यस्य सथानैमित्तिकस्यच ।
 कर्मणश्चोदयामास हर्षाविष्णुं मुनीश्वराः ॥ १ ॥
 यैराजीवाद्यधिकांशं नित्यमाराधनं प्रति ।
 धीःकृतापुण्डरीकाक्ष श्रद्धापूर्तेनचेतसा ॥ २ ॥
 तेषामाकस्मिकालोपाद्भोगानामप्यसंभवात् ।
 यत्स्यात्तस्योपशमनं ज्ञातुमिच्छामि साम्प्रतम् ॥ ३ ॥

भगवान् ।

लोभबुद्धिं विनायस्य भोगाना मप्यसम्भवः ।
 सामर्थ्येनविनायस्य कृच्छ्रादीनां परिच्युतिः ॥ ४ ॥

आह्लादायामराणांच पितृणां तृप्तयेतुवै ।
 आप्यापानार्थं भूतानां भुवनानांचभूतये ॥ ४ ॥
 देशदोषप्रशान्त्यर्थं गोब्राह्मणहितायच ।
 बहुशास्त्रमभग्रात्रं समूलंयदपुष्पितम् ॥ ५ ॥
 प्राङ्मुखोदर्भमादाय प्रणवेनपुराक्षितेः ।
 ततस्तेनैवतन्मूलं प्राग्वत्कुर्यादधिष्ठितम् ॥ ६ ॥
 तस्यमभ्यमनालंयं त्रयंभूतमवतिष्ठते ।
 क्षाराभ्यमन्त्रनाथेन स्मरेद्गच्छात्तन्महात्मना ॥ ७ ॥
 विद्यतर्पारमात्मीय मध्यक्षंचापिविद्धितम् ।
 अनेकगर्भमुञ्चयं त्काण्डंकाण्डेषुचोत्तमम् ॥ ८ ॥
 अणिमादिगुणैर्धुक्तं पुंस्कार्त्वं तेनकल्प्यते ।
 घाचकन्तस्ययोक्तव्यं हंसपुक्तान्दिलक्षणम् ॥ ९ ॥
 बहिःकाण्डचतुष्केण चित्तपूर्वचतुष्टयम् ।
 कथं [ग्रन्थ] नीयमधोवक्त्रं मव्यक्तान्तस्वकैः पदैः ॥ १० ॥
 प्रणवादिनमोऽतैस्तु व्यापकंसूक्ष्मलक्षणम् ।
 एवंश्रोत्रादिकान्पंच स्वनाम्नाग्रथं [न्ध] येत्तथा ॥ ११ ॥
 कर्मेन्द्रियाणि तदनु ततस्तन्मात्रपंचकम् ।
 पंचकनचयभूतानां चध्वायैःप्रावसानिकम् ॥ १२ ॥
 अवशिष्टैस्तु तत्काण्डैर्बर्त्रायात् तद [त्कर] ण्डवत् ।
 विनाशिस्त्रासमूहेन समुत्तानावधेरथ ॥ १३ ॥
 किञ्चित्तदूर्ध्वदेशाच्च यथानोयातिवैयुनः ।
 बहुयाकाण्डसंघस्तु कल्पितस्तत्त्वसंख्यया ॥ १४ ॥
 विभिन्नानां च काण्डानां भंगादेकतमस्यच ।
 उत्पद्यते ऽन्यथात्वंच तस्मात्तद्वययेदृढम् ॥ १५ ॥
 दर्भमञ्जरिजन्तवेवं सम्पाद्यादौपधिव्रकम् ।
 भनुस्त्रन्धीयंततत्र मन्त्रध्यानं यथास्थितम् ॥ १६ ॥

पूजायित्वाध्वपुष्पाद्यै रत्नकृत्यपठेदिदम् ।
 त्वमेवतीर्थभगवं सखमेवायतनं परम् ॥ १७ ॥
 त्वय्येवाधिष्ठितं सर्वं मितिजानामितत्त्वतः ।
 तत्रापि च त्वयादिष्टं क्रियाकाण्डं शुभप्रदम् ॥ १८ ॥
 यत्तन्निर्वाहया म्यस्य त्वदनुग्रहकाम्यया ।
 विज्ञाप्य एवं भगवान् भन्त्रमूर्तिः परावरः ॥ १९ ॥
 तं पत्रपात्रं कृत्वा ग्रहपानगतन्तु वा ।
 वेदगेयध्वनीशंख शब्दमङ्गलपूर्वकम् ॥ २० ॥
 नीत्वा तीर्थान्तिकं तत्र सीरदेशे निधाय च ।
 पूर्वामुखं च तं यान मयादाय पवित्रकम् ॥ २१ ॥
 वामदक्षे तले कुर्यात्क्षमामण्डलगतनिवध ।
 विधृया न्मध्यभागाच्च पाणिना दक्षिणेन तु ॥ २२ ॥
 भवतीर्याभसो मध्ये निमज्जे स्सह तेन वै ।
 सन्निधिं तत्र ताकाळं प्रकुर्वन्त्यचिरान्तु वै ॥ २३ ॥
 निश्शेषाणि च तीर्थानि लोकत्रयगतानि च ।
 गन्त्रारमा यत्र रक्षार्थं क्षणमास्ते जलाशये ॥ २४ ॥
 तत्रायतनतीर्थानां सर्वेषां स्यात्समागतिः ।
 किं पुनर्यत्र भगवान् भन्त्रमूर्तिरधोक्षजः ॥ २५ ॥
 साधकाभ्यर्थितस्स्नायात्सर्वानुग्रहया धिया ।
 विद्वान्योनेन विधिना तीर्थमासाद्य तत्त्ववित् ॥ २६ ॥
 स्नापयेद्द्रव्यमित्रादीन् प्राप्नुवन्त्यचिराच्च ते ।
 तीर्थफलमानायासा न्मन्त्रमूर्तेः प्रसादतः ॥ २७ ॥
 किन्तु तद्यानवादित्रवर्जितस्तु भवेद्विधिः ।
 इमं विद्धि महाबुद्धे विशेषं चात्र कर्मणि ॥ २८ ॥
 सामान्यमविनाशं यच्चिन्मयं रूपमेश्वरम् ।
 विशेषसंज्ञासम्बन्धं जीवहंसं विभाव्यतान् ॥ २९ ॥

पवित्रकं तथाकारं स्मृत्या स्नाप्य ततोम्भजा ।
 एवं तेनैव चान्येषां बहूनां बहुभि स्तु वा ॥ ३० ॥
 सम्पाद्यं विष्टरैः स्नानं दूरस्थानां सदैव हि ।
 सम्पन्ने स्नपने त्वेवं द्वितीये ऽ द्वि महामते ॥ ३१ ॥
 रथे कृत्वा चित्ते तं वै प्रपूज्य च यथाविधि ।
 यात्रालयं मुत्सवं कुर्या दन्नदानपुरस्सरम् ॥ ३२ ॥
 सनृत्तगेयवादित्रं जागरेण समन्वितम् ।
 एकरात्रं द्विरात्रं वा त्रिरात्रं भस्तिपूर्वकम् ॥ ३३ ॥
 सकृत्संवत्सरस्यान्ते पूजयस्नपनार्दिकम् ।
 कुर्याद्योगमन्त्रनाथस्य स सिद्धिं लभते पराम् ॥ ३४ ॥

इति श्रीपाञ्चरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्

पवित्रस्नानविधि नाम

पंचदशः परिच्छेदः ॥ १५ ॥

अथ षोडशः परिच्छेदः ।

नारदः ।

प्रभुर्मुनीश्वरामूय ओदितोवनमाळिना ।

सर्वलोकहितार्थन्तु यत्तद्वक्ष्याम्यतः परम् ॥ १ ॥

सङ्कल्पः ।

देवसम्प्रतिपन्नाये क्रमेस्मिन्प्राज्ञाणादयः ।

दीक्षणीयाः कथ्यन्ते वा एतदिच्छामिवेदितुम् ॥ २ ॥

भगवान् ।

यथाक्रमेणोदितानां वर्णानांशृणुलांगलिन् ।
 त्रिविधं दीक्षणोपायं संक्षेपात्सर्वसिद्धितम् ॥ ३ ॥
 पूर्वोक्तलक्षणो ज्ञात्वा कश्चिद्दृढतरम्पुमान् ।
 संसारभयभीतस्तु निर्वाणमभिवाञ्छति ॥ ४ ॥
 वैराग्यधी रत्नपल श्विरकालंगुरोर्गृहे ।
 संस्थितो दासभावेन खेदोद्वेग विवर्जितः ॥ ५ ॥
 ज्ञात्वा तस्याधिष्ठानं न माहूयाग्नेनिवेश्य च ।
 कृताकृतं च पृष्टव्य आस्मृतेस्तक्षणावधि ॥ ६ ॥
 ज्ञात्वा दोषबलं सम्यक् कुर्याद्विश्लेषोदितैः ।
 कृच्छ्रातिकृच्छ्रपूर्वस्तु शोधनीयं प्रयत्नतः ॥ ७ ॥
 बहुना परिपीडानां मसामर्थ्यां तुलांगलिन् ।
 मनःप्रसादपर्यन्तं कालं वा द्वादशाह्निकम् ॥ ८ ॥
 नियोक्तव्योऽमिते पूते ऽथाचितेन वस्तुभोजने ।
 स्तुतिसम्मार्जनस्नान पुष्पाद्याहरणोद्यमैः ॥ ९ ॥
 आश्रमे वैष्णवानां तु दिव्योच्चायतने विभोः ।
 अनिशम्भगविद्विम्ब स्यापीठादवलोकने ॥ १० ॥
 अभिजाततनुयः प्राग्दुष्कृतैर्मलिनीकृतः ।
 साम्प्रतं भगवद्भक्त्या पवित्रीकृतमानसः ॥ ११ ॥
 अहोरात्रोपेतो भूत्वा नखकेशादि लुण्ठि [ञ्छि] तः ।
 पञ्चगव्यमधापायं हृदाद्यैस्सकुशोदकम् ॥ १२ ॥
 मन्त्रैस्त्वद्वासुदेवायै स्समाचार्यचतुश्शतम् ।
 एवं दिनचतुष्कन्तु स्त्रापयेत्तेन तं सुधीः ॥ १३ ॥
 प्रत्यहं चतुरोचारा नाम्ना तानि शागमन् ।
 प्रहृतीर्थं चतुष्कं स त्वाप्याप्यं संप्रियेत् ॥ १४ ॥
 क्रमात्संचोदितैर्मन्त्रैस्समाचम्यान्तरान्तरा ।
 अट्टमशानं कुर्यादन्तेक्षाराग्यभाषितम् ॥ १५ ॥

क्षपयेत्फलमूत्रैर्वा भक्षोरात्रचतुष्टयम् ।

इतिभक्त्याप्रपन्नाना मार्जावमापि दुष्कृतात् [निष्कृतिः] ॥ १६ ॥

कथितांविरत्नानां च देवशुद्धिकरम्परम् ।

ब्रह्मकूर्चसमेतन्तु प्रायश्चित्तं मयाद्यते ॥ १७ ॥

ज्ञात्वामदत्त्वं दोषाणां त्रिविधानान्तुवैपुरा ।

सम्भवेत्सतिहेमादि दानं सततमाचरेत् ॥ १८ ॥

पूर्वाक्ताद्विहितात्काळा लघुदुष्कृतिनाक्रमात् ।

चतुर्थांशेन द्वाप्तस्तु ब्रह्मकूर्चं पिबेत्ततः ॥ १९ ॥

कालेन वर्णोत्कर्षेण सहसामान्यमुच्यते ।

प्रायश्चित्तं हि सर्वेषां सर्वकल्मषनाशनम् ॥ २० ॥

उत्तरोत्तरतांशुध्वा प्रथमं दुष्कृतस्य च ।

क्षपयेत्तद्विजेन्द्रस्तु मासैर्द्वित्रिचतुर्गुणैः ॥ २१ ॥

नृपविद्वद्भद्रजातीय एकैकवर्धयेत्क्रमात् ।

मासमेकादिकात्काळा त्समारभ्य यथाक्रमम् ॥ २२ ॥

दुराचारोपि सर्वांशी कृतघ्नो नास्ति कः पुरा ।

समाश्रये दादिदेवं श्रद्धया शरणं यदि ॥ २३ ॥

निर्दोषं विद्वितं जन्तुं प्रभावात्परमात्मनः ।

किं पुनुर्योनुतापातं शशास्त्रेऽस्मिन् हि संस्थितः ॥ २४ ॥

विरतो दुष्कृताच्चैव भक्तिच्छायां समाभितः ।

एवं संशुद्धदोषाणां बहुजन्मार्जितस्य च ॥ २५ ॥

कल्मषस्य विघातार्थं नारासहो महामते ।

कृत्वा वैसांप्रतं दीक्षां दद्याद्द्विमंत्रपूर्वकम् ॥ २६ ॥

भाराधनं हि तस्यैव वैभवीयस्यैविभोः ।

सद्याद्याभ्यन्तरं चैव सम्यग्भासचतुष्टयम् ॥ २७ ॥

मासाष्टकं वत्सरं वा बुध्वा भावबलम्पुरा ।

ज्ञात्वा भग्याशयानां च प्रसादम्पारमेश्वरम् ॥ २८ ॥

विभवव्यूहसूक्ष्माख्यां दीक्षां कुर्यादनन्तरम् ।

संकर्षणः ।

परिज्ञेयोद्विकौलमे स्थायकानामघक्षयात् ॥ २९ ॥

सम्यगाराधनान्मन्त्र प्रसादः कमलापते ।

भगवान् ।

चित्तप्रसादस्त्वतुल स्तेजोवृद्धिरतीव हि ॥ ३० ॥

धैर्यमुत्साहसन्तोषा चकार्पण्यादयोगुणाः ।

येषां तेषां हि बोद्धव्यं मन्त्राणामभिमुख स्थितः ॥ ३१ ॥

प्रयुक्ति शान्तिकादीनां कर्मणा मचिरादपि ।

प्रयति यदि साफल्यं विज्ञेयं तेन हेतुना ॥ ३२ ॥

सम्पन्नः पापदाहश्च प्रसम्रश्चापि मन्त्रराट् ।

ददाति धर्मकामार्था नचिरा यदि योजितः ॥ ३३ ॥

अणिमाद्यष्टकं चापि विविधा योगसिद्धयः ।

आमसिद्धिसमेताश्च परितुष्टा स्तदा स्मृताः ॥ ३४ ॥

यस्मि न्वै वैभवे रूपे यस्याभिरमते मनः ।

तस्य कल्मषशान्त्यर्थं दीक्षां कुर्याच्च तेन वै ॥ ३५ ॥

तमाराध्यहिपूर्वोक्त कालं तमनुयोग्य च ।

योग्यतायाः परीक्षार्थं माशान्ते स्तसर्ववस्तुषु ॥ ३६ ॥

नारसिद्धेन धान्येन मन्त्रेणाभिमतेन च ।

दीक्षया ऽऽराधनेनैव होमजापघ्नतादिना ॥ ३७ ॥

कर्मणा केवलेनैव शान्तिकार्याच्छ्रितेन च ।

विनाणिमादिसिद्धिभ्यो बुध्या पापं क्षयं गतम् ॥ ३८ ॥

भाषये तेन कालेन ततः पद्मदलेक्षण ।

सिद्धिं तां वैभवीशनां पाद्गुणशमदिमत्तये ॥ ३९ ॥

निःश्रेयस विभूत्यर्थं ग्राह्यं दोशात्रयं वरम् ।
 अभ्यर्षिता त्सुप्रसन्ना त्रिविपचाञ्च देशिकात् ॥ ४० ॥
 खानुकम्पेन वा तेन नि [स्व] यमप्रार्थितेन च ।
 कार्यं संशुद्धपापानां भीतानां शरणैषिणाम् ॥ ४१ ॥
 संस्कृतानां हि युक्तानां मघशालनकर्मणि ॥ ४१ ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्
 अघशान्तिकल्पो नाम

षोडशः परिच्छेदः ॥ १६ ॥

अथ सप्तदशः परिच्छेदः ।

नारदः ।

अथ संचोदितो भूय श्रीपति भुनिसत्तमाः ।
 हितार्थं भवभीतानां विभुनासीरपाणिना ॥ १ ॥

संकर्षणः ।

भगवन् विधिना केन प्रसाद मधिगच्छति ।
 नृणां माराधकानां तु विश्ववाता नृकेसरी ॥ २ ॥
 श्रुतैव माह भृगुवा न्यृणुष्व गदतो मम ।
 सिद्धिमोक्षमदं मन्त्रं वैभवं मूर्तिनोदजित् ॥ ३ ॥
 कामरूपधरं निर्यं नृसिद्धस्य महात्मनः ।
 वर्णचक्रन्तुपूर्वोक्तं संशुतं [क लक्षण] वसुधातले ॥ ४ ॥
 उपलिप्तं तु संलिख्य पूजयित्वा यथाविधि ।
 समुद्धरे ततो मन्त्रं मनेकाद्भुतविग्रह [क्रम]म् ॥ ५ ॥

प्रणवं पूर्व मादाय तदन्ते विनियोज्य च ।
 नवमं नाभिवर्णैभ्य स्तदूर्ध्वे ऽराञ्चतुर्दशम् ॥ ६ ॥
 तस्योपरि तदन्तस्थं वर्णं गोलकउन्नयसेत् ।
 नमोन्तं वर्णं मेतद्वै वाचकं परमात्मनः ॥ ७ ॥
 ज्ञानादयो गुणा षड्वै प्रागुक्ता हृदयादयः ।
 तदर्थमेव वर्णं तं षोढा संलिख्य केवलम् ॥ ८ ॥
 द्वितीयतुर्यषष्ठैश्च द्वादशेनान्तिमेन च ।
 चतुर्दशेनाराद्वर्गो क्रमाद्वै विनियोजयेत् [हन्तिषै शयेत् (?)] ॥ ९ ॥
 बीजवच्छिरसा सर्वान् लांछयेत्पंचमं विना ।
 सर्वेषां प्रणवः पूर्व स्वसंज्ञां ते नियुज्य च ॥ १० ॥
 स्वकीयजातय श्वान्ते वषट्कन्ताः क्रमेणतु ।
 ॐ नमो भगवते ना रसिह्नायेत्यनेन तु ॥ ११ ॥
 द्वादशाक्षरमन्त्रेण स्मृत्वा विग्रहवत्पुरा ।
 सवाङ्माभ्यन्तरस्येन सांगेना येन पूजयेत् ॥ १२ ॥
 अथ लब्धाधिकारस्तु मन्त्रेणा नेन दीक्षितः ।
 भक्तिभ्रष्टापरो नित्यं मतिमांश्छिन्नसंशयः ॥ १३ ॥
 शुर्वांशाभिरतो नित्यं तर्कवाग्जालवर्जितः ।
 स्वकर्मनिरतो नित्यं [धर्मानिरतो] ध्यानप्रस्थो ऽयया गृही ॥ १४ ॥
 मन्त्र माराधये येन विधिना तं निशामय ।
 उपार्ज्य भोगा नखिला न्नचाप्यो पायेन वै पुरा ॥ १५ ॥
 स्नातो वद्धकन्धो मौनी शुद्धवासो ऽर्घ्यपुष्पधृत ।
 कृत्वा टास्यार्चनाद्यन्तु उपविश्यासने ततः ॥ १६ ॥
 सायामां भूतसंशुद्धि धारणाभ्यां समाचरेत् ।
 केवलेन तु मन्त्रेण भावनासहितेन तु ॥ १७ ॥
 नाभिदेशस्थितं ध्यात्वा देवं संगृह्य कल्मषम् ।
 निस्तुनं पापुमार्गेण द्वादशान्ता यधौ क्षिपेत् ॥ १८ ॥

निरस्तपाप माकृष्य चात[शंख]चक्रसमन्वितम् ।
 नासाग्रेण तु मन्त्रेशं देहसम्पूरणाय च ॥ १९ ॥
 तं ध्यायेद्दृढयत्स्थं च गतिरुद्धेन वायुना ।
 चित्तोपशमनार्थन्तु नूनं वायुजयाय च ॥ २० ॥
 शनै शनै रथ बहिः केवल म्मारुतं क्षिपेत् ।
 विनान्तयेत्येकैव मन्येषा मुत्तरोत्तरम् ॥ २१ ॥
 कालाद्रासं ययाशक्ति नित्यमेव समाचरेत् ।
 द्वादशान्तेथ मन्त्रेशं तप्तहाटकसन्निभम् ॥ २२ ॥
 सहस्ररघिसंकाशं घृतमण्डलमध्यगम् ।
 स्मृत्वाथ मुक्त स्तम्भात्रै निर्दहे द्विग्रहं स्वकम् ॥ २३ ॥
 दक्षिणात्रे रथांगुष्ठ मान्तदेशे शिखाक्षरम् ।
 ध्यात्वा युगान्तदुतभु ग्रूपञ्चाला समा[शता] घृतम् ॥ २४ ॥
 तेन स्वविग्रहं ध्यायेत्प्रज्वलन्तं समन्वितः ।
 देहजां भावये ज्ज्वाला मन्त्रनाथे लयं गताम् ॥ २५ ॥
 तत स्समन्त्रं तद्विम्ब माकृष्य हृदि विन्यसेत् ।
 अथ हस्तद्वये न्यस्ये दादिमद्वादक्षरम् ॥ २६ ॥
 दिग्भं प्रशातांगार [न्तराग] न्तु तमधिष्ठाय चेतसा ।
 स्वमन्त्रा दमृताधिना सेचये द्विग्रहं स्वकम् ॥ २७ ॥
 मणिचग्धा ब्रह्माग्रन्तु मूलमन्त्रपुरस्सरम् ।
 हृदादयो ऽस्त्रपर्यन्ता अंगुष्ठाधंगुलीषु च ॥ २८ ॥
 सर्वासु युग्मयोगेन नेत्रं नखमुखाश्रितम् ।
 आमूर्ध्निश्वरणान्तन्तु द्वादशार्ण न्यसे तनौ ॥ २९ ॥
 जीवभूतं तदग्नस्स्थं मूलमन्त्रं तथा न्यसेत् ।
 हृदाद्यं नेत्रपर्यन्त मंगषट्कं स्वगोचरे ॥ ३० ॥
 स्वस्वांगुलिषुगेनैव तेजोरूपं विना कृते ।
 श्रीवत्सं वक्षसो वामे पूर्णेन्दुसदृशद्युतिम् ॥ ३१ ॥

कौस्तुभं हृदये न्यस्ये क्षण्णदीधितिलक्षणम् ।
 नानाब्जघनपुष्पोत्थां वनमालां च कण्ठतः ॥ ३२ ॥
 पद्मं दक्षिणपाणौ तु शंखं घामकरे न्यसेत् ।
 गदां पद्मकरे भूयः शंखपाणौ तु चक्रराट् ॥ ३३ ॥
 खट्वाङ्गं दक्षिणहस्ते य धनुर् वामकरे न्यसेत् ।
 भाचांसा दक्षिणे भागे न्यस्या श्री रुक्ते तथा ॥ ३४ ॥
 पुष्टिं शुल्फाघसानं च चक्रमध्ये सरस्वती ।
 पृष्ठतो विन्यसे त्रिद्रां ततः पाणिद्वयेन तु ॥ ३५ ॥
 मुद्रां बध्वा स्मरे ज्ञानं देवोहमिति भाषयेत् ।
 भय प्रणवपूर्वेण स्वनाम्ना नतिना सह ॥ ३६ ॥
 शेषपूर्वन्तु घट्टयन्त मासने परिकल्पयेत् ।
 [शेषन्तु पूर्वघट्टयस्यासनं च परिकल्पयेत् ।]
 तदाक्रम्याय तस्यैव कार्या स्वहृदि कल्पना ॥ ३७ ॥
 ब्रह्मस्वरूप ममलं स्वचैतन्यं तदूर्ध्वतः ।
 त्रिकल्पोपरत कृत्वा इच्छया तु विवर्तते ॥ ३८ ॥
 पराश्वनिस्वरूपेण तत्प्रकाशात्मना पुनः ।
 व्यक्तिभावेन तच्चापि एवं प्रविलये सति ॥ ३९ ॥
 विस्मर्जनन्तु बोद्धव्यं संपन्ने तु क्रिया क्रमे ।
 ऋम एष क्रमोक्तानां मन्त्राणां भवतारणे ॥ ४० ॥
 लांछनादिक्रियाध्याने मेषां चैव हि कल्पना ।
 ज्ञातव्याराधकेनैव नित्यं कर्मणि कर्मणि ॥ ४१ ॥
 मन्त्रन्यास भवः कुर्याद्दस्तन्यासं विना विभोः ।
 ध्यात्वापि भावनाजाते भोगैः परमपावनैः ॥ ४२ ॥
 पूजापित्रा जपान्तं च प्यवतार्य बहि र्भजेत् ।
 दक्षिणोत्तरहस्ताभ्यां हृद्दीर्जनं विचिन्त्य च ॥ ४३ ॥

सूर्यसोमौततःकुर्या द्रव्यदाहसमुद्भवौ ।
 तोयमादायपात्रेय तत्रहन्मन्त्रितं क्षिपेत् ॥ ४४ ॥
 पुष्पगन्धसमोपेतं सुचितं शालितण्डुलम् ।
 मन्त्रयेत्प्रणवाद्येन बहुशोहृदयेनतु ॥ ४५ ॥
 तदुद्धृते नांभसावा अस्त्रमन्त्रं समुच्चरन् ।
 प्रोक्षयेत्स्वासनस्थानं यागोपकरणन्तथा ॥ ४६ ॥
 चित्रस्याद्भगवद्विम्बा द्रुक्तपुष्पादिकंहियत ।
 अपनीयतुताकुर्या दाससारेणुमार्जनम् ॥ ४७ ॥
 धातुद्रव्यमयेकुर्या त्क्षालनं गन्धवारिणा ।
 उपलिप्याथभूभागं सांभसागोमयेनतु ॥ ४८ ॥
 तत्रमण्डलमालेख्यं सूत्रयित्वापुरासमम् ।
 चतुरश्रंचतुर्द्वारं मार्गपीठाब्जभूषितम् ॥ ४९ ॥
 त्रिनाभिनेमि पट्टरं चक्रन्तुकमलाद्वदिः ।
 मध्वैस्त्रितादिकैरागैः पुष्पैर्वा तैश्चतैश्शुभैः ॥ ५० ॥
 चन्दनाद्यैस्तुगन्धैस्तु सर्षपैस्तिलतण्डुलैः ।
 सर्वौषधिमयेनैव चूर्णेनपरिपूर्यवा ॥ ५१ ॥
 पुष्पैरथार्घ्यपात्रन्तु मन्त्रैस्त्रिमूर्त्यनिष्कलैः ।
 पात्रेपरस्मिस्तस्माद्वि स्तोकमुद्धृत्यषोडशम् ॥ ५२ ॥
 योगपीठार्चनंकुर्या दनुसन्धानपूर्वकम् ।
 स्वनाम्नाप्रणवाद्येन नमोज्जेनयथाक्रमम् ॥ ५३ ॥
 अनन्तेशंस्मरेन्मध्ये सर्वाधारमयंप्रभुम् ।
 भाग्येयादौतुधर्माद्य मेशान्यन्तश्चतुष्टयम् ॥ ५४ ॥
 प्रागादावप्यधर्माद्य मुत्तरान्तं न्यसेत्परम् ।
 तदूर्ध्वैकमलं ध्यायेत्स्वनाम्नायद्योपरि ॥ ५५ ॥
 स्मरेत्पञ्चाश्रितं सूर्य शशांकं केसरावनौ ।
 फणिकास्थं हतभुज ततो गन्धादिनायजेत् ॥ ५६ ॥

गणेशायर्चनं कृत्वा प्रथमगुरुसन्तते ।

प्राप्ताहुर्ज्ञोयकलश मादायशुभलक्षणम् ॥ ५७ ॥

तमम्भसास्त्रजप्तेन सम्पूर्यादौतुनिक्षिपेत् ।

तद्गर्भे काश्चनरत्न बीजान्योषधिसत्फलम् ॥ ५८ ॥

चूतादिविष्टपोद्भूता सपत्रा पुष्पा [फल] मञ्जरीम् ।

कौशेयवस्त्रस्रक्लण्ट कृत्वाचर्चितचन्दनम् ॥ ५९ ॥

तन्मध्येपूजयेन्मन्त्र सागसावरणक्रमात् ।

प्राग्दिङ्मण्डलवाद्येय दत्त्वायैपुष्पचक्रिकां [पत्रपुष्पिकां] ॥ ६० ॥

पीठमन्त्रोपजप्ताच्च तदूर्ध्वस्थापयेच्छतम् ।

अथावतार्यो हृदया न्मन्त्रोषिमलदीधिति ॥ ६१ ॥

कर्मणामनसावाचा सिद्धिमागंनसाधकैः ।

अनुक्षितस्पर्शपञ्च सूर्यबिम्बमिवांभसि ॥ ६२ ॥

कर्मणाभिरयेच्चैव वाचातन्मन्त्रमुच्चरेत् ।

भागच्छपदसंयुक्त लस्मरेन्मनसाकृतिम् ॥ ६३ ॥

एवमाहूयवैदद्या दध्यर्पाद्येचभक्तितः ।

भामूलाऽर्घमन्त्राणा व्यक्षितस्थानासमन्त्रम् ॥ ६४ ॥

अर्घ्यपुष्पादिनाकुर्वा त्वेनस्वेनस्वकेपदे ।

तदोदित पिभोर्देहा हृदयाद्यचतुष्टयम् ॥ ६५ ॥

न्यसेत्कमलपत्राणा मापूर्वा दुत्तरान्तिकम् ।

अग्नीशरक्षो वाय्वादिदले प्वस्त्र यथाक्रमम् ॥ ६६ ॥

नेत्र केसरजालस्थं चक्र नाभित्रयोपरि ।

श्रीवासकौस्तुभौ चैव वनमाला तथैव च ॥ ६७ ॥

उदक्पश्चिमभागस्थे चाक्रीये त्वपर [प्यपरा] त्रये ।

वमल निशिताग्र च नन्दक विन्यसेत्क्रमात् ॥ ६८ ॥

प्राग्भागदक्षिणस्थाभ्या त्रितय चाथ विन्यसेत् ।

कार्मुक द्वेतिराट्छरा ततो देवस्य दक्षिणे ॥ ६९ ॥

नेमिभागे श्रियन्देवा पुष्टिमुत्तरतोऽन्यसेत ।
 पृष्ठदेशे स्थिता निद्रा मग्नभागेऽरस्वर्ता ॥ ७० ॥
 घामदक्षिणभागाभ्यां विधिस्थ मिषुधिद्वयम् ।
 द्वारेष्वस्त्रं न्यसेद्भूयो मुद्रांकोणचतुष्टये ॥ ७१ ॥
 सायुधा नथ दिक्पाळान् स्वस्थाने मण्डलाद्वहिः ।
 एवं न्यस्यततोऽध्याये नमन्ब्रह्मं यथास्थितम् ॥ ७२ ॥
 सर्वदेवमयन्देवं सर्वेषां तेजसांनिधिम् ।
 सर्वलक्षणसम्पूर्णं सार्वज्ञ्यादिगुणैर्युतम् ॥ ७३ ॥
 निष्टतकनकाभञ्च सम्पूर्णान् महातनुम् ।
 घोरशार्दूलवदनं चण्डमार्ताण्डलोचनम् ॥ ७४ ॥
 खौदाग्निनीचयप्रख्यै लोमभिःपरिपूरितम् ।
 अरुणाम्भोजपत्राभं सप्ताधिककरेहं ॥ ७५ ॥
 चक्षुरणीश्वरसटं चन्द्रकोटिशतघातं ।
 यमन्तमान्तरंवाहि खरंघ्रौ [मन्त्रैः] मां हितानुगैः ॥ ७६ ॥
 मल्लयाम्बुदनिर्घोष मुद्गिरन्तं स्ववाचकम् ।
 युगान्तद्रुतभुज्वाला मण्डालान्तं र्यवस्थितम् ॥ ७७ ॥
 षडस्त्रं चाप्यष्टबाहुं [षडस्त्रभृच्चाष्टभुजं] व्याप्यलोकान् स्थितं प्रभुम् ।
 दिव्यगन्धानुलिप्ताङ्गं दिव्याम्परधरंतथा ॥ ७८ ॥
 दिव्यस्त्रग्वेष्टनोपेतं दिव्यालंकारमण्डितम् ।
 कौस्तुभेनोरसिस्थेन श्रीवस्त्रेनाप्यलंकृतम् ॥ ७९ ॥
 रत्नकाञ्चनसन्मुक्ता युक्तपावनमालया ।
 समग्रसूत्रपाचैव शोभितं परमेश्वरम् ॥ ८० ॥
 भुजान्पद्मवरैर्दत्तैः कमलाघैर्युतानिच ।
 क्षीरसागरवच्छुभ्रं ततः पद्मन्तुदक्षिणे ॥ ८१ ॥
 प्रणवध्वनिगर्भन्तु हिमाद्रिशतशोऽधिकम् ।
 घामेशं खवरं ध्यायेद्द्रदाखड्गौ ज्वलत्प्रभौ ॥ ८२ ॥
 दक्षिणे पाणि युग्मेथ धक्कं कालानलद्युतिम् ।
 सधनुर्वा महस्ताभ्यां ततः पाणिद्वयेन तु ॥ ८३ ॥
 भविद्यादलनीम्मुद्रां क [कू] मां लयां संस्मरेत्प्रभोः ।
 एवमेवाहि हन्मन्त्रं ध्यायेत्कुमुदपाण्डरम् ॥ ८४ ॥
 पद्मरागाचलाकार मारुतं च शिर स्मरेत् ।

अंजनाश्रमप्रतीकाशं स्निह्यामन्त्रं तथाकृतिम् ॥ ८५ ॥
परितः स्सूर्यसन्तप्तो यथा कनकपर्वतः ।

तथा कवचमन्त्रं च न्यानकाले विचिन्त्य च ॥ ८६ ॥
पुनोऽप्यालासद्वयैः स्तु ध्यस्वः स्तुः ॥ ८७ ॥

सर्वास्त्रशक्तिसंपूर्णं ध्यात्वा मन्त्रः प्रकीर्तितः ॥ ८७ ॥

निधुमांगारशिखर सदृशो नेत्रमन्त्रराट् ।

ध्येया स्स्वरुचिसंयुक्ता द्विभुजाः पुरुषोत्तमाः ॥ ८८ ॥

साक्षाः कौस्तुभपूर्वा ये गदामालङ्गनाकृती ।

कुल्लपस्येदराभः श्रीः नलिनीनाम्न्यप्युता ॥ ८९ ॥

चन्द्ररश्मिप्रतीकाशा श्वेतचामरधारिणी ।

पुष्पेन्दुखदशी पुष्टि रद्वहन्ती च प्राणिना ॥ ९० ॥

सम्पूर्णं ममृतेनैव कलशं काञ्चनोत्पिनम् ।

विज्ञानमुखस्तकफरा स्पाटिकाभा खरस्वती ॥ ९१ ॥

कुल्लेदीवरसंकाशा त्वक्षसूत्रकराङ्किता ।

ध्येया भगवती निद्रा सर्वा कामरत्नाङ्किताः ॥ ९२ ॥

सम्पुष्ट देव देवस्य वरुणलकारमण्डिताः ।

पद्मे ध्यात्वा ततः कुर्यात्पूजनं कुसुमादिकैः ॥ ९३ ॥

कनै विछेपने धूलौ माल्यै धूपै च दीपकैः ।

दद्याच्च मधुमिश्रेण क्षौरेणाप्यान्वितेन च ॥ ९४ ॥

हृद्ये मृष्टे स्थिरे मध्ये नैवेद्ये विविधैः शुभैः ।

यथा कालोद्भवैः स्तवैः फलमूलैः स्तु पङ्क्तैः ॥ ९५ ॥

पूजितं मुक्तदोषैः स्तु मुद्रामात्रोपलक्षितैः ।

मूर्ते ध्याते स्तथा स्वित्रै र्बीजैर्हो [ह्रै] मादिना ऽथवा ॥ ९६ ॥

ततः स्स्वहस्तौ संस्कृत्य अभ्यसा लभनादिना ।

अस्त्रप्रदर्शये न्मुद्रां विशिखां सम्पुक्ते विभोः ॥ ९७ ॥

व्याघ्रात्रतामिरूपन्तु दक्षिणा दंशुलिन्यम् ।

स्पष्ट मूर्ध्वशिखरैव ज्येष्ठा त्र्यम्बता कर्नायस्य ॥ ९८ ॥

अधोखिलस्वरूपश्च ध्वान्तातीतो ऽमिरूपकुत ।

देवो गुणप्रातीति स्तथा मार्गत्रयातिगः ॥ ९९ ॥

धर्मे स्स्थूलतरैः मुक्तो योयं व्यक्तो धियाचितः ।

सम्पुटं हृदयोद्देशे यथा हस्तद्वयेन तु ॥ १०० ॥

निरन्तराभ्यां शाखाभ्यां मुद्रेषा हार्दिकी स्मृता ।
 भंगुष्ठादि कनिष्ठान्त शाखायुग्म पृथक्पृथक् ॥ १ ॥
 सान्तरं सम्पुट्य दस्मा र्कनिष्ठादौ तथा भवेत् ।
 शिरश्छिन्ना तनुवाद्य नेत्रमुद्रा यथाक्रमम् ॥ २ ॥
 भस्पा मंगुष्ठयुग्मन्तु मुद्राया करमध्यगम् ।
 प्रदेशिन्या ततो विद्धि कान्ठान्तं श्रियादिषु ॥ ३ ॥
 ह्यमन्त्रयुक्ता चान्येषा मर्चिताना यथाक्रमम् ।
 पुनः पुनः प्रयोक्तव्यं हार्देय शिरसा सह ॥ ४ ॥
 परस्परमुखोन्मिष्टौ शाखाक्रान्तौ परस्परम् ।
 किन्तुवेदक्षिणहस्त मूर्ध्वचाप्यधरेपरम् ॥ ५ ॥
 भविष्यादलनीहोषा मुद्रापूर्वमुदाहृता ।
 एवंमुद्राचयकृत्वा पूजाकृत्वा पुनःप्रभो ॥ ६ ॥
 यथाशक्तिजपकुर्याच्छतमष्टाधिकन्तुवै ।
 एकैकहृदयादीनां सर्वेषां विहिततवथ ॥ ७ ॥
 क्रियांगतवान्नदोषोऽस्ति भग्नया वज्रपविना ।
 तमर्चयित्वाष्टांगेन प्रणम्यपरमेश्वरम् ॥ ८ ॥
 स्मृतवानुज्ञासमादाय यजेद्ब्रह्मिणस्ततः ।
 कुण्डसुलक्षणकृत्वा सस्कारैस्संस्कृतपुरा ॥ ९ ॥
 पूजयित्वाऽर्घ्यं पुष्पाद्यैस्तन्नाग्निं मघतार्यच ।
 सुसमिद्धच निधूमं सशुद्धं ताडनादिना ॥ १० ॥
 भर्षेन्निरंयुक्तुमै पूजयित्वाथ भावयेत् ।
 व्यस्तोगुणगणप्यष्ट स्तेजोनाम गुणोदियः ॥ १ ॥
 परस्परद्वयानस्सोऽयं सामान्यसर्वतेजसा ।
 भ्यात्वैव नेत्रमन्त्रेण निक्षिपेत्कुण्डमभ्यतः ॥ २ ॥
 पावनैरिन्धनैश्शुष्कैः कृतवानिधूममेवतम् ।
 समिद्धिस्त्वायित्वाथ तन्मध्येमन्त्रमण्डलम् ॥ ३ ॥
 भ्यात्वाऽभ्यर्च्यं यथापूर्वं सन्तर्प्यं सघृतैस्तिष्ठैः ।
 परिवारयुतन्दैव सहस्रशतसख्यया ॥ ४ ॥
 दद्यात्पूर्णहृत्सम्यग्धोमसख्यानिवेद्यच ।
 ततश्शुचीन् सोपवासान् शोधितान् बद्धलोचनान् ॥ ५ ॥

भक्तान्प्रवेशये सत्र गृहीतकुसुमांस्तुषै ।
 प्रक्षेपयेन्मण्डलान्तर्जेत्रबन्धं विमुच्यन् ॥ ६ ॥
 अष्टाङ्गप्रणिपातैस्तु मदाक्षिणयुतैस्ततः ।
 देवश्चाग्निं शुरुःकुम्भः पूजनीयःपुनःपुनः ॥ ७ ॥
 तत्कालं भक्तिभावेन विज्ञातायोग्यतायथा ।
 तीव्रमन्दादिकां तेषां तदादीक्षां समाचरेत् ॥ ८ ॥
 जुहुयाद्व्यक्तसंशुद्धौ शतमष्टाधिकन्तुषै ।
 तिलानान्तद्दद्यान्त्यस्य द्वादशार्णेन शुद्धिमान् ॥ ९ ॥
 दद्यात्पूर्णाहुतिपश्चात् मन्त्रमर्घ्यादिनार्च्यञ्च ।
 ततश्चांगसमूहेन प्रागुक्तं परि [दल] संख्यया ॥ १२० ॥
 कुर्यादभ्यक्तशुद्ध्यर्थं दद्यात्पूर्णाहुतिततः ।
 स्वरूपापादनार्थन्तु मूढर्वाजेनवैतया ॥ १ ॥
 प्रणवादिनमोन्तेन कुर्याद्भोम मतन्द्रितः ।
 ध्यात्वा निरस्तबन्धन्तं शुद्धंशान्ततु सर्वगं ॥ २ ॥
 समस्तसंविपूर्णञ्च दद्यात्पूर्णाहुतिततः ।
 मूढमन्त्रेणमन्त्रज्ञो भक्तानामनुकम्पया ॥ ३ ॥
 समयांश्चावयोपश्चात् कुम्भे ऽग्नौ मण्डलेततः ।
 भक्त्या नयातुस्तम्प्राप्तं मैदिकामुष्मिकंत्वया ॥ ४ ॥
 नास्याः कुर्याः परित्यागं कर्मणा मनसा गिरा ।
 साध्यं विना न कुर्यात्तु स्नानादीनां च लोपनम् ॥ ५ ॥
 याव जीवं यथाशक्ति संस्थितो यत्र कुत्र चित् ।
 स्थानेषु हृदयाद्येषु कुर्यान्मन्त्रगणार्चनम् ॥ ६ ॥
 द्रव्यैः पुष्पाभ्युपूष्येत्तु तदभावे तु ये हृदि ।
 मानसो पूर्ववत्पूजां निर्वदेन्वास्तपूर्विकाम् ॥ ७ ॥
 मन्त्रनार्थं शुरु मन्त्रं समत्वेनाभिधीक्षयेत् ।
 मन्त्रमण्डलमुद्राणां परां शुक्तिं समाचरेत् ॥ ८ ॥
 वूरादेव नमस्कार्यो मृगराष्ट्रव्याघ्र एव धा ।
 तदाकृतिर्भृङ्गो ऽन्यो धा तश्चमंघ्रापि नारुहेत् ॥ ९ ॥
 नचाश्रमेत पादेन नच सत्पावके क्षिपेत् ।
 पद्मपत्रे स्तयाश्वत्थपर्णे भोजनभाजनम् ॥ १३० ॥

घर्जनीयं तथा शंख पद्माद्यंकित मासनम् ।
 नक्तं वा परपिण्डं [परिपीडं] वा प्येकादश्यां समाचरेत् ॥ १ ॥
 विशेषपूजनं कुर्याद्वादशीं प्वखिलास्तु च ।
 भयनादिषु चान्येषु सूर्यसंक्रमणेषु च ॥ २ ॥
 न भूतमददुष्टानां व्याधीनां वा कदाचन ।
 भस्मिद्धेन स्वमन्त्रेण कुर्याद्दुस्त्वारणं [दनं] तु वै ॥ ३ ॥
 मन्त्रजं सिद्धिर्लिंगं यस्त्वप्ने प्रत्यक्षतोऽपि वा ।
 भद्रभूतं न वक्तव्यं कस्यचिद्गुरुणा विना ॥ ४ ॥
 व्यक्तं नृसिद्धाधीजन्तु दृश्यते यत्र कुत्र चित् ।
 नमस्कुर्यात्समभ्यर्च्य वाक्पुष्पैस्त्वप्रदक्षिणैः ॥ ५ ॥
 कृत्वाश्रुपातं शोकं वा विप्रयोगनिमित्ततः ।
 स्नानादौ न कुर्याद्देव्याग्निपितृतर्पणम् ॥ ६ ॥
 भानाभिवर्धना काला दम्यत्र सति संकरे ।
 सूतकाख्ये न कर्तव्यं प्राशुक्तं चैव यन्नतः ॥ ७ ॥
 स्वानुष्ठानं हि वै यस्माद्दागमास्वमुपागतम् ।
 तस्य सम्पूजनं यत्राद्रोपनं च समाचरेत् ॥ ८ ॥
 ब्राह्मणादीन् यथाशक्ति दीनानायां भ्रूपाकयेत् ।
 एवं हि समया न्दद्याद्भक्तानां भावितात्मनाम् ॥ ९ ॥
 सम्पादनाच्च येषां वै प्राप्नुयान्मन्त्रजं फलम् ।
 इष्टैर्वेदि ततः कुर्यात्स्वेचनं कलशेन तु ॥ १४० ॥
 आरामेन श्वानुभक्तानां नैवेद्यं प्रार्थयेत्ततः ।
 ब्राह्मणाय च तदद्यात् हयं मेघ्यं च शोभनम् ॥ १ ॥
 क्षमापयेत्ततो देवं यत्र यत्रायतारितम् ।
 भयं शिष्टं स्तु नैवेद्यैर्यजेद्गुणपातं प्रभुम् ॥ २ ॥
 विष्वक्सेनाभिधानं चाप्यर्घ्याद्यै रचितोहि यः ।
 चरुरूपेण चात्रेण सोदकेन हृदा ततः ॥ ३ ॥

वहिराराधनस्थाना त्पादक्षिण्येन निक्षिपेत् ।
 पूर्वादीशानपर्यन्तं मन्त्री भूतवाङ्मतिदा ॥ ४ ॥
 ततो विसर्जनं कुर्यात् पुनसंहृत्य चाखिलम् ।
 विनिक्षिप्यामस्तोमध्ये पत्रपुष्पादिनिक्षिपेत् ॥ ५ ॥
 निष्कामः पावनार्थेन स्तोकमुद्धत्यैषुरा ।
 सन्ध्यायमन्त्रपूर्वमा क्तमग्रीयात्तमौनवान् ॥ ६ ॥
 भोजनान्ते ततः कुर्यात् त्संप्नाते तु निशामुखे ।
 मंत्रजापं ततो ध्यानं तोयतर्पणं पूर्वकम् ॥ ७ ॥
 तथैवं रात्रिशेषेन कालं सूर्योदयावधि ।
 कर्तव्यं राजपं ध्यानं नित्यं माराधकेन तु ॥ ८ ॥
 एवमेव विधानेन पूजयित्वा दिने दिने ।
 जपे लक्ष्म्यैकं मन्त्री ततस्त्रिदशति मंत्रराट् ॥ ९ ॥
 ददाति मनसो ऽभीष्टां स्त्रिदशैस्त्रिंशन्तु रूपकाः ।
 रुद्रादिर्धेन्द्र ऋषिभ्यो भक्तेभ्यश्च मयोदितं ॥ १५० ॥
 लोकचित्तानुसारेण शापवै युगभेदतः ।
 यागोयागोपकरणं विमलं प्रतिमादिकम् ॥ १ ॥
 ज्ञातव्यं तत्त्वमास्य गविरोधेन सर्वदा ।
 भागमेभ्यो ऽथ तज्ज्ञेभ्य स्सकाशा दातुमसिद्धये ॥ २ ॥
 यथोक्तं मिह संक्षेपा द्देदं यत्र विस्तरात् ।
 अथ संज्ञाधितमन्त्रं ब्रह्मचर्यादिसंयमैः ॥ ३ ॥
 पयोपावकं शाकांबु घृतमूलफलाशनैः ।
 मन्त्रीपथामपुञ्जीया च्छान्तिकादिपुतच्छृणु ॥ ४ ॥
 ज्ञात्वा दौ स्वशरीरोत्पै लौकिकै रपि लक्षणैः ।
 प्राप्तेन स्वप्नयोगेन संस्थितिं जीवितस्य च ॥ ५ ॥
 ततश्च ल्यादि निर्मुक्तं स्थानमावाच्य शोभनं ।
 संच्छन्नं शरजालेन साम्यरेणाथ वागृहम् ॥ ६ ॥

तत्रमण्डलमालिख्य सर्वोपकरणान्वितम् ।
 चन्दनक्षोदयुक्तेन शशिनासहितेनच ॥ ७ ॥
 सुगन्धशालिचूर्णेन प्रागुदीरितलक्षणम् ।
 निर्दुषं लक्षणादृचश्च पूरितंगाळिताम्भसा ॥ ८ ॥
 हेमरत्नौषधीषुक्ष शाखादूर्वाफलोदरम् ।
 धूपिताहतहृस्केन वाससापरिवेष्टितम् ॥ ९ ॥
 सुसमाधारसंस्थं च पाद्यतोमण्डलस्यच ।
 विन्यसेत्सप्तसूत्रेण दिग्विदि क्षनकाष्टकम् ॥ १६० ॥
 सुधाचन्दन 'लिप्तांगं लाजतंदुलपूरितम् ।
 श्वेतपद्मगलोपेतं सितपुष्पस्रगन्वितम् ॥ १ ॥
 मुक्ताफलोदरं चैव योजयामलक [योजामलक] भूषितम् ।
 उपकुम्भाष्टकं त्वेवं कुम्भानां सुपरि न्यसेत् ॥ २ ॥
 श्वेतचामरसंयुक्तं सित मूर्ध्वदितानकम् ।
 यथा सितेन सूत्रेण समधा कालशाष्टकम् ॥ ३ ॥
 संवेष्ट्य कण्ठदेशान्तं त्वच्छिन्नेन दृढेन च ।
 कृतवैवं च तत् स्नायात् कुर्यात् प्रचाखादिकं ततः ॥ ४ ॥
 निशाद्युना चन्दनेन श्वेतदूर्वाकुरेण च ।
 सुश्लक्ष्ण भूर्जपत्रेण नाम सान्तर्गतं लिखेत् ॥ ५ ॥
 अरान्तोपगतेनैव कुर्यात् ङीजेन संयुतम् ।
 कमलं तद्वह्निर्लेख्य मष्टपत्रं सद्यर्णिकम् ॥ ६ ॥
 नाभितुर्य मयोवक्रं वर्णपत्राष्टकं लिखेत् ।
 तदन्तः स्तब्धतुष्यन्तं मन्त्रेण च लिखेत् स्मरम् ॥ ७ ॥
 नतिप्रणवगर्भन्तु ततः कमलबाह्यगम् ।
 विलिख्य नेमिनचमं द्विधोर्व्याधोमुखं तु ये ॥ ८ ॥
 संवेष्ट्य सितसूत्रेण आपि कुम्भे निवेशयेत् ।
 आधारं शालिचूर्णीये मण्डलाग्रे निधाय तम् ॥ ९ ॥

भावाद्य मण्डले मन्त्रं प्राग्वद्धृदयकोटरात् ।
 ततश्चेतोपचारेणा तन्त्रमन्त्रेश्वरं यजेत् ॥ १७० ॥
 पूर्णेन्दुमण्डलान्तस्थ मुद्गिरन्तं सुधारसम् ।
 शशांकशतसकाशं ध्यात्वा सपरिवारकम् ॥ १ ॥
 यच्च यच्च महाशान्तिं पूजान्ते समुदीर्येत् ।
 ततः शशांकदिग्भागे कुण्डे पूर्णेन्दुलक्षणे ॥ २ ॥
 क्षीरतण्डुलमध्वाज्यै गुग्गुलेन तिलेन च ।
 स्रवन्दनेन होमं तु सप्तरात्रं समाचरेत् ॥ ३ ॥
 पयोभुक्परमेशं च प्रहराष्टक मंचयेत् ।
 होमान्ते कलशस्थस्य पयसा शतिलेन तु ॥ ४ ॥
 खेचनं चाम्भर्षीं कुर्यात्प्रत्यहं प्रहराष्टकम् ।
 स्नानान्तेऽर्घ्यैर्होमोर्ध्वं संस्मरेन्मन्त्रनायकम् ॥ ५ ॥
 स्रवन्त ममृतं त्वेषं शान्तिं भवंति शाश्वती ।
 अथषादाय मृत्पात्रं घैदलं वाय काष्ठजम् ॥ ६ ॥
 तत्र पंकजवत्कुर्याद्ब्रचनामोदनेन च ।
 पिष्टनिर्मितपात्राणां सम्प्रज्वाल्य घृतेन तु ॥ ७ ॥
 दीपाष्टकं ततः पूजां कुर्यात्पूजादिकै रलैः ।
 स्विन्नानि सप्तबीजानि विकीर्य च तद्घृततः ॥ ८ ॥
 ततोर्विते तोयकुम्भे धूपपात्रान्तु विन्यसेत् ।
 अच्छिन्नधूपप्रसरं त्रैकाल्यं च बलिं हरेत् ॥ ९ ॥
 शान्त्यर्थदेशपालानां भूतानां मेव मेव हि ।
 पृष्ठे चोदकघोरां चै अच्छिन्नां पदसप्तकम् ॥ १० ॥
 शान्तये बलिमन्त्राणां मन्त्रमन्त्रेण पातयेत् ।
 इति शान्ति विधानञ्च पौष्टिकञ्च निबोधन्तु ॥ १ ॥
 कुङ्कुमक्षौदः मिश्रेण कुसुम्भरजसातु चै ।
 पृथगन्मण्डलंकुर्याद्भक्तचन्दन भूषितम् ॥ २ ॥

नीवारतण्डुलेनैव साम्रवर्णे स्थिते [स्तिकै] शृभैः ।

सम्पूर्णवदरोपेतै रुपकुम्भाष्टकंद्वियत् ॥ ३ ॥

सोपकुम्भानिकुम्भानि रक्तसूत्रेणवेष्टयच्च ।

शेषंपद्विहितं चात्र तत्तद्रक्तं प्रकल्पयेत् ॥ ४ ॥

ततस्त्रातः कृतन्यासो नाम रोचनयालिखेत् ।

भक्तवत्काञ्चुयुक्तेन सान्द्रदर्भाकुरेणतु ॥ ५ ॥

पूर्वषापन्नगर्भस्थं ततःपत्रेष्वधोमुखम् ।

बीजघ्नियोजयेत्तमे गदतश्चापधारय ॥ ६ ॥

नेमेरेकोनाविंशाख्य घर्णस्याथोगतंन्यसेत् ।

बीजं नाभितृतीयंय तदधःपञ्चमारगं ॥ ७ ॥

शिरसारान्तपूर्वेण युक्तंयाद्या द्दशादिना ।

तदन्तस्स्थं न्यसेद्बीजं नाभितुर्पासनस्थितम् ॥ ८ ॥

नाभिसप्तमगर्भेध विन्यसेत्कमलान्तत ।

बीजं पुष्टिपदोपेतं कुरुबीस्पासमन्वितम् ॥ ९ ॥

छिद्येत्प्रणवपूर्वतु बहिरष्टासुदिक्षु वै ।

संवेष्टय रक्तसूत्रेण मधुतोपघटेन्यसेत् ॥ १० ॥

निधायपूर्वषाकुर्या द्विगन्धं हृदयादिकैः ।

अस्त्रेणतुविदिग्वन्धं नेत्रेणैर्ध्वमधस्तथा ॥ १ ॥

ततोविद्रुमसंकाशं मन्त्रमावाह्य संयजेत् ।

अधोमन्त्रगणंसर्वं लोकेशाखान्तं संयुतम् ॥ २ ॥

रक्तैरकण्टकैर्हृष्यै रत्नं कुसुमैर्हितम् ।

राजमुद्रैस्तु नैवेद्यं युक्तमत्र शुद्धोदनं ॥ ३ ॥

शुद्धरश्मितभक्ष्याणि कुर्यान्नानाविधानि वै ।

सम्भवेत्सतिवैरक्तं सर्वकार्यमसम्भवे ॥ ४ ॥

रज्रपेक्कुकुमाघेन केनचिद्रक्तधातुना ।

सर्वं जपावसानन्तु कृत्वाहोमं समाचरेत् ॥ ५ ॥

धृतैस्तिष्ठैस्तुपूर्वोक्तैः शशकंरान्दरान्वितैः ।
 दत्त्वापूर्णहुतैर्कुर्यात् स्वेचनं शशकंराम्भसा ॥ ६ ॥
 पूर्वघन्मन्त्रनायस्य साध्यगर्भीकृतस्यच ।
 ततःपूर्वोक्तविधिना बलिकर्मसमाचरेत् ॥ ७ ॥
 समरात्रं त्रिरात्रंवा पुष्टिरुत्पद्यते महत् ।
 मभावान्मन्त्रराजस्य विधिनाऽनेनसर्वदा ॥ ८ ॥
 भयानेनहिमन्त्रेण कुर्यादाप्यायनन्तुधै ।
 परस्येवात्मनोमन्त्री यथातद्वधारय ॥ ९ ॥
 मण्डलंमधुनायुक्तं चतुर्घर्णकभूपितम् ।
 घट्टस्त्रदर्पणोपेतं किंकिणीर्व्यञ्जनान्वितम् ॥ २०० ॥
 घृतेनमधुनादघ्ना पयसासुश्रितेनच ।
 व्यस्तेनउपकुम्भौतु द्वौद्वौसम्पूर्णयवतः ॥ १ ॥
 मधूकफलकर्पूर द्राक्षामलफलैस्त्वतः ।
 पार्श्वेऽर्ध्यापूर्णकुम्भानां षट्क्रदेशेनिधायच ॥ २ ॥
 खांकुराणिशराषाणि सिक्तानिशिशिराभसा ।
 सुधाचन्दनलितानि सितपुष्पान्वितानिच ॥ ३ ॥
 अर्चितानिखिताध्वेण योज्यकुम्भान्तराधनेः ।
 सितरक्तन्तुदेमाभं पुष्पाद्यमखिलद्विपत् ॥ ४ ॥
 उपचारेतुविहितं तदाहृत्याखिलंतुवे ।
 कृताद्विकशुकुवासा स्विहमन्त्राभिधानधृक् ॥ ५ ॥
 सङ्कुम्भेनक्षीरेण ईषादिक्षुरसेनच ।
 तथाचमधुनाभूर्जे षष्ठेवार्सान्मस्यगम् ॥ ६ ॥
 दत्त्वासंज्ञापदं कुर्यात् द्वाद्योपस्रजस्तुर्दलम् ।
 तद्वदिद्विगुणैः पत्रैः कर्णिकाकेसरान्वितम् ॥ ७ ॥
 द्विपटकपत्रंतदनु तद्वदिषोडशच्छदम् ।
 ततस्त्रिरष्टपत्रन्तु तद्वाद्ये घृतमालिखेत् ॥ ८ ॥

अयोमुखन्तुसर्वेषां दलानाम्बीजपथकम् ।
 क्रमेणपूर्वपश्चात्तु योजनीयंहितच्छृणु ॥ ९ ॥
 नाभिस्तप्तमवर्णय त्नाभितुर्योपरिस्थितम् ।
 उत्तराधरयोगेन तदेवादाय वैपुनः ॥ १० ॥
 अथनाभितृतीयन्तु अयोद्वाभ्यान्तु विन्यसेत् ।
 अथस्स्यं सप्तमन्नाभे स्तच्चतुर्थतु मूर्धनि ॥ १ ॥
 ततस्सप्तममादाय तृतीयं तदधोन्यसेत् ।
 तदधोनेमिवर्गाच्च योजयेद्द्वितीयशकम् ॥ २ ॥
 भूयोनेमेस्तमादाय नाभिस्तप्तमष्टमम् ।
 तस्याप्यधस्तृतीयन्तु नाभिदेशाच्चविन्यसेत् ॥ ३ ॥
 सर्वेषानाभिपूर्वन्तु पंचमारागसंयुतम् ।
 निदध्यादासनं पश्चाच्छिरं सालांछयेत् क्रमात् ॥ ४ ॥
 नवमेनतुवैनेमे शरीरानय गतेनतु ।
 नाभीयतुर्धनवर्णानां प्राग्धन्मध्ये ऽत्रमन्त्रराट् ॥ ५ ॥
 धौषट्पदद्वयान्तस्थ मधवीजं हि केवलम् ।
 दलान्तरालभूमौतु चतुष्पत्रस्य योजयेत् ॥ ६ ॥
 अराचसानसम्भिन्नं कृत्वावैनाभिस्तप्तम् ।
 तेनयुक्तं तथादद्यादष्टपत्रस्य सन्धिषु ॥ ७ ॥
 तेनेयनाभितुर्यन्तु भेदपिष्टा तदन्तगम् ।
 कृत्वावीजयत्तं कुर्याद्विषट्पत्रान्तरालगम् ॥ ८ ॥
 यपट्कारपदोपेतं बीजं पीताम्बुसन्निभम् ।
 न्यसेत्पौडशपत्रस्य सन्धिदेशगतंततः ॥ ९ ॥
 नाभेस्सप्तमवीजन्तु तच्चतुर्यासनस्थितम् ।
 अराचतुर्दशेनैव तदन्तेनापि [भि] भूषितम् ॥ १० ॥
 एतासम्पुटमध्यस्थं हरन्तममृतं महत् ।
 पूर्ववद्वाद्यपत्रस्य प्रादक्षिण्येनविन्यसेत् ॥ १ ॥

नाभितुर्यमधादाय स्थितंतत्सप्तमोपरि ।
 नेमेनेवमयीजेन अरान्तायेनचांकयेत् ॥२॥
 बीजमेतन्नियोक्तव्यं संख्यादीनिनिरन्तरम् ।
 ऊर्मिभूतंचद्विष्टस्य पयोजावरणस्यच ॥ ३ ॥
 लिख्यैवं सितरक्तेन पीतसूत्रेण चेष्टयेत् ।
 मध्विधुरस आम्नाम्बु पूर्णकुम्भे नियोज्यच ॥ ४ ॥
 चन्दनेनसमालिप्तं कृत्वापुष्पपद्मगन्धितम् ।
 तन्निवापोदितेस्थाने ततोमन्त्रेश्वरंयजेत् ॥ ५ ॥
 हृत्पुण्डरीक मध्यस्थं परिवारसमन्वितम् ।
 स्वच्छ स्फटिकावर्णाभं हिमा दधिकशीतलम् ॥ ६ ॥
 ध्यायेत्, ब्रह्मरन्ध्रोर्ध्वं सितंपद्म मधोमुखम् ।
 तत्कर्णिकोदरेछानिं स्मरेद्गगनमण्डलम् ॥ ७ ॥
 प्रकाशितं निशानाथ मयूखा खिलतारकैः ।
 विक्षिप्तबाहैराकीर्णं सुरसिन्धु विनिर्गमैः ॥ ८ ॥
 अथाह्यं पुष्पपूर्वाणां भोगानां मर्चनेविभोः ।
 प्राशुक्तानां क्रमेणैव अनुसन्धानं माचरेत् ॥ ९ ॥
 यथं संकल्पयेद्भोगं तन्तम्भाय सुधामयं ।
 पतन्तमंबरादेगा दमृतांशुपरिष्कृतम् ॥ १० ॥
 साक्षादमृत रूपस्तु ते स्तैरमृतसम्भवैः ।
 वृद्धितं मुदितंमग्नं सम्प्लुतं मन्त्रराट्स्मरेत् ॥ १ ॥
 ततो ऽप्यतार्यं हृदया स्वाधनेन यजेद्वाहिः ।
 इष्टा ऽप्यवाहिं गर्भस्थं ध्यात्वा सन्तर्पयेत्ततः ॥ २ ॥
 सामलैराज्यं सिक्तैस्तु बिल्वैर्दूर्वा कुरैर्नवैः ।
 तिलैर्गोक्षीरसंयुक्तैः छाजतण्डुल मिश्रितैः ॥ ३ ॥
 सिताज्यपुष्पसंयुक्तैः, दद्यात्पूर्णहुतिततः ।
 मधुक्षीरोदकेनाथ कुर्याद्द्वैमन्त्रसेचनम् ॥ ४ ॥

घृतेन पयस्त्रेण पायसेन फले शुभैः ।

पूर्वव द्दलिदानं तु कुर्यां दाप्यायनं भवेत् ॥ ५ ॥

भय रक्षाविधानं तु वक्ष्ये सम्य ग्यया स्थितम् ।

येन विज्ञातमात्रेण नीरुज स्सर्वदा भवेत् ॥ ६ ॥

सामान्यं सर्वदोषाणां ज्ञातानां च निवारणे ।

भङ्गातानां विशेषेण तासम्य गवधारय ॥ ७ ॥

ताराग्रहोपतापेन धातु र्वेषम्य मेति वै ।

तद्वैषम्या प्रकुप्यन्ति ज्याधयस्तु ज्वरादयः ॥ ८ ॥

ताकोपावसरेणैव ग्रह्यरक्षो मुरा ग्रहाः ।

शाकिन्यो भूतवेताला स्संक्रामन्ति हि देहितः ॥ ९ ॥

निमित्तं विद्धि सर्वेषां कर्म यद्वै पुरा कृतम् ।

सामर्थ्येन तु मन्त्रेण ज्ञानेन तपसा च वै ॥ १० ॥

जपाध्ययनहोमेन दानेन विविधेन च ।

मन्त्रौषधुपयोगेन सहसा नाश मेति तत् ॥ १ ॥

प्राधान्येन तु सर्वेषा म्मन्त्रमन्त्रानुतिष्ठति ।

यस्य स्मरणमात्रेण ना विशन्ति गृहादयः ॥ २ ॥

कृताधारं यथोक्तं तु यजनार्थं नृकेसरेः ।

यीजै स्सिद्धार्थकोपेवै रुपकुम्भानि पूर्यन् ॥ ३ ॥

चक्रेष्वप्युपकुम्भानां सफलानि नियोज्य च ।

तिलसर्पपूजांनि वज्राणि विततानि च ॥ ४ ॥

सुखमं तद्वहि दद्याद् दिशु षोडशराष्टकम् ।

कण्ठदेशेषु यन्नीया च्छराणां दृढतन्तुना ॥ ५ ॥

वर्दिपक्षमायुक्तां सर्पकन्तुकभूषिताम् ।

महोपधीं भूतजटां शमीशाय्यासमन्विताम् ॥ ६ ॥

पंचरागेण सूत्रेण उदगाशा दितः क्रमात् ।

प्रादक्षिण्येन तु त्रेधा घेष्टये तच्छराष्टकम् ॥ ७ ॥

भष्टानां पूर्णकुम्भाना मन्तरान्तरयोगतः ।

दद्या दुच्चासनस्यन्तु दीपाष्टक मनुक्रमात् ॥ ८ ॥

तैलेन राजिकाख्येन ताम्रपात्रस्थिता स्तु वै ।

दीपानां घर्तयो देया महाराजतरंजिताः ॥ ९ ॥

अथ बद्धशिखो मौनी प्राग्वद्दिग्बन्ध माचरेत् ।

भभिसन्धाय मनसा सर्वदोषपलायनम् ॥ २५० ॥

संपजे न्मन्त्रनाथन्तु काम्यै बंहुविधै शुभैः ।

पुष्पै धूपै स्तु नैवेद्यै भक्ष्यै स्वफलमूलकैः ॥ १ ॥

हुत्वाथ सर्वबीजानि सिद्धार्थकयुवानि च ।

राजिका घृतयुक्तानि तिलानि सफलानि च ॥ २ ॥

ध्यात्वा पूर्णाहुतिं दद्या न्मभ्याह्नसमये ततः ।

रक्ष्यं सुनिर्मलं कृत्वा पृथं मभ्यंजनादिकैः ॥ ३ ॥

हेमरक्तौषधिस्त्रानैः प्रोक्षयित्वा प्रवेश्य च ।

ताडयित्वा स्त्रपुष्पेण आपादा स्तुनिरीक्ष्य च ॥ ४ ॥

नतजानुशिरः कृत्वा देवाय धिनिवेदयेत् ।

दत्तराभिमुखं कृत्वा आसने परियान्विते ॥ ५ ॥

भस्त्रोपलक्षिते शैष तपाध्यादिसमन्विते ।

षडंगेनाय मन्त्रेण तस्य न्यासं समाचरेत् ॥ ६ ॥

मनसा करशाखामु स्वस्थाने पश्य विग्रहे ।

स चक्र मय तस्याग्रं षट्कोण म्मण्डलं लिखेत् ॥ ७ ॥

घृतं श्यालागणेनैव तत स्तत्र निवेशयेत् ।

प्रागुक्तरचनादचन्तु सुपूर्णं गन्धधारिणा ॥ ८ ॥

सप्तकं कलशानां तु मध्ये योज्यं तदग्निषु ।
 भस्मिभ्या मन्तराळस्थं दीपषट्कं यथा पुरा ॥ ९ ॥
 कृत्वा मध्यमकुम्भे तु सांगं मन्त्रेश्वरं यजेत् ।
 नमो नृसिद्धाभूतेभ्यः प्रणवाद्येन पूजयेत् ॥ २६० ॥
 क्षोणेषु भगवद्भक्तनिचयं दोषनाशनम् ।
 पूजयित्वा यथा न्यायं पुष्पधूपादिकेन वै ॥ १ ॥
 दिग्बन्ध मथ वै कुर्यात्साख्यैः सिद्धार्थकैः क्रमात् ।
 ताडये दातुरं पश्चादापादा न्मस्तकाद्यधि ॥ २ ॥
 स्वपाणिर्व्यजनेनाथ समाकृष्य विनिक्षिपेत् ।
 दोषजाळं च तद्दोषान् गगने वा धरातले ॥ ३ ॥
 ततोऽग्निपात्रमादाय निर्धूममतिदीप्तिमतः ।
 तस्मिन्निरिन्धने कुर्यात् होमं सिद्धार्थकैः क्रमात् ॥ ४ ॥
 मूलम [तिलैर्म] न्त्रेण चास्त्रेण शताष्टाधिकसंख्यया ।
 भ्रुकं रक्ष रक्षेति स्वाहाशक्तिसमन्वितम् ॥ ५ ॥
 मन्त्रान्ते तु पदं कुर्यात् धामये न्मूर्ध्नि चाहुतिम् ।
 महिषाक्षी मयादाय सिद्धार्थकसमन्विताम् ॥ ६ ॥
 प्रजप्य धूपये स्तं वै कृत्वाच्छिन्नं तु वाससा ।
 निधाय सजल पात्रमग्निपात्रोपगन्ततः ॥ ७ ॥
 नैवेद्यशेषमन्यस्मिन् सर्वमुद्धृत्य सोदकम् ।
 पशुप्रतिनिधिं चैव रंजितं कुकुमादिना ॥ ८ ॥
 ध्यात्वा श्रितानां दोषाणां स्मनसा परिकल्पितम् ।
 यदीया चास्य वै वाधा इन्द्रियाणां च धातुषु ॥ ९ ॥
 आदाय च बाह्विःशब्दतः सिद्धवक्त्रं [ये] तु मुंचतु ।
 भन्तरान्तरयोगेन वामदक्षिणपाणिना ॥ २७० ॥

असंख्य माचरे ह्योमं पलियुक्तं प्रदक्षिणैः ।

चालिषाणि मथक्षाब्धय भस्त्रजप्तेन चारिणा ॥ १ ॥

भूतिमादायवैकुण्ठा दधगोमय जन्तुवा ।

प्रजप्य बहुशोखेण छलाटादग्निगोचरम् ॥ २ ॥

कार्याणिचोर्ध्वपुण्ड्राणि पृष्ठपार्श्व द्वयेतुच ।

स्वस्त्यस्तुते [स्वस्त्याकृते] युक्तेनाथ मन्त्रेणाध्योदकेनतु ॥ ३ ॥

मन्त्रकुम्भासमेतेन विपुद्भिर्हृदयेदतु ।

ध्यात्वापूर्णैन्दुगम्भन्त्रं पूर्णचन्द्रापुतोपमम् ॥ ४ ॥

प्रक्षरन्ध्रेणसाध्यस्य स्रवन्तममृतम्महत् ।

शरीरविटपन्तेन खेचयेच्चनखाधधि ॥ ५ ॥

पवंकृतवार्धयेद्भूयो मन्त्रम्मण्डलकुम्भगम् ।

कुम्भतंशयनागारे ऊर्ध्वदेशेनिधायवै ॥ ६ ॥

वस्त्रपीठोपरिस्थन्तु च्छन्नंकृत्यानुवाससा ।

तत्रापिदिग्विदिक्स्थस्य दद्यात्पूर्णवटाष्टकम् ॥ ७ ॥

अच्छिन्नप्रसरन्धूपं दीपपात्रंघृतादिना ।

फलपुष्पौषधीदीप जाळसिद्धार्थकन्दधौ ॥ ८ ॥

पात्रसंघन्तदयेतु कृत्वाचापयळिहरेत् ।

निशामुखेतुसंभ्राप्ते सयंदोषप्रशान्तये ॥ ९ ॥

एकस्मिन्वैसमादाय पात्रेयत्कल्पितंविभोः ।

आपुष्पधूपदीपाश्च उपसंगृह्ययत्रतः ॥ २८० ॥

तद्भूतदत्तमन्यस्मिन् षण्णांवाततृष्यकृष्यकृ ।

स्वदीपाळकृतंकृत्वा स्वकटोपरिविन्यसेत् ॥ १ ॥

रक्षरक्षपदोपेतं मन्त्र मस्र युतंस्मरेत् ।

रक्षस्य शिरसिभ्राम्य यथादत्तं क्रमेणतु ॥ २ ॥

सत्वशुद्धां स्तथा भूयो मद्भक्तान् बलिवाहकान् ।
 भस्त्राभिमन्त्रितं दद्यात्तेषां सिद्धार्थकं करे ॥ ३ ॥
 प्रजप्य भस्मना कुर्यात्तुल्यते विलकन्तु वै ।
 प्रवाहयेद्बलिं मन्त्री ह्यगाधे भस्त्रि वै पुरा ॥ ४ ॥
 चत्वरं वृक्षमूलेषु ग्रामा द्वा नगरा द्बहिः ।
 देवभूतबलिक्षेपो विहितश्चात्रकर्मणि ॥ ५ ॥
 धूमापन्तं च सिद्धार्थं बह्विषात्रं पुरोदितम् ।
 तेनैव बलिपात्रेण सोदकेन समन्वितम् ॥ ६ ॥
 त्यजेत्तु कूपसमीपे वा वाप्यां वा निकटे तरोः ।
 बलं क्षिपवा समाचम्य धौतांगिकरपल्लवः ॥ ७ ॥
 रक्ष्यावनौ कुलितायां परितः शोधितस्य च ।
 तन्मूर्ध्नि दीपपात्रैश्च सिद्धार्थक्षेपमाचरेत् ॥ ८ ॥
 प्रजप्य बहुशो खेण मूलसम्पुटितेन च ।
 घग्नीयात्सप्तरात्रन्तु प्रत्यहं तस्य चाम्बरे ॥ ९ ॥
 कृतेनानेन विधिना पीडितानां सदैव हि ।
 रक्षणं रसधातूनां शश्वदेवदिनायते ॥ १० ॥
 ततः प्रलिप्तेष्विमले कुशाजिन समावृते ।
 कृतन्यास स्वयन्तिष्ठे द्रव्यागारे सहायवान् ॥ ११ ॥
 पयोभुग्धानिराहारो ध्यानजप्य परायणः ।
 भादिमध्यावसानस्थं रात्र्यंशेषु समाचरेत् ॥ १२ ॥
 पूजनं बह्वर्चसम्य ग्बलिदान समन्वितम् ।
 सकृन्ना सोदकेनैव मधुनाथ घृतेन च ॥ १३ ॥
 पूर्वभागे तु यामिन्या मतीतो विहितो बलिः ।
 यवगोधूमशाल्युत्थ चूर्णेन सगुडाम्बसा ॥ १४ ॥
 त्रिप्रकाराणि संवर्त्य मोदकानितुपाणिना ।
 घृतदीपशिखाकारैस्तुल्यान्याम्रफलस्य च ॥ १५ ॥
 क्षोरयुक्तैरपकैस्तैर्मध्यरात्र्यां बलिहरेत् ।
 सुमार्दितैस्त्रिलैः कृण्वैर्बर्जितैः पाकविवर्जितैः ॥ १६ ॥

तण्डुलै रजनीचूर्णैर् दंद्वादूर्वाकुरैः फलैः ।
 व्यतीतायान्तु शर्वर्या जलैरक्षागृहाद्विहिः ॥ ७ ॥
 मार्गेकदेशे निक्षिप्य चत्वरैवापि शोधिते ।
 अथाभिमन्थर्वाजानि सप्तधान्यानिमल्लके ॥ ८ ॥
 दत्वादिजेन्द्र कन्याया तत्सकाशा रसमाहरेत् ।
 तिस्रः प्रसृतयः पात्र एवस्मि न्सप्तचापरे ॥ ९ ॥
 एकादश ततोऽन्यस्मि न्यटेषात्रव्यन्ततः ।
 अस्त्रसम्पुटितेनैव सिंहर्षजेन मन्त्रावित् ॥ ३०० ॥
 शतमष्टाधिकचैव द्विगुण त्रिगुणं क्रमात् ।
 तेन तोयघटानान्तु उद्धृत्योद्धृत्य निक्षिपेत् ॥ १ ॥
 एकस्थले जले चान्ये प्रातर्मध्यन्दिनक्षये ।
 भासमाप्ते रिदं कुर्यात् त्स्वामान्य भूततर्पण ॥ २ ॥
 ततोपरस्मिन्नहनि इष्टामन्त्रान्तु मण्डले ।
 हुत्वा यथाविधानेन दत्वा पूर्णाहुतिन्तु यै ॥ ३ ॥
 सितेन क्षालिचूर्णेन अष्टाश्र मण्डलं लिखेत् ।
 तन्मध्ये शरत्तम्यस्थं कमलं लिख्य पद्मदलम् ॥ ४ ॥
 दद्यात्पटाष्टकं माह्ये प्राग्वादीपं स्वमन्वितम् ।
 अथ तार्पचतन्मध्ये रक्षाकुम्भं शिरास्थितम् ॥ ५ ॥
 अपनीपपुरातस्मा दर्प्यमाल्यानुलेपनम् ।
 शीतलोदकधाराक्षं पुरणार्थपराक्षिपेत् ॥ ६ ॥
 यथा यथा क्षयं याति तत्र स्थमुदयतु यै ।
 तथा तथामयेद्द्वी रक्षस्या त्रिलधा तु यै ॥ ७ ॥
 स्रग्धरा लपानुलेपायै नैव कृतार्थं तन्नुत्तम् ।
 ततः स्रग्धराय तन्मध्ये मन्त्रनाथं यथा पुरा ॥ ८ ॥
 रक्तधातोर्भवे येन नृणां मुपचयो मदान् ।
 मन्त्रदत्तेन सुरभिर् नैवेद्येनाथ तर्पयेत् ॥ ९ ॥

अर्घ्यं पुष्पं रजो धूप दीप यन्मन्त्रयोजितम् ।
 तत्सर्वं मुपसहस्य नित्यं मम्भसि निक्षिपेत् ॥ ३१० ॥
 शेषस्य विनियोगन्तु प्रागुक्तं सर्वं माचरेत् ।
 वृत्तीयेद्भि ततः कुर्याच्चतुरश्रं तु मण्डलम् ॥ १ ॥
 षट्कोणचैव तन्मध्ये पुरं मुल्लिख्य साम्बुजम् ।
 तत्र कुम्भसमृद्धन्तु तस्माद्दीपान्तरीकृतम् ॥ २ ॥
 इष्टातु मन्त्रदत्तेन तर्पयेद्ग्राहणांस्तु वै ।
 घृतमण्डलमध्येतु चतुर्थेहनि लिखेत् ॥ ३ ॥
 भट्टारदीप्तिमञ्चक्रं चद्विवेक्य तदन्तरे ।
 तत्रेष्ट्वा मन्त्रमूर्तिन्तु कृत्वा रक्षां यथा पुरा ॥ ४ ॥
 द्विजेन्द्रजा कुमारी च तथा ब्राह्मणदारिकाः ।
 पूजयित्वा यथा न्यायं ताभ्यां यच्छेन्नैवेदितम् ॥ ५ ॥
 अष्टाष्टकोणं कुर्यात्तु मण्डलं पश्चमेऽहनि ।
 शस्त्रं तदन्तरे कुर्याच्चतुष्टयस्योदरं लिखेत् ॥ ६ ॥
 सनाभिवेष्टिपचारं जातावाप्तं च हेतिराहू ।
 सङ्कुम्भानां च दीपानां प्राक्कृत्वा विनियोजनम् ॥ ७ ॥
 विविधैः पूजयेत्तैश्च नैवेद्यैश्च कृत्स्नादिकैः ।
 देवोपभुक्तं भक्षन्तु क्षिप्त्वा प्रागुक्तं माचरेत् ॥ ८ ॥
 अथ षष्ठं दिने कुर्यात्त्रिकोणभुजगन्तरे ।
 सप्तारन्तु महाचक्रं सप्तलोकमयं हि यत् ॥ ९ ॥
 तदन्तरे च तद्विष्टुं गदाद्वन्द्वद्वयं लिखेत् ।
 तन्मध्ये तद्वृष्टान्तस्य यजेन्मन्त्रं यथाविधि ॥ ३२० ॥
 इष्ट्वा नैवेद्यं मादाय उच्चस्थाने निधाय तत्र ।
 तपभोगं याति चैव पापादेः खेचरेषु च ॥ १ ॥
 चतुरश्रं चतुर्द्वारं मण्डलं सप्तमेहनि ।
 कुर्यात्कोणचतुष्टयेतु लिखेच्चतुष्टयम् ॥ २ ॥

तत्र मध्ये लिखे तपत्रःसंख्यदलभूषितम् ।
 तत्कर्णिकाश्रितं चक्रं द्वादशारं विलिख्य च ॥ ३ ॥
 अष्टदिक्ष्वष्टकं दद्यात्कलशानां सदीपकम् ।
 तत्र षट्दिवसोर्ध्वन्तु विनिर्घोगं समाचरेत् ॥ ४ ॥
 नैवेद्यस्य च मन्त्रज्ञो दक्षिणाभिः स्वमन्वितम् ।
 एवं मांसादिधातूनां क्रमादुपचयो भवेत् ॥ ५ ॥
 महिषो जोगुडं चैव हरिणश्शशकस्तथा ।
 मयूरश्चक्रवाकस्तु समाहं सप्तकन्तु चै ॥ ६ ॥
 देवं ध्यात्वाश्रितानांतु सत्त्वानां पिशिताशिनाम् ।
 रक्षाधर्पाष्टस्सम्पाद्यं नक्षत्रार्चं हि जंगमम् ॥ ७ ॥
 स्वार्थतो वा परार्थेन श्रेयसेभिर्निवेशिता ।
 प्राणिहिंसा न कार्या वै विशेषा जीवितैषिणाम् ॥ ८ ॥
 आयुषः क्षयमायाति नूनं प्राणिवधा नृणाम् ।
 भूताभयप्रदानेन आयुषो वृद्धिमाप्नुयात् ॥ ९ ॥
 आयु रारोग्यमैश्वर्यमपमृत्युजयममृतम् ।
 यत्नमोजा धृतिर्धैर्यं स्यान्मन्त्राश्च परायुषः ॥ १० ॥
 मन्त्रपूजा जपो होमो दानं हेमगवादिनाम् ।
 ऐहिकामुष्मिकी वृद्धिस्तत्त्वस्थानां करोति च ॥ १ ॥
 मण्डलस्थं ततः क्षिप्या द्योतिते सप्तमे दिने ।
 रजांसि यत्नो घान्य त्राग्वदादाय सन्त्यजेत् ॥ २ ॥
 इति रक्षाधिधानन्तु सरुजाना मुदाहृतम् ।
 निरुजानां विशेषेण रक्षणं भोगसेविनाम् ॥ ३ ॥
 क्रियारतानां भक्तानां भास्तिकानां हितैषिणाम् ।
 कार्यक्रियापरेणैव मन्त्रहेन सदैवाहि ॥ ४ ॥
 यत्रानेन विधानेन शरीरेमपि रक्षते ।
 तत्र भूताः प्रयच्छन्ति कल्याणं सायं ह्यधिकम् ॥ ५ ॥

अथ सन्धारणीं रक्षां वक्ष्ये विग्रहभूषणम् ।
 या सम्पन्ने क्रियामात्रे धारणादेव रक्षति ॥ ६ ॥
 प्रणवाद्यन्तसंरुद्ध प्राग्वत्सज्ञापदं लिखेत् ।
 रक्षवीप्सापदोपेतं पत्रसन्धिषु पटस्वयं ॥ ७ ॥
 द्वादशारं बहिःश्चक्रं नाभिनेमिपुत्रं लिखत ।
 नाभे रष्टमबीजं यत्तदरे च्चन्तरान्यसेत् ॥ ८ ॥
 सप्तमा द्दशमं यावद्दर्जपित्वाक्षराष्टकम् ।
 क्रमेण भेदयेच्छेषैस्त्वद्वारणं स्वविन्दुकैः ॥ ९ ॥
 जहि वीप्सापदं दोषा नमुकस्येति विन्यसेत् ।
 सधैषा मन्तरालेषु अस्त्रमन्त्रन्तु पूर्ववत् ॥ १० ॥
 अमुकं पाहि पाहीति द्वादशाक्षरमध्यगम् ।
 चक्रनाभौतु विन्यस्य नेमिदेशे तथैवहि ॥ १ ॥
 क्रमादथ बहिर्लंखा मन्त्रचक्रस्य यत्नतः ।
 घृतत्रयश्रार्धचन्द्राणि चतुरश्रपुराणि च ॥ २ ॥
 विन्दुस्वस्तिककल्हारं बज्रसलाछितानि च ।
 नाभिपूर्वद्वितीयेन चतुर्थेन तदादिना ॥ ३ ॥
 क्रमाद्दर्जचतुष्केन तानि युक्तानि कारयेत् ।
 सप्तदशेन बीजेन नामरक्षपदानुगम् ॥ ४ ॥
 सम्पुटीकृत्य घृताख्यं मण्डलं परिपूरयेत् ।
 द्वादशार्णेन बाह्यस्थं तृतीयं पूर्वं पूर्ववत् ॥ ५ ॥
 द्वितीयं वा चतुर्थन्तु बहिर्दिक्ष्वष्टके क्रमात् ।
 रक्षवीप्सापदोपेतं नामदर्जं नियोजयेत् ॥ ६ ॥
 सह गोरोचना योज्या कर्पूरं कुङ्कुमन्तु वै ।
 क्षारेणकापिलेनाथ तद्रोमपरसेनच ॥ ७ ॥
 निशाधुनासमालोह्यं निम्नगां सलिलेनवा ।
 विलिख्यभूर्जपत्रेवा बहिर्पक्षेण वासने [रे] ॥ ८ ॥

शुभेनुकूलेनक्षत्रे सुलभेभ्युदितेगृहे ।
 पूज्यसंवेष्टयसूत्रेण ततरसद्धातुनानुवै ॥ ९ ॥
 सन्धार्यामूर्ध्निकण्ठेवा सततं दक्षिणे भुजे ।
 दैवदोषविशुक्तस्तु वर्द्धतेशोकवर्जितः ॥ ३५० ॥
 आधिभूतैर्भयैर्मुक्तो यावज्जीवं हि तिष्ठति ।
 परार्थतोवास्वार्थेन कृतकृत्योयदाभवेत् ॥ १ ॥
 दोषवान् शान्तिदेनैव कर्मणानेनसाधुना ।
 मन्वीतदामन्त्रचरं प्रयत्नेन क्षमापयेत् ॥ २ ॥
 सिद्धयर्थमन्यसिद्धिनां यागहोम जपादिना ।
 अथमन्त्रवराद्धर्मं साधनंयोभिवांछति ॥ ३ ॥
 तत्प्राप्तयेविधानंच संक्षेपादवधारय ।
 पितृणां लुप्तपिण्डानां पिण्डनिर्वापणायच ॥ ४ ॥
 भीतयेपि जगद्धातुः परिव्राणार्थमात्मनः ।
 कृतोपवासोमावास्या म्मण्डलान्तर्गतं विभुम् ॥ ५ ॥
 आवाह्यपूर्वविधिना योजयेद्भक्तिपूर्वकम् ।
 पाद्यार्घ्यं पुष्पधूपैस्तु दानैर्हर्मगवादिकैः ॥ ६ ॥
 तिलयुक्कैस्तु नैवेद्ये स्वकुशैरतु तिलान्वितैः ।
 घिमलैरम्युपाग्रैश्च स्वयमञ्जलिपूरकैः ॥ ७ ॥
 सौचिरान्मन्त्र मूर्तिर्ध्वं प्रासादाच्छान्तस्पदम् ।
 प्राप्नोतिनरकस्थांश्च पितृनपिनयेद्विभुम् ॥ ८ ॥
 पञ्चपुष्पफलाग्राद्य मुरयदद्भ्योदनादिना ।
 रक्षरक्षैश्चसङ्गन्धै चस्रोतकृष्टैस्तु धातुभिः ॥ ९ ॥
 प्रवालमुक्तामाणिस्यै भक्त्याचविभवेसति ।
 विम्पस्यम्मण्डलस्थंवा सर्वेषां मन्त्रिराव्यजते ॥ ३६० ॥
 पटर्शति मुखोत्थायां पूर्णायां सोपवासकः ।
 यज्ञधर्म फलाकांक्षी सन्ननन्तदद्यान्नुपात् ॥ १ ॥

योहिवांछितिसद्धर्म तीर्थाभि गमनम्मद्दत् ।
 सयथावाक्यमात्पूर्वं मण्डलेमन्त्रराज्यजेत् ॥ २ ॥
 ततस्सम्भृतसम्भार स्नानपूर्वं समर्चयेत् ।
 सिद्धप्रतिष्ठितंविभवं सैद्धंवापस्वयंकृतम् ॥ ३ ॥
 पञ्चगव्यदधिक्षीर घृतमग्निलुवारिभिः ।
 सर्वोपधीगन्धरत्न फलपुष्पांश्चितैर्घटैः ॥ ४ ॥
 सांगेनामःश्रमन्त्रेण शताष्टफलपूरितैः ।
 भन्तरीकृतशुद्धांभः कुम्भैरर्घ्यसमन्वितैः ॥ ५ ॥
 श्रद्धापूर्तेनमनसा एवंनिष्पाद्यतेयदि ।
 मत्सादं मन्त्रनाथस्य प्राशुक्तमचिराद्भवेत् ॥ ६ ॥
 संक्रात्यां सोपवासस्तु मण्डलेमन्त्रनाथकम् ।
 समावाहयजेद्यस्तु फलपुष्पैर्यधर्तुजैः ॥ ७ ॥
 सप्ताहफलमूलाशी त्रिकालंस्नानतत्परः ।
 बहुशोष्टांगपातैस्तु प्रदक्षिणसमन्वितैः ॥ ८ ॥
 सनूनंसमवाप्नोति ब्राह्मणस्तद्रूपतोद्भवम् ।
 भयाभिमतदानादौ योधर्ममभिवाञ्छति ॥ ९ ॥
 विष्टपस्थदिनंप्राप्य सोपवासस्तुसंयतः ।
 गभिसन्धायमनसा धर्मदानादभीप्सितम् ॥ १० ॥
 निर्वर्त्यमण्डलंरम्य मग्नघगारसमन्वितम् ।
 गोसम्भवैस्तु नैवेद्यैर्भक्ष्यैस्त्र्यफलमूलकैः ॥ ११ ॥
 स्नावैरर्घूपदार्पैस्तु तिलैर्होमांबुभाजनैः ।
 सम्यगिष्टायसन्तर्प्य ज्वलनान्तर्गतन्ततः ॥ १२ ॥
 समिद्रिराग्येनतिलैः स्तघृतैस्तण्डुलान्वितैः ।
 ततोभिवर्धतेधर्मो मूर्तादानाच्छताधिकम् ॥ १३ ॥
 दक्षिणेवायेदेवाय शुभनिर्वर्त्यमण्डलम् ।
 मन्त्रज्ञायन्तुचावाह्य विधिनासंयजेत्ततः ॥ १४ ॥

माल्यैर्विलेपनैर्धूपैर्महादीपैर्घृतादिकैः ।
 शुद्धखण्डचित्तैर्भक्ष्यैः पयसाकृसरणतु ॥ ५ ॥
 नाळिकेरोदकेनैव सस्तुनाचघृतेनच ।
 सन्तर्प्यहुतभुङ्मध्ये मन्त्रमाज्यादिकैस्ततः ॥ ६ ॥
 विधिनानेनवैधर्ममिश्रापूर्तमवाप्यते ।
 चन्द्रसूर्योपरागेच्चाप्यहोरात्रोपितश्शुचिः ॥ ७ ॥
 सर्वोपकरणोपेतमादौनिर्वर्त्यमण्डलम् ।
 न्यस्य मन्त्रचरंतत्र विभवेनयजेत्ततः ॥ ८ ॥
 सन्तर्प्यवह्निमध्येयस्मिद्धिर्वाधृतादिकैः ।
 जपेन्मन्त्रचरंपश्चात्तन्मन्त्रसाध्यानासंयुतम् ॥ ९ ॥
 भक्षसूत्रकरोमन्त्रीयावच्चन्द्रार्कदर्शनम् ।
 पूजाहोमजपानाञ्च फलानन्त्यमवाप्तुयात् ॥ ३८० ॥
 भक्तानामर्धहीनानां मन्त्रैकनियतात्मनां ।
 साधनांगविहीनानां फलेप्सुनामिदस्मृतम् ॥ १ ॥
 स्नानाद्ध्यानात्तथायोगाज्जपाद्धोमाञ्चसद्गतात् ।
 सदन्नपानाद्यानाञ्च सर्वलोपाञ्चसामयात् ॥ २ ॥
 धर्मसाधनमित्युक्तं सवित्तानांविशेषतः ।
 यथार्थसाधनम्मन्त्रादभिवाञ्छति योचिरात् ॥ ३ ॥
 ब्रह्मचारीगृहस्थोवाधानप्रस्योगवायतिः ।
 कृत्वायागं यथासम्यक्सत्तादंतत्र मन्त्रराट् ॥ ४ ॥
 यजेत्सविभवेनैव त्रिस्रापीनक्तभोजनः ।
 त्रैकाल्यहुतभुङ्मध्ये सन्तर्प्यग्निं कालजैः ॥ ५ ॥
 बिल्वैरामलकैःपद्मैस्तदभावे फुशांकुरैः ।
 यश्छेत्येतस्यकालन्तु मन्त्रम्मन्त्रेश्वराफलम् ॥ ६ ॥
 वैशाख्येहि सितेतेन सौम्यश्रवणसंयुते ।
 सोपवासेनकर्तव्यं मन्त्रेशस्यार्चनम्महत् ॥ ७ ॥
 स्पृष्ट्वेवामण्डलेबिम्बे सांभःकुम्भेयवाततः ।

दक्षिणोत्तरपादाभ्यां मन्त्रनाथस्यपूजयेत् ॥ ८ ॥

गङ्गां च यमुनांचैव नतिनाम्रणवेनतु ।

तदंघ्रिजलमिश्रेण घटमापूर्यचाम्भसा ॥ ९ ॥

अलंकृत्ययथाशोभं पुष्पवस्त्रानुलेपनैः ।

विनिवेश्यचतुर्दशैः तिलहोमफलान्वितः ॥ १० ॥

मध्वाज्यशर्कराद्येन पूर्णदध्मोदनानिच ।

महत्पूर्णघटश्चैव पात्रं वा वैदलन्ततः ॥ १ ॥

निवेश्यमन्त्रमूर्तौ प्राक् सद्युपानहसंयुतम् ।

तत्रातपत्रसाहितं पात्रमाहूयवैततः ॥ २ ॥

स्रक्चन्दनाद्यं धूपैस्तु तमलंकृत्यवाससा ।

मन्त्रेणाध्यौदकं पाणौ दत्त्वा तदनु तद्वृष्टम् ॥ ३ ॥

प्रतिपाद्य जगद्योनेः प्रीत्यर्थं मपि तेन वै ।

प्रसक्तेन परां प्रीतिं याच्यो मन्त्री महामते ॥ ४ ॥

एवमेव प्रपन्नाये नारायण मनामयम् ।

वर्णां ब्राह्मणपूर्वे तु ते स्वदुष्कृतशान्तये ॥ ५ ॥

स्नात्वाभ्यर्च्य पितॄन् देवान् सन्नदीभ्यां तु संगमे ।

भानाभि मघतीर्षाथ विमलांजलिपूरकैः ॥ ६ ॥

निर्वर्त्य भगवद्यागं दद्याद् द्विप्रवराय च ।

आपयर्थं विबुधानां च सर्वलोकनिवासिनाम् ॥ ७ ॥

पितॄणां स्वकुलोत्थानां सततं श्राद्धकाक्षिणाम् ।

श्वेतदीपाप्तये चैव वृद्धार्थं च स्वसन्तते ॥ ८ ॥

भास्तां सितासिता चैव द्वादशी त्वमलेक्षण ।

भगवद्भावपूतानां या काचिदपरा तिथिः ॥ ९ ॥

सा च वै श्रवणोपेता युताचाभिजिता तु वै ।

सा तेषां मंगभावं च याति सर्पफलाप्तये ॥ १० ॥

तस्मात्कृतोपवासस्तु तस्या मभ्यर्च्य मन्त्रराट् ।

विभवेनायवा शक्या मन्त्रं शान्तपात्पसिद्धये ॥ १ ॥

यानि यानीह दानानि गोभूहेमादिकानि च ।
 दत्तानि चानुरूपाणि जनानां कृतकमंजाम् ॥ २ ॥
 फलदानि च दातॄणां भवदाहुर्यक्राणि च ।
 सम्यक्दत्तानि धान्येव भक्तानां भावितात्मनाम् ॥ ३ ॥
 भगवत्पादलिप्सुर्ना भवन्ति भवशान्तये ।
 अपि वाद मिदं तावद्यत्सवन्नात्पुतो हरिः ॥ ४ ॥
 विष्णुर्नारायणो हंसस्त्वर्गशक्तिमयः प्रभुः ।
 द्रव्यात्मना विभक्तश्च ज्ञातव्यो ज्ञानकर्मणि ॥ ५ ॥
 त्रिविधेन तु भेदेन बहुदेभ्यो ययाम्बुधिः ।
 एष दानं स्वमात्मानं पात्रं नारायणात्मकम् ॥ ६ ॥
 शुद्धाहामान्यबुद्ध्या प्राक्पुनस्तत्त्रिविधं पृथक् ।
 सविशेषं परित्यज्य दानकाले क्षुपस्थिते ॥ ७ ॥
 उपायलक्षणं द्रव्यमभ्युद्धादौ स्वचेतसा ।
 भगवन्तदाक्ते स्सामर्थ्यं मिदं किञ्चिद्वनश्चरम् ॥ ८ ॥
 दानाभिमानदेहस्तु प्रत्यगात्मा त्वहं प्रभुः ।
 पात्रभावाच्च मापन्नो मदनुग्रहकाम्यया ॥ ९ ॥
 देवः पचतनुस्साक्षात्पंचभूतात्मना विदम् ।
 ज्ञात्वाैव द्वादशार्णेन स्वेन वा न्यस्तविग्रहः ॥ १० ॥
 प्राप्यं मन्त्रमात्मन्यद्रव्यहोमादिकं ततः ।
 स्वरूपमजहद्व्यायेन्महद्भोगिकदम्बयत् ॥ १ ॥
 भगवन्नेव यजेत्पश्चादर्थपुष्पानुलेपनैः ।
 धियद्विषयमन्त्रेण स्वकेनागोज्ज्वलेन च ॥ २ ॥
 सकलीकरणं कृत्वा त्पात्रभूते परात्मनः ।
 तमर्घ्याणां विधियद्विषयमनुलेपनैः ॥ ३ ॥
 भगवत्प्रीतिपूर्वन्तु दानं दद्याच्च गोदयम् ।
 तेनपि प्रीतिर्न कार्यं भवद्वावितात्मना ॥ ४ ॥

दानं ज्ञानात्मतां येन मयात्यच्युतवेदिनाम् ।
 नारायणपरं ब्रह्म प्रतिशब्दत्वं मागतः ॥ ५ ॥
 संसारानलत्रप्तानां भक्तानां मोहजान्तये ।
 अतस्तस्य स्वमन्त्रेण मूर्तिदानं समाचरेत् ॥ ६ ॥
 द्वादशाक्षरपूर्वेण त्वयधान्येन केनचित् ।
 धनन्तं त्वमलं त्वेधं क्रौढीकृत्य तदात्मना ॥ ७ ॥
 समर्चनीय विधिवन्मन्त्राकृति यथा सदा ।
 एषं दानप्रदानेन यजेन्मन्त्रात्मना परम् ॥ ८ ॥
 महन्मन्त्रात्मना चैव पुनस्सद्गुतसिद्धये ।
 ब्रह्म त्वमेति वै येन प्रतिना मन्य द्रुतम् ॥ ९ ॥
 भजेन भेदभिन्नं च सदानं दत्तदार्थिनाम् ।
 तपो यज्ञं हि विधिघत् ब्रह्म भावनयार्चयेत् ॥ १० ॥
 यथास्यां मोक्षफलद मचिरा द्विष्णुपाचना ।
 नानाद्रव्यांगदेहं य यज्ञं चानेकलक्षणम् ॥ १ ॥
 मूर्ततां यज्ञमन्त्रेण नीत्वैवं प्राक्समर्चयेत् ।
 जुहुयादासमाप्सन्तं पूर्णान्ते मोह [क्ष?] मृच्छति ॥ २ ॥
 दानानां च व्रतानां च तपसां यज्ञकर्मणाम् ।
 निवेदितव्यं पद्वयं दत्तं वा यत्र यत्पुरा ॥ ३ ॥
 कर्तव्यं मनुयागार्थं प्राक्तदेव हि कंचलम् ।
 तद्भावितं मतोऽश्रीयात्पावनं प्रापणान्वितम् ॥ ४ ॥
 भवेत्त्रिंशत्त्रिंशदं भक्तानां शुभकारिणाम् ।
 किं पुनस्तु समर्थानां चोदनाश्रयिणां तु वै ॥ ५ ॥
 दानधर्मरतानां च प्रतिनां यज्ञयाजिनाम् ।
 परत्र भयभीरूणां मत्पार्ष्णानां शुभार्थिनाम् ॥ ६ ॥
 शमीपलाशश्री हृक्षैस्तमिह्नि धामलद्रुमैः ।
 अम्भसा चान्युनध्येच मन्त्रतर्पणं साचरेत् ॥ ७ ॥

सप्ताहे समर्पिते तु मन्त्र मुत्थाप्य मण्डलात् ।
 ध्यानयुक्तं जपं कुर्यां ह्यक्षसंख्यं समाहितः ॥ ८ ॥
 ब्रह्मचर्यस्थितो भौनी दुष्टा हारविवर्जितः ।
 क्षारारनालतैलानां परित्यागी शूलोलुपः ॥ ९ ॥
 नित्यं कुशाजिने शायी मान मात्सर्यवर्जितः ।
 तप्तहाटकसंकाशं परिभ्रमणविग्रहम् ॥ १० ॥
 भूरिधारासमाकीर्णं वक्र मग्रे खगं स्मरेत् ।
 तन्नाभिसंस्थितं मन्त्र मचलं चैव सम्मुखम् ॥ १ ॥
 नानारत्नप्रभाकान्ति मुद्रिरन्तं स्वविग्रहात् ।
 हेमाद्रिभ्रातुनिचयं चन्द्रकान्तादिखन्मणीन् ॥ २ ॥
 एवं ध्याये जपे ज्ञापि पूजये दन्तरान्तरा ।
 नियमा दासमापयेव जपान्ते वित्तप स्वयम् ॥ ३ ॥
 आह्लाषशो विधेय स्या दात्मना च धनेन च ।
 प्रयच्छत्यर्थिनां कामं भुङ्क्ते सोऽविरतं स्वयम् ॥ ४ ॥
 आयुरारोग्यसंयुक्तो मन्त्रेशस्य प्रभावतः ।
 प्रवर्ततेऽर्थयुक्तानां काम आशुचभोगिनाम् ॥ ५ ॥
 तत्साधन मधो वक्ष्ये साधकानां हिताय च ।
 मण्डलं पूर्ववत्कृत्वा ह्युच्चैर्देशे मनोरमे ॥ ६ ॥
 संगुप्ते तत्र मन्त्रेश समाहूय च संयजेत् ।
 त्रिरात्रं सप्तरात्रं वा जुहुयात्तदनन्तरम् ॥ ७ ॥
 प्रागुक्तेन विधानेन जपध्याने समाचरेत् ।
 सर्वाधारमरिभ्यायेत् पद्मरागरुचामहत् ॥ ८ ॥
 तन्मध्ये विद्रुमाभं च बन्धुजीवनिभोग्बलम् ।
 ध्यायेन्मन्त्रवरं मन्त्री जपेत्पूर्वोक्तसंख्यया ॥ ९ ॥
 स्त्रीभोगं चेतसः कृत्वा जपान्ते साधकस्ततः ।
 प्रार्थयन्ते च भीताश्च सन्तप्ता मदविद्वलाः ॥ १० ॥

देवकिन्नरनार्यस्तु यक्षगन्धर्वकन्यकाः ।
 सिद्धास्सुरांगनाश्चान्या नरनागद्विषोखिलाः ॥ १ ॥
 भाजीवायधिवैसम्प कर्मणामनसागिरा ।
 सेवन्तेसाधकेन्द्रन्तं मन्त्रस्यास्यप्रभावतः ॥ २ ॥
 ययंसमोहंतकामं पातालोत्तिष्ठपूर्वकम् ।
 लक्षजापातथाहोमा' संतंयच्छतिमन्त्रराट् ॥ ३ ॥
 अथकामोपभोगात्तु विरतस्यचमन्त्रिणः ।
 मोक्षदंसंपदायंच कथयिष्येयथार्थतः ॥ ४ ॥
 कृत्वायागवरंभूयः प्रसन्नेनान्तरात्मना ।
 पूर्वोक्तन्तु यजेत्कालं तत्रमन्त्रवरंक्रमात् ॥ ५ ॥
 तर्पयित्वाविधानेन कुण्डेवायजलेम्भसा ।
 सर्वदोषनिवृत्त्यर्थं प्रायश्चित्तार्थमेवच ॥ ६ ॥
 जपेदपुतमेकन्तु प्रागुक्तंवास्वशक्तितः ।
 हृत्पुण्डरीकमभ्येष स्मरेन्मन्त्रं समाहितः ॥ ७ ॥
 रामकूपगणैस्सर्वै रत्नज्वालाशतावृतम् ।
 तन्मयश्चस्यचैतन्यं कृत्वातद्वह्निरग्निभिः ॥ ८ ॥
 भूतदेहंदहेत्कृत्वा तद्विपुक्तश्चसांप्रतम् ।
 मातृण्डइवपक्षीश आस्तेमन्त्रस्वरूपधृक् ॥ ९ ॥
 अथमन्त्राकृतिरवायै ध्यायेत्परिणतंशनैः ।
 तेजोगोलकसंकाशं सूर्यागाधयधोज्झितम् ॥ १० ॥
 तत्तेजोगोलकपश्चा दृहत्परिमितम्वापि ।
 सर्वगंशब्दरूपश्च भावरूपन्तुचिन्मयम् ॥ १ ॥
 तस्मादप्यभिमानन्तु ह्यस्मिताख्यं शनैःशनैः ।
 विनिवार्ययथाशश्वत् ब्रह्मसम्पद्यतेस्वयम् ॥ २ ॥
 इत्येवं वैभवीयस्य नृसिद्धस्यमहात्मनः ।
 भाराधनंच सर्वेषा मुत्तंसिद्धिसमन्वितम् ॥ ३ ॥

नित्यक्रियापराणांच संसारोद्विग्नचेतसाम् ।

मद्भक्तानामिदंवाच्यं शुद्धानां संयतात्मनाम् ॥ ४५४ ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहितायां वैभवीयनृसिंहकल्पो नाम

सप्तदशः परिच्छेदः ॥ १७ ॥

अथ अष्टादशः परिच्छेदः ।

नारदः ।

एवमुक्ते सति पुनः कामपालो मुनीश्वराः ।

उवाचेद् द्वारि वास्यं लोकानुपद काम्यया ॥ १ ॥

संक्षेपः ।

सम्प्राप्तं प्रापयानांच द्विजातीनांच साम्प्रतम् ।

सम्यग्प्रक्षीण पापानां मारुद्गानां मिदक्रमे ॥ २ ॥

दीक्षात्रयस्य भगवन् ज्ञातुमिच्छामि निर्णयम् ।

यः प्राप्य भगवद्भक्तः कृतकृत्यो चिराद्भवेत् ॥ ३ ॥

भगवान् ।

शुभे नृकूले नक्षत्रे तिथौ लग्ने गृहेक्षिते ।

भक्तानां मयि वासार्थं क्षमापरिग्रहमाचरेत् ॥ ४ ॥

पुण्यदेशे नृकूले च मनोज्ञे साधुसेविते ।

मृद्धारिफलपुष्पाद्ये समित्कुशे समन्विते ॥ ५ ॥

गोसस्यशालि सुभगे क्षुद्रप्राणि विवर्जिते ।

तत्र वर्णानुरूपांश्च गच्छेत्पूर्वोक्तलक्षणाम् ॥ ६ ॥

सर्वदोषभिनिर्मुक्तां सत्पक्षि मृग सेविताम् ।
 या शुभापतनोद्देशै मंथैर्गोष्ठापणैर्गृहैः ॥ ७ ॥
 तोयाशयाश्रमैः क्षेत्रैः सदृत्तै रन्तरीकृता ।
 जलौघभयनिर्मुक्ता बलाद्रुक्ताश्च सज्जनैः ॥ ८ ॥
 घनैरुपवनैर्ग्रामै र्नगरागै स्समावृष्टा ।
 भलाभेसतिलाभेवा. स्वभूमे ब्राह्मणादिषु ॥ ९ ॥
 स्वमन्त्रेणार्चनारस्वत्वं कुर्यां दृढं व्यपेक्षया ।
 उद्धृतां कृतखाताश्च ज्ञात्वादोषोऽज्ञिताम्पुरा ॥ १० ॥
 शुभमृगपूरितां कृत्वा लघ्वग्मभि रधान्तरा ।
 तत्तत्सत्वाकुट्टयेत्पश्चा त्पचगव्येन सेचयेत् ॥ ११ ॥
 युक्ताद्देमादिसद्रत्नै स्तमीकृत्योपलिप्पयच ।
 तत्रार्चन विभो कुर्यात् ध्यानान्तर्चैवपूर्ववत् ॥ १२ ॥
 भूतानां बलिदानञ्च सुरभीणाञ्च तर्पण ।
 द्विजानां दक्षिणान्तर्वै ततस्तत्र समापयेत् ॥ १३ ॥
 माग्दिक्षु सिद्धिपूर्वन्तु मण्डप मण्डनान्वितम् ।
 सुस्तम्भद्वितयेनैव कोणगेनोपशोभितम् ॥ १४ ॥
 पार्श्वेनच पीठेन मध्यगेनविराजितम् ।
 विस्तरान्तु द्विजातीनां शूद्रान्तानां समस्मृतम् ॥ १५ ॥
 भट्टाश्रमयथावृत्त तुर्पाश्रसोपपीठकम् ।
 भट्टागुल्मा त्समुत्सेधा देवापायेन लक्षितम् ॥ १६ ॥
 स्वोन्नयर्धनोपपीठ सर्वेषां परिकल्पयेत् ।
 विस्तारमुपपीठानां पीठोच्छ्रयाद्विसृणुम् ॥ १७ ॥
 उपपीठस्यसल्लग्रा तन्मानेनतु चोन्नता ।
 भाष्यदिक्साग्रहस्ताञ्च सम्पाद्यासनपिण्डिका ॥ १८ ॥
 नैवेद्यमुपपीठेन विनिवेद्यनिधायच ।
 नस्यदक्षिणादिभागे त्वन्तर्गमनसयुतम् ॥ १९ ॥

विविक्तलोचनोपेतं पिण्डिकाकुण्डभूपितम् ।

सुकवादार्गलोपेतं कुर्याद्वचनमण्टपम् ॥ २० ॥

उपक्षिप्यास्त्रजप्तेन वारिणागोमयेनतु ।

विधिवच्छोभनंकुर्यादित्येवंमण्टपद्वयम् ॥ २१ ॥

विहितौ वित्तविरहा दधिवासो द्विजालये ।

शिष्यैर्वाचार्यभवने तत्रकुर्यात्परिग्रहम् ॥ २२ ॥

प्राग्बदध्वनपूर्वन्तु भूततर्पणपश्चिमम् ।

भोदनंदधिल्लाजाज्य मधुतोयपरिप्लुतम् ॥ २३ ॥

भूततर्पणमित्युक्तं तद्विनातत्रतेनिशान् ।

सान्तिष्ठन्तेबहिःकुद्धाः कांक्षमाणाःपरंवधम् ॥ २४ ॥

अतश्चविहितंयत्रास्थानेक्षेत्रे कृतेर्सात ।

निर्विघ्नसिद्धयेदद्याद्वलिसर्वत्रसर्वदा ॥ २५ ॥

कृत्वैषमंगलार्थतु दीर्घं घण्टारवं शुभम् ।

स्वपदा प्राग्बदुत्थाप्य प्रोच्चार्यप्रणवमहत् ॥ २६ ॥

प्रवेशयेत्ततस्तस्मिन् लाजान् सिद्धार्थकान् शुभान् ।

फलानि श्रीफलादीनि चन्दनादीनि रोचनाम् ॥ २७ ॥

श्वेतपूर्वास्तुमनस स्सम्भरिहमञ्जरीम् ।

साग्रान् हरित दर्भाश्च सर्वरत्नानि काञ्चनम् ॥ २८ ॥

सर्षपधीत्वगेलाद्यं सुगन्धिनिचयं शुभम् ।

पद्मकं शंखपुष्पच विष्णुकान्ताच कुन्दरम् ॥ २९ ॥

सप्तसप्तचधान्यानि बीजानिच समानिषट् ।

शालिश्यामाकनीवार तण्डुलं भूरिसंस्कृतम् ॥ ३० ॥

गोसम्भवानिवैपंच पात्रेष्वौदुम्बरेषुच ।

तत्स्राववर्जितान्यानि तान्येव सुबहून्यापि ॥ ३१ ॥

प्रतिक्षणोपयोगार्थं भाण्डेष्वपि नवेषुच ।

पाद्याचमनकार्यार्थं दध्यन्नं विनिवेदने ॥ ३२ ॥

हेमाद्युत्थानिपात्राणि मुदुपर्णपुटानिवा ।
 पाण्डराणिदुक्कूलानि वस्त्रयुग्मद्वयत्रयं ॥ ३३ ॥
 उपवीतंसोत्तरीयं मुसितेधौतवाससी ।
 कौशेयानिपवित्राणि कंकणसांगुलीयकम् ॥ ३४ ॥
 स्फाटिकश्वाक्ष सूत्रं पत्राक्षन्तु शुणितिकं ।
 पंचलोदमयंचक्रं चशंखं द्वादशारकं ॥ ३५ ॥
 कुतपयोगपट्टं च नेत्रवस्त्रं मृगाजिनं ।
 बुद्धीकाशांशुकपट्टं पादुकेपडपानहौ ॥ ३६ ॥
 दण्डप्रतिग्रहं च पूर्णगोधूमकाष्ठकम् ।
 चतुर्वर्णानि मालयानि मुन्दरंपावनं लघु ॥ ३७ ॥
 नीलशादृशं सन्मिश्रं हरितंपत्रसंचयम् ।
 गुग्गुलुमृष्टधूपं च दीपतैलं च घृतयः ॥ ३८ ॥
 दर्पणधूपपात्रं च घण्टामर्घ्यादिपात्रकं ।
 रत्नांसि करणीयुग्मं शालिकां घटिकांसितां ॥ ३९ ॥
 पंचांगुलन्तु मुदुर्दं हेमार्थकुशपंचकम् ।
 भक्तकरञ्जितं सूत्रं मुशिता कर्परीक्षुरम् ॥ ४० ॥
 काण्डान्पटौ तु साग्राणि बहिपक्षान्वितानि च ।
 मोक्षतानि स्थिराग्राणि लोहहत्काष्ठजानि वा ॥ ४१ ॥
 रंजितानि मुधाघैस्तु तदाधाराणि यानि च ।
 कुल्लिका न्यम्बुकुम्भानि भृंगारं करवीं शुभाम् ॥ ४२ ॥
 भकाळमूलनिगेभं साधारं कलशं तथा ।
 स्फाला कमण्डलुं दर्वां तत्पिधानन्तु चुल्लिकाम् ॥ ४३ ॥
 भद्रपीठं चतुष्पादं चतुरश्रायत त्रयम् ।
 मात्रावित्तं सताम्बूलं दन्तधावनसंचयम् ॥ ४४ ॥
 शुष्कगोमयसंयुक्ता मरणं चाग्निजं मणिम् ।
 पालाशदूर्वांसमिष स्थाग्राः परिधयस्तु वै ॥ ४५ ॥

प्रभूत मिन्धनं शुष्क माभ्याक्तं तिष्ठतण्डुलम् ।
 प्राशुक्तं सुक्कुवाद्यं च होमोपकरणं च यत् ॥ ४६ ॥
 सर्व पक्षमकपर्यन्तं बृहत्पात्रद्वयान्वितम् ।
 पृथोक्तानां च भोगानां मभ्याद्यत्स्थण्डिलार्थने ॥ ४७ ॥
 संयाति चांगभावं तत् ज्ञात्वा सर्वं प्रवेशयेत् ।
 अनुग्रहधिया चार्यो भक्तानां भाविनां विभोः ॥ ४८ ॥
 दिव्यभोगोपलिप्सुनां निश्रेयस पदार्थिनाम् ।
 [प्रायेकैकं हि यत् गांघ्रिं वर्धयेत् द्रव्यमूर्तिना ।
 निधेनाध्यक्तत्वेन सन्मन्त्रब्रह्मणासह ॥]
 स्वार्थं सपर्यादिकं दद्यान्मन्त्रव्यूहं यथागमम् ॥ ४९ ॥
 फलदं त्वात्सकामानां मकामानां हि मोक्षदम् ।
 सह साध्य रतत स्तत्र प्राग्यत्स्नात्वा कृताद्विकः ॥ ५० ॥
 सम्प्रविश्याप्य दिक्स्थः प्राङ्मुखः प्रविशे ततः ।
 पद्मासनादिना मार्गे चर्मण्याचामपूर्वकम् ॥ ५१ ॥
 कुर्याद्यदधिकारेण मन्त्रेणानुग्रहं शिशोः ।
 तेनांगसहितेनैव सर्वं कर्म समाचरेत् ॥ ५२ ॥
 समस्तैर्वैभवेर्मन्त्रैः कार्यो वा नुग्रहो यदि ।
 सर्वाराधनदानार्थं वा द्विषट्काप्तये तदा ॥ ५३ ॥
 विशालयूपमन्त्रेण कुर्यात्तद्धारणाद्वयम् ।
 तर्होजनं तनुं व्याप्य प्राग्वत्तदभिमान्वितैः ॥ ५४ ॥
 पुरा ह्येतं यथाशक्ति मण्डनं च समाचरेत् ।
 प्राक्समालभनैर्वस्त्रैः कटकाद्यंगुलीयकैः ॥ ५५ ॥
 सितोष्णीषेण महता सितमाल्येन वै सह ।
 मुद्रयासौ स्सतान्ध्रैर्ललाटोत्तिलकेन च ॥ ५६ ॥
 कृत्वा शुभेन शारीरं योगपट्टेन संस्पृष्टम् ।
 हृत्पुण्डरीकमप्येतु संन्यस्ये द्वीजमैश्वरम् ॥ ५७ ॥

करयोः पद्मनाभोयं भुवाख्य मय विग्रहे ।
 शेषे शालभ्य पादान्त मामूर्ध्वथापि पूर्ववत् ॥ ५८ ॥
 हस्तयो विग्रहे सांगं विन्यस्ये द्वीज मैश्वरम् ।
 मुद्रावसानं कृत्यैव सम्य कतदनु चाहरेत् ॥ ५९ ॥
 पाणिभ्यां शंखचक्रे द्वे स्वमन्त्रेणाभिमन्त्रिते ।
 भूषा तदामना पश्चात्ते निधाय धरातले ॥ ६० ॥
 भयलोक्याखिलं तरस्यं मघर्तताय कर्मणि ।
 भस्त्राभिमन्त्रितं कृषा कर्मभृगान्तरे स्थितम् ॥ ६१ ॥
 तेनोपलिप्य सम्मार्ज्यं यागस्थानं निघृष्य च ।
 तद्ब्रह्माख्या घघो भूय स्तेजसो हि विवृद्धये ॥ ६२ ॥
 हेमपूर्वाणि रत्नानि योजानि विनिवेश्य च ।
 गाढितेनाभसा पूर्य ततः पात्रचतुष्टयम् ॥ ६३ ॥
 एकस्मिन् चन्दनादीनि पृथ सिद्धार्थकानि च ।
 खासतानि कुशाग्राणि तण्डुलानि तिलां स्तु ये ॥ ६४ ॥
 सरत्रा नुत्तमान् धातून् सफला ग्विनिवेशयेत् ।
 द्वितीये दधिमग्वाज्य क्षीरबिन्दुचतुष्टयम् ॥ ६५ ॥
 कुशाग्रेण सबाह्वीकं सपुष्पं सिततण्डुलम् ।
 दूर्वाद्यविष्णुकान्तां च श्यामाकं शंखपुष्पिकाम् ॥ ६६ ॥
 पद्मकं च तृतीये तु कुन्दरेण समन्वितम् ।
 रत्नगोलायचयं सर्वं सकर्पूरं च चन्दनम् ॥ ६७ ॥
 विनिक्षिप्य चतुर्थेतु द्रव्यं सर्वं मिदं शुभम् ।
 हन्मन्त्रेण चतुर्णान्तु कुर्याद्दे द्रव्ययोजनम् ॥ ६८ ॥
 सास्त्रेणमूकमन्त्रेण सर्वतश्चाभिमन्त्र्यतु ।
 ऋषदंगेनतेनैव कुर्यात्पुष्पादिनार्चनम् ॥ ६९ ॥
 यथाक्रमेणसर्वेषां ध्येयं सर्वं सुधोषमम् ।
 जावाद्देससन्निधाने सन्निरोधेतपार्थने ॥ ७० ॥

विसर्जनेर्घ्यदानन्तु प्राक्पात्राग्नित्यमाचरेत् ।
 तदम्भसाच्चाह्वणन्तु तथैवपरिषेचनम् ॥ ७१ ॥
 कुर्यात्प्रणयनंदानं प्रीणनं प्रीतिकर्मच ।
 प्रोक्षणं स्तर्षयस्तूना मन्यस्मादुदकेनतु ॥ ७२ ॥
 भारम्भे सघंकार्याणां तासमाप्तौ तथैवादि ।
 ऊनाधिकानां साम्येन ज्ञातव्यं त्वयश्चान्तये ॥ ७३ ॥
 कार्यं तदर्थ्यदानश्च नित्यम्भन्त्रात्मनाधिभोः ।
 कुम्भोपकुम्भकुण्डानां मन्त्रास्त्रकलशार्चने ॥ ७४ ॥
 सम्पूजने च भूतानां शुवां दीनाम् महामते ।
 दशशिष्पात्मपूजार्थं मुक्तानुक्तार्थनम्प्रति ॥ ७५ ॥
 पाद्यदानं तृतीयात्तु नित्यं पात्रात्समाचरेत् ।
 चतुर्धा तु यथाकालं दद्यादाद्यमनन्ततः ॥ ७६ ॥
 मुख्याव्यवहारिणामोक्ष्य पृथग्भाण्डस्थितम्पुरा ।
 पथगव्यन्ततः प्राग्य त्कल्पनार्थं इदादिकैः ॥ ७७ ॥
 कुशोदकान्तद्वयेण दत्त्वाद्येनाभिमन्यच ।
 भयपाणिद्वयेनैव भस्मीषोमात्मकेनच ॥ ७८ ॥
 योग्यतापदवीर्नीत्वा प्रोक्षयेद्यत्पुराहृतम् ।
 साम्भसातेन वै सर्वं विष्टराग्रगतैः कुशैः ॥ ७९ ॥
 सर्वबीजानि धान्यानि सिद्धार्थकं युतान्यथ ।
 कृत्वास्त्र परिजप्तानि ध्यात्वा चास्त्रसमानिच ॥ ८० ॥
 विप्रोपशान्तयेवेगा दशदिक्षु विनिक्षिपेत् ।
 संहत्य बर्हिकूर्चेन प्राच्यान्दिशि निधायवै ॥ ८१ ॥
 तद्गर्भोऽकृत्य खल्लिख्य हेतिराट्चन्दनादिना ।
 करवीं कुम्भसंयुक्ता मलंकृत्य यथापुरा ॥ ८२ ॥
 भोगैः प्रावरणान्तैश्च मूर्तिभूतौ विचिन्त्यच ।
 तद्देवताशरीरन्तु पथ्येदं वरयच्छुभं ॥ ८३ ॥

विशाखयूपं तन्मध्ये स्त्रमावाहयजेततः ।

क्रमान्मुद्रावसानन्तु तस्यदक्षिणादिगतम् ॥ ८४ ॥

भस्त्रविग्रहरूपश्च स्मृत्वाकुरवकन्तुतत् ।

भस्त्रमन्त्रन्तु तन्मध्ये ध्यात्वाभ्यर्च्ययथाविधि ॥ ८५ ॥

ध्वंसयन्तश्च विघ्नानां कालंकर्मावसानकम् ।

इदमभ्यर्धयेद्विद्वान् सास्त्रोक्तं जल्लिस्स्थितः ॥ ८६ ॥

यागालयं हि विश्वेश गृहाण रचितममं यः ।

भासमाप्तैर्भगविभो क्रियांगानां च सन्निधिम् ॥ ८७ ॥

ततो ह्योदकधारां चाप्यच्छिन्नाभितिकानयेत् ।

प्रदक्षिणेन प्राग्भागां स्तुतिं दातुं च संस्मरेत् ॥ ८८ ॥

तन्निधाय धकुम्भेन सह कुर्यात्प्रदक्षिणम् ।

भर्घदानन्तः प्रोक्तवा प्राग्भागे चाधरोर्ध्वगम् ॥ ८९ ॥

पूजितं चासंस्मरन् चक्रमन्त्राभिमान्त्रितम् ।

निदध्याद्भद्रपीठन्तु तदा धारयन्त्यसेत् ॥ ९० ॥

सास्त्रादिमन्त्रकलशं प्रार्थयित्वा प्रणम्य च ।

दिगीश्वरगणं दिक्षु पूर्वोक्तं विन्यसेत्ततः ॥ ९१ ॥

ततस्त्वमर्चनन्तेषां कृत्वा ह्येणहदासह ।

प्रणवेन स्वनाम्ना च नमस्कृतिरातुगेन वै ॥ ९२ ॥

तोरणध्वजपूर्वाणां कार्यमर्घ्यादिना च नम् ।

ततो भयनभूमध्ये ध्यात्वा पीठं पुरोदितम् ॥ ९३ ॥

तत्रार्चनं विभो कुर्यात्पूर्वोक्तेन क्रमेण तु ।

पूर्णान्तर्पणमप्राग्वत्कृत्वा कुण्डेऽप्युजिते ॥ ९४ ॥

ततस्तु भगवद्भूतान् क्षेत्रनाथसमन्वितान् ।

भर्घ्यपुष्पादिनाभ्यर्च्य बलिमादाय पात्रगम् ॥ ९५ ॥

इदमुक्तं चाचतदतु शिष्यागृहाद्बहिः ।

ये दिष्टुर्भाविनो भूवा ये च तेष्वनुमानिनः ॥ ९६ ॥

भादिरन्तुवाळितुष्टाः प्रयच्छन्तुशुभंमम ।

प्रक्षालितांग्रिस्त्वाचान्त स्संविशेद्यागमन्दिरम् ॥ ९७ ॥

अपगेद्वितुसंस्कृत्य जुह्वामिदिशयवास्थिताम् ।

पचनालयमुत्सृज्य स्यदेशात्कुण्डमभ्यगाम् ॥ ९८ ॥

स्थार्द्धांचास्त्रेणसंक्षाल्य बाह्यतोमोमयेनतु ।

विद्विष्यान्तस्सुगन्धैस्तु मताप्पज्वालितैःकुशैः ॥ ९९ ॥

सन्ताम्यकुसुमास्त्रेण सितसूत्रेणकण्ठतः ।

चतुर्धाधर्मजसेन संवेष्ट्यार्घ्यादिनार्च्यच ॥ १०० ॥

जुह्वयां कृत्वासमारोप्य तस्यां मधु घृतं पयः ।

परिशुद्धेश्रितेक्षीरे त्वस्त्रेणारोप्यतण्डुलान् ॥ १ ॥

चाळयेन्मूळमन्त्रेण दृष्टान्नेत्रेणसंस्कृतम् ।

हृदावतार्याभिषार्य शिखामान्त्रेणयद्वयेत् ॥ २ ॥

शिरसाळिप्यसंक्षाल्य सुप्रसन्नेनवारिणा ।

भूतिनाचन्दानाघेन भूषयेद्दूर्ध्वपुण्ड्रकैः ॥ ३ ॥

विष्टरोपरिचान्यत्र निदध्यान्मण्डळान्तरे ।

होमंतस्त्रिद्वयेकृत्वा पूर्णातमयवैश्वरोः ॥ ४ ॥

भाषारदानमाग्रेण कुर्यात्तेजोमृतामकम् ।

इंशाब्जनाभरुद्धेन हंसार्णेनसपिण्डुना ॥ ५ ॥

तदद्वौषड्वयपट्टकार प्रणयद्वितयेनच ।

यतोपिन (१) भातोत्र स्थितिर्दाभ्यांच खांम्रतम् ॥ ६ ॥

भक्तः पुरोदितेनैव तदधंसम्पुटेनच ।

अथ ऊर्ध्वेष्वसष्टध्रं स्मरेदादायवैहृदि ॥ ७ ॥

द्रव्यसम्पातहोमोय पूर्णावितुष्टुतेसति ।

उद्धापाद्वृत्तिषोमेन पञ्चेष्टुप्रयगन्तुतत ॥ ८ ॥

स्पर्णिल्लेकल्लोतीच विनिगुग्गपयाविधि ।

तदाथभाषितंशेषं कृत्वाक्रान्तांपिषस्या ॥ ९ ॥

क्रमान्मूलाद्यनेत्रेण जुहुयाच्चशतत्रयम् ।
 नीत्यासम्पूर्णभावंश्च पूर्णपापुनरेवाहि ॥ ११० ॥
 ततश्चोत्तरतःकुर्यान्मण्डलंगोमयादिना ।
 प्राक्प्रान्तंविष्टरंतत्र दद्याद्बर्हदन्तरे ॥ १ ॥
 तन्मध्येषिन्यसेच्छिष्यं समाग्निं स्तब्धविग्रहम् ।
 प्राङ्मुखंयतश्चाक्षित्त वित्तिरूपन्धृतात्रलिम् ॥ २ ॥
 भस्त्रेणमन्त्रवत्कुर्यात्प्रोक्षणन्तस्यचांभसा ।
 तेनैवताडयेन्मूर्ध्नि दीप्तिंस्त्रिद्वार्पकैस्तिष्ठैः ॥ ३ ॥
 भनादिषासनोत्थानां यन्धानांचालनायच ।
 फटन्तेनापचास्त्रेण कुशाग्नेणाग्निगोचरात् ॥ ४ ॥
 समुल्लिख्यशिशान्तंश्च क्रुञ्चयामार्गसन्ततैः ।
 जालघनमन्नजालेन व्याप्तंस्मृत्वाचसंयुतम् ॥ ५ ॥
 चप्रीयान्नेत्रमन्त्रेण तस्यनेत्रेयवाससा ।
 बस्वर्घ्यंक्रुमुमैर्भन्धैः कृत्वापूर्णजालिपुरा ॥ ६ ॥
 पाणिनादायचाग्निंवा निधायप्रास्थितंघटुम् ।
 प्रक्षेपयेद्देवधाम्नि नतमूर्ध्नाजालिचतम् ॥ ७ ॥
 तस्योद्घाटितनेत्रस्य त्रष्टृष्टस्येतरैर्जनैः ।
 कुशलाध्वनिविष्टस्य दृष्ट्वावैभक्तिदक्षणम् ॥ ८ ॥
 रोमांश्चोत्सुक्यदृष्ट्वाद्य मानन्दाश्रुसमन्वितम् ।
 सप्रणामजयालाप दिक्प्रदक्षिणसंयुतम् ॥ ९ ॥
 शुद्धान्तःकरणंनुष्या योग्योयमितिभावयेत् ।
 यदातदाच्युतात्मान मात्मानंभावयंस्ततः ॥ १२० ॥
 स्मरेदक्षिणपाणौतु चक्रांबुदहमध्यगम् ।
 प्रधानदेवताचृन्दं स्येस्वेधाम्निपरोस्थितम् ॥ ११ ॥
 स्वमरीचिगणेनैव घृतयन्तन्तुचाखिलम् ।
 तेनाच्युतकरेणैव खोदकेनालभेततम् ॥ २ ॥

पुष्पपूर्णाञ्जलौष्ठे तस्यताव्रितयाश्रितम् ।
 कृत्वामन्त्रगणन्तवै मोक्षविघ्नविशान्तये ॥ ३ ॥
 पुनरभ्यर्चये च्छ्रित्वा मन्त्रेण परमेश्वरम् ।
 आधारधेयभावेन बुध्वान्तस्संस्थितं पुरा ॥ ४ ॥
 क्षमादीनां बुद्धिनिष्ठानां वासनानां तथात्मनः ।
 ततः कुर्याच्च चिन्त्येवं तेषां ध्यातार्चनादिना ॥ ५ ॥
 आत्मतत्त्वं समाश्रित्य कर्मचक्रं हि वर्तते ।
 तच्चक्रं भवकम्पास्ते बुद्धिनिष्ठं हि सप्तकम् ॥ ६ ॥
 भङ्गानव्यापकत्वं च सुखदुःखादिवेदनम् ।
 सर्वज्ञस्यामृतत्वस्य कर्मचक्रावलम्बनात् ॥ ७ ॥
 चपलं कर्मचक्रं तद्बर्धमानं सदैव हि ।
 क्षमाद्य आधारमाश्रित्य तावदेवावतिष्ठते ॥ ८ ॥
 यावत्सर्वज्ञशक्त्या वै कर्मात्मानप्रबोधितः ।
 प्रबुद्ध स्तस्य संरोधं कर्तुं शक्नोति सर्वदा ॥ ९ ॥
 मन्त्राराधनपूर्वेण ज्ञानानुष्ठानकर्मणा ।
 भक्तो य आश्रयः क्षमाद्य स्तत्त्वसारो हि पौष्टिकः ॥ १० ॥
 नीरसं चेरिणीभूतं कुर्यात्संस्थाप्य सांप्रतम् ।
 निर्मुक्तचित्फलो येन कर्मवृक्षो विनश्यति ॥ १ ॥
 शुद्धयर्थं मात्मन स्तस्मात्सर्वज्ञस्याग्रतः स्थले ।
 भूताधिदेवमन्त्राणां कुर्याद्वै पूजनं क्रमात् ॥ २ ॥
 चिन्तानुविद्धं सामान्यं मन्त्रनाथै रधिष्ठितम् ।
 क्षमाद्यध्वानश्च बुद्धयन्तं ध्यात्वा षट्ष [पु] त्रयपुरा ॥ ३ ॥
 तत्र मध्ये वज्रनाभन्तु प्राग्भागे केसरोद्ग्रहम् ।
 षट्कश्च विश्वरूपाद्यं क्षमाधारान्तन्तु विन्यसेत् ॥ ४ ॥
 नीत्वा स्वनाम्न आघर्षं क्षमान्तानां योजितां पुरा ।
 तेन तेषां बलान्तस्यं प्राग्वन्नचासं स्मरेत् क्रमात् ॥ ५ ॥

- क्षमायीजश्च दलाग्रेषु मूलनिष्ठेषु षट्सु च ।
 इष्ट्वा सर्वेन्द्रियाधार मित्यभिन्नं पुरा ततः ॥ ६ ॥
 चिद्वातस्कन्धवृन्देन खस्थितेनान्तरीकृतम् ।
 उपर्युपरि योगेन बुद्ध्यन्तं समुपस्थितम् ॥ ७ ॥
 भेददृष्ट्या यजे तत्सम्पक् भूय स्खंदारघर्मना ।
 सवज्रं रवेन योजेन पीतं तुर्याभिलक्षणम् ॥ ८ ॥
 द्वेमाञ्जभूतं तद्ध्यात्वा क्षमात्तत्वं तच्च मध्यतः ।
 वाराहसंयजे न्मन्त्रं सांगं सावरणं क्रमात् ॥ ९ ॥
 तत्कारणाश्रितं कृत्वा परिधानसमन्वितम् ।
 अथ क्षमामण्डलोर्ध्वस्य मर्धेन्दुसदृशं स्थितम् ॥ १४० ॥
 पुरं पद्मांकितं स्मृत्या सितपद्मोदरं महत् ।
 सरश्शयन्तदन्तस्थ मभिसन्धाय संयजेत् ॥ १ ॥
 तेजोमयं तदूर्ध्वेतु त्रिकोणं भावये त्पुरा ।
 रत्नज्वालाकणाकीर्णं स्वस्तिकै रुपलांछितम् ॥ २ ॥
 नृसिंहं पूजये तत्र मध्ये रत्नारविन्दगम् ।
 तस्योपरि सितं घृतं पुरं तारागणांकितम् ॥ ३ ॥
 स्मृत्वा नीलाम्बुजाक्रान्तं स्मरे तत्र खगासनम् ।
 नीरूपंच तदूर्ध्वेतु स्मरे च्छब्दै रलक्षणम् ॥ ४ ॥
 ध्यायेत्तदन्तस्सूर्याभं प्राग्वर्णतुल्यपंकजम् ।
 तत्रवागीश्वरन्देव मभ्यर्च्यविधिवत्ततः ॥ ५ ॥
 तत्कार्णिकोदराकाशे नानारत्नरुचिन्ततः ।
 संस्मरेत्कमलाकारं चित्तवृत्तिमयन्तुयत् ॥ ६ ॥
 यजेत्तन्मध्यगांविश्व रूपन्तुमनसःपतिं ।
 तदूर्ध्वेमृतगर्भेन्तु शतिंशुकरकोटिवत् ॥ ७ ॥
 पद्मंस्वेनात्मनात्मानं धारयन्तविभाव्यच ।
 समभ्यर्च्यस्तदन्तस्थो प्यब्जनाभोधिषाम्पतिः ॥ ८ ॥

एवंगन्धरस रूप स्पर्शशब्दमनोधियां ।
 क्रमेणाधीशसंघन्तु अवतार्यपरायजेत् ॥ ९ ॥
 अर्चयित्वाचंपित्वाच न्यसेत्तत्रैवतम्पुनः ।
 येवर्णाभूतयोनीनां रास्मीयाःकमलोपमाः ॥ १५० ॥
 संस्थितिसंस्मरेत्तेषां मस्मिश्चकौ तथागति ।
 सानादिषासुनारूपो त्वभेदे नारमनिस्थिताम् ॥ १ ॥
 निशेषबीजरस्मीद्ध पद्मानां भाविधारिणी ।
 निगंतांवैषयात् सत्या द्वियुक्तांस्यामिनाकृतां ॥ २ ॥
 क्षरदूपापरिभ्रष्टा त्रिराधारांच संस्मरेत् ।
 प्रणवेनसमायच्यं दिक्षुकाळेभ्युपस्थिते ॥ ३ ॥
 साधिभूताधिदैवश्च इष्टैवंभूतसप्तकम् ।
 स्वयमभ्यर्चयेत्पश्चात् शिष्यमञ्जलिनाचतम् ॥ ४ ॥
 ततोमेस्सन्निधिगत्वा ध्यात्वायामत्रयोपरि ।
 दक्षिणेनामनोदाभे विष्टरेचक्रमन्दिरे ॥ ५ ॥
 सकुशेनस्वहस्तेन दक्षिणंचरणंगुरोः ।
 अवलम्ब्यसमास्तेधे स्पर्शनाद्येकतामना ॥ ६ ॥
 बीजेनाग्निं शिष्यान्तश्च स्मरेत्तोयमपंविभुम् ।
 विशेषयन्तंसहस्रा ह्यनाद्यार्थमविग्रहम् ॥ ७ ॥
 संस्कारचक्रंविविधं प्रेरकं दुःखवर्मनि ।
 नास्पैक्य मभिसन्धान मभिसन्धानचेतसा ॥ ८ ॥
 विक्लेपंकर्मणांतद्द्वं दर्मणास्त्रेण होमयेत् ।
 क्रमेणसघृतानांच तिलानां द्वादशाहुतीः ॥ ९ ॥
 अनुसन्धाय सम्पाद्यो मयायं वैपरात्मनि ।
 दद्यादष्टावाहुतीश्च मूलेनसघृताःपुरा ॥ १६० ॥
 तदुत्तमाङ्गं संस्पृष्ट्वा सुवेणाज्यान्वितेनच ।
 हुत्वाज्ञानं पदेनैव भूयस्सर्वं गुणात्मना ॥ १ ॥

प्राक्संख्यमाचरेद्धोम मन्वरान्तरयोगतः ।
 आचंश्चरपदात्सम्यक् नेत्रान्तं ह्येवमवदि ॥ २ ॥
 इति सम्पातहोमो वै सम्पत्तेस्ततिजायते ।
 कर्तव्यो मन्त्रमाहात्म्याद् संस्कारैर्निखिलैर्भुतः ॥ ३ ॥
 साम्प्रतं चाणिमादीनां गुणानां मुत्तरव्रतु ।
 विभोराधनात्सम्यक् योग्याभ्यासाच्च भाजनं ॥ ४ ॥
 कृते सम्पातभवने भाग्येचाय सकृत् सकृत् ।
 मन्त्राणां तर्पणंकृत्वा सार्चनं श्रावयेद्विभुम् ॥ ५ ॥
 भस्मकर्मात्मतावस्य कर्मणिङ् [त्वित्यं] सवासनं ।
 यदनैकप्रकाशन्तु त्वच्छाया स्तंभितमया ॥ ६ ॥
 प्रापश्चिन्नमिचन्तु जुहुया तदनन्तरम् ।
 धीर्जनान्तर्निरुद्धेन स्वाग्निनाकृतिकाष्टकम् ॥ ७ ॥
 एतावता महाबुद्धे जन्तो जन्माश्रितस्य च ।
 यातिव्यामिश्ररूपस्य हेयरूपस्य संक्षयः ॥ ८ ॥
 मोक्षैकफलदो धर्म उपावेय सत्वनन्तरम् ।
 योसौ साम्मुख्य मायाति विविध स्तस्य चाद्युतः ॥ ९ ॥
 येनान्तर्लीनं भभ्येति ह्यज्ञानं सदृसाक्षयम् ।
 भयादाचारणं सूत्रं कृत्वा नैकगुणं पुरा ॥ १० ॥
 निरीक्षितं दृशा चास्त्र चारिणा परिशोधितम् ।
 तदंगुष्ठावधिं यावत् क्षिप्तान्ता त्स्मरधार्य च ॥ १ ॥
 संस्मरे त्सर्वदुःखानां सम्यग्धागां तदास्पदम् ।
 संविद्य देवयानेन शिशुचैतन्यसन्निधिम् ॥ २ ॥
 हुंफटन्तं च शिरसि नाम च प्रणवादिकम् ।
 हन्मन्त्रसम्पुटस्थं च कृत्वा वै पितृष्वर्त्मना ॥ ३ ॥
 आनीय सदृ सृजेण नये ज्ञेयेण साम्यसाम् ।
 अभ्यर्च्यार्घ्यादिना वेष्ट्य कवचनात्मना मनः ॥ ४ ॥

ॐ हुं भदन्यै [स्व] हुं स्वादेत्यनेना [हु] कृतिसप्तकम् ।
 हुत्वाऽस्त्रमन्त्रजप्तेन सितेन रजसा ततः ॥ ५ ॥
 सन्ताड्यं शैशवं कायं विशे तदवधिं तथा ।
 विश्लेषयामुकं ब्रूयात्पदं वीर्यपदानुगम् ॥ ६ ॥
 सं ज्ञात्वा नयता [चके] नाथ त्वाद्यन्तेन विकृष्य च ।
 स्वपुद्गलानुगतं कृत्वा ध्यात्वा नक्षत्रगोलवत् ॥ ७ ॥
 सन्ताड्याभ्यन्तरे सूत्रे हंसाणैर्न सविन्दुना ।
 नदीमणवगर्भेण कूटशक्तिं च विग्रहे ॥ ८ ॥
 वासनामय मित्येव मातिबाहिकसंज्ञकम् ।
 सूत्रात्मकं यपुः कृत्वा आत्मशक्त्या विभावितम् ॥ ९ ॥
 षष्ठमन्त्रेण संकृद्धं तदर्थं मुहुषा ततः ।
 उक्त्वा ओमात्मने स्वाहा द्विषट्कपरसंख्यया ॥ १८० ॥
 धादाय भायिनो यन्धा न्यापकान् शुद्धभोगदान् ।
 ज्ञानादय स्वमाश्रित्य येऽत्र तिष्ठन्ति सर्वदा ॥ १ ॥
 स्वस्थानेषु स्वमन्त्रेभ्यः स्तां स्तत्रैव च योजयेत् ।
 यथाक्रमेणार्चितानां कृत्वा तेषां च तर्पणम् ॥ २ ॥
 अथ संस्कारचक्रस्य तत्त्वबृन्दाश्रितस्य च ।
 सर्वगस्यापि वै विद्धि स्थितिं नियतलक्षणान् ॥ ३ ॥
 तत्त्वव्याप्तिं च्छलेनैव शरीरे पांचभौतिकं ।
 शुक्लजानुकटीचक्षः कर्णभ्रूकाचटावधि ॥ ४ ॥
 बुद्ध्यन्तानां धरादीनां क्रमा दधनिसप्तकम् ।
 भहंकार स्तदुत्थास्तु ये भेदा विविधा अपि ॥ ५ ॥
 चित्तजा अपि येचान्ये तिष्ठन्ति मनसा सह ।
 सकाशोत्था स्तथा बौद्धा स्तत्पूर्वा स्वपरे च ये ॥ ६ ॥
 अनेकभेदभिन्ना स्तु श्रिता आश्रित्य ते धियम् ।
 द्विसप्तभुवनं विश्वं मनैकरचनान्वितम् ॥ ७ ॥

शतकोटिप्रचिस्तीर्णं मष्टयोन्युद्धय सेवितम् ।
 स्थिर धराश्रितम्भूयो बोद्धव्य सर्वदैवदि ॥ ८ ॥
 चतुष्क जाग्रदाय य त्पटाना मप्सु वर्तते ।
 मन्त्रकोटिसहस्राणा विविधानां महामते ॥ ९ ॥
 योगसिद्धिसमेताना सस्थिति स्तैजसे पदे ।
 चातुरात्मीयतत्त्वाना ज्ञेय, वैचल्यदेहिनाम् ॥ १० ॥
 शान्तोदितस्वरूपाणां सन्निवेशो महत्पदे ।
 भनेकशक्तिभूताना ज्ञानादीना च जागलिन् ॥ १ ॥
 कालाना माश्रयो व्योम या सा मूर्ति न लक्ष्यते ।
 सस्थिता श्वादयो वर्णा पदे षष्ठे तु मानसे ॥ २ ॥
 अस्मिन्मात्रानुरक्तानि कीर्तितेस्मिन् षष्ठध्वनि ।
 क्षिपस्तु चाहरसर्वेषु शुद्धार्थं लीलयेव हि ॥ ३ ॥
 स स्थित कर्मतत्त्वानि बुद्धिशक्तिपदे प्रभु ।
 निरस्तदोष कृत्वा प्रा क्तमाविश्य तदैव हि ॥ ४ ॥
 स्वा शक्ति मुपसहस्य शान्ति मभ्येति शाश्वतीम् ।
 मधुसूदनपर्यन्त पाताळशयना दय ॥ ५ ॥
 सप्तक सप्तक षट्क सम्पद्ये त्स्मादिपञ्चके ।
 मनस्पवस्थित ह्येष शक्तीशा त्रितय हि यत् ॥ ६ ॥
 बुद्धौ वमलनाभात्मा देव स्वर्वेश्वर प्रभु ।
 पुन स्वसिद्धै र्युक्ताना सर्वेषा पार्थिवे पदे ॥ ७ ॥
 द्विसप्तभेदभिन्नेषु बोद्धव्या सस्थिति शुभा ।
 तीव्रमन्दादिक बुद्ध्या भाव भक्तिसमन्वितम् ॥ ८ ॥
 भाटम्बनवशा त्कुर्या त्सर्वेषा स्वपदे स्थितिम् ।
 एषा वैभवंदीक्षाया मधिवासनकर्मणि ॥ ९ ॥
 ऋम उक्त स्वयेदानीं मपराया निबोधतु ।
 आपदा त्राभिदेश च महाभूते र्धरादिके ॥ १० ॥

व्याप्तं चतुर्था वाय्वन्नै स्तदूर्ध्वं नभसा पुनः ।
 पूरितं हृदयान्तं च तदुद्देशा च्छिन्नावधि ॥ १ ॥
 विभाव्य मनसा व्याप्तं मनेनैव क्रमेण तु ।
 स्थितं स्तंभकपणान्ता आ प्यनिहृद्धादयः स्तु वै ॥ २ ॥
 समाकृष्याप्यपद्रुन्तु बुद्ध्यातीतस्तु बुद्धिगः ।
 समादायात्मतत्त्वं च प्राग्वदभ्येत्य मूर्च्छि [ति] ताम् ॥ ३ ॥
 व्यापिका मूर्तयः सचेताः पृथग्भक्तिपरायणैः ।
 तदाकारै रसख्यै स्तु सद्गता इमांश्चनीषु च ॥ ४ ॥
 प्राक्सत्त्वेषामु च तिष्ठन्ति सर्वा स्तर्यामु सर्वदा ।
 स्मृत्वा ह्यभेदभावेन षट्स्मरं [?] माद्रथपुरा ॥ ५ ॥
 ततस्तु इमादिना तेन सर्वं व्याप्तं विचिन्तयेत् ।
 चतुरासमानं मन्वक्तुं शब्दमूर्तिं निराकृतिम् ॥ ६ ॥
 गुणमात्रै र्विभिन्नं च एव तत्रैवभाषयेत् ।
 अपाहोणाय येषुषा स्वस्वभावमयेन च ॥ ७ ॥
 सक्रान्तेन तु वै बुद्धौ सर्वदेवोदितेन तु ।
 स्वशक्त्या वै ह्यनिच्छातो जीव गादाय सोऽर्ध्वगम् ॥ ८ ॥
 स्वसामर्थ्यं स्वशक्त्यातत् शान्तात्मास्ते विलाप्य च ।
 बुद्ध्याशयानां भक्तानां तत्पदैकाभिलाषिणाम् ॥ ९ ॥
 तत्सामर्थ्यान्नुविद्धानां सर्वत्र व्यक्तमेति च ।
 भतस्तु यदसंवेद्यं हेयपरिमितनवपि ॥ २१० ॥
 तत्तत्तदात्मनाभ्येति सर्वदाभावित्वात्मना ।
 इत्यादौ सर्वसामान्यो नित्यो विद्याख्य आश्रयः ॥ १ ॥
 बोद्धव्यस्त्वापि तदनु ह्य सामान्यं तदागतं ।
 आमोक्षादगभाष्यं जीवानां स्थयमेव हि ॥ २ ॥
 वज्रवत्सूक्ष्मरूपेण सम्पूर्णैर्महामते ।
 दीक्षाकाले तु शिष्याणां परिज्ञेयं यथोदितम् ॥ ३ ॥

एवमेवविजानीया द्रव्यस्सौत्रे तु विग्रहे ।

सप्तधातुविभज्यादौ सन्धिचैकुंजमादिना ॥ ४ ॥

चित्रिकृत्यचतुर्दशा त्रणवाद्यन्तगैस्ततः ।

स्वनामपदसंयुक्तो ग्रथनीयस्स्वकारणैः ॥ ५ ॥

एवंप्राप्तिमयैर्भागै हृदापूर्णान्तिमेकृते ।

नीत्वावैमण्डलस्थस्य विभोस्तंसन्निवेदयेत् ॥ ६ ॥

घर्मणाच्छादितंकृत्वा निधायकलशाग्रतः ।

सशिष्योधारधनकुर्यात् पुनर्विश्वात्मनोविभोः ॥ ७ ॥

प्रदक्षिणैः प्रणमैस्तु नानास्तुतिपदैस्सह ।

तत्रोपष्टिमेभूभागे मण्डलान्तर्गतं बहिः ॥ ८ ॥

स्थानभेदस्थितंकृत्वा नेत्रहन्मन्त्रमन्त्रिते ।

पंचगव्येवनौदन्त धावनेषिनिर्वाजितम् ॥ ९ ॥

भुक्तोऽक्षितेदन्तकाष्ठे कुर्यात्सिद्धिविचारणम् ।

सौम्यधारुण ईशाने यदिपूर्वादिगाननम् ॥ २२० ॥

तत्सिद्धिसूचकं विद्धि विपरीतमतोन्यथा ।

तद्धृक्षनायजुहुया दीर्घमन्त्रेण वैशतम् ॥ १ ॥

धूपानुलेपनादीनि रजांसिघटिकादयः ।

साज्यानिचतिळादीनि योग्यान्यन्यानिह्यंगलिन् ॥ २ ॥

वद्धृद्योत्तरदिक्षुत्वा घर्मजपेन वाससा ।

अभुक्तेनाहतेनैव त्वाच्छाद्यसांसितेन च ॥ ३ ॥

समभ्यर्चयास्त्रमन्त्रेण पुष्पधूपानुलेपनैः ।

क्षान्त्वास्थलस्थितन्देव मग्नौवाकलशेन्यसेत् ॥ ४ ॥

अथशुद्धेचभूभागे हम्मन्त्रितकुश्लास्तरे ।

कृत्याप्राह्मस्तकांशिष्य बलजप्तांगुकेन तु ॥ ५ ॥

हृदावकुण्ठिततनुं मुख्यमन्त्रमनुस्मरन् ।

स्वापयेत्स्वप्नलाभाय ततोहम्मन्त्रितैस्तिष्ठैः ॥ ६ ॥

सिद्धार्थकयुतैस्तस्य निदध्यात्परिखांयहिः ।

सद्यदिःपक्षमन्त्रेण प्राग्बहिस्त्वष्टकंहियत् ॥ ७ ॥

प्रदाक्षिणेतच्चापि सितसूत्रेणवर्मणा ।

चतुराघेष्टयित्वा तु मण्डपान्निष्क्रमेद्बहिः ॥ ८ ॥

दन्तकाष्ठादिकंकर्म विनिष्पाद्यस्वयंस्वपेत् ।

कुतलेदभंशय्यायां कृत्वा दक्षिणदिक्छिरः ॥ ९ ॥

सम्स्पृशन् स्वांग्रियुग्मेन शिशुंशयनसंस्थितम् ।

भगवन्तंहिमनसा प्रार्थयन्नपवर्गदम् ॥ २३० ॥

ओमादीशजगन्नाथ सर्वज्ञहृदयेशय ।

तत्राहंयोजयाम्येनं कर्मिणन्वत्परायणम् ॥ १ ॥

प्राप्तानुज्ञस्तु शिष्याणां कुर्याद्वैतत्रयोजनम् ।

यत्रयत्रचतत्तेषां मवश्यं शाश्वतम्भवेत् ॥ २३२ ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहितायां अधिवासदीक्षाविधि

रष्टादशः परिच्छेदः ॥ १८ ॥

अथ एकोनविंशः परिच्छेदः ।

श्रीनारदः ।

अधिवासाभिधानेयं पूर्वदीक्षाच्युतेन वै ।

कथितासीरिणे विप्रा स्तेनाव थ्योदितः पुनः ॥ १ ॥

संकर्षणः ।

देव दीक्षाविधानं च त्वद्वक्त्रकमला ददम् ।

श्रोतु मिच्छामि संक्षेपा द्रेष्णवानां हिताय च ॥ २ ॥

भगवान् ।

एकानेकस्वरूपां वै दीक्षां संसारिण भृशम् ।
 भासाद्य यां समापान्ति देहान्ते भि [हि] मतं पदम् ॥ ३ ॥
 कैवल्यफलदाप्येका भोगकैवल्यदा परा ।
 भोगदेय तृतीया च मनुद्धानां सदैव हि ॥ ४ ॥
 भाचार्यानुमता स्सर्वाः कार्या स्सम्भवफलाप्तये ।
 भक्तिभाषानुविद्धानां शिष्याणां भाषितात्मनाम् ॥ ५ ॥
 शुद्धाना मंगनानां च बालानां भाषितात्मनाम् ।
 विनाचारसमूहेन दुःशक्तेन च ता हिताः ॥ ६ ॥
 पुरा धिया विचार्यैव मुपसंनेन वै सह ।
 तदीय माशयं ज्ञात्वा सम्पाद्यैका महामते ॥ ७ ॥
 अघातीतिर्धराधेतु सत्पाप शयना दूरोः ।
 कमण्डलुं समादाय बहि राक्षस्य संविशेत् ॥ ८ ॥
 संस्मरे दम्रत शालं हुतभुग्नाशिसन्निभम् ।
 तदन्त स्संविशे देवं स्नानमात्रं कृतं भवेत् ॥ ९ ॥
 निद्रामोहमलं येन शम्भ दापाति संक्षपम् ।
 शंकु न्वै घटिका स्तत्र रजास्पर्शयरेण च ॥ १० ॥
 समादाय च संस्मृत्य निष्पिप्पयि [यै] मर्हति के ।
 शुष्कगोमयसंघृष्टे मण्डलं यत्पुरोदितम् ॥ ११ ॥
 भद्रत्वपरिरक्षार्थं न्यस्याः कीलेषु शक्यः ।
 कमलध्रमसिद्धयर्थं मेक मध्ये निवेष्ट्य च ॥ १२ ॥
 ईषन्नपाति वैषम्यं तद्भावितमये यथा ।
 महानूनाधिके दोष स्सशिष्यस्य यतो गुरोः ॥ १३ ॥
 भत स्तद्रक्षणार्थं च यत्नेन महता सदा ।
 निर्धाय निधं प्रत्यूषे पुरा ये स्नानपूर्वकम् ॥ १४ ॥
 शिष्य माहूय सञ्चोद्य स्वप्नमाप्ति शुभाशुभान् ।
 चतुर्मुर्तिसमूहन्तु यथा त्रिसंस्मितन्तु वै ॥ १५ ॥

पश्ये त्पद्भक्तिनिषिष्टं च उपविष्टन्तु चोत्थितम् ।

तन्मध्या द्भगवत्तत्त्व मेकं वा भिन्नलक्षणम् ॥ १६ ॥

प्रादुर्भावसमूहं च तल्लालनगणश्च यः ।

दैवीयं घनितावृन्दं सर्वमेकतमायवा ॥ १७ ॥

भयोपकरणघातमशेषं वा पृथक्स्थितम् ।

रुद्रेन्द्रचन्द्रसूर्याम्बु हुतभुग्वातलक्षणम् ॥ १८ ॥

पंचगव्यविदो विप्रा आराधनपरायणाः ।

त्रयीमुद्घोषयन्तश्च निगदन्तश्च वा द्विजाः ॥ १९ ॥

यतपश्छिद्रसत्त्वाश्च सद्गुणपदसंस्थिताः ।

नगस्रक्चन्दनाद्यानि सुगन्धानि तरुतमः ॥ २० ॥

उद्यानघनितारामवापीहर्म्यमहालयम् ।

फलबीजोषधीसांबुकुम्भो वा पाकनिर्गतः ॥ २१ ॥

गोगजाश्च नदीयानं कन्यासालंकृता शिशुः ।

मंगल्यगीतिर्मधुरा भेरी वंशश्च वल्लरी ॥ २२ ॥

ससारसंसारः पद्मैः पूर्णं चित्रं सितं ततम् ।

हेमादिभातवो रत्नजालं गोसम्भवानि च ॥ २३ ॥

नवो नेत्रसितं शुद्धं वस्त्रवृन्दमनादृतम् ।

राजा पुरोधस्त्यामन्तो राजपत्नीश्च दर्पणम् ॥ २४ ॥

तुरगश्चैव सद्गृष्टिर्महामेघोदयो दिवि ।

शोणितश्चार्द्रमांसानि खण्ड्यतिर्मंदिरादयः ॥ २५ ॥

सत्पश्चिमृगसंघातस्सुरार्चा चामरं सितम् ।

एवमादीनि धान्यानि विद्धि सिद्धिप्रदानि च ॥ २६ ॥

स्वप्नानि यान्यनिष्ठानि तानि मे लेशतश्शृणु ।

म्लानता क्षितिकम्पश्च उपरागोतिभीषणः ॥ २७ ॥

नीहार उल्कापातश्च निर्यातश्चित्तभंगकृत् ।

गर्तप्रवेशो दध्यन्नं स्विन्नमांसस्य भक्षणम् ॥ २८ ॥

नर्तनं रथविध्वंस आन्यं स्वांगद्विजच्युतिः ।
 खरोष्ट्रं चोत्कटं हास्यं कपिच्छुशुक्लं वनम् ॥ २९ ॥
 स्थानं धूमाकुलञ्चैव मसितान्यरवेष्टनम् ।
 शुष्कत्वं सखिदादीनां प्रतिश्रोतस्त्वमेव च ॥ ३० ॥
 पोतयानध्वजच्छत्र तरुभंगोप्यसिद्धिकृत् ।
 भयतस्त्रो नगाद्वृक्षा वृक्षत्वं मेतदर्शनम् ॥ ३१ ॥
 वसाकजल्लवैल्लग्न्यलेपो दाकदंमे स्थितिः ।
 महिषो हि मरः कृष्णो दक्षिणाशाममः क्षुधा ॥ ३२ ॥
 लुञ्छनं नल्लकेशानां मस्यिभंगादिकं द्रुतम् ।
 एवमादीनि चान्यानि अशुभानि महामते ॥ ३३ ॥
 प्राप्ते शुभाशुभे स्वप्ने प्यभिसन्धाय वै हृदि ।
 भौतलुक्त्वा दक्षिणध्वंसि पूजाहोमं समाचरेत् ॥ ३४ ॥
 अथोक्तविधिना देव मयतार्थं क्रमा यजेत् ।
 तर्पयित्वा यथान्यायं पूर्णान्त आर्चयेत्ततः ॥ ३५ ॥
 ईशकोणयथा सौम्ये षडे यागगृहस्य च ।
 मण्डले पूर्वनिर्दिष्टे धृते वा चतुरश्रके ॥ ३६ ॥
 स्नातं स्रग्वस्त्रभृच्छिष्यं कृतन्यासं निषेदयेत् ।
 निरीक्ष्य तावत्संमोक्ष्य दर्भं रात्र्यभ्य पूर्वयत् ॥ ३७ ॥
 संस्कृत्य मूर्तिषु त्किन्तु अनुगृह्य भरागतम् ।
 आपदा मन्त्रहस्तेन परामृश्याय मूर्धनि ॥ ३८ ॥
 मन्त्रहस्तं ज्वलद्रूपं दद्याद्यो दुःखबीजजित् ।
 त मादाय करा देव धामसन्निकटं व्रजेत् ॥ ३९ ॥
 कृतात्मनो वामभागे भूय स्संछाद्य शोचने ।
 प्रक्षेपयेत्तथा सार्धं मञ्जलिं मुक्तलोचनम् ॥ ४० ॥
 संपश्येत्परमं धाम मान्त्र मच्छफलप्रदम् ।
 तस्मिन्नयसरे कृपां व्राम यस्य यथोचितम् ॥ ४१ ॥

रहस्यसंज्ञं मुख्यं च गौणं वास्य यथास्थितम् ।

सामान्यं वासुदेवाय नाम स्वांगाच्चतुर्विधं ॥ ४२ ॥

सर्वेषां सविशेषं वा यथा चानक्रमेणतु ।

द्विषट्कमूर्त्यकितं च स्वाम्यन्तं आदर्शनपु च ॥ ४३ ॥

देवान्तं क्षत्रियाणां च कुर्याद्वादशधा पुनः ।

पाण्यःतं धारनिष्ठ वा लांछन,स्त्रपुरस्सरम् ॥ ४४ ॥

ध्वजलांछनसंज्ञं च यथावस्थं नृपेषु च ।

एवं वर्धननिष्ठ च मूर्तिर्लांछनपूर्वकम् ॥ ४५ ॥

विहितं चापि वैश्यानां दासान्तं शूद्रजन्मनाम् ।

क्षयोत्थाय नमस्कृत्य मण्डलं कलशं शुभम् ॥ ४६ ॥

यायात् कुण्डसमीपे तु शिशुना सह देशिकः ।

कृतस्य कर्मणो छिद्रसिद्धये च हुते सति ॥ ४७ ॥

सन्ताप्याग्नामकोभूत्वा प्राप्यतद्दृश्यं विशेषम् ।

माणशक्तिपिप्लवं च कृत्यानीय समासतः ॥ ४८ ॥

संप्रवेश्य स्वकं स्थानं तत्राशिकणवच्च तम् ।

भीत्या सन्यक्तपृथग्भावं विरेच्य सह वायुना ॥ ४९ ॥

स्थभूमौ घाममाणेन हृदाद्यन्तं निरोधितम् ।

जन्मग्रहं मनैरेव मन्त्रयुक्तेन कर्मणा ॥ ५० ॥

भाषाभ्यानानुविद्धेन पितृमातृमयं त्यजेत् ।

ततः कवचमन्त्रेण दद्यात्समाभिमन्त्रितम् ॥ ५१ ॥

तत्सोपवीतं मपरं मुदितं चापि यस्य यत् ।

सर्वथा दास्यभावत्वं मापन्नस्य च तत्त्वतः ॥ ५२ ॥

अमश्वपान्द्वयोपस्य लोकधर्मोज्झितस्य च ।

आमवद्भक्षनिष्ठस्य धर्मतन्त्ररतस्य च ॥ ५३ ॥

गोदानं शूद्रजाते वै विहितं चैव नान्यथा ।

वैषट् स्वाहावपट्कारं निधानान्तु प्रतिक्रिया ॥ ५४ ॥

नमस्कारेण मन्त्राणां कार्ये माप्ते ह्यनुग्रहे ।

तदीय मर्घ्यपुष्पाद्यं यत्किञ्चिद्यागसाधनम् ॥ ५५ ॥

सुसंस्कृत मसिद्धं वा भक्त्या कर्मण्यतां ग्रजेत् ।

अतोऽन्येषान्तु भक्तानां विहिता यागसाधने ॥ ५६ ॥

सम्यक्सत्त्वनिवृत्तिः सा गदर्शनं प्रोक्षणान्वितम् ।

मूर्ती वा मण्डलाग्रेषु पुष्पक्षेपं भद्रामते ॥ ५७ ॥

नक्तं वा परिपीडं च व्रतार्थं त्रैकमेव हि ।

एवं संस्कारसंगुहं कृत्वा वर्जगणं पुरा ॥ ५८ ॥

सांगेन विभुना कुर्यात्तत्प्रायश्चित्ततर्पणम् ।

रुद्रशांशसहस्रान्तु यथा च नुक्रमेण तु ॥ ५९ ॥

गताभ्यर्च्यं च कुम्भेशं सूत्रमादाय तत्स्थितम् ।

ऋजुभूतं शिशुं कृत्वा तद्वासवं प्रचार्य च ॥ ६० ॥

व्यक्तरूपं च मन्त्रेशं संस्मरे दक्षिमप्यगम् ।

पश्ये द्विभौ शिशुं सूत्रे स्वात्मन्यध्वान मथ्रसा ॥ ६१ ॥

तत्राध्यात्मस्वरूपं च संस्मरे गमन्त्रदेहगम् ।

अधिदैवस्वभावं च तत्स्वात्मन्यवतार्य च ॥ ६२ ॥

अधिभूतमयं सूत्रे त्रिविधं शिष्यविग्रहे ।

मूलमन्यावसानेन सनमस्कं परात्मने ॥ ६३ ॥

पदं कृत्वातु जुहुयादाहुतीनां अनुष्टयम् ।

तथा सुक्ष्मात्मने चोक्त्वा ततस्त्यूकात्मने तु ये ॥ ६४ ॥

सर्वात्मनश्च तदनु तत्रोध्यनिचयं हितम् ।

आपदाप्राप्तिरूपान्तं च सर्वं ध्यात्वा स्वदेहगम् ॥ ६५ ॥

यथोद्दिष्टं क्रमेणैव विभिन्नं त्रिविधं त्वपि ।

रचनासन्निवेशो यः क्षमार्दीनां चाधिभूतता ॥ ६६ ॥

षोडश्य अधिदैवत्वं सामर्थ्यं यस्य यत् स्वकम् ।

तदधिष्ठातृमन्त्राणां मध्यामत्वं विधीयते ॥ ६७ ॥

अथ मार्गद्वयं त्यक्त्वा द्वादशान्तं समाश्रयेत् ।

मूलमन्त्रमयो भूत्वा संव्रजे त्वधिया ततः ॥ ६८ ॥

ब्रह्मद्वारपदं शैष्यं ततः स्तन्मध्यवर्त्मना ।

पार्थिवं पदं माक्रम्य कुर्यात्तच्छक्तिमात्मसात् ॥ ६९ ॥

बीजभूतां च हन्मन्त्रं संरुद्धां सन्धिविग्रहाम् ।

नानाण्डबीजसंयुक्ता मनेकरचनान्विताम् ॥ ७० ॥

एवमादाय चै सत्त्वां बुद्धिनिष्ठास्तु शक्तयः ।

पृथक्पृथक्क्रमेणैव तस्मिन् हन्मन्त्रसम्पुटे ॥ ७१ ॥

स्वेनाध्यात्मशुणेनैव परेण व्यापकात्मना ।

तद्देहं धारयन्तश्च स्मरेत्तमुभयात्मकम् ॥ ७२ ॥

कालं भोगक्षयान्तं च तात्कालात्तु महामते ।

कृत्यैवं भूतशक्तीनां संहारं शिशुविग्रहात् ॥ ७३ ॥

सौत्रं देहं मयाक्रम्य सम्प कतेनैव वर्त्मना ।

प्रोह्यं स्तद्भ्रजे तत्र व्यञ्जयेत्तु यियादिषत् ॥ ७४ ॥

आदायाध्यात्ममन्त्रांश्च भूतभूतान्विता नय ।

नित्यैर्ज्ञलक्षणे शशुद्धौ स्वमन्त्रैस्त्वस्थितानपि ॥ ७५ ॥

अथ सूत्रादिनिष्क्रम्य प्रयायादनल्लाश्रयम् ।

तत्रावयवसन्धानां मन्त्रसाम्यं समाचरेत् ॥ ७६ ॥

समाहृतानां मन्त्राणां परे सर्वज्ञलक्षणे ।

व्यापके सर्वसामान्ये कृत्वा स्वे स्वे पदे स्थितिम् ॥ ७७ ॥

स्वशरीरमथासाद्य ब्रह्मद्वारेण देशिकः ।

सुखमादाय सन्तर्प्य मन्त्रवृन्दं यथोदितम् ॥ ७८ ॥

तत्त्ववृन्दसमेतं च स्वनाम्ना प्रणवादिना ।

भूपस्संस्तुष्टियोगेन द्विषट्कपरिसंख्यया ॥ ७९ ॥

पूरकेन समाकृष्य शिष्यं हृत्कमलाद्दृदि ।

अथ व्यक्तिनिरस्तं च द्वावीजं परलक्षणम् ॥ ८० ॥

ज्ञानतया ज्ञानसंरुद्धं कृत्वादायानला जृदि ।
 प्रणवासनविश्रान्तं विरेच्याब्जे तु शैशवे ॥ ८१ ॥
 स्मृत्वाथ शिष्यसैतन्य मेकमेव द्विरुपधृक् ।
 शक्तिमच्छक्तिभागेन शक्तिरत्नेन तु संस्मरेत् ॥ ८२ ॥
 क्षमातत्यान्तर्गतंकुण्डे शक्तिमत्त्वेन सत्पुनः ।
 रेचयित्वा स्वनाम्नाथ विग्रहे मध्यवर्त्मना ॥ ८३ ॥
 नियोज्यतत्समाधौतं जपध्यानैक लक्षणे ।
 तदेवपार्थिवं बीजं हृदायै होमकर्मणा ॥ ८४ ॥
 सम्पक् तस्योपकारार्थं नेतव्यं सूक्ष्मदेहताम् ।
 स्वाहान्तं भोगसिद्ध्यर्थं नमोन्त भोक्षसिद्ध्ये ॥ ८५ ॥
 भोगभोक्षान्ते चापि तदेवोभयलक्षणम् ।
 कर्मणामवसाने तु सम्पादय पदं न्यसेत् ॥ ८६ ॥
 एवन्तु विग्रहे सूक्ष्मे तद्धृत्य गतस्य च ।
 शिरसाचाधिकारानु तस्यापथ यथास्थितम् ॥ ८७ ॥
 शिखामन्त्रेण तद्भोगं निर्वर्त्य शतसंख्यया ।
 वर्मेणातत्फलमाप्तिं तल्लयाद्यमपि स्मरेत् ॥ ८८ ॥
 सुवृत्तिमयनेत्रेण कुर्यात्तेनैव संस्थितिम् ।
 तत्प्रागश्चास्त्रमन्त्रेण विभ्लेषेण युतो भवेत् ॥ ८९ ॥
 मूलेनाथगृहीत्वा तत्र कुर्याच्चैवात्मसात्पुनः ।
 तद्वृच्छक्तिं तदीयां च कुण्डाद्व्यापकलक्षणाम् ॥ ९० ॥
 क्षमातः तस्याथवा [सा] ज्ञचस्य ह्यसा [ना] धारस्य शान्तये ।
 पूर्वसंख्यन्तु चास्त्रेण कृत्वा होमं महामते ॥ ९१ ॥
 दुग्धमाज्येन सम्पूर्णं स्कन्धसुत्रात् पार्यितम् ।
 विकल्पपूर्णवासाद्धं विहृष्याग्नौ स्वकेपदे ॥ ९२ ॥
 मूलमन्त्रेण सदृसा हृत्पद्मे रितेन तु ।
 स्वदेहाद्रेचकेनाय मेर्यशक्तिश्च शैशवम् ॥ ९३ ॥

तयाक्रान्तं मयस्थं च संस्मरे द्व्यक्षितरिक्तया ।
 कचिन्दुनेवाब्जपत्र माषाभ्वानंचभौवनम् ॥ ९४ ॥
 शिष्यदेदेनिरुद्धस्य व्यक्तिःकोटी कृतस्य च ।
 स्थशक्तिपरिपूर्णस्य क्षमावीजस्यत्वथोपरि ॥ ९५ ॥
 विरेच्यशक्तिमन्तश्च व्यस्तधर्मेणपूर्ववत् ।
 तत्क्षणेर्षोजसंस्यन्तु अध्यानन्तुपयास्थितम् ॥ ९६ ॥
 प्रकाशयन्तंरूपया तन्नायन्तस्यसिद्धये ।
 धिरक्तम्भावयोच्छिष्यं चिन्तयेत्तदिदंविषया ॥ ९७ ॥
 इदन्तत्पार्थिवन्तावं बुधावैदुःसंपंजरम् ।
 भावतावं गतयास्य सुमहत्त्वं च साधितम् ॥ ९८ ॥
 कथमश्वद्वन्चासं यस्यमेतत्तादृशमाः ।
 यिमुक्तःपंजराद्यद् सुखमास्तेविहंगमः ॥ ९९ ॥
 ऊर्ध्वपातीतदारूद सधेवम्मन्त्रबलाच्छिशुः ।
 समूहमणिविज्ञाप्य तत्प्रभुत्वेनयस्थितः ॥ १०० ॥
 सन्निरुद्धो भवेत्त्वस्य सर्वतस्सर्वदैवदि ।
 मुष्मत्प्रसाद सामर्थ्या दयावत्पार्थिवोशुणः ॥ १ ॥
 देहान्तं गन्धतन्मात्रं भवेदार्त्तानमस्यधै ।
 सम्पत्संप्रतिपन्नस्य शासनेपारमेश्वरे ॥ २ ॥
 हेधराधिपतेनाथ अस्याद्य प्रभृतित्वया ।
 ध्वसिनामोक्षविघ्नानां भवितव्यंचकर्मिणः ॥ ३ ॥
 इतिविज्ञाप्यचाज्ञाप्य भाषायाहुतयःक्रमात् ।
 सहशक्त्यासमाकृत्य भूयस्तत्पूरकेणतु ॥ ४ ॥
 तद्देहेचामयंबीजं साधारंपूर्ववन्नचसेत ।
 कुण्डमभ्येनुसन्धाय जीवशक्तिच पूर्ववत् ॥ ५ ॥
 विरेच्य क्षातिमांस्तत्र नियोज्य स्तदनन्तरम् ।
 तासमाधौ यया पृथ्वं कुम्भकेन महामते ॥ ६ ॥

अथान्यं देह मापाद्य होमध्यानादिना परम् ।
 तत्राधिकारपूर्वन्तु सर्वं निर्वर्त्य तस्य वै ॥ ७ ॥
 अन्येन सूत्रस्कन्धेन सह पूर्वा शिपाय च ।
 भाग्यपदसंयुक्तं तेनाक्रान्तं स्मरे तथा ॥ ८ ॥
 तत्स्थं मन्त्रसमूहन्तु सह तत्पतिना तु वै ।
 पूर्वधच्छायापित्वा च रत्न माहाप्य गन्धधत् ॥ ९ ॥
 मनोवस्तानं नीत्यैवं तं वर्णाध्वोर्ध्वगोचरम् ।
 निष्ठागेन महाबुद्धे तेजसास्त्रेण चेच्छया ॥ ११० ॥
 समुद्धृत्याथ वै प्राग्यत्त वक्तव्यं बुद्धिमोचरे ।
 षडध्वमुक्तमूलेन प्राप्तसंज्ञं च तं शिशुम् ॥ १ ॥
 तायकंचुक्रनिर्मुक्तं शान्तात्मन्येकतां गतम् ।
 स्मृत्वा शनयारमना औतु लब्धलक्षं पदे परे ॥ २ ॥
 ऐश्वरेगतु बीजेन प्रोक्तसामान्येन च ।
 तत संयेद्य निर्मुक्ते समाधौ विनियोज्य च ॥ ३ ॥
 नवेति यत्र संलीनं सानन्दं द्वैतमात्रकम् ।
 आहुतीनां शतं कृत्वा तदापादनकर्मणि ॥ ४ ॥
 नीत्वा समानतां सर्वं तेनैव स्वधिया लिङ्गम् ।
 सह संयेद्य जालेन वाक्प्रबन्धं यथा स्थितम् ॥ ५ ॥
 निस्तरंगमयो भूत्वा दद्यात्पूर्णाहुतिं पराम् ।
 अथास्थितां प्राप्य गुरुः प्रदद्याद्दाहुतीः पुनः ॥ ६ ॥
 बीजनाथेन शिष्यस्य त्वपमोक्षानिवृत्तये ।
 पदै रोंकारसंरुद्धैः पदावस्थितमानसः ॥ ७ ॥
 सर्वज्ञो भव चोत्तमैव जुहुयात् द्वादशाहुतीः ।
 भवेद्यमेव भगवन्निरवद्यो निराश्रयः ॥ ८ ॥
 सर्वेश्वर सर्वशक्तिः स्मृतसम्पूर्णो व्युतो वशी ।
 व्यापी निरुद्धपादगुण्यो निर्विकारो निरञ्जनः ॥ ९ ॥

नित्यो नित्योदितज्ञानो नित्यानन्द स्सुनिष्कलः ।

अनाद्यन्तो ऽ निधनो वासुदेवो विभूतिमान् ॥ १२० ॥

भूयैवश्च ततः कुर्यात्पूर्णया पुनरेवहि ।

स्थितं वैभवदीक्षाया म्मुमुक्षो रैश्वरे पदे ॥ १ ॥

यत्रस्थो धाम चाभ्येति ह्यचिरा त्पारमेश्वरम् ।

ईश्वरेच्छावशेनैव देहपाता न्महामते ॥ २ ॥

भोगेच्छोः पद्मनाभीय उभयेच्छोः पदक्षये ।

शक्तिमच्छक्तियोगेन त्वथ बुद्धिमयेध्वनि ॥ ३ ॥

निवेश्यो देहपातान्तं काल मुद्धृत्य तत्पदात् ।

अन्तरुद्धो यथा काष्ठा त्पावकश्च पृथक्कृतः ॥ ४ ॥

न भूय ससह काष्ठेन साम्य मेति तथा पुमान् ।

योजितो ध्वान्तरे भूयो नैति तन्मयतां ततः ॥ ५ ॥

समाधिप्रच्युतिं कृत्वा विनिवेश्यामनोग्रतः ।

यथाघटुपदंष्ट्रस्य स्तस्याध्वाच्च सिताक्षितः ॥ ६ ॥

सस्थितो य सधभेदेन भिन्नरूपः परात्मनि ।

येधवेदकनिर्मुक्त मच्युतं ब्रह्मयत्परं ॥ ७ ॥

तच्छब्दब्रह्मभावेन स्वशक्त्यास्वयमेवहि ।

मुक्तयेखिलजीवाना मुदेतिपरमेश्वरः ॥ ८ ॥

तदव्यक्ताक्षरविद्धि तन्त्राशब्दोपधाकल ।

पृथग्वर्णात्मनायाति स्थितयेनेकधास्वयं ॥ ९ ॥

नीयान्तिनिश्चययत्र चातुरात्म्यादनुग्रहात् ।

ऋतेवेदविदोविप्रा स्वेतस्मिन् प्रथमेश्वरे ॥ १३० ॥

सशब्दमूर्तिर्भगवा नभ्येतिचकलात्मना ।

तद्गृह्योपुज्यतेयेन तन्निष्ठानां हि कर्मिणां ॥ १ ॥

नपाद्गुण्यमलोत्पाच्च यावन्मूर्तिं निरञ्जनम् ।

बदकेनान्ययामूर्तिं तदगृहीतुं नियुज्यते ॥ २ ॥

तत्त्वाःकलामयास्सधै प्रभवाप्यलक्षणाः ।

पूर्वोक्ता वासुदेवाद्या अद्भुतशान्तापयोदिताः ॥ ३ ॥

तेभ्योविनिर्गतामन्त्रा स्त्वणिमादि गुणैर्धुताः ।

पट्टकलांगलवैर्युक्ता येषुसंख्यानविद्यते ॥ ४ ॥

व्यञ्जितन्तै स्तानिर्माणं तस्याद्यं पदसंज्ञकम् ।

कर्मिणामात्मलाभार्थं मोहार्थतत्तक्षयायच ॥ ५ ॥

द्विस्त्वत्तभुवनंविश्वं गुणत्रयमयंहियत् ।

तदशुद्धंजगत्त्रिंशं भोग्यंप्राप्यं पृथक्स्थितम् ॥ ८ ॥

इत्यध्वपट्टकमुद्दिष्टं हेयोपादेयलक्षणः ।

भुवताध्यापदाध्वाच्च विनातुर्यपदेनतु ॥ ९ ॥

हेयशेषमुपादेयं कर्मिणान्तदपेक्षया ।

व्यपेक्षया प्युपेयश्च हेयपक्षे प्रयातिच ॥ १४० ॥

किन्तुतत्प्राप्त्युपायंवे निस्तरंरेपरेपदे ।

विधेयपदसंस्थस्य दीक्षयासंस्कृतस्यच ॥ १ ॥

विचार्यमाणएवंहि विश्रामोपव्रजैस्कुटम् ।

जायतेतत्परंब्रह्म वासुदेवाख्यमव्ययम् ॥ २ ॥

अम्बरंपरमाणूनां ब्रह्मनामोऽस्पदंयथा ।

तथानाद्यप्रबुद्धानां जीवानांहि निकेतनम् ॥ ३ ॥

यिज्ञेयम्भुवनानां च पदानामन्तरंहियत् ।

यिनैश्वरंल्लभ्या तेषां मन्त्राधै क्रीडयन्तिच ॥ ४ ॥

मायायेध्वद्वयेतस्मिन् सुखदुःखमयैःफलैः ।

ईश्वरेच्छानुविद्धानां भक्तानांपरमेश्वरे ॥ ५ ॥

गुरुणादीक्षितानां च प्याराधनरतात्मनाम् ।

भवन्त्यध्वद्वयोर्ध्वस्था मन्त्राश्चाज्ञाप्रतोक्षकाः ॥ ६ ॥

नयन्तिकर्मणस्सम्पक्त्वा मायायाध्वद्वयाद्वलात् ।

रचस्थानमणिमादीनां भोगानां प्राप्तयेतुषे ॥ ७ ॥

नित्यो नित्योदितज्ञानो नित्यानन्द स्सुनिष्कलः ।

अनाद्यन्तो ऽ निधनो वासुदेवो विभूतिमान् ॥ १२० ॥

भूतैवैव ततः कुर्यात्पूर्णया पुनरेवहि ।

स्थितं वैभवदीक्षाया म्मुमुक्षो रैश्वरे पदे ॥ १ ॥

यत्रस्थो धाम चाभ्येति ह्यचिरा त्पारमेश्वरम् ।

ईश्वरेच्छावशेनैव देहपातान्महामते ॥ २ ॥

भोगेच्छोः पद्मनाभीय उभयेच्छोः पदद्वये ।

शक्तिमच्छक्तियोगेन त्वथ बुद्धिमयेध्वनि ॥ ३ ॥

निवेश्यो देहपातान्तं काल मुद्धृत्य तत्पदात् ।

अन्तरुद्धो यथा काष्ठा त्पावकश्च पृथक्कृतः ॥ ४ ॥

न भूय स्सह काष्ठेन साम्य मेति तथा पुमान् ।

योजितो ध्वान्तरे भूयो नैति तन्मयतां ततः ॥ ५ ॥

समाधिमच्युतिं कृत्वा विनिवेश्यामनोग्रतः ।

यथाघटुपदंष्ट्रस्य स्तस्याध्वाच्च सितासितः ॥ ६ ॥

सस्थितो य स्त्वभेदेन भिन्नरूपः परात्मनि ।

येधवेदकनिर्मुक्त मच्युतं ब्रह्मयापरं ॥ ७ ॥

तच्छब्दब्रह्मभावेन स्वशक्त्यास्वयमेवहि ।

मुक्तयेखिलजीवाना मुदेतिपरमेश्वरः ॥ ८ ॥

तदव्यक्ताक्षरविद्धि तन्त्राशब्दोपधाकलः ।

पृथग्वर्णोऽमनायाति स्थितयेनेकधास्वयं ॥ ९ ॥

नोयान्तिनिश्चयं यत्र चातुरात्म्यादनुग्रहात् ।

ऋतेवेदविदोविप्रा सवेतस्मिन् प्रथमेश्वरे ॥ १२० ॥

सशब्दमूर्तिर्भगवा नभ्येतिचकलात्मना ।

तद्गृह्योपुज्यते येन तन्निष्ठानां हि कर्मिणां ॥ १ ॥

नपाद्गुण्यमलोत्थाच्च यावन्मूर्तिं निरञ्जयम् ।

यद्गेनान्ययामूर्तं तत्तद्गृहीतुं निपुज्यते ॥ २ ॥

तत्त्वाःकलामयास्सर्वे प्रभवाप्यलक्षणाः ।

पूर्वोक्ता वासुदेवाद्या अद्भ्यक्षान्ताययोदिताः ॥ ३ ॥

तेभ्योचिनिर्गतामन्त्रा स्त्वणिमादि गुणैर्धुताः ।

षट्कलांगलवैर्युक्ता येषुसंख्यानाविद्यते ॥ ४ ॥

व्यञ्जितन्तै स्तनिर्माणं तस्याद्यं षट्संज्ञकम् ।

कर्मिणामात्मलाभार्थं मोहार्थतदक्षयाय च ॥ ५ ॥

द्विस्तप्तभुवनंविश्वं गुणत्रयमयाहियत् ।

तदशुद्धजगद्वित्यं भोग्यं प्राप्यं पृथक्स्थितम् ॥ ८ ॥

इत्यध्वषट्कमुद्दिष्टं हेयोपादेयलक्षणः ।

भुवनध्वापदाध्वाच विनातुर्यपदेनतु ॥ ९ ॥

हेयशेषमुपादेयं कर्मिणान्तदपेक्षया ।

व्यपेक्षया प्युपेयश्च हेयपक्षे प्रयाति च ॥ १४० ॥

किन्तुतत्प्राप्त्युपायं नै निस्तरंभरेपदे ।

विवेकपदसंस्थस्य दीक्षयासंस्कृतस्य च ॥ १ ॥

विचार्यमाणएवांहि विश्रामोयत्रवैस्कृतम् ।

जायतेतत्परब्रह्म वासुदेवाख्यमव्ययम् ॥ २ ॥

अन्धरं परमाणूनां ब्रह्मनोमोत्पदं यथा ।

तथानाद्यप्रबुद्धानां जीवानांहि निकेतनम् ॥ ३ ॥

विज्ञेयभुवनानां च पदानामन्तरंहियत् ।

घनिश्वरेच्छया तेषां मन्त्रावै क्रीडयन्ति च ॥ ४ ॥

मायायेष्टद्वयेतस्मिन् सुखदुःखमयैःफलैः ।

ईश्वरेच्छालुविद्धानां भक्तानां परमेश्वरे ॥ ५ ॥

गुरुणादीक्षितानां च प्याराधनरतात्मनाम् ।

भवन्त्यध्वद्वयोर्ध्वस्था मन्त्राश्चाज्ञाप्रतीक्षकाः ॥ ६ ॥

नयन्तिकर्मणस्सम्यक् मायायाध्वद्वयाद्वलात् ।

स्वस्थानमणिमादीनां भोगानां प्राप्तयेतु वै ॥ ७ ॥

विरतस्य च तद्भोगात् स्वशक्त्या प्रेरयन्ति च ।
 स्थव्यापारवशेनापि तत्त्वाध्वन्यमृतोपमे ॥ ८ ॥
 यन्वाणीमानिमन्येत, तृणानीव च संस्थितः ।
 धनुग्रहपरास्तस्य तत्त्वाद्ब्रह्मसादयो मलाः ॥ ९ ॥
 गयनयप्ययतांसम्यक् सकलाध्वनिशाश्वते ।
 सपाद्गुण्यमयोग्रहा धासुदेवोऽध्वमूर्तिभृत् ॥ १० ॥
 नित्ये स्वात्मनिसम्बन्धे शब्दग्रहाभिधेध्वनि ।
 करोति योजनान्तस्य यत्र स्थस्त्वयमेव हि ॥ १ ॥
 प्राप्नोति तत्परिज्ञानात् सुशान्तं भगवत्पदम् ।

सकषणः ।

देवघर्णाध्वविज्ञानं यद किं लक्षणं मम ॥ २ ॥
 प्राप्नोति तत्परिज्ञाना दध्वी सद्भासुदेयताम् ।

धीभगवान् ।

पञ्चाध्वकोशमुक्तस्य लब्धसत्तस्य चात्मनः ॥ ३ ॥
 सोऽनुभूतिपदं याति धरातन्तानरूपधृत ।
 भिन्नघर्णमयः शब्दः पूर्वलक्षणलक्षितः ॥ ४ ॥
 सचातुराम्बनिचयो विज्ञेयोऽहि तदात्मना ।
 प्रभवाप्यययोगेन शब्दभास्वरलक्षणः ॥ ५ ॥
 लकारान्तस्त्वकाराच्च हकारा दन्त एव हि ।
 प्रभवे षादशान्तस्तु भकारश्चतुरात्मनाम् ॥ ६ ॥
 भकारः स्वध्वयेनैव तुल्यतातो न यो स्मृता ।
 घणे व्यूहसमूहेऽस्मिन् द्वयं ज्ञानसमाधिना ॥ ७ ॥
 विश्राम उदयो व्याप्ति रराप्तामुच देवताः ।
 अत्रैकैका परिज्ञेया मूर्ति र्वै त्वेयमेव हि ॥ ८ ॥
 युक्ता विश्रामपूर्येण चतुष्केण समासतः ।
 दण्डवत्सन्निवेशेन संस्थिता ह्येव मेव हि ॥ ९ ॥

द्विपदकं धारणानां च द्वादशाधात्मलक्षणम् ।
 सोपानभूतं यत् क्रान्त्या द्वादशान्तं विशेषपरम् ॥ १६० ॥
 नीधैषं व्यञ्जितभावेन हृत्पद्मोदरसंस्थितम् ।
 घर्णाध्वानं दीक्षितस्य शब्दब्रह्मेति यास्थितिः ॥ १ ॥
 संसेच्य हुतभुभूमिं प्राणीतेनोदकेनतु ।
 सह क्षिप्येण चात्मानं तेनैवाच्छिद्रासिद्धये ॥ २ ॥
 पूर्वपद्भूतिना कृत्वा लक्ष्म चाग्निं प्रणम्य च ।
 समुत्पाप ततो यापा तं गृहीत्वाचपुतालयम् ॥ ३ ॥
 पूजयित्वा भगवन्नीधं निवेद्य नियमाच्छिशोः ।
 खविशेषान् समासेन सान्तरान्योग्यतायज्ञात् ॥ ४ ॥
 यथायदुपदेष्टव्यं तत्त स्तस्यार्चनं हृदि ।
 मुद्रासमन्वितो मन्त्रो न्यासध्यानपुरस्सरः ॥ ५ ॥
 इति कर्तव्यता शास्त्र संक्षिप्ता च सविस्तरा ।
 तासमक्षं तत्त स्तेन सर्वकार्यं यथास्थितम् ॥ ६ ॥
 गुर्वर्चनं ततः कृत्वात् आत्मना द्रवनादिना ।
 पूरयित्वाभसा पाणि मर्त्यपात्रात्तु दक्षिणम् ॥ ७ ॥
 पदंगमन्त्रसंज्ञां क्षेप्तव्यं तस्य मस्तके ।
 मण्डलं प्रणवेनाय पाणौ सूर्यप्रभं स्मरेत् ॥ ८ ॥
 तत्राभिन्नं न्यसेत्प्राग्ब्रह्मं देवतागणम् ।
 कृत्वा धियार्चितं दद्यात् साक्षिणं तस्य मूर्धनि ॥ ९ ॥
 यथोक्ताच यथाभीष्ट मचिरादेव पुत्रक ।
 तथास्तु वैभवी सिद्धिर्भोक्षलक्ष्मसमन्विता ॥ १० ॥
 इति वैभवादीक्षाया लक्षणं समुदाहृतम् ।
 तत्प्रयुक्तस्य सामान्यं सर्वमन्त्रगणस्य च ॥ १ ॥
 येन येन हि मन्त्रेण दीक्षा कार्याहि कस्यचित् ।
 तस्य तस्य तदीयानां पूर्वोद्दिष्टेन चर्मना ॥ २ ॥

कार्योवाचयवानान्तु विनियोगो यथोदितः ।

समूहवद्ब्रह्मादीनां ज्ञानान्तानां समाचरेत् ॥ ३ ॥

सह तत्त्वगणेनैव सर्वं मध्यात्मरूपता ।

समभ्यूह्य ततः कुर्यात्प्राग्वदभ्यर्चनन्तु वै ॥ ४ ॥

नेत्रकर्मणि हृद्बीज पञ्चांगानां विधीयते ।

निरंगानांतु मन्त्राणां मंगमन्त्रोक्तकर्मणाम् ॥ ५ ॥

प्रणवो विनियोक्तव्यः स्सहकर्मपदेनतु ।

सम्पाद्य विधिनानेन व्यूहदीक्षार्थिनां सदा ॥ ६ ॥

किन्तु वै तत्र योक्तव्यं प्रत्येकस्मिन् द्वि कर्मणि ।

अतुष्कं यामुदेवायं बीजानां यत्पुरोदितम् ॥ ७ ॥

एवमेवायमन्त्रस्तु निःशेषः कर्मसंग्रहे ।

योक्तव्यो ब्रह्मदीक्षायां षोडाभक्तवाच पूर्ववत् ॥ ८ ॥

स्वरूपेण यथावस्थ मुक्ते ध्ववसरेषु च ।

किन्तुवेकवचनेनात्र देवानां प्रार्थना मता ॥ ९ ॥

योजना त्वधिषासोक्ता विज्ञातव्या समासतः ।

नित्यदीक्षाद्वयस्यास्य नान्यन्मोक्षा दृष्टे फलम् ॥ ८०१ ॥

तत्रापि चातुरात्मीया दीक्षा त्माक्रमलेक्षण ।

पक्षा ददाति पाद्गुण्य भोगार्ति भावितात्मनाम् ॥ १ ॥

फलं स्रक्चन्दनादीनां होमद्रव्यस्य चापि यत् ।

कृत्वा सह चाभ्येति विलयं ब्रह्मदीक्षया ॥ १८२ ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्

दीक्षाविधि नाम

एकोनविंशः परिच्छेदः ॥ १९ ॥

अथ विंशः परिच्छेदः ।

नारदः ।

दीक्षालक्षणमुक्तैव सिरिणश्चाधिचक्रभृत् ।
 यथावच्चमुनिश्रेष्ठाः पुनरेवाग्रवादिदम् ॥ १ ॥
 भयमण्ड [णे] स्पष्टष्ट [त] स्प शास्त्रहरययथार्थतः ।
 तप्ताभ्यां शंखचक्राभ्यां मंजितस्य भुजद्वये ॥ २ ॥
 सम्यग्धृतोर्ध्वं पुण्ड्रस्य दत्तनाम्नश्च मन्त्रिणः ।
 समाराधनसक्तस्य पुत्रावश्चगतस्यच ॥ ३ ॥
 सिद्धयर्थसर्वमन्त्राणां अधिकाराप्तयेतुधा ।
 तत्कालंगुरुणाकार्यं यच्छिष्यस्याभिषेचनम् ॥ ४ ॥
 भगवद्भक्तियुक्तानां पंचकालरतामना ।
 संहितापारगणांच आचार्याणांच सन्निधौ ॥ ५ ॥
 यतीनांबद्धलक्षाणां साधकानां महारमनाम् ।
 भयकुर्याद्गुरुस्तस्य कचतुरश्रन्तुमण्डपम् ॥ ६ ॥
 सर्वोपकरणोपेतं मध्येभद्रासनान्वितम् ।
 तस्मिन्कुर्यादनन्ताद्यं सन्धानमयासनोदितम् ॥ ७ ॥
 पूजयित्वाध्वं पुष्पाद्यै स्ततोदेवस्य सम्मुखम् ।
 बद्धपद्मासनं शिष्यं तत्रारोप्यकृतांजलिः ॥ ८ ॥
 कान्ताभिर्गीयमानन्तु स्तूपमानश्च वन्दिभिः ।
 शंखाद्यैर्ध्यायमानन्तु पठ्यमानन्तु मंगलैः ॥ ९ ॥
 जपमानं परममन्त्रं ध्यायमानां मिवाच्युतम् ।
 अष्टांगेनार्चयित्वा तु कुम्भमादाय वैष्णवम् ॥ १० ॥
 सतत्रस्थेन मन्त्रेण सम्यक्सिद्धिव्यपेक्षया ।
 सदस्त्रावर्तितं कृत्वा शतावर्तितमेव वा ॥ ११ ॥

सिद्धयेद्भुतहेमाभं स्मृत्मातमभिषिच्य च ।

स्वाहान्तम्मन्त्रमुच्चार्य पुतंहृत्कमलोदरात् ॥ १२ ॥

एवमुत्तवानमोन्तन्तु ध्यात्वा तं स्फटिकामलम् ।

उद्गीर्य कर्णरन्ध्रेण तस्य हृत्पद्मगस्मरेत् ॥ १३ ॥

चिच्छक्तिविग्रहं ब्रह्म त्वाह्वादानन्दलक्षणम् ।

समारोप्य धिया सम्यक् स्वाधिकारन्तु चाखिलम् ॥ १४ ॥

प्रतिपाद्यार्चितं शुद्धं दिव्यभागमसंचयम् ।

शुभमाराधनाधारं मक्षसूत्रं च किंकिणीम् ॥ १५ ॥

सृक्सुधौ योगपट्टं च शंखचक्रैकमण्डलम् ।

चमसंसार्य पात्रं च दर्भान्कृष्णाजिनस्ततम् ॥ १६ ॥

पादुकेषादपीठं च च्छवमासनदर्पणे ।

मायूरं व्यजनं शुक्लं चामरं भगवद्वज्रम् ॥ १७ ॥

यथार्हदण्डसहितं काषायेक्षौमवाससी ।

समुत्थाप्या सनातनं सर्वमाहम्यस्त्रानजं जलम् ॥ १८ ॥

विनिक्षिप्य शुचौ स्थाने देवमभ्यर्च्य वैततः ।

तादर्थ्येन तु सन्तर्प्य पूर्णातिं चाग्निमभ्यगम् ॥ १९ ॥

क्षान्वापूर्वां कविधिना सकुण्डलान्मण्डलान्तरात् ।

अर्घ्यपात्रसमूहाच्च बलिदानं समाचरेत् ॥ २० ॥

सौदकेन च भूतानां मोदनेनास्त्रमुच्चरन् ।

बलिम्मण्डलतः कृत्वा यागाभाराच्च बाह्यतः ॥ २१ ॥

कृतवान्तर्बलिदानन्तु प्रादक्षिण्येन घैपुरा ।

अथ ऊर्ध्वं देवोत्तवा शेषन्तन्मण्डलेर्वादिः ॥ २२ ॥

नमोऽस्तव च पुतभूतेभ्यः स्वर्गेभ्यः सर्वदेवादि ।

सदिक्पतिभ्यः सास्त्रेभ्यः शान्तिस्तव स्पृशेति शिशोः ॥ २३ ॥

पूजाद्यमुपसंहार्य दत्तशिष्टेन पूर्णम् ।

वृत्तमण्डलमायेतु सितपद्मोत्ततः ॥ २४ ॥

दत्तशिष्टैर्यजेद्देवं सर्वदेवशुरुंभुम् ।
 तर्पयित्वाग्निमध्ये तु कुर्यात्तस्य विचर्जनम् ॥ २५ ॥
 तदीयमथ निक्षिप्य क्षमावटे वा जलांतरे ।
 करकंवारिस्तम्पूर्णं मपरं शुभलक्षणम् ॥ २६ ॥
 तत्रेष्ट्वा र्वाप्ये मन्त्रेण मध्ये मन्त्रास्त्रमुत्तमम् ।
 मध्वं शुष्यसापूर्णं मादाय विनिवेश्य च ॥ २७ ॥
 तदध्वतोऽर्घ्यकलशं तन्मध्ये स्तब्धं चक्रगम् ।
 तमभ्यर्च्यैष धान्यायं कृत्वाष्टशतमन्वितम् ॥ २८ ॥
 चपट्पदनिरुद्धेन मूलमन्त्रेण तम्पुनः ।
 दद्यात्तदन्तस्सार्णेन प्राग्धत् पीयूषधारिणम् ॥ २९ ॥
 निर्निर्द्रीकरणं कुर्यात् स्वर्षेणामन्त्रवारिणा ।
 तदम्बुधारादानेन ध्यानीच्छात्पुतेन च ॥ ३० ॥
 संविभज्याथ पैत्रेणामन्त्रपानं सुधामयम् ।
 सुधायस्त्रवरं पश्चात्समन्त्रं चक्रगं त्यजेत् ॥ ३१ ॥
 आदाय तन्तोयकुम्भं भस्त्रमन्त्रमुदीरयन् ।
 भ्रामयेत्पूर्ववद्भारा मथमध्ये निधाय तम् ॥ ३२ ॥
 सम्पूर्णमुदकेनैव कृत्वा फलसमन्वितम् ।
 शुरुपागमतः कुर्याच्छिष्यः प्रपतमानसः ॥ ३३ ॥
 भगवद्भागवद्भक्त्या कर्मणामनसा गिरा ।
 दागोपयुक्तं सम्भारं तस्मै सर्वनिवेद्य च ॥ ३४ ॥
 सशिरःपाणिपुमन्तु कृत्वा वै च तदंघ्रिगम् ।
 क्षान्तव्यस्तुमयत्नेन श्रद्धापूतेन चेतसा ॥ ३५ ॥
 पंचरात्रविदस्तद्द्वयार्तोश्च स्नातकादिकान् ।
 सम्पूज्य विधिवद्दद्यात्तेषां शक्त्या च दक्षिणाम् ॥ ३६ ॥
 संवाहनपरात्कालो ह्यभ्वानुष्ठान्तु गौरवीम् ।
 भ्रातृभिस्सह चाश्रीयात् बहुभिः पूर्वदक्षितैः ॥ ३७ ॥

तथान्यैर्भगवद्भक्तैः स्सुहृत्सम्बन्धिवान्धवैः ।
 व्रजन्तं सहसिन्धैस्तु कालेहान्ययतवचा ॥ ३८ ॥
 तदिच्छयाहानुव्रज्य निर्वर्तयैवैयदा ।
 कृत्वातुषादपत्तनं दहुरासप्रदाक्षिणम् ॥ ३९ ॥
 भामोक्षात्सर्वसिद्धिनां भक्तानां भावितात्मनाम् ।
 परागविगुरुर्गस्मात् प्रसाद्यस्मृतएवसः ॥ ४० ॥
 इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहिताया गभिवेकविधि नाम
 विंशः परिच्छेदः ॥२०॥

अथ एकविंशः परिच्छेदः ।

नारदः ।

भगवानपविशत्मा चोर्द्वितस्तालकेतुना ।
 द्विजप्रधानायतन्म आकर्णयतसाम्रवम् ॥ १ ॥

चंरूपेणः ।

नियमाङ्कं स्वरूपास्तु दातव्यादीक्षितस्यच ।
 गुरुणाप्रतिपन्नस्य शास्त्रनेस्मिन् जगात्प्रभोः ॥ २ ॥

श्रीभगवान् ।

प्रायेकस्मिन्निनियमे निर्गतेषु गुरोर्मुखात् ।
 प्रपूयाद्यादमित्येवं शिष्यशोकाप्रिशान्तये ॥ ३ ॥
 नारुम्पागौरवीच्छाया देवी यानगतान्यापि ।
 गुरुवद्रूपगंधं द्रष्टव्यो निपमेवाहि ॥ ४ ॥

शयनासनयानाद्यं तदीयमभिवादयेत् ।

भवन्यितस्सदाकुर्यां द्रव्यापारं तद्गृहोखिलम् ॥ ५ ॥

नासने तत्समक्षं च वस्तव्यं न च दक्षिणे ।

संयन्त्रितं संयतयाक् तदाज्ञां सम्प्रतोक्षते ॥ ६ ॥

तत्तन्निधौ तु नान्येषां प्रत्युत्थानं समाचरेत् ।

कुर्यात्संशयं विच्छिन्ति न तददेशतो विना ॥ ७ ॥

व्याख्यानमागमानां च योगायासश्चधारूणा ।

एवमादिकमन्यच्च स्वगृहे न शुरागृहे ॥ ८ ॥

न शंखचक्रपद्मांके भोज्यव्यं भाजने तु वै ।

तल्लक्ष्मचोपलंकाष्ठं छोष्ठं वा फलकादिकम् ॥ ९ ॥

क्रमणीयं न पादेन कल्प्यैव साधनार्थतः ।

भगवच्छासनज्ञाना माराधनरतात्मनां ॥ १० ॥

यथोचितं यथाशक्ति पूजाकार्यासदेवादि ।

प्रासादं देवदेवीयं माचार्यं पाश्चात्तिकम् ॥ ११ ॥

अश्वत्थश्च घटन्धेतुं सासमूहं शुरागृहम् ।

दूरात्प्रदक्षिणीकुर्यां त्रिकटात्प्रतिमाविभोः ॥ १२ ॥

दण्डवत्प्रणिपातैस्तु नमस्कुर्याच्चतुर्दिशम् ।

नयानपादुकाढो नखोपानत्कपादभृत् ॥ १३ ॥

विनिक्षिप्तमनाभूवा सविशेद्भगवद्गृहम् ।

न व्याख्यावत्सेरुर्या तत्प्रत्युत्थानाभिवादाने ॥ १४ ॥

नाभ्युत्तानां नमूर्खानां नास्तिकानां विशेषतः ।

दातव्यस्त्वं प्रवेशश्च नोपहासस्तात्मनाम् ॥ १५ ॥

ना पूजितं समुद्घात्यं शासनं पारमेश्वरम् ।

समक्षं नान्यभक्तानां न तत्सन्देहं शान्तये ॥ १६ ॥

प्रकाशनोयं तद्गोभा न्नचान्येन पुतोभयात् ।

सुगन्धं फलपुष्पाद्यं मयूखं मुचितं च यत् ॥ १७ ॥

अभोज्यं गुरुदेवाग्नि निवेदन विवर्जितम् ।

तस्करात्पतिताच्चण्डा दम्भलोभसमन्वितात् ॥ १८ ॥

मात्राधि [लुब्धादि] तं न गृहीयात् अभवतादुपचारतः ।

गृहीतावाभगवद्विम्बं वृत्त्यर्थमदतीदयः ॥ १९ ॥

नगरापणवीधीषु तस्यदेवलकस्यच ।

दर्शनं स्पर्शनंचैव कुर्यात्संभ्रापणंनहि ॥ २० ॥

गापेत्तुभगवद्वाथा योग्रामे नगरान्तरे ।

तम्प्रभुस्तावकंचैव पूजयेच्चैव [?] सर्वदा ॥ २१ ॥

विष्णुव्रतपरंचैव विष्णवायतनत्रासिनं ।

विष्णुवाक्ताप कथासप्तं विष्णवायतनमार्जकम् ॥ २२ ॥

आवकंचैष्णवानांच विष्णुधर्मपरायणम् ।

पर्येटिकृद्वैष्णवानां मान्योचै विष्णुवाक्तादा ॥ २३ ॥

मातरुत्थाय चिन्वीयात् स्वारामात्स्वयमेवहि ।

युजार्थं मूर्खमन्त्रेण पुष्पादीन् प्रयतस्त्वदा ॥ २४ ॥

याया दृश्य मधवा निर्बाधं हि तदार्जने ।

अकण्टकद्रुमोत्थाश्च कण्टकद्रुमजा अपि ॥ २५ ॥

हृद्या स्तुगन्धाः कर्मण्या ग्राह्या स्वर्घेसितादयः ।

उपगन्धाह्यकर्मण्या सवप्रसिद्धा स्तथैव च ॥ २६ ॥

चतुष्पयशिवावास श्मशानावनिमध्यगाः ।

क्षता भशनिपाताद्यैः किमिकीटसमावृताः ॥ २७ ॥

वर्जनीयाः प्रयत्नेन पत्रपुष्पफलादयः ।

अभ्युजानि सुगन्धीनि सितरक्तानि कानिचिद ॥ २८ ॥

योक्तव्यानि पवित्राणि नित्य माराधकेन तु [नेतुवै] ।

सांक्रुराणि च पत्राणि भूगतान्येव मेवहि ॥ २९ ॥

विहितान्यर्चने नित्यं यथर्तुप्रभवानि च ।

नगृहे करवीरोत्थैः शुभ्रै रचनं हितम् ॥ ३० ॥

विशेषतः स्वकामस्य सिद्धिभूतिपुत्रस्य च ।

अतोऽन्यथा न दोषोऽस्ति दोष उन्मत्तकादिभिः ॥ ३१ ॥

• सद्योऽहृतानां विहितं स्व म्लानानां यदा क्रयः ।

प्रदानं मन्त्रसिक्तानां तेषां कार्यं न चान्यथा ॥ ३२ ॥

निर्दोषतां प्रयान्त्याशु मन्त्रिणा भवलोकात् ।

भवन्ति भक्तिपूतानि हृन्मन्त्रनिरतात्मनाम् ॥ ३३ ॥

न कांस्यपात्रे भोक्तव्यं न तत्र विनिवेदयेत् ।

देवाय मधुपर्काय तथा वै सति सम्भवे ॥ ३४ ॥

मृण्मयायसपात्रेषु न धूपं मपि निर्देहेत् ।

धूपार्थं गुल्गुलुं स्ताज्यो देयश्च सुरभिः परः ॥ ३५ ॥

सह घण्टारवेणैव दीपार्थं परिवर्जयेत् ।

भेदो मज्जातर्सीतैलं घृतं तैलचिमिश्रितम् ॥ ३६ ॥

नाविकं मधुपर्कार्थं दधिक्षीरादिकं शुभम् ।

कौल्लापः कौल्लयः कार्णशास्त्र्युत्थो नोदनोदितः ॥ ३७ ॥

नापक्वाभ्रं न मांसश्च नारनालविभावितम् ।

न चाराधनकाले तु समुत्तिष्ठे स्वराजितः ॥ ३८ ॥

भासमाप्तिक्रियां चैव उपरोधेन केनचित् ।

भाधाराद्भगवद्विम्बाद्भद्रपीडा जलच्युतिः ॥ ३९ ॥

न कार्या कण्टके छौहेः मृदुकूर्चादिना विना ।

न स्त्रायां न स्वपे न्नमो न मौनं चाचरे दुरोः ॥ ४० ॥

नोच्चिष्टं संस्पृशेत् किञ्चिन्नाश्रीयाद्भगवद्भूदे ।

सन्निकर्षे न चाग्नेस्तु न गृहे मद्यसंकरे ॥ ४१ ॥

भक्तानां कृतदीक्षाणां व्यंगंशा [शशा] स्त्रार्थमे [ए] व च ।

न कुर्यात्तैर्जिगीषुस्सन् [अन्येषां धर्मशास्त्रं च]

लोभनिर्मुक्तयाधिया ॥ ४२ ॥

शिष्याणां विष्णुभक्तानां नित्यं कुर्याच्च संग्रहम् ।

मानमास्यकार्पण्यं लोभमोहादयो ऽ गुणाः ॥ ४३ ॥

वर्जनीयाः प्रयत्नेन [नेतव्या स्ता नवं सर्वे]

यावज्जीवावधि क्रमात् ।

अकृत्स्ना द्रुपसन्नानां देशान्तरनिवासिनाम् ॥ ४४ ॥

इष्टोपदेशः कर्तव्यो नारायणरतात्मनाम् ।

यो नवेत्याच्युतं तत्त्वं पञ्चरात्रार्थं मेव च ॥ ४५ ॥

तथा सदैष्णवीं दीक्षां नानाशास्त्रीकतलक्षणाम् ।

न तेन सह सम्बन्धः कार्यो भिन्नक्रमेण तु ॥ ४६ ॥

न शास्त्रार्थस्य शास्त्राणां बुद्धिपूर्वं उपप्लवः ।

आचर्तव्य इहाज्ञानात् पारम्पर्यक्रमं विना ॥ ४७ ॥

प्रष्टव्यो भगवद्भक्त आप्तो लक्षणकोविदः ।

प्रसिद्धं भार्जये वृद्धो नष्टं शास्त्रार्थलक्षणम् ॥ ४८ ॥

मुद्रामण्डलमन्त्राणां निरसन्देहपरेण च ।

भवितव्यं गुरुणां च सकाशात् सर्वदैव हि ॥ ४९ ॥

नच सर्वज्ञमन्त्राणां विना भावांशकेनतु ।

भानुकूल्यं गवेष्टव्यं म्मुक्तवा मण्डलदर्शनम् ॥ ५० ॥

नाभिचक्रेण हृत्पद्मे कन्दमूले गळ्याघटे ।

भ्रूमध्ये ब्रह्मरन्ध्रे च स्थाने ध्वतेषु मन्त्रराट् ॥ ५१ ॥

रमर्तव्यं रसूर्यसंकाशः प्रवासे शयने ध्वनिः ।

मृगसूकरमांसानि नायान्मीनोत्थितानि च ॥ ५२ ॥

न हंसकच्छपीयानि न शृंगाटफलानि च ।

न तथा पद्मबीजानि ॥ घटाग्रं समारुदेव ॥ ५३ ॥

छेद्यमानं न तत्पर्ये तद्वलं नाग्निना स्पृशेत् ।

पुण्यक्षेत्रं महावीर्यं सिद्धाश्रमं मनुजमम् ॥ ५४ ॥

घैष्णवीं पर्वदं चापि व्यप्यतिस्थानं तथाच्युतम् ।

आसाद्य मण्डलं पृथ्वा चक्रं वा द्वादशारकम् ॥ ५५ ॥

निर्वाहणीयं विधिवत् चातुर्मास्यं महामतं ।
 गृहे संयमपूर्वं वा क्रमं कृत्वा तु कुड्यगम् ॥ ५६ ॥
 चतुर्विधेन रजसा प्रतिमाया अथाग्रतः ।
 संयुक्तानपि पूर्वोक्तैः एतांश्च समयान् सदा ॥ ५७ ॥
 निर्वाहकाणां भक्तानां प्रयच्छेत्सततं गुरुः ।
 ज्ञात्वा निर्वाहकं भक्तं तस्यादौ देशिकेनतु ॥ ५८ ॥
 समुद्दिष्टास्तु ते सर्वे निर्वहत्यथ येषु वै ।
 तेषु तेषु नियोक्तव्यो यथा न च्यवते पुनः ॥ ५९ ॥
 धावन्ति समयग्रस्य छविग्रास्तु विनायकाः ।
 विमुक्ता स्त्रिद्वयो यान्ति ह्यपदो हि भवन्ति च ॥ ६० ॥
 ज्ञात्वैवं साधधानेन निर्वक्तव्यं हितान् प्रति ।
 सार मादाय वै गुह्यान् निर्मध्य निपमोदधिम् ॥ ६१ ॥
 कृपया गुरुणादेय मशठानांतु पंचकम् ।
 भक्ति रग्नौ गुरौ मन्त्रे शास्त्रे तदधिकारिणि ॥ ६२ ॥
 नियतं पंचकं चास्य यथावत्परिपालनात् ।
 अनुष्ठानात् नान्येषां स्वातन्त्र्येण यथेच्छया ॥ ६३ ॥
 भव्यानां मनसोभीष्टाः प्रवर्तन्तेहि सिद्धयः ।
 येऽनिर्मलेन मनसा उपरोधात्तु कुर्वते ॥ ६४ ॥
 पालनं समयानां च ते मज्जनयसितेध्वनि ।
 सुप्रसन्नैः मनसा यथैतत्परिपाल्यते ॥ ६५ ॥
 तथा प्रसाद मभ्येति स्व आत्मातु द्वितैषिणाम् ।
 नूनं कालुष्यमुक्तानां स्थिताना मिह सत्पथे ॥ ६६ ॥
 समये साधकाचार्यपुत्रकाणां भवेत् शुभम् ॥ ६६ ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहितायां

समयविधि नाम

एकविंशः परिच्छेदः ॥ २१ ॥

अथ द्वाविंशः परिच्छेदः ।

संकर्षणः ।

लक्षणं ज्ञातुं मिच्छामि चतुर्णां देव सांप्रतम् ।

विज्ञातव्यास्तु कैः लिङ्गैः भेदस्तेषां ॥ किंकृतः ॥ १ ॥

श्रीभगवान् ।

यश्रीमान् भद्रधानस्तु मतिमान् सुदृढवृत्तः ।

सायवाक् भगवद्भक्तो मिताशी संगवर्जितः ॥ २ ॥

शुर्धाराधननिष्ठस्तु स्थिरबुद्धिरतन्द्रितः ।

सद्वैष्णवकुले जातस्तु संस्कारैस्तुसंस्कृतः ॥ ३ ॥

पुरामाता पितृभ्यान्तु नीतस्त्वयोग्यतापदम् ।

विमुक्तसंकरोदान्तः परब्रह्मशक्तितः ॥ ४ ॥

साधुसंगमसाक्षात् शशास्त्रार्थं स्वादलम्पटः ।

तत्संबन्धं व्यसनवा न्यामिकाणां पथि स्थितः ॥ ५ ॥

शुभकर्मरतो निरप्य मदीनस्त्वावचानक्षमी ।

धीरोदयापरस्वैव साधूनामुपकारकृत् ॥ ६ ॥

निर्मलाभ्यरधारीच विमलांगस्त्वदैवहि ।

मिमभाषी मसन्नास्यः परद्रव्ये च्छोलुपः ॥ ७ ॥

परदारस्तृहामुक्तस्त्वद्विवेकपदाश्रितः ।

क्षत्रविट् क्षूद्रजातीयो मयमांसे प्वलम्पटः ॥ ८ ॥

शौचस्वाध्यायनिरतस्त्वनुष्टस्ततोद्यतः ।

तच्छिष्टयज्जनपरश्चक्रतस्तत्तुस्त्वदा ॥ ९ ॥

मानमात्सर्यकार्पण्यपरियागपरोमहान् ।

दैवेपिभेददोषुक्तो दम्भाचारविषर्जितः ॥ १० ॥

निशेषाणां मकर्मण्य द्रव्याणां परिहारकृत् ।

मातुर्जनकनिष्ठानां सद्बन्धूनांच वत्सलः ॥ ११ ॥

उक्तनिर्वाहकश्चाभी नित्यनीचासनप्रियः ।

सर्वेषामूर्ध्वतो नित्यं स्थितिकामपरायणः ॥ १२ ॥

यंशोद्धारैकस्तया सुधियालंकृतस्तदा ।

शुरुमसादादन्यत्र स्वगृहेवाशुरोगृहे ॥ १३ ॥

लब्धदर्शनमात्रो वै मन्त्रमूर्तेस्तुमण्डले ।

शुद्धवर्षाक्षणेनैव मोक्षणेनेव संस्कृतः ॥ १४ ॥

बुद्ध्यतेतावताचैव कृतार्थोऽस्मीति सांप्रतम् ।

ततःप्रभृतिकाळाच्च सुप्रसन्नाच्च देशिकात् ॥ १५ ॥

पाठपूर्वाद्दिशास्त्रार्थं मभ्यर्थयति योनिशम् ।

श्रुत्वाविचारयत्यर्थो नेकान्तेयिजनेस्थितः ॥ १६ ॥

नाभिमानपदं याति सुखम्पूणोऽपि चोदितः ।

शिक्षयत्यथनान्येषां लुब्धस्त्वार्यस्य सिद्धये ॥ १७ ॥

नोद्वाहयतिशास्त्रार्थं मभ्यर्थयतियोनिशम् ।

नविक्रियामवाप्नोति ह्याक्षितोऽप्यथसंसदि ॥ १८ ॥

ममन्यतेतदासम्य ग्विजेण्यामीति यादिनः ।

कुण्डमण्डलमुद्राश्च पीठविम्बालयेषु च ॥ १९ ॥

समन्त्रेषु च बुद्धिस्थं नित्यंकुर्याच्च संग्रहम् ।

अयनादिपुंकाळेपु मत्पदं त्वस्यसम्भवात् ॥ २० ॥

देवमर्चापयेत्कुर्यात् स्वयंवामान्त्रमर्चनम् ।

शुभादिष्टो गुरुणांच कुर्यात्पादाभिवन्दनम् ॥ २१ ॥

कार्यातेषां न जिज्ञासा ययायान्यप्रसन्नताम् ।

प्रसाद्यविधिवत्पृच्छेद्दशुद्धमयविस्मृतम् ॥ २२ ॥

विज्ञातमयवाज्ञात मात्रार्थैः परिचोदितः ।

बलसातेषां स्वकामुदां गुप्तां कृत्वा प्रकाशयेत् ॥ २३ ॥

संस्कृतश्रुतपाठाभ्यां स्वगुरुं प्रार्थयेत्ततः ।

भगवद्यागपूर्वन्तु पुत्रकारुण्यपरम्पदम् ॥ २४ ॥

असन्निधानात् स्वगुरोः प्रार्थयेत्तत्प्रतिष्ठितम् ।

तदभावात्तु वैचान्यं क्रमात्सद्वैष्णवोद्दिष्टम् ॥ २५ ॥

नान्यदर्शनसंस्थन्तु गुरोर्यस्माद्वैष्णवात् ।

कर्मतन्त्रं समन्त्रं च द्रव्यसंघातजम्फलम् ॥ २६ ॥

नूतनैकफल्यमाप्नोति तस्मात्तत्परिवर्जयेत् ।

द्रव्यमन्त्रक्रियाभाव भेदात्फलमनन्तरम् ॥ २७ ॥

जायते कर्मिणां शिव दभेदाद्वैश्वकर्मिणाम् ।

सर्ववसमबुद्धीनां भगवन्प्रभिरतात्मनाम् ॥ २८ ॥

लोकाचारविपुक्तानां यज्ञविधिरहितान्तु वै ।

ज्ञातवैषसहवैषस्य सम्बन्धः सफलो भवेत् ॥ २९ ॥

सर्वदासदृष्टास्तस्य इहास्तु भिन्नसिद्धये ।

लिङ्गैरेतैः परिक्षेप्य सद्गुणैर्यैरकुर्वितैः ॥ ३० ॥

भाचार्यैस्तमयीनाम् शिष्यो जातायाश्चतुर्विधः ।

यवंपुत्रकपूर्वाये परिक्षेपास्तु तत्रयः ॥ ३१ ॥

किन्तु तस्य विशेषोयं स्तमिदानीं निबोधतु ।

विज्ञाता गुरुणाप्यस्य विनियोगात्कृतार्थता ॥ ३२ ॥

स्वल्पमद्भ्योत्तमाद्येन शिक्षितेनागमेन च ।

तस्यानुग्रहबुद्ध्यास्तु भाभू [हू] तस्यानुपुतालये ॥ ३३ ॥

कृत्यानिरीक्षणाद्यस्य देवधाग्निं वदेत्स्वयम् ।

तुष्टोमन्त्रमयं सम्यक् साध्यापुष्पाक्षतांजलिः ॥ ३४ ॥

ततः प्रभृति कालाच्च ध्यानं न्यासादिकं धिना ।

पूजनं मन्त्रमात्रेण घटितपेण वर्जितम् ॥ ३५ ॥

योग्यतापदसिद्धयर्थं दत्तम्बिम्बेषु घास्यते ।

सामान्यविधिना चोक्तो गुरुणा चाद्यं पाच्युतम् ॥ ३६ ॥

सतयेतितदुक्तवत् मत्तस्तेमुदितस्तदा ।
 आलोचयेन्तु शास्त्रार्थं स्वमुद्रामुद्रितन्तुषु ॥ ६४ ॥
 शक्त्यानिरीक्षमाणश्च योगक्षेमादिकंशुरोः ।
 तदाराधननिष्ठस्तु तच्चित्तस्त्वत्परायणः ॥ ३५ ॥
 समाक्षिप्तस्तदादेशा न्मन्त्रमुद्राद्वयंविना ।
 कीर्त्यैर्यस्वशुरोर्नृपात् ज्ञातंशास्त्रार्थं मुत्तमम् ॥ ३६ ॥
 विचार्यस्वधियासम्प ग्वैष्णवानां हि संसदि ।
 यपानैस्त्रिजनानांच मध्ये मात्सर्यभूमिताम् ॥ ३७ ॥
 सशिष्यःपुत्रकोनाम स्वपुत्रादधिकस्तदा ।
 साधकाख्येष्विष्टोषोय स्त मिदानींनिबोधमे ॥ ३८ ॥
 पूर्वव ह्यब्धदीक्षस्तु मन्त्राराधनतत्परः ।
 स्नानादिना खिलेनैव देवभूतेन कर्मणा ॥ ३९ ॥
 सिद्धये स्यामन श्वेष लोकाणां सा [रा] धनाय च ।
 घने वा यतनोद्देशे स्वगृहे वा मनोरमे ॥ ४० ॥
 मन्त्रस्त्रेष्टार्घ्यदानं च कुर्या न्मन्त्रव्रतं मद्दत् ।
 परमः पाळनीयश्च तेनैव समयस्तदा ॥ ४१ ॥
 यदतीवच संलब्धं यच्छ्रुतमानन्द मात्मनि ।
 तदाश्चर्यं न वक्तव्यं पूजापूर्वं शुरो विना ॥ ४२ ॥
 आत्मीयमुद्रासंयुक्तो नित्योयुक्त स्त्वकर्मणि ।
 श्रद्धया य स्वबोद्धव्य स्तापकी भगवन्मयः ॥ ४३ ॥
 द्विगैः पूर्वोदितै युक्तं स्वभियुक्तो विशेषतः ।
 अतुष्टार्थं गुरुणा भक्तानां विनियोजितः ॥ ४४ ॥
 पदानि पदमन्त्राणां सार्थकानि च वेत्ति यः ।
 वाच्यवाचकभावेन सांगनांगवशेन वा ॥ ४५ ॥
 कराविग्रहकल्हार वाक्रन्यासार्थमेव च ।
 समेन विषमेणैव सकृच्चित्रादिकेन च ॥ ४६ ॥

सङ्कर्षणः ।

ज्ञातोविभवदेवानां देवबीजगणोमया ।

अधुनाज्ञातु मिच्छामि तत्पिण्डनिचयोदियः ॥ २ ॥

श्रीभगवान् ।

पथाक्रमोदितानां च देवानां विनिबोधतु ।

पिण्डमन्त्रगणं मत्त स्थावधानेन चेतसा ॥ ३ ॥

नाभेरष्टमबीजं यत् स्थितन्तस्त्रयमोपरि ।

तदधश्चोत्तरं चाक्षा दूरान्तेन विभूषयेत् ॥ ४ ॥

अधोत्तरं चाक्षदेशा दादाय तदधोऽन्यसेत् ।

बीजं नेमे द्वितीयं यत् पञ्चार्चामङ्गचेतदासने ॥ ५ ॥

आधारषष्ठं संकटं कुर्याद्वैनाभिस्तमम् ।

अरात्षष्ठस्य चोर्ध्वे तु नाभिपूर्वं तु विन्यसेत् ॥ ६ ॥

सप्तमं चाष्टमं चापि क्षुपयुं परिवैक्रमात् ।

अथाष्टमं नाभिदेशा दाकटं सप्तमोपरि ॥ ७ ॥

तदधो मध्यमं चाक्षतमं परिकीर्तितम् ।

भूयोरात्पंचम [त] स्योर्ध्वे दद्यान्नाभितृतीयकम् ॥ ८ ॥

बाह्यात्तृतीयन्तन्मूर्ध्नि पिण्डोपदशमस्मृतः ।

द्वितीयं नाभिदेशाच्च तत्तृतीयं तदूर्ध्वगम् ॥ ९ ॥

नेमेराद्यन्तमूर्ध्वे तु स्मृतमेकादशतियदम् ।

अथोनाभिचतुर्थस्य सप्तमं विनिक्षेपयेत् ॥ १० ॥

तदधो नेमिपूर्वं तु एतद्वादशमं स्मृतम् ।

नेमेऽत्रिदशमादाय तदधो योजयेत्क्रमात् ॥ ११ ॥

सप्तमं च चतुर्थं च पुन नाभि मंढामते ।

अरात्षष्ठासना स्सर्वे पिण्डमेतद्विदशम् ॥ १२ ॥

नाभे श्वतुर्थं मादाय तदूर्ध्वं सप्तमं न्यसेत् ।

नयमं चापि तन्मूर्ध्नि एतं द्विद्धि चतुर्दशम् ॥ १३ ॥

नेमे श्वतुर्थसंख्यस्य ऊर्ध्वाधोभ्यां त्रिवेश्य च ।

घर्णं नाभिद्वितीयं तत् तत्पंचदशमं स्मृतम् ॥ १४ ॥

यद्विंशसंख्यकं बाह्या दादाधाराख्यमण्डलात् ।

सान्तिमेन च षष्ठेन वृत्तमायादनन्तरम् ॥ १५ ॥

नेमेस्सप्तमघर्णस्य ऊर्ध्वाधोभ्यां त्रिवेश्य च ।

नाभिदेशा द्वितीयं यद्विद्धि सप्तदशन्तु तत् ॥ १६ ॥

नयमं नाभिदेशाच्च सप्तमस्योपरि न्यसेत् ।

यथाष्टमं नाभिदेशा त्र्युर्ध्वा स्तुतममूर्ध्वगम् ॥ १७ ॥

द्वितीयमपि तस्याथ तस्माद् द्वे नाभिमण्डलात् ।

अस्य त्रयोदशा दूर्ध्वं न्यूनविंशतिमन्तु तत् ॥ १८ ॥

नाभे श्वतुर्थं तस्योर्ध्वं तत्तृतीयं तदूर्ध्वगम् ।

तत्रैव सप्तमं यद् द्वे विद्धि विंशतिमं त्रिदम् ॥ १९ ॥

द्वितीयस्याष्टमं नाभे घर्णस्योर्ध्वं नियोज्य च ।

अरा त्र्यष्टं च तस्याधः कुर्यात्तदनु छांगलिन् ॥ २० ॥

नयमं नाभिदेशाच्च तृतीयस्योपरि न्यसेत् ।

द्वितीयं तदधः कुर्यात्त्रयोविंशतिमं स्मृतम् ॥ २१ ॥

अष्टमं सप्तमं नाभे द्वितीयं प्रथमं ततः ।

क्रमेण योजयेत्तैव अरा त्र्यष्टस्य मूर्धनि ॥ २२ ॥

नेमे स्सप्तमं मादाय तदधो नाभिसप्तमम् ।

तत्तृतीयं च तस्याधः चतुर्विंशतिमं स्मृतम् ॥ २३ ॥

नाभे स्तृतीयं तस्योर्ध्वं द्वितीयं तस्योपरि ।

निवेश्य नेमिपूर्वन्तु षड्विंश मधुनोच्यते ॥ २४ ॥

तेषा मर्थवशा चैव विनियोगं हि वस्तुषु ।
 ध्यानदैवतचिह्नानां द्वयापकावन्तु चाध्वनि ॥ ४७ ॥
 निर्लिङ्गं देवतानां च शब्दब्रह्माव मेव हि ।
 यथावदनुजानाति स्ववर्णैः प्रागुदीरितम् ॥ ४८ ॥
 सांकर्यं मागमानां च वेत्ति वाक्पत्रशात्तु यः ।
 तत्र वै विविधं वाक्यं दिव्यं च मुनिभाषितम् ॥ ४९ ॥
 पौरुषं चारविन्दाक्ष तद्भेदं मवधारय ।
 यदर्भादुच्य मसन्दिग्धं स्वच्छं मल्पाक्षरं स्मृतम् ॥ ५० ॥
 तत्पारमेश्वरं वाक्यं माज्ञासिद्धिं हि मोक्षदम् ।
 मशंसकं हि सिद्धीनां सम्प्रवर्तकं मप्यथ ॥ ५१ ॥
 सर्वेषां रंजकं गूढं निश्चयीकरणक्षमम् ।
 मुनिवाक्यन्तु तद्विद्धि चतुर्पङ्क्तप्रदम् ॥ ५२ ॥
 अनर्थकं मसम्बद्धं मल्पाख्यं शब्ददम्बरम् ।
 अनिर्वाहकं माद्योक्ते वाक्यं तत्पौरुषं स्मृतम् ॥ ५३ ॥
 हेयं चानर्थसिद्धीनां माकरं नरकावहम् ।
 मसिद्धार्थानुवादं यत् संगतार्थं विद्वक्षणम् ॥ ५४ ॥
 अपिचै त्पौरुषं वाक्यं ग्राह्यं तन्मुनिवाक्यवत् ।
 एष मादेव वाज्योत्थं भागमो यो महामते ॥ ५५ ॥
 सन्मार्गदर्शनं कृत्स्नं विधिवादं च विद्धि तम् ।
 तत्प्रामाण्यात्तु यत्किञ्चित् समभ्यूह्य यथार्थतः ॥ ५६ ॥
 पुर्यापराविरोधेन निर्यादयति सर्वदा ।
 भक्तानां घोदितं सत्येवं पदवाक्यप्रमाणवित् ॥ ५७ ॥
 स्वमुद्रालङ्कृतश्चापि यस्सदा चक्रभृक्चरेत् ।
 स देशिको निबोद्धव्यं स्सर्वं स्सर्वाधिष्ठो गुणैः ॥ ५८ ॥
 येदयायन्ययात्मानं योन्यस्मिन् योजितं पदे ।
 कृत्वापेशान्तु एदमे स याति नरकधमः ॥ ५९ ॥

नो भाजनं स्यात् सिद्धीनां ऋमत्यागे कृते सति ।

स्वमाचारं स्वकां जातिं स्वगोत्रं स्वगुरो गृहम् ॥ ६० ॥

स्वपदं च स्वसंस्कारं माह निषिद्धेन वै विना ।

गौरय त्यचिरा घो वै पातित्य मुपयाति सः ॥ ६१ ॥

तस्मा च्छ्रेयोर्थिना नित्यं नाभिमानं न तत्क्षपात् ।

अधरोत्तरता सम्य गाचर्तव्या च कुत्रचित् ॥ ६२ ॥

संकर्षणः ।

मुद्राचतुष्टयं देव कीदृगलक्षणलक्षितम् ।

ज्ञापते यापरिज्ञाना देशिकान्तं चतुष्टयम् ॥ ६३ ॥

भगवान् ।

यापूर्वसृहरेः प्रोक्तं शिरोमुद्रादिपञ्चकम् ।

तदंगुष्ठविनिर्मुक्तं विद्धि न्यूनांगुलैः क्रमात् ॥ ६४ ॥

चतुष्टयं चतुर्णान्तु गुर्वन्तानां यथास्थितम् ॥ ६४ ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्

अधिकारिमुद्राभेदविधि नाम

द्वाविंशः परिच्छेदः ॥ २२ ॥

अथ त्रयोविंशः परिच्छेदः ।

नारदः ।

कामपालेनदेवेश स्वयम्राक्षणसत्तमाः ।

स्रोदितोपतदधुना वधयामिसमासतः ॥ १ ॥

भरा त्र्यष्टासनं कुर्याद्दर्शनाभितृतीयकम् ।
 तदूर्ध्वं सप्तमं चैव अतोऽन्य मवधारय ॥ २५ ॥
 न्यूनं षड्विंशतिं नेमे स्तस्योर्ध्वाधोगतं न्यसेत् ।
 सप्तमं नाभिवर्णेभ्य स्वरवर्गाच्च पंचमम् ॥ २६ ॥
 नेमे राधाद्वितीयं च आदाय तदधो न्यसेत् ।
 मध्यमक्षा न्महाबुद्धे रष्टाविंशतिमं स्मृतम् ॥ २७ ॥
 नवमं सप्तमं नाभे स्तृतीयं च तृतीयकम् ।
 अयोत्तरस्य मक्षाच्च आदाय तदधो न्यसेत् ॥ २८ ॥
 तृतीयं च द्वितीयं च नाभिदेशा दनन्तरम् ।
 नाभिद्वितीय आदाय सप्तमं तुर्यमेव च ॥ २९ ॥
 तृतीयस्याथ वै नाभे बांछा दायं तु मूर्धगम् ।
 अक्षमस्याथ वै नाभे रथ ऊर्ध्वे द्वितीयकम् ॥ ३० ॥
 दद्यात्तदन्वरा षष्ठं तस्यैवाधोगतं तु वै ।
 भरा षष्ठस्य चोर्ध्वेतु नाभिपूर्वं च तत्परम् ॥ ३१ ॥
 विनिवेशाष्टमं चापि षट्त्रिंश मवधारय ।
 सप्तमं च तृतीयं च चतुर्थं नाभिमण्डलात् ॥ ३२ ॥
 योजयित्वा तदूर्ध्वं चाध्वराणां त्रिदशं न्यसेत् ।
 अपवा नवमं नाभे स्तृतीयं च द्वितीयकम् ॥ ३३ ॥
 तत्सप्तत्रिंशकं विद्धि नाभिदेशा दयाहरेत् ।
 भरा त्र्यष्टासनं पूर्वं द्वितीयं च तदूर्ध्वतः ॥ ३४ ॥
 नवमं चापि तस्योर्ध्वे पिण्डास्तवद्यादिमं विना ।
 भरान्तायेन वै मूर्ध्ना सर्वे कार्या ह्यलंकृताः ॥ ३५ ॥
 नमोन्ताः प्रणवाद्याश्च युक्ता स्तंज्ञापदे स्वधैः ।
 भरान्ताये विना यस्य य ऊर्ध्वे वर्धते स्वरः ॥ ३६ ॥
 अधोवानाभिपूर्वेण सहसा केवलं हितम् ।
 अपास्य च ततः कुर्यात्सर्वेषां पूजनाय च ॥ ३७ ॥

स्वेन स्वेनतु पिण्डेन सिद्धवच्चांगकल्पनम् ।
 नमः प्रणवसंज्ञास्याः जातिं कर्मवशात्पुनः ॥ ३८ ॥
 भातदुक्तात् यजनात् मोक्षनिष्ठ स्समाचरेत् ।
 बीजपिण्डपदोत्थानां विनियोगन्तु चाखिलम् ॥ ३९ ॥
 किन्तुपेशं वैभवी मुद्रा देयाराधनकर्मणि ।
 तदंगमुद्राश्चांगानां योग्या मन्त्रैस्त्वैकैस्सह ॥ ४० ॥
 सैहामन्त्रोदितं मया ।
 दीक्षापूर्वं हि मन्त्राणां चातुर्वर्गं तयासनम् ॥ ४१ ॥
 लक्षणं पदमन्त्राणां मयेदानीं निबोधतु ।
 यैर्विना लब्धसत्तानां मर्चनं हि न जायते ॥ ४२ ॥
 विश्वातीताय विमलपदं विद्याविधायिने ।
 पद्मनाभाय वै विश्वव्यापिने तदनन्तरम् ॥ ४३ ॥
 शतविंशतिशक्तिं विद्धि एतत्संख्यं परं शृणु ।
 ज्योतीरूपाय पञ्चार्णं पदं गगनमूर्तये ॥ ४४ ॥
 ध्रुवाय दद्यात्तदनु परमन्त्रशक्तिं ततः ।
 पदमातिचतुर्वर्णं हेतवे त्रयशक्तिं त्विति ॥ ४५ ॥
 अनन्ताय पदं दद्यात्ततो परिमिताय च ।
 सर्वाश्रयाय तदनु तदन्ते धृतशक्तये ॥ ४६ ॥
 एतद्विंशतिसंख्यं च द्वाविंशं क्रमत् शृणु ।
 नमो भगवते कृत्वा धामुदेवाय वै ततः ॥ ४७ ॥
 सर्वशक्त्यामने मन्तमूर्तयेतु पदं त्विति ।
 विद्म्या [या] रमने महाशब्दं पुरुषाय पदं ततः ॥ ४८ ॥
 मोहमायापदं चैव ततो विध्वंसिने तु वै ।
 सदोदिताय शब्दं तु सर्वशक्तिं पदं ततः ॥ ४९ ॥
 नियोक्तव्यं चतुर्वर्णं सप्तविंशतिशक्तिं स्मृतम् ।
 पदं वेदविदे विश्वव्यापकाय ततो भवेत् ॥ ५० ॥

तदन्ते विश्वपतये ततो वै परमात्मने ।

। एष विंशतिभिर्वर्णैः शृणु सप्तदशाक्षरम् ॥ ५१ ॥

ज्ञानात्मने पदं कुर्यात् संविच्छब्दं मतः परम् ।

पदं प्रकाशाशयाय शान्तरूपाय वै ततः ॥ ५२ ॥

अनन्तशक्तये सर्वं व्यापिनेतदनन्तरम् ।

जगन्मयाय तदनु विश्वरूपाय वै पदम् ॥ ५३ ॥

एकाविंशतिभिर्वर्णैः स्यमुक्तोपरं शृणु ।

सत्सत्त्वपदमादाय गुहाशयपदं ततः ॥ ५४ ॥

ततः परमहंसाय ततो मानसचारिणे ।

न्यूनविंशत्यक्षरश्चैवा धातोयज्ञमूर्तये ॥ ५५ ॥

पदमादाय तदनु विश्वान्तवर्तिने तु वै ।

ततो भुवनशब्दन्तु वराहाय पदं त्वय ॥ ५६ ॥

विभूतिस्वामिने चेति चतुर्विंशाक्षरस्त्वयम् ।

नमो भगवते दद्यात् ततो वै [वासवादिभ्यः] वामबाधिये ॥ ५७ ॥

जहज्जलेन्धनपदं प्रदीपपदमेव तु ।

वीर्यापफट् तदन्ते तु एतत्संख्यस्त्वयं स्मृतः ॥ ५८ ॥

सर्वान्तधारिणे दद्यात् प्रसन्नपदमेव च ।

मूर्तये पदं तदन्ते वै दद्याद्दर्मात्मने पदम् ॥ ५९ ॥

षोडशाक्षरमेतद्वै अतो गुह्यतमं शृणु ।

सर्वविद्येश्वरायाय दद्याद्वाक्पतये ततः ॥ ६० ॥

पदम्पदपदादाय ? [विदे दद्यात्] ततो वाग्बिभषेति ।

न्यूनविंशाक्षरो ह्येष सत्त्वपरं कथयामि ते ॥ ६१ ॥

योगैश्वर्यप्रदायाय योगनिद्रारसेति च ।

निरताय पदं दद्यात् द्रगधान्जलशापिने ॥ ६२ ॥

त्रिरष्टवर्णसंख्यश्च भयमेकाधिकस्तु वै ।

भगवाय पदमादाय अनन्तपलशक्तये ॥ ६३ ॥

तेजोमयायभुवन भूतेष्वक्षरं पदम् ।
 तदन्तेविनियोक्तव्यं पदं वै कच्छपात्मने ॥ ६४ ॥
 षड्विंशार्णमिमं विद्धि मन्त्रं मन्त्रविदां वर ।
 यज्ञांगदेहायाद्याय महापदमतः परम् ॥ ६५ ॥
 चराहाय ततो दद्यात् पुराणपुरुषाय वै ।
 दद्यात्तप्तः प्रजाशब्दं तदन्ते पतये पदम् ॥ ६६ ॥
 चतुर्विंशक्षरं मन्त्रं मेतन्मन्त्रविदां वर ।
 नमो भगवते कृत्वा नारासहाय वै ततः ॥ ६७ ॥
 तेजोनिधे पदं दद्यात् पदं हनद्वनेति च ।
 ततो विकर्मजाय वै शब्दं पञ्चाक्षरं भवेत् ॥ ६८ ॥
 दुष्कृतं हितदन्ते वै सप्तविंशक्षरं स्वयम् ।
 भादायामृतमूर्ते वै ततो ज्ञानधरात्मने ॥ ६९ ॥
 सर्वेश्वराय भगव न्यूनविंशक्षरं स्वयम् ।
 भादाय पुण्डरीकाक्ष पदं वै परमेश्वर ॥ ७० ॥
 ततस्त्रिकलशब्दं तु सुखसौभाग्यवै पदम् ।
 निधयेषां छितपदं ततस्त्रिद्विप्रदेति वै ॥ ७१ ॥
 पदञ्चाखिलदुःखेति ततस्तु शमनाय वै ।
 भानन्दसुन्दरपदं ततो लक्ष्मीपदं न्यसेत् ॥ ७२ ॥
 पतये शब्दमुच्चार्य पञ्चाशार्णस्त्रिद्विप्रदेति वै ।
 सदस्यपदमादाय मूर्तये तदनन्तरम् ॥ ७३ ॥
 विश्वोत्तमाय तदनु ततो मृतनिधे तु वै ।
 षोडशार्णस्त्वयं मन्त्र उक्तः कान्तात्मनो विभोः ॥ ७४ ॥
 पुरुषोत्तमाय शब्दं ततस्त्रिद्विप्रदेति वै [ततो प्रतिदत्तेति च] ।
 शक्तये च पदं दद्यात् सर्वेश्वरपदं ततः ॥ ७५ ॥
 समग्रो ग्रभयेत्यत्र निवारणपदन्ततः ।
 सप्तविंशक्षरो मन्त्र उक्तश्चातः परं ऋणु ॥ ७६ ॥

नियन्त्रेपदमुद्धृत्य तदन्तेविश्वहेतवे ।

परब्रह्मसमेतश्च सैतवे ओमनन्तरम् ॥ ७७ ॥

मन्त्रोद्गिरष्टवर्णश्च कथितोवचम्यतःपरम् ।

पदमप्रतिमेत्यादौ प्रभावन्तदनन्तरम् ॥ ७८ ॥

महाविभूतेतदन्तु महामायापदन्ततः ।

अपदर्शकशब्दन्तु तदन्तेतालकेतवे ॥ ७९ ॥

चतुर्विंशाक्षरोमन्त्र स्वयमुक्तस्समासतः ।

शान्तात्मनेपदं दद्यात् तदन्तेयमविन्यसेत् ॥ ८० ॥

नियमाश्रयाय दद्यात् स्परमधिप्रदाय च ।

नारायणाय शब्दं तै पूर्वसंख्यासमं स्मृतम् ॥ ८१ ॥

भवभंगपदं चैव कारिणेतदनन्तरम् ।

ततो भगवतेशब्दं दत्ताग्नेयापवैततः ॥ ८२ ॥

वर्णाश्रमपदं चाप्य धर्मशब्दमतःपरम् ।

परिग्रहाय प्रणव मष्टाविंशाक्षरस्मृतः ॥ ८३ ॥

सर्वलोकमयापेति सर्वज्ञाय पदन्ततः ।

सर्वेश्वराय न्यग्रोध शयनाय पदं त्वय ॥ ८४ ॥

प्रयोविंशाक्षरश्च त्वयमन्यनिबोधतु ।

भूतशब्दमयादाय भावनाय तदन्ततः ॥ ८५ ॥

शब्दं विश्वात्मनेचाप्य विमलेति पदन्ततः ।

दद्याद्विदितशब्दवै तदन्तेविभवाय च ॥ ८६ ॥

पद्मविंशार्णस्वयंमन्त्रः परमस्माग्निबोधतु ।

भूतशब्दमयादाय व्यापिनेतदनन्तरम् ॥ ८७ ॥

पदंसहस्रार्चयेत्तु दद्यात्पंचाक्षरं शुभम् ।

त्रिविक्रमायाय पदं ततोपरिमितेति च ॥ ८८ ॥

प्रभावाय पदं दद्यात् त्रयोविंशाक्षरं स्मृतः ।

नरनायाय शब्दन्तु पुरुषमधराय वै ॥ ८९ ॥

भातमध्यानपरायेति णापवैद्वक्षरन्ततः ।

एकविंशाक्षरोमन्त्र स्ततोऽन्यमवधारय ॥ ९० ॥

नारायणायशब्दन्तु दद्यान्निरतिवैपदम् ।

शयानन्दमयापेति पदन्निरभिमानवै ॥ ९१ ॥

पदास्तक्तायतदन्तु पञ्चविंशाक्षरस्ययम् ।

परायपदमादाय ततोऽपि परमात्मने ॥ ९२ ॥

योगेश्वरायहरये मन्त्रोऽयं षोडशाक्षरः ।

स्तप्तार्णपदमादाय माहूनमः परमात्मने ॥ ९३ ॥

कृष्णायशब्दंतदन्तु कमलं ग्यक्षरन्ततः ।

दलशब्दन्तु वितत नेत्रायस्तदनन्तरम् ॥ ९४ ॥

अक्षिष्ठाय ब्रह्मणैवै भष्टाविंशाक्षरस्ततः ।

भगवन्पदमादाय युगान्तदह्नेति च ॥ ९५ ॥

दीप्तयेऽपपदं दद्यात् संसारपदमेवादि ।

बन्धविच्छेदकर्त्रेवै त्रिंशद्विंशार्णस्ययं स्मृतः ॥ ९६ ॥

पदंचतुर्भूतयेवै चतुर्गतिमयाय च ।

शरशार्ङ्गभृते दद्यात् छतरिन्दीवरत्विषे ॥ ९७ ॥

ततोऽभगवते दद्यात् दभिरामपदन्ततः ।

क्षरीरायपदंचैव त्रिष्टविंशाक्षरस्स्मृतः ॥ ९८ ॥

दद्याद्विदितशब्दवै परमार्थपदन्ततः ।

ततोऽवेदविदेशब्दं विदुषेऽप्यापकाय च ॥ ९९ ॥

स्वामिस्तदन्तु वै दद्यात् द्व्यक्षरंचापरम्पदम् ।

अपंचिशतिभिर्घर्णे रुक्मस्यन्यमतं नृणु ॥ १०० ॥

दद्याद्गुरुशब्दन्तु तदन्तेवाहनेति च ।

सर्वशास्त्रोद्यतोऽप्येवमतं शू [शमयाशू] भमयेति च ॥ १ ॥

ततोऽधुनधुनादाय कर्मबन्धास्ततोऽवेदेत ।

धर्मपाहिततो दद्यात् जलधर्मतदोषदेवे ॥ २ ॥

चतुर्विंशशरोमन्त्र एषवक्ष्याम्यतःपरम् ।
 संहारमूर्तये शब्दं कालवैश्वानराचिषे ॥ ३ ॥
 पाताळशयनायेति त्वज्ञाननिगलेतिवै ।
 निचयं हनवीप्सातः प्रणवन्तदनन्तरम् ॥ ४ ॥
 पञ्चत्रिंशशरोद्देशे सर्वसिद्धिकरस्मृतः ।
 प्रणवालंकृतास्सर्वे नमस्कारविभूषिताः ॥ ५ ॥
 संस्मृताः पूजिताश्चैव ध्याताजप्ताविशेषतः ।
 तत्रास्ति यन्नयच्छन्ति भक्त्या तत्कर्मणां भुवि ॥ ६ ॥
 भयलाञ्छनमन्त्राणां शास्त्राणां लक्षणं शृणु ।
 सहस्रदीधितिपदं दद्याच्छ्रुतिवैततः ॥ ७ ॥
 विघ्नहाय दशार्णच श्यधिकं मकुटस्य च ।
 आदायवाञ्छितपदं ततस्सिद्धिप्रदाय वै ॥ ८ ॥
 महाचिन्तापदं दद्यान्मणयेतदनन्तरम् ।
 त्रिद्विपञ्चदशार्णच दशार्णमपरं शृणु ॥ ९ ॥
 [सर्वलक्षणशब्दन्तु ततस्सम्प्रदायवै ।
 ततश्चिन्तापदं दद्यान्मणयेतदनन्तरम्] ॥ ११० ॥
 सौभाग्यशब्दमादाय जननिष्पक्षरन्ततः ।
 सर्वप्रदेतुतदन्तु अयमेव दशाक्षरः ॥ १ ॥
 प्राणाग्नेयसत्याय सिद्धिसत्ताक्षरं विह ।
 कालकर्त्रेयचक्राय फट्टष्टार्णं प्रकीर्तितः ॥ २ ॥
 विश्वाग्नेयपदं दद्यात्ततो विश्वप्रदाय च ।
 नवाक्षरमिदं सिद्धिं परमष्टाक्षरं शृणु ॥ ३ ॥
 समादाय पदविधे ततो विधेश्वराचिंते ।
 प्राक्शब्दमूर्तयेष्टुपां चण्डिकायाष्टाक्षरं स्मृतः ॥ ४ ॥
 पदरसनिष्ठेषुपां भौमशब्दमतः परम् ।
 भौमणापतदन्तेषु दशाक्षरमिदं स्मृतम् ॥ ५ ॥

प्राग्भुवनाधिपतये स्तम्बभूतायवैषदम् ।
 त्रयोदशाक्षरं विद्धि ततोऽन्यमवधारय ॥ ६ ॥
 पदमिन्द्रियकोशाय इष्वस्त्रायदशाक्षरम् ।
 कल्पान्तानिष्ठघोषाय विद्युल्लासितवैषदम् ॥ ७ ॥
 प्रभापयोऽदशार्णन्तु नवाक्षरमतश्शृणु ।
 महामायापदं दद्याद्दन्धवर्णं द्वयं ततः ॥ ८ ॥
 ध्वंसिने पदमादाय एतत्संख्यम्पदं शृणु ।
 सर्वास्त्रग्रसनादाय पराय तदनन्तरम् ॥ ९ ॥
 सन्तापकायशब्दन्तु दर्पविध्वंसिनेततः ।
 एकादशाक्षरं विद्धि नवाक्षरमयोच्यते ॥ १२० ॥
 भञ्जानखण्डनपदं पराय तदनन्तरम् ।
 त्रैलोक्यमोहनपदं मूर्तयेत्तु नवाक्षरम् ॥ १ ॥
 आकर्षणपरपदं महामाया मयेति वै ।
 द्वादशाक्षरं संख्यस्तु नवाक्षरमधोद्धरेत् ॥ २ ॥
 प्रागखण्डितशब्दन्तु तदन्ते विनियोज्य च ।
 पराक्रमायशब्दन्तु समाक्षरमतश्शृणु ॥ ३ ॥
 दर्पमशमकर्त्रेत्तु पञ्चार्णं विनिबोध वै ।
 तेजोमालिनिचेत्येतद्वाविंशत्यनुकीर्तिताः ॥ ४ ॥
 प्राग्वदाद्यन्तसंरुद्धाः स्वनामपदभूषिताः ।
 संख्यानिष्ठाक्षरस्यान्ते दद्यात्संज्ञापदं खदा ॥ ५ ॥
 चक्रवच्चक्रमन्त्राणां कुर्यान्नामा वसानकम् ।
 क्रमाच्चतुर्दशानान्तु शतयन्तानाश्च फलपदम् ॥ १२६ ॥

इति श्रीपांचरात्रे श्रीसात्वत संहितायां
 विभक्तदेवता मन्त्रोद्धारविधिर्नाम

त्रयोविंशः परिच्छेदः ॥ २३ ॥

अथ चतुर्विंशः परिच्छेदः ।

श्रीनारदः ।

विममधाना श्रुत्वैवं मन्त्राणां लक्षणं स्फुटम् ।

चोदितो भगवानेवं पुन र्वै तालकेतुना ॥ १ ॥

संकर्षणः ।

ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्य शूद्रोवा भगवन्मयः ।

नित्याराधनका मस्तुं यदि मन्त्रमयं वपुः ॥ २ ॥

कर्तुं मिच्छति लक्षार्थं तत्र किं लक्षणो विधिः ।

श्रीभगवान् ।

चित्रमृत्काष्ठशैलोत्थं सल्लोहमय मेव वा ॥ ३ ॥

भेदभिन्नं द्विजातीनां हितं बिम्बं कलार्थिनाम् ।

तदभिन्नं मकामानां प्राप्त चाप्यविरोधकृत् ॥ ४ ॥

अत्र चित्रमयं विद्धि भित्तिकाष्ठाम्बराश्रितम् ।

पूर्वं घर्णक्रमेणैव चतुर्धाचाम्बरोत्थितम् ॥ ५ ॥

तच्च कापांसकौशेय क्षौमशाणमयन्तु वै ।

मृज्जमेवं सिताद्यायं वार्षं विविध मेव च ॥ ६ ॥

आश्वत्यं ब्रह्मवृक्षोत्थं श्रीपर्णी सुरदारजम् ।

सा[सा]लताल मयं चैव दाशव[शैशवं]न्ती नुसारजम् ॥ ७ ॥

एवं द्रयं द्रयं विद्धि द्विजादीनां यथाक्रमम् ।

भक्तान्ये दृढमूला च सारवन्तो हि याज्ञिकाः ॥ ८ ॥

साधारणा स्तुर्णान्तु प्रतिमाद्ये च कर्मणि ।

सामान्यं मुक्तिमुत्तर्यं मग्न मृणमयवासृतम् ॥ ९ ॥

तारहाटकताम्रोत्थ मास्कूटमयं तथा ।

एवं हि भूमयो वस्त्रपाषाणा धातवो द्रुमाः ॥ १० ॥

यज्जादयो खिला रत्ना स्थितरक्तादिदृक्षणा ।

असामान्याः फलेप्सूनां छाभाळाभवशा स्पुनः ॥ ११ ॥

सम्यक् स्वसूतिमन्त्रैस्तु जपहोमार्चनादिना ।

नये त्सामान्यभासितं तथा तत्कारणार्चनात् ॥ १२ ॥

यजेत् सेन्द्रां धरां शैलं मृदापादनकर्मणि ।

एवं पटद्रुमार्पन्तु वरुणं सधनस्पतिम् ॥ १३ ॥

सरत्रानां च धाम्नां सम्बन्धेर्केन्दुपावकान् ।

रत्नाभयेन धातून् [स्वये] नाचर्यादेशेन वै विना ॥ १४ ॥

तथार्चनासनेनेष चक्रपद्ममयादिना ।

नरात्री प्रतिमा शस्ता ध्यायिनां ध्यानसिद्धये ॥ १५ ॥

केवला लघुमाना च ममाणावयवोऽग्नित्वा ।

वर्णाभ्रमगुह्यवाह स्वामिवा दक्षिणस्य च ॥ १६ ॥

भूतादिदेवरूपावात् उक्त माघेषु वस्तुषु ।

नृप शार्हति वै नियमं सविशेषपदे स्थितः ॥ १७ ॥

किं पुन यो फलाकांक्षी भक्तिभ्रष्टापर स्सदा ।

कुर्यात् चित्रविम्बार्थी यत्नेनेदं समाचरेत् ॥ १८ ॥

शुद्धकान् गृहदेवास्तु हवार्च्यार्च्यदिना पुरा ।

मलभस्मगुणांगार केशकीटनस्ता स्तृणम् ॥ १९ ॥

मूलकण्टकचर्मोऽस्य सामान्ये शमाद्विभित्तिका ।

भवत्यनर्थदावत्य मतः प्राक्चनुरंगुलम् ॥ २० ॥

विहाय मृद्वलं भित्ते रीषद्विम्बात्तु चाधिकम् ।

उक्तदोषविमुक्ताय पंचगव्येन सामभसा ॥ २१ ॥

मर्दितया मृदा भूय स्तद्वित्पंशं प्रपूर्वं च ।

शस्त्रेण काष्ठफलकां मृगचर्मसमां पुरा ॥ २२ ॥

छाँव विहाय शुद्धचर्य तुरी मुक्तन्तु वै घटम् ।

प्रक्षाल्य खलिलेनैव त्वत्तज्जनेन समथा ॥ २३ ॥

हन्मन्त्रेणतु साध्वेण मूर्ति मन्त्रांचितेन च ।

तीर्थोद्देशा नदीतीरा त्पुण्यक्षेत्राच्च पर्वतात् ॥ २४ ॥

अपास्य दोषसकीर्णा मूर्ध्वा दादाय मृत्तिका ।

सावचूर्ण्याथ संशोष्या सूपलिप्ते धरातले ॥ २५ ॥

शाण भौर्ण च कार्पासं सूत्रं चालसि [ससूत्रं चावि] जं तथा ।

कृत्वा पापाणभिन्न प्रा ग्योज्यं तत्र सवालुकम् ॥ २६ ॥

ईषद्वामयद्युक्तेन भूरिक्षीरघृणादिना ।

भावये त्वन्वगव्येन स्वादिरेण कपेण च ॥ २७ ॥

सिद्धार्थं कालसिस्नेह तिलोत्पेन च वै सह ।

क्लेदयेच्च त्रिसप्ताहं भाण्डे कृत्वा यसादिके ॥ २८ ॥

मारुतानलसूर्येन्दु दर्शनेन विनैवाहि ।

तथा समाप्य तद्विम्बं शुभकाष्ठान्तरीकृतम् ॥ २९ ॥

वज्रवज्रैश्च लोहानां पृत्वा प्रक्षालनं ततः ।

मार्जनं भूतिना भूय स्तथा तन्मन्त्रितेन च ॥ ३० ॥

भक्त्या प्रवर्तमानस्तु विम्बसाधनकर्मणि ।

सर्वत्र चास्त्र मन्त्रस्य कुर्या त्रिविघ्नशान्तये ॥ ३१ ॥

पूजन हवनं भूत यलिदानं सदक्षिणम् ।

सम्पत् [नृद्] ग्रहणकाले तु पत त्तामाम्य मेघ हि ॥ ३२ ॥

सच्छैलदादग्रहणे विशेष स्त्वधुनोच्यते ।

सर्वत्रारम्भकाले तु निमित्त मुपलक्ष्य च ॥ ३३ ॥

विशेषा द्व [र्ध] नया घ्रायां तच्छुभेन शुभोदयः ।

अशुभेन निमित्तेन यात्रा विघ्नघती भवेत् ॥ ३४ ॥

विरामेणतु जप्येन शान्तिस्वस्त्यपनादिना ।

निवर्तनेन तद्व्या दहते शुभकृततः ॥ ३५ ॥

मन्त्र मभ्यर्च्य यात्राया मभ्यर्थाज्ञां विनन्द्य च ।
 नैवेद्यशेषभुक्त्वाम चारस्य स्संवतेन्द्रियः ॥ ३६ ॥
 प्राङ्मुख स्संस्मरे न्मन्त्रं समुत्थायामृतोदये ।
 पश्चात् पुरा मूर्तिं तन्मूर्त्यन्तर मेव वा ॥ ३७ ॥
 याया तदीयं दिग्भागं तदभावात्तु चान्यदिक् ।
 सहायै रप्रमत्तैस्तु शिल्पिभि स्सह संवृतः ॥ ३८ ॥
 लाजदभ्यंक्षतैः कुम्भै र्याया स्तुप्पपुरस्सरैः ।
 सौमनस्यं महोत्साह स्त्वंगस्पन्दश्च दक्षिणः ॥ ३९ ॥
 शुभा घाणी ध्वनि रशांख स्तन्त्री वाद्यं फलादयः ।
 गोगजाश्वद्विजाः कन्या नवभाण्डं च मृदधि ॥ ४० ॥
 भार्द्रमांसान्यलंकारो मदिराग्री घृतं पयः ।
 सिद्धार्द्रं शाळिबीजदि दभा स्सद्गुममशरी ॥ ४१ ॥
 छत्रधस्त्रध्वजायान रोचना कुंकुम मधु ।
 दर्पणं चामर श्वैव धातव शस्त्रवर्जिताः ॥ ४२ ॥
 रत्नानि घैरुधं घिम्यं मधु मत्तो ह्यकातरः ।
 जीवन्मास्या निमित्तश्च मनसो यदस्येददम् ॥ ४३ ॥
 तत्सर्व दर्शने श्रेष्ठं तत् खेदद मशोभनम् ।
 स्वगृहद्वारदेशाच्च पयि समपदायवि ॥ ४४ ॥
 क्रममाणे निमित्तं च फलं यच्छ यनेन हि ।
 निर्गाय नगरा द्रामा स्क्रौञ्चार्धं क्रौञ्च मेव वा ॥ ४५ ॥
 गृहीपा च्छाकुनं चिह्नं नऽन्तादिनयं त्यतः ।
 पूर्णा रक्षार्पाधिका त्काशाद दितवृन्मृगदर्शनम् ॥ ४६ ॥
 दिङ्मुखे निर्मले सिद्धिं ग्रजे यत्र विशेषतः ।
 भसकृष्णाम्बरं स्वच्छ सुदीप्ता भास्वरादयः ॥ ४७ ॥
 मदासुप्तायहस्त्रिगन्धः प्रदक्षिणगतिस्स्थिरः ।
 दिव्यायुत्पातनिर्मुक्त स्सकालस्त्रिदिसुचक्रः ॥ ४८ ॥

दंसशुषो भरद्वाजः कोकिलः राजरीटकः ।
 मयूरो भ्रमर शक पाकायाः खेचरा शुभाः ॥ ४९ ॥
 भूचरानकृष्टास्सौम्या सिंहादि मृदंगोपिजा ।
 गन्धागुजंशुभश्चैव सर्वेषां दर्शनं शुभम् ॥ ५० ॥
 मृगाणां हरिणस्त्रिदो व्याघ्रशशकचित्रकाः ।
 सिद्धिचंगुणकास्त्वर्थे सर्वेषां विदितन्तुवे ॥ ५१ ॥
 प्रदक्षिणं विशेषेण व्यापये जम्बुक शुभः ।
 द्विजादिकं [दीनां] दत्तं स्निग्धं सिद्धिकृतसौख्यदम् ॥ ५२ ॥
 समुत्पन्ने निमित्तेषु धातुसंक्षेपकर्मणि ।
 प्रतीक्षितं नपुण्येय यदाशान्तिं तदाचरेत् ॥ ५३ ॥
 पृथोक्तां चित्तशुद्धयर्थं सर्वशेषां सदक्षिणाम् ।
 प्रक्षिपविधिषाक्षेत्रं निरीक्षेत् स्वतेजसा ॥ ५४ ॥
 पर्येच्छिच्छांगुणवर्ती तर्कवाक्यमणिदामम् ।
 वर्जयेदतिवृद्धाच्च परीक्षिणावचन्तया ॥ ५५ ॥
 सभङ्गादावदग्धाच्च निशब्दां रुक्षविग्रहाम् ।
 खषालुकांश्च सच्छिद्रां बिन्दुयुक्तांपुटोदहाम् ॥ ५६ ॥
 भाग्युददर्मीनाहि मार्जारशशकोपमाम् ।
 सुवर्णपरवर्णोत्थ विराजालेन सन्तती ॥ ५७ ॥
 प्रागुक्तरूपस्याभावा दमीषां प्रदूषणहितम् ।
 पारावतशुकान्जाभा मधुमाजिष्ठमाषभा ॥ ५८ ॥
 गुर्वीहयाशुभाल्लिग्धा अतोवान्याभिश्चस्यते ।
 सुहृद्ये भुतले मग्ना जलाशयतलस्थिता ॥ ५९ ॥
 छत्रातरुधरेणैव वनराजिष्ववस्थिता ।
 घेष्टितावल्लिभृन्नेन तथैवोपधिमिर्वृता ॥ ६० ॥
 ऊर्ध्वगजाननेशश्च एकपिण्डीकृताभृगोः [मृदुः] ।
 मोक्षदाचखवक्रावै भोगदासुतलानना ॥ ६१ ॥

दिङ्मुखोचोभयकरी प्राङ्मूर्धाभूतिराशुबे ।

भतोन्यमस्तकाकीर्ति यशोवृद्धिकरीमता ॥ ६२ ॥

वंशवृद्धिदमारोग्य शान्तिकृतंक्यदाप्यदिक् ।

पुष्टिमुन्नतिसन्मेषां यच्छत्पुत्तरमस्तका ॥ ६३ ॥

यवंपुरापरिज्ञाय पृष्ठोश्चरणांशिरः ।

बलामनासर्वापेण श्रोत्रस्यसहस्रिणिभिः ॥ ६४ ॥

प्राङ्मुखं चोत्तरस्यावे प्राग्भागे चोत्तराननम् ।

स्थलेवतार्यमन्त्रेश मिष्टास्त्रकचन्दनादिना ॥ ६५ ॥

प्यावाशिळान्तस्संरुद्धं सम्पूज्य जुहुयात्ततः ।

उक्तदिग्दितयस्यैक देशे कुण्डे पवास्थले ॥ ६६ ॥

दावा पूर्णाहुतिं प्यान जपपुक्तः क्षेपेदहः ।

निशागमे च न कुर्षां हलिभिर्भूततर्पणम् ॥ ६७ ॥

नैवेद्यशेषमभ्रीया न्मन्त्रविन्यस्तविग्रहः ।

तदक्षिणेन दर्भेषु प्राविचराः प्रस्वपेजपन् ॥ ६८ ॥

पूर्ववत्स्वप्नलाभार्थं मुधाप्य रजनीक्षये ।

कुर्यात्स्वकृत्यं जुहुयादशुभस्वप्नशान्तये ॥ ६९ ॥

अभिनन्द्य शुभं स्वप्नं हृदयावर्जकं स्फुटम् ।

पर्यंतं च स्व मामानं स्थानं तदुपलं स्थलम् ॥ ७० ॥

स्फटिकामलसंकाशं पर्ये द्वा तप्तहोमवत् ।

निर्धुमांगारकूटार्धं तदाशु लभते शुभम् ॥ ७१ ॥

सशस्त्रं मय चादाय मुद्गरं चास्त्रमन्वितम् ।

प्राङ्मुखश्चतुरो धारां स्ताडये न्मस्तकावधेः ॥ ७२ ॥

पाददेशाच्च वा मग्न्या दवेक्ष्य च फले पुरा ।

चतुरभ्रापतां कृत्वा भिक्षां पीठेन यन्त्रगाम् ॥ ७३ ॥

मानाद्य वा पृथक्पीठां छत्रां कर्माढ्यं शुभम् ।

विन्यस्य वै पुरा तेन विधिना चोद्धरे च्छिलाम् ॥ ७४ ॥

पीठार्प भिन्नवर्णा च तद्रूपा वा भवेच्छया ।

अंगांगिभाष गुणव दृषदां तु महामते ॥ ७५ ॥

काष्ठलोहमणानां चा प्यलाभे सति वै शुभम् ।

सति लाभे न वै कुर्यां द्वैपम्य व्यत्यय च वा ॥ ७६ ॥

तत्काल मेघ चाहस्य रत्नापारां शिलां शुभाम् ।

पुंस्त्रीनपुंसकोत्थाभि शिलाभि स्स्यात्तथा [स्त्रितयं] हितम् ॥ ७७ ॥

विम्बालयं विद्धि चाभावात् सर्व विम्बो पलातु वै ।

निषिद्धं भगवद्विम्बं रत्नपीठमयोपलात् ॥ ७८ ॥

लक्ष्म्याद्या देवताकारा स्त्रोपला स्तुर्वसिद्धिदाः ।

या हता ऽ नलविन्दून्वै सनादं मभिमुंचति ॥ ७९ ॥

पुमान्निर्गत शिला सा वै निस्तेजा स्वस्वना ऽ वला ।

आदिमध्यायसानेषु नाग्निं पर्या न च ध्वनिः ॥ ८० ॥

नपुंसकेति सा ह्येषा स्वपदस्या फलप्रदा ।

शिलाग्रहण मित्युक्त दादग्रहण मुच्यते ॥ ८१ ॥

आपघतान्तस्वचारो निर्घर्णो सरल बृहत् ।

रोग मुक्तं न विद्याये माह्नखं स्वक्षतीकृतम् ॥ ८२ ॥

नानिलाशनिदाघाग्नि हतवीर्यं न बाह्यगम् ।

खलक्षणेत्तु सुस्निग्धे भूभागे चोन्नते स्थितम् ॥ ८३ ॥

प्राग्वत्तमधिवास्यादौ परेहन्यर्चयेत्ततः ।

तदाश्रिता मविज्ञात स्वरूपां देवतां पठन् ॥ ८४ ॥

इहाश्रितामने शुभं नमस्त्वैर्वैराग्यं च ।

क्षमस्वावतरान्यत्र सन्तिष्ठोत्र चिदात्मना ॥ ८५ ॥

अथास्त्रोदकशुद्धेन विलिप्तेन घृतादिना ।

जपन् मन्त्रवर यौषट् छिन्त्या द्वै रुक्चादिना ॥ ८६ ॥

प्राच्या मुदीच्या मैशान्या पतत्यभिमुखं यदि ।

परिक्षेपं शुभं कुर्या दन्यपातेर्चनादिकम् ॥ ८७ ॥

अनाद्या देवभागं चाप्यनादेयेन वै विना ।
 बिम्बमिच्छति वै कर्तुं वार्क्षं प्रैवाति विस्तृतम् ॥ ८८ ॥
 अनेकभुजयक्रास्त्रभूषितं तत्तत्कल्पितैः ।
 भित्रै रवयवै र्मानं युक्तै र्दुः [शि] छै र्न दूष्यति ॥ ८९ ॥
 भक्तिश्च शशाङ्गैव सर्वं चार्णं मयं यतः ।
 एवमेकतमस्यापि भक्तिपूर्वस्य घस्तुनः ॥ ९० ॥
 संप्रहंच पुराकृत्वा कुर्यादाकारमोषितम् ।
 तादृश्येन तु सामान्यं सौम्यमानं पुराशृणु ॥ ९१ ॥
 ऋज्वाख्यमविकारंच व्यापकमेकमूर्तिमतम् ।
 भूभागे सुसमेश्लक्षणे मानमुद्गीयतेन वै ॥ ९२ ॥
 निरूप्यावयवानांच लक्ष्मविस्तृतिपूर्वकम् ।
 अष्टाधिकं दातांशोयस्स्योन्नतेरगुलधृतम् ॥ ९३ ॥
 द्वे अंगुले कलानेत्रं गोलकभाषणवचम् ।
 अंगुल्या दष्टभागोयस्सप्तदः परिकीर्तितः ॥ ९४ ॥
 षट्कलंच परिहृयं तालबिम्बादि कर्मणि ।
 सुखांगनाभिमेदूक्ष्मास्तालमानास्त्वथोरुयुक् ॥ ९५ ॥
 द्विकले च तथाजघे गुल्फं जानुर्गलंचकम् ।
 ष्यगुलं अंगुलक्षेपमित्युन्मातमुदाहृतम् ॥ ९६ ॥
 जटाधराणां बिम्बानां दीर्घह्रस्ववशेन तु ।
 चतुष्कलंच त्रिकलमानम्प्रानाद्वाहिः क्षिपेत् ॥ ९७ ॥
 त्रिपंच सप्तशिखरो मौलिरष्टकलोन्ततः ।
 निर्जटानां ललाटोष्णे मकुटवा सुशोभनम् ॥ ९८ ॥
 तालेन द्वात्रिंशद्वा तु कार्यं तत्र व्यपेक्षया ।
 यथोदितेषु भागेषु एकैकेनांगुलेन तु ॥ ९९ ॥
 आस्यनासा ललाटार्थं घटनांशं भजे त्रिया ।
 ततोऽग्रतः कलामानं घ्राणस्या तिलपुष्पवत् ॥ १०० ॥

कलाधेनतुविस्तार स्तोत्रतिस्तपुद्वये ।
 नासाग्र शास्त्रनिर्मुक्तं गोजीमानं चतुर्यथं ॥ १ ॥
 तच्चतुर्यथमानेन घ्राणाग्नेणान्तरीकृतम् ।
 अधांगुलं चोत्तरोष्ठ मधरोष्ठन्तुचांगुलम् ॥ २ ॥
 गोलकं चिबुकं विद्धि सृक्किण्यौ चतुरंगुले ।
 भागस्य नासिकांशस्य मध्यभाग समाश्रिते ॥ ३ ॥
 कुर्यान्नेत्रभुतिच्छिद्रे तत्रनेत्रे कलान्तरे ।
 कलायामसमन्देर्ध्यात् कलाधेनतुविस्तृतम् ॥ ४ ॥
 यदुत्पल दलाकारं द्विषवेनाधिकन्तुतत् ।
 कुर्यात्पद्म दलाकारं नेत्रार्धं वृत्ततारकम् ॥ ५ ॥
 तारादेर्ध्वत्रिभागेन त्वाद्यस्यान्यस्यवाधिका ।
 यवेनै केन साधेन ज्योतिस्तत्पञ्चभागिकम् ॥ ६ ॥
 त्रिभागेनापि विहितं तत्पद्मदललोचन ।
 द्विषव्यधनेनकोशं विस्तारेण्यवाधिकम् ॥ ७ ॥
 सार्द्धांगुलद्वयैर्ध्यात् भ्रूतले द्विकलेऽसृते ।
 मध्यतो द्विषवेनाल चन्द्रमुख्ये क्रमशवे ॥ ८ ॥
 तदन्तरं कलार्द्धं च तारकोटी समसुत्रके ।
 भोत्रद्वयंगुलविद्यीर्णे आयामेन द्विगोलके ॥ ९ ॥
 द्विषवः कण्ठपरिधिः पर्वणादि चतुर्यथे ।
 मध्यन्ताभ्यां तथाविद्धि श्रोणीसार्द्धांगुलान्वये ॥ १० ॥
 कलाधेनतुवच्छिद्रं पाशमानं यथावधि ।
 अंगुलादिकलान्तस्तु वैषम्यमपि तत्रयत् ॥ १ ॥
 अन्तर्लिङ्गं विनिर्मुक्तं तद्विज्ञेयं चतुर्यथम् ।
 सदृशं करणोपेतं मेवं भोत्रद्वयं स्मृतम् ॥ २ ॥
 चतुष्कलं ललाटन्तु शिखरे द्वे द्विगोलके ।
 ललाटाय त्पुंगुलेचैव भग्नतांगुलं विस्तृते ॥ ३ ॥

केशभूमेस्समुद्भूतं ललाटोपरिसंस्थितम् ।

कुर्पां स्कलार्द्धमानन्तु षट्कलाळकसंचयम् ॥ ४ ॥

कपोलपरिधिं कुर्यां त्कर्णां त्कण्ठगतं समम् ।

तन्मध्ये घर्तुलौ गण्डी परिच्छिन्नौ पुरोदितैः ॥ ५ ॥

शिरसःपरिणादन्तु विद्धि षट्त्रिंश दंशुलम् ।

भोत्रकोटिद्विपाञ्चैष मस्तकस्य यदन्तरम् ॥ ६ ॥

तारोदशांगुलं विद्धि वेतिभ्यां पृष्ठतस्तथा ।

सार्द्धतालं परिज्ञेयं ललाटात्कगुहान्तरम् ॥ ७ ॥

साकम्बुसदृशीग्रीवा मूलमध्यापतोहिता ।

परिधे द्वादशकला एकाविंशांगुलाग्रतः ॥ ८ ॥

अष्टादशांगुलाच्चैष स्वांशात्रचशेनविस्तृता ।

तन्मूलं विस्तृतौस्कन्धौ दुर्गौ घृतापतौ समौ ॥ ९ ॥

षडंगुलगतद्राहुर्यं बाहुमान मथोचपुते ।

स्कन्धोत्तमांगं त्रिकलं खन्ध्यन्तं षट्कलं स्मृतम् ॥ १० ॥

स्कन्धेर्धेमणिबन्धान्तं मानं नवकलं स्मृतम् ।

मणेर्मध्यमशाखान्तो हस्तस्तप्तांगुलोमतः ॥ १ ॥

परिज्ञेयं कलाहीनं तन्मानम्मध्यमगुले ।

तच्चतुर्षधहीनाच्च खानामातुप्रदेशिनी ॥ २ ॥

द्विकलाचपरिज्ञेया सांगुष्ठातुकनीयसी ।

द्विपर्वाचस्मृतोऽंगुष्ठ स्सर्वाक्ष्वांगुलिविस्तृताः ॥ ३ ॥

सर्वाक्षामूलपर्यन्ता क्षासयेच्चयवंपवम् ।

अग्रपर्वाद्धमानेन कार्यालिंगोपमानखाः ॥ ४ ॥

मानमंगुष्ठमूलस्य परिधेश्चतुरंगुलम् ।

तच्चतुर्षधहीनं च ज्ञेयं त्रिष्वंगुलीपुच ॥ ५ ॥

मूलां [न्यूनांगुले] गुले-कलासार्द्धा माग्वह्नासश्च वैष्टनात् ।

अंगुष्ठमंगुलं चापि त्रिस्रोन्माप्यव्यवास्मृताः ॥ ६ ॥

अधांगुल प्रतोन्पूना विद्धिमध्यं क्रमक्षतम् ।
 नजलक्ष्मो [चक्षुः] पमंचाग्रात् सांगुलं द्विकलंकरम् ॥ ७ ॥
 ईषन्निम्नतलंचैव लक्ष्मरेखाविभूषितम् ।
 शालामूलावधेःपाणा बाहुल्यन्द्यवैंगुलम् ॥ ८ ॥
 चतुर्यवाधिकचैव मणिबन्धावधेस्मृतम् ।
 मध्येकलार्धहीनन्तु तद्बाहुल्यमुदाहृतम् ॥ ९ ॥
 मणिबन्धावधेर्बाह्वेष्टनषट्कलंस्मृतम् ।
 सन्धेस्सप्तकलंविद्धि सांगुलत्रयमप्युतम् ॥ १० ॥
 हीनमध्यांगुलैर्नैव मूलद्वैतवगोलकम् ।
 तथैवसन्धेरुर्ध्वन्तु विस्तारः प्राग्वदत्रच ॥ १ ॥
 भवपि पूर्ववत् दृष्ट्या कार्यान्तस्था क्षिति स्स्थयम् ।
 तालं गळावधे स्यक्त्वा तन्मानेनान्तरीकृते ॥ २ ॥
 स्तनद्वयं समं कुर्यात् तद्वारा च समांसला ।
 निम्नं हृद्गोलकार्धेन ऊर्ध्वतो रत्नराज्यतम् ॥ ३ ॥
 स्तनाभ्यां विकलौ पार्श्वौ त्रिदश स्तनमण्डलम् ।
 यथोन्नतं तथाचामात् विस्तृतं तेन च्चुक्रम् ॥ ४ ॥
 लोचनं त्रियधं सार्धं कक्षमानं मुदाहृतम् ।
 स्कन्धमानविनिर्मुक्तं पृ [प] धर्मखावधे स्त्र [श] मम् ॥ ५ ॥
 द्रोणीनिकाशक्षदृशं मध्वराशे स्त्रमांसलम् ।
 कक्षान्तर्षेष्टनं विद्धि पंच तालं सुलोचनम् ॥ ६ ॥
 धिनांगुलद्वयेनैव द्वे ताले द्विगुणीकृते ।
 यथत्रयसमापुक्ते विद्धि तत्तुलित्वेष्टनम् ॥ ७ ॥
 त्रिषोडशकलामात्रं विज्ञेयं नाभिमण्डलम् ।
 तन्मानन्तं त्रयशोऽनन्तु तन्निम्नार्यं विधीयते ॥ ८ ॥
 परिधिर्नाभिर्मध्येतु त्रिवाटं स्त्र विलोचनः ।
 पद्मगोळकंच तन्मानपरिद्धिर्यं कटे स्मृतम् ॥ ९ ॥

करिकुम्भोपमौ पीनौ परितः पंच गोलकौ ।

स्फिजौ कौपीनराजीच द्व्यंगुला मूलतः स्मृता ॥ १४० ॥

परितोऽंगुलमाना सा मेदून्तु त्रिकलं स्मृतम् ।

चतुर्थवध्व तत्कोशं वेष्टनन्तु षडंगुलम् ॥ १ ॥

द्व्यंगुलौ घृषणौ दैर्घ्या न्मूलान्तसमविस्तृतौ ।

परितो द्वियवं [द्व्यंगुलं] विद्धि वायुरन्ध्रं सुवर्तुलम् ॥ २ ॥

ऊहमानं परिज्ञेयं मध्यभूमे नर्घांगुलम् ।

षट्कलं मूलदेशाच्च भग्रान्तं त्रिकलं स्मृतम् ॥ ३ ॥

हीनमेकांगुलेनैव द्विकलं जानुमण्डलम् ।

विस्तारेणोन्नतत्वेन चतुर्थवसमन्तु तत् ॥ ४ ॥

अंधामूले परिज्ञेये वेष्टनं नवगोलकम् ।

द्विसप्तांगुलक मध्ये सार्धपंचांगुलं [कलं] ततः ॥ ५ ॥

अत्रापि वेष्टना द्विद्धि तृतीयांशेन विस्तृतिम् ।

मध्यमूलावसानेभ्यो विस्तार भ्रुगुण्यतु ॥ ६ ॥

भुजाभ्यां मध्यदेशस्य तर्थांगुलिगणस्य च ।

ऊरुगुणस्य जघाभ्यां मापाद्याद्विषहस्तयो ॥ ७ ॥

सप्तालभागमानं च दैर्घ्यं भे चारणं स्मृतम् ।

पाष्णीद्विगोलकतत्तत्तन्मध्ये सांगुले कले ॥ ८ ॥

त्रिकलं चाग्रत श्वेव बाहुल्येन कलासमम् ।

पद् मंगुष्ठनिकरा त्रियथोनं प्रकीर्तितम् ॥ ९ ॥

बाहुल्यं च कलामानं गुल्फदेशाच्च सांगुलम् ।

कनीयोऽंगुलिमूलाच्च गुल्फान्तं पिण्डिकांगुलम् ॥ १५० ॥

जघावसानदेशाच्च वेष्टनं समलोचनम् ।

कलाहीने तदैवाग्रात् परिणाहो विधीयते ॥ १ ॥

चरणं विधिनानेन कूर्मपृष्ठं समाप्य च ।

अयंगुलेन च तदैर्घ्यां दंगुष्ठस्य च दीप्यता ॥ २ ॥

पंचांगुलःपरित्येयः परिधिस्तस्यलांगुलिन् ।
 यद्यद्वयाधिकाकार्या तद्देर्ध्यात्तुप्रदेशिनी ॥ ३ ॥
 अंगुष्ठायामतुल्याथ कार्यावैभादमध्यगा ।
 मध्यांगुलेद्विरष्टांश हीनातदनुयास्थिता ॥ ४ ॥
 तद्वत्तदनुगायाच त्रिपर्वास्तास्तु पूर्ववत् ।
 संयुक्तानखजालेन कूर्मपृष्ठोपमेनच ॥ ५ ॥
 द्विकलन्तुकला [यथा] ऊर्ध्वेन पादतर्जनिषेष्टनम् ।
 चतुश्चतुर्थ्येनोर्ध्वेन च तच्छेषाणां प्रकीर्तितम् ॥ ६ ॥
 त्रयंशेनषेष्टनाद्विद्धि सर्वांसां चैवविस्तृतिम् ।
 सर्वेषामासलास्सौम्या स्समास्त्ववयवाशुभाः ॥ ७ ॥
 दशनावलिबाह्यस्थे ऽष्टैस्तमयवोन्नते ।
 यद्यद्वयोन्नतमानं मध्यङ्गं चतुष्टये ॥ ८ ॥
 तत्पक्षगानांसर्वेषां भानविद्धिचतुर्थवम् ।
 त्रिषधद्विजविस्तार मग्नान्मूलावयवद्वयम् ॥ ९ ॥
 तत्सार्धमध्यदेशाच्च सर्वेदन्तानिरन्तराः ।
 लोमप्रदक्षिणावर्तं मयुज्जन्मोत्थितं शुभम् ॥ १६० ॥
 मुनिधितं हितचैत न्मानमव्यभिचारियत् ।
 मनोहारित्वमेकत्र रूपलावण्यभूषितम् ॥ १ ॥
 सर्वदाचानयोर्विद्धि अन्योन्यत्वेन संस्थितिम् ।
 सौन्दर्यन्तुमानस्य क्वचिदाक्रम्यवर्तते ॥ २ ॥
 लावण्यस्य क्वचिन्मानं समाच्छाद्यावतिष्ठते ।
 यपातिरूपवान् लोके दरिद्रोऽप्येतिमान्यताम् ॥ ३ ॥
 विरूपोऽप्यतिधितादृशो नारूपो नैवानिर्धनः ।
 एतद्व्योम्निनविम्ब मनादेयत्वमेति च ॥ ४ ॥
 भादेयमेकयुक्तं च नित्यं यन्मानमदामते ।
 सम्यग्माने च सौन्दर्यं भक्तानुग्रहकाम्यया ॥ ५ ॥

मन्त्रसन्निधिशक्तिर्धै सफलाद्यधतिष्ठते ।
 सासम्यक्प्रतिपन्नस्य बिम्बेष्टगोचरस्थिते ॥ ६ ॥
 भामूर्तां ह्लादयत्याशु ज्ञात्वैवं यत्रमाचरेत् ।
 मानोन्मानप्रमाणाना मयसौन्दर्यसिद्धये ॥ ७ ॥
 ऋजोऽसुखमपादस्य श्यंगुलं चरणान्तरम् ।
 तद्वैषिपमपादस्य भग्रात्तालसमं स्मृतम् ॥ ८ ॥
 तत्पार्श्विद्वयमद्वयात् पारितोऽद्विगोलकम् ।
 स्थिरार्धग्रहनाख्यायै तथामागं द्वयस्य च ॥ ९ ॥
 सूत्रेण सुखमेकुर्यां हृद्दोषं दक्षिणोत्तरे ।
 समपादस्य बिम्बस्य ललाटान्मेढ्रमस्तकम् ॥ १० ॥
 प्रस्तापं सूत्रमाच्छाद्य तेन नाभिहृदन्तरम् ।
 घ्राणाग्रमलकानां च सन्धिर्येस्ति लकोर्ध्वगः ॥ १ ॥
 एवं विपमपादस्य दक्षांगुष्ठाग्रगंनयेत् ।
 मात्रसाम्यं समापाद्य क्षेत्राक्षेत्रगतेन च ॥ २ ॥
 सूत्रेण सर्वविम्बानां वैषम्यविनिवृत्तये ।
 चतुस्त्रिद्वयभिरितः परिशुद्धाय तश्शुभा ॥ ३ ॥
 भशुभापरिशुद्धात् बिम्बोत्पादयधीस्थितिः ।
 ललाटमश्वक्वस्य विस्ताराद्वादशांगुलम् ॥ ४ ॥
 भष्ट्रलोचनमायामा दग्रतश्चतुरंगुलम् ।
 कलार्द्धसुपिरध्राणे रन्ध्रे भागान्तरोकृते ॥ ५ ॥
 भष्ट्रांगुले तु हनुके सृज्जिष्ण्वौ द्वे च तत्समे ।
 मध्यतः श्रोत्रशुक्ती द्वे द्व्यंगुले द्विकलोन्नते ॥ ६ ॥
 द्व्यंगुलं घ्राणवंशान्तु तदूर्ध्वं द्विकलं स्मृतम् ।
 विद्धि चक्रविकासं च द्वियवं चाग्रतः क्रमात् ॥ ७ ॥
 तमैव हि यवांशेन हन्वन्तं तनुतां नयेत् ।
 घ्राणवंशस्य पञ्चो द्वौ मध्यनिम्नौ च संद्वौ ॥ ८ ॥

यवद्वयेन सार्धेन दृग्ग्राणाभ्यां तु चान्तरे ।
 अथोदङ्गन्तु दृग्दोणे र्यवमानेन संचितम् ॥ ९ ॥
 ललाटं साळकं प्रावत् दृढमध्यं चांगुला कला ।
 नृसिद्धस्य मुखे विद्धि परितः श्राष्ट्रलोचनम् ॥ १८० ॥
 ततोऽष्टकण्ठदेशाच्च कुर्यात्कर्णद्वयोज्झितम् ।
 तत्कर्णद्वयमानेन ललाटान्तं नयेत्पुनः ॥ १ ॥
 प्रमाणा रमा वप्रणीताच्च संरम्भाघ्रातलक्षणम् ।
 मङ्गलविकसच्छिद्रं घ्राणं वंशाग्वितं भवेत् ॥ २ ॥
 तच्छिद्रपूर्वमानाच्चा यस्य वै त्रिषवाधिकम् ।
 सगोल मुत्तरांगेषु, सकलांशं च लोचनम् ॥ ३ ॥
 अधरोष्ठः परित्येयः स चतुर्यंशं मङ्गलम् ।
 सार्धं चतुष्कलं धत्तं शेषायामो हनो स्मृतः ॥ ४ ॥
 तद्विकासः परित्येयो नेत्रमानं यवाधिकम् ।
 अग्रतो घ्रास मायाति सृक्विषण्णन्तं हि चांगुलम् ॥ ५ ॥
 सर्ववृत्तं तदर्थेन नेत्रयुग्मं सविस्मयम् ।
 पूर्ववद्विस्तृतं भोत्रं कलाधेन तदुद्यतेः ॥ ६ ॥
 तुल्या चेन्दुकला शुभयोगस्य भ्रूस्त्रिगोलिका ।
 तन्मध्यन्तु कलामानं शंखावर्तोपमं ममद्वत् ॥ ७ ॥
 भागमान सटावृत्तं कार्यं तच्छिरसि स्फुटम् ।
 दैर्घ्येण सार्धतालं च क्षमाधरस्थाननं स्मृतम् ॥ ८ ॥
 विस्तारेण ललाटाच्च तन्मानं द्व्यंगुलोऽञ्जितम् ।
 सौम्यरूपस्य च विभोः प्रोद्यतस्य कटोऽञ्जितम् ॥ ९ ॥
 तच्चतुर्धाशमानेन पोथदेशस्य विस्तृतिः ।
 तस्योपरिष्ठा द्वाहृत्यं तत्समं चांगुलनवधः ॥ १९० ॥
 हनद्वयस्य वै मानं सार्धं सप्तगुलं स्मृतम् ।
 शेषमाननरूपं तु सृक्विषणिभ्यां यदन्तरम् ॥ १ ॥

तद्विकासश्च सार्धेन कलार्धेनाग्रदेशतः ।
 स एवांगुलमानेन विज्ञेयस्तृविधोदयात् ॥ २ ॥
 घ्राणरन्ध्रश्च वक्रोक्ते दंष्ट्रे द्वयर्ध [त्वर्ध] कलाग्रते ।
 नासावंशं यथापूर्वं कदलीनाडिपृष्ठवत् ॥ ३ ॥
 श्रोत्रे वाजिमुखोक्ते तु कोटे स्सप्तकलान्तरे ।
 तत्तुल्ये लोचने किन्तु प्रान्ततीक्ष्णे यद्योज्जिते ॥ ४ ॥
 एतेषां विहिता ग्रीवा हांगुलिद्वितयेन तु ।
 प्रत्येकदेशा त्संयुक्ता सौम्यमूर्त्युदिता च या ॥ ५ ॥
 विनोच्छ्रायेण नृहरे र्यस्य गात्रस्य या प्रमा ।
 सा सा सवेष्टना द्वासा त्कलार्धेनाधिका भवेत् ॥ ६ ॥
 षष्ठः कट्युदरांस्तस्मिन् कलामानाधिकानि च ।
 तथैव नखपत्राणि देह आस्य समाख्यतः ॥ ६ ॥
 सम्पूर्णो दक्षिणावर्ते लोममि आतिफुचितैः ।
 विचतुःपंचवक्रस्य विनैवोर्ध्वमुखेन तु ॥ ८ ॥
 दक्षिणोत्तरवक्राभ्यां द्वाखं कुर्याद् द्विगोलकम् ।
 विकास स्थिरवक्रोक्त उदगवक्रस्य तत्र च ॥ ९ ॥
 समो दक्षत्रिवेशस्तु चतुर्णां मोक्षविद्धये ।
 भारोग्यभोगकैवल्यप्राप्तये धांगुलेन तु ॥ २०० ॥
 कुर्यात्सव्यापसव्याभ्यां मधो दक्षत्रिवेशनम् ।
 सह पूर्वान्ते चैव सम्यक्प्रत्यङ्मुखस्य च ॥ १ ॥
 निष्ठा [ष्का] सा यामविस्तारघ्राणदृक् भूश्रुतिष्यथ ।
 ईषतिर्पक्षितिन्यस्त दृङ्मुखं दक्षिणं शुभम् ॥ २ ॥
 तद्वच्च पौष्टदृग्वक् मुत्तरं सर्वसिद्धिकृत् ।
 स्वकार्यसूचना न्यूनं तन्मन्त्रस्य च सत्रिधिः ॥ ३ ॥
 भतोन्पथा समाश्रित्य शान्तिं मास्ते च मन्त्रराट् ।
 निर्तिं तत्सन्निधानाच्च भूतवेताळराक्षसाः ॥ ४ ॥

आदर्शना त्पलायन्ते आवेशन्ति च दर्शनात् ।
 आदाय शिरसा मन्त्रिसमाज्ञां सम्प्रयान्ति ते ॥ ५ ॥
 अत स्समाचरे यत्रा येन स्या द्विम्बसन्निधिः ।
 नाहि तत्सन्निधाना द्वै कश्चि दारभते शुभम् ॥ ६ ॥
 घराहदंष्ट्रं धिह्लाक्षं तथा त्रिपिटनासिकम् ।
 विधेयं पंचमं चक्र पंचवक्रस्य वै विभोः ॥ ७ ॥
 अस्याधरोत्तराभ्यां त्वप्योष्ठाभ्यां समता भवेत् ।
 विभिन्नतांगुलार्धेन ताभ्यां तन्मध्यगा स्फुटा ॥ ८ ॥
 कार्पा दशनपाळी वै मूलमध्याग्रत स्समा ।
 कलार्धेनोद्वणं वृत्तं तद्गण्डाद्विषयं ततः ॥ ९ ॥
 द्विकलं चाग्रतश्मशु कलाचार्धकलाक्रमात् ।
 सम्बन्धवेणिः पूर्वोक्त मानेन शुभकृद्भवेत् ॥ १० ॥
 सिद्धसूकरवाग्या [न्मु] ष्यवक्राणां सौम्यतां नयेत् ।
 प्रमाणं दृग्गता ह्रस्वा द्व्यवहारमवाप्तु वै ॥ १ ॥
 विकास श्वाश्ववक्रोक्त सौम्यरूपस्य भूभृतः ।
 तदाद्योक्तस्तु नृहरेः प्रागुक्तो य स्तच्चोदितः ॥ २ ॥
 तथा वक्रांगभाषित्वे विभो श्शक शिखरस्य च ।
 हारनूपुरवस्त्रस्रक्कटकांगदभूषिता ॥ ३ ॥
 माल्योषधीतकेयूर मकुटाद्युपशोभिदा ।
 प्रतिमामन्त्रमूर्त्तीनां कृता भयति सिद्धिदा ॥ ४ ॥
 यत्पुरा पंचधा प्राप्तं वादनं प्राणदैवतम् ।
 तस्य विम्पसमुत्थेन तालेन मुखमण्डलम् ॥ ५ ॥
 द्व्यंगुलान्तु ललाटोक्तं जटाबन्धो द्विलोचनः ।
 द्व्यंगुलेनोन्नतः कण्ठः तरः पंच कलं स्मृतम् ॥ ६ ॥
 अष्टांगुलं तदुदरं कटिः पंचांगुलोन्नता ।
 नपांगुलाग्रदा वरु जानुनो द्व्यंगुले स्मृते ॥ ७ ॥

अष्टांगुलोच्छ्रितेजंघे दधंगुलेपादपिण्डके ।
 श्रममेकंकलाहीन न्तद्वीषापाद्यघेष्टनम् ॥ ८ ॥
 विम्बतुल्पापरिहृया सर्वदास्यांगविम्बुतिः ।
 तद्विभागाधिकंविद्धि घेष्टनंस्तुदरस्यच ॥ ९ ॥
 परिधिःकटिदेशस्य चतुर्भेदाधिकस्तुथै ।
 विम्बोस्तम्बदशंविद्धि तदूर्ध्वोर्मूलघेष्टनम् ॥ २२० ॥
 तदेवजंपामप्यस्य जंपान्तस्यतदेवदि ।
 पादंपंचकलायामं चतुरंगुलविस्तृतम् ॥ १ ॥
 मंगुलंपाणिदेशाश्च मंगुष्ठोर्धंकलासमः ।
 विशेषामंप्रिदेष्वां [देशा] ज्ञपघो [ये] नांगुलपःक्रमात् ॥ २ ॥
 नाभिरन्ध्रंस्तुविस्तीर्णं दधधंलोचनविस्तृतम् ।
 मध्यमांगुलिपथंस्तं मणिपन्थाग्रवांगुलम् ॥ ३ ॥
 त्रिकलःपाणिविस्तार स्तत्रत्तानिशितोद्यवाः ।
 तद्वाहुमस्तकंविद्धि तच्छ्रायेणद्विलोचनम् ॥ ४ ॥
 भुजोपभुजपुगमंयत् तद्वितालसमंस्मृतम् ।
 कलाधेनाधिकंविम्बं बाहोस्तद्वाहुघेष्टनम् ॥ ५ ॥
 विम्बोऽन्तांसद्वितीहोय [?] स्तनभूर्लोचनोत्पणा ।
 घृतधेपुल्पमानेन लोचनेपद्मपत्रवत् ॥ ६ ॥
 भ्रूयुगंनरसिद्धोत्थं प्राणाग्रंशुकचंचुवत् ।
 कलाद्धमानंदीर्घच तदंशंगजशृष्ठवत् ॥ ७ ॥
 स्वायामदीर्घतत्पक्ष युगलंकृतिदेशगम् ।
 तदेवदेष्वांदधेन विस्तृतं हंसपदावत् ॥ ८ ॥
 स्वपक्षमानाद्विगुणं तत्पुच्छंशतशासकम् ।
 सपक्षमिममायामं सात्यंतवयवधान्वितम् ॥ ९ ॥
 सर्वेषांविद्धिसामान्यं विशेषात्यमथोच्यते ।
 ऊरुदपान्नयेधास मंगुलानांविषंतया ॥ २३० ॥

जंघाकाण्डोच्छ्रिते-कुर्यां जंघाभ्यां चात्रवेष्टनम् ।
विचारयंमणिबन्धस्य सममृत्तांमहाभते ॥ १ ॥
ज्वालदेशात्तदधेन सहचार्धागुलनम् ।
पादेज्जालपरिज्ञेयं विस्तारिणश्चङ्गुलम् ॥ २ ॥
शेषंसायोदितंसर्वं सर्वेषांविद्धिसर्वदा ।
किन्तुपादोन्निर्गतापक्षौ दैर्घ्यात्तद्वलविस्तृताः ॥ ३ ॥
एपाश्चोद्धीयमानानां स्वामामापक्षविस्तृतिः ।
पंचानांचपरिज्ञेया स्थितानामधंलक्षणा ॥ ४ ॥
एतदादायमानन्तु पुच्छधूपक्षवर्जितम् ।
विद्धिबामनरूपस्य लक्षणंकिन्तुल्लङ्गलिन् ॥ ५ ॥
ललाटनासाववन्नेभ्य स्वमादायांगुलत्रयम् ।
मस्तकस्योपरिष्ठात् जटाबन्धंमकरूपयेत् ॥ ६ ॥
जटावसानमायामं यथास्यात्पंचतालकम् ।
इष्टुक्तंलेशतोबिम्बं लक्ष्मपीठमथोच्यते ॥ ७ ॥
बिम्बानामुपविष्टानां चतुरश्रस्तद्वेत् ।
चतुरश्रायतश्चैव मोधितानांसदैवहि ॥ ८ ॥
वृक्षवृत्तायतत्वेन ह्यनयोरूपमन्यथा ।
यांगुलैः परमाणून्ने राराधक्रमयैस्तुवा ॥ ९ ॥
यत्तेज्जांतुसमायामं द्वादादामन्दिरोत्पितात् ।
तन्मानेनतुपीठस्य दैर्घ्यमधेनविस्तृतिः ॥ १० ॥
द्वारोर्षाञ्च त्रिरन्तानि षकपूर्वाणि वै पुनः ।
सन्त्यज्य द्वादशांशा द्वे भयः पीठोन्नतिं स्त्रिभिः ॥ १ ॥
शेषेणात्रांशसधेन प्रतिमा चोत्पिता भवेत् ।
अथवा बाह्यनाकृष्टा न्यूना वा मध्यमोत्तमा ॥ २ ॥
चतुर्भिर्द्वादशांशैस्तदुपविष्टस्य चोन्नतिः ।
विहिता चास्य सर्वत्र प्रतिमाधेन विस्तृतिः ॥ ३ ॥

सत्त्रयंशपरिलुप्ताच्च चतुर्थांशोऽश्लिषाधिवा ।
 परिवारवशेनैव चातुरात्म्यस्यैवपुनः ॥ ४ ॥
 भलुमांशंचषिदितं पीठायामंचसर्वादिक् ।
 चातुर्दिग्दृग्गतस्यैव मेकदिग्दृग्गतस्यच ॥ ५ ॥
 तदेवदैर्घ्यद्विगुणं लांछनैरावृतस्यच ।
 सार्द्धं चानावृतस्यैव तद्वाहुल्यंपुरोदितम् ॥ ६ ॥
 एकैकंलक्षमभेदेन तत्संख्यंषिद्विवैपुनः ।
 अनन्ताक्षनमाद्यंच द्वतीयंपक्षमन्दिरम् ॥ ७ ॥
 कमलांकं तृतीयन्तु चतुर्थं चक्रभूषणम् ।
 एषां हि सर्वसामान्यं पीठानां हि द्विरष्टकम् ॥ ८ ॥
 भेदभिन्नं समाक्षेपेन पुनरेवानियोधतु ।
 दिक्षुलक्ष्माणिपीठानां विद्विक्कण्डगतानिच ॥ ९ ॥
 भन्योन्यसन्निवेशाच्च तेषां बह्वात्मनापुनः ।
 घक्रांशुजाभ्यां तास्याभ्यां लुप्ताभ्यां मपितक्षितेः ॥ २५० ॥
 नाभ्यामन्योन्ययोगाच्च दिक्ष्वनन्त खगाश्रयात् ।
 द्विद्व्यामनाद्व्यामनावा बहुधमवधारय ॥ १ ॥
 पद्मेनोर्ध्वगतेनैव द्वयं चक्रेण तद्वहिः ।
 एवं ह्यधोगतेनैव परिज्ञेयं द्वयं द्वयम् ॥ २ ॥
 उपरिष्ठात् पद्माभ्यां मधश्चक्रं द्वयं द्वयम् ।
 द्वितयव्यत्ययाच्चान्यत्परिज्ञेयम्महामते ॥ ३ ॥
 अन्तर्गोहिस्त्रियतिवशां चक्रं यश्च द्वयस्यच ।
 व्यत्यया दनयो विद्वि ऊर्ध्वभागाच्चतुष्टयम् ॥ ४ ॥
 अधोभागा वृवमेध चतुष्कमपरन्तुवै ।
 पीठानां मष्टकं मिदं मधस्ता दूर्ध्वत स्तु वा ॥ ५ ॥
 युक्तमेकेनचैकुर्यां चक्रेण कमलेन वा ।
 चक्राकारास्तु विहिता ह्येकभ्रम समाश्रिताः ॥ ६ ॥

बद्धोहि दद्यास्तद् दीपद्वैर्गणिकान्विताः ।

इतिळांछन संचारो बहुधाते मयोदितः ॥ ७ ॥

यास्मिन् प्रकृति भूतेषु पीठे तदधुना ऋणु ।

कृत्वा द्विदंशधा पीठं पुरा यामा त्समैः पदैः ॥ ८ ॥

एकेन चरणं जंघा कलशौ च त्रिभि स्त्रिभिः ।

कण्ठ [णं] धीधिमयैकेन षड्भिः कण्ठ [णं] तदूर्ध्वतः ॥ ९ ॥

भागेन कण्ठ [णं] सूत्रन्तु शुक्तिकांशत्रयेण तु ।

उष्णीषं च तदूर्ध्वेण कुर्या दंशद्वयेन वै ॥ २६० ॥

निर्गमः स्वदलेनैव विहितश्च रणस्य च ।

चतुर्दिक्षु महाबुद्धे क्षेत्रतोभ्यधिकः स्मृतः ॥ १ ॥

सर्ववृत्तं घट कुर्यात् पल्लवै वारकै र्भुतम् ।

परितोऽंशद्वयेनैव कर्ण [ण्ठ] पीठं प्रवेशयेत् ॥ २ ॥

भन्तः प्रवेश मेकेन विध्यंशेन गलस्य च ।

कुर्या द्रुल्लप्रवेशस्य , समां सूत्रस्य निस्तृतिम् ॥ ३ ॥

शुक्ते रधः क [णं] ण्ठ सूत्रभागा त्पादेन निर्गतम् ।

घटनान्तं समासेन शुक्ते स्तंकोच माचरेत् ॥ ४ ॥

उष्णीषघटजंघाना मश्रिसाम्यं यथास्थितम् ।

घटवद्भूषये क्षुत्तिमरकै र्वाङ्गपल्लवैः ॥ ५ ॥

तत्रोपरिष्ठा त्पनिधि चतुरंशकसम्मितम् ।

सगयज्य निरानेत द्रोणी मंशनिम्नां समन्ततः ॥ ६ ॥

विस्तृते मध्यभागेऽथ स्वत्रयंशेन तु निर्गमम् ।

तन्मानं चतुरश्रन्तु पीठज्ञेया द्विनिर्गतम् ॥ ७ ॥

तच्चाप्रत स्त्रिधा कृत्वा पक्षभागौ क्षय द्रयेत् ।

शत्रुपादेन चामूलात् सम्पद् लांगलषस्त्रयत् ॥ ८ ॥

भ्रमतो मूलदेशाच्च कृत्वादौ वै त्रिधा त्रिधा ।

भूय स्तत्रिपदे न्मध्या जलं याति यथाद्रुतम् ॥ ९ ॥

सुकराननतुल्यन्तु भवत्येव ममहामते ।
 कुर्या द्वै शंखसदृश म्मकरास्योपमन्तु वा ॥ २७० ॥
 जलनिर्गम मेतद्वै पीठेपूदितलक्षणम् ।
 न कुर्या त्कर्मषिम्बाना मशमादिमितात्मनाम् ॥ १ ॥
 चित्रमृत्काष्ठजानां तु चपलानां विशेषतः ।
 समणालं भवे त्पीठ मासनं च प्रणालकम् ॥ २ ॥
 भूरि नीरादिना स्नानं यत्र यच्छतिसाधकः ।
 मरयहं तद्विना तत्र मरयवायो भवे त्स्फुटम् ॥ ३ ॥
 एवमेव घृहाद्विम्बभूषितानां विधीयते ।
 धातुशैलोप्यितानां च निमित्तस्नपनार्यतः ॥ ४ ॥
 भद्रासनगते कर्मषिम्बे तस्य समाचरेत् ।
 सततं च यथाकार्भ दक्षिणरघृतादिना ॥ ५ ॥
 तोयेन तत्रये घृतात् भूभागं वा प्रतिग्रहम् ।
 यथा नाक्रम्यते पादै जन्तुभि स्तन्महर्षिदम् ॥ ६ ॥
 भतः प्रणालं विहितं निषिद्ध मत एव हि ।
 तासंस्थापनकाले तु देवानां दिग्विधेहि तम् ॥ ७ ॥
 प्राक्प्राप्यगाननानां च तदुदक् दिगतं शुभम् ।
 उदक्दक्षिणवक्त्राणां प्राग्भागे विहितं सदा ॥ ८ ॥
 तापुन भद्रपीठिय देवा द्वामेर्षसिद्धिकृत् ।
 सदैवाराधकानान्तु विद्योमा द्विपरीतदम् ॥ ९ ॥
 पीठयच्च परिक्षेप्य प्रासादस्य स उच्यते ।
 शुभे दिनेतुकूले च नक्षत्र पूजिते ग्रहे ॥ २८० ॥
 लम्बे स्थिरं स्थिरांशे च दृक्शुद्धे चोत्तरायणे ।
 दिव्या घ्रापातसंग्रहे सितपक्षे मलेम्बरे ॥ १ ॥
 आजलान्तं कृते खाते पूर्ववत्सम्प्रपूरिते ।
 विमुक्तदोषे भूभागे सर्वलक्षणलक्षिते ॥ २ ॥

पूरणा दंशशेषे तु सूपलितै धरांतके ।
 चतुष्पटिपदे भूते प्राग्वात्सत्रेण सर्वदिक् ॥ ३ ॥
 स्नात शुक्लाम्बर स्तुंग्वौ कृतन्यासं स्तुशान्तधीः ।
 सर्वसाधनसंपुक्तं श्राव्यैषात्रसमन्वितः ॥ ४ ॥
 मङ्गलपुष्पं भांदाय ध्यायमानोऽभ्युतं हृदि ।
 सहचैकायने विमै स्तदागमपराधनेः ॥ ५ ॥
 तथा ऋद्धमपपूर्वे तु भांमूलाद्गंगवेन्मयैः ।
 पिशोः त्प्रासीदं भूभागे मध्ये कुम्भ त्रिधाये तम् ॥ ६ ॥
 कुर्यां विरीक्षणं भूमि स्ताडने प्रीक्षणं ततः ।
 सेचनं पंचगव्येन सह चास्त्रिदकेन तु ॥ ७ ॥
 ङ्काराद्यं पश्चिमांशं मन्त्राणां प्राक्चतुष्टयम् ।
 पाठयैच्च संपुण्याहं ब्राह्मणान् कृतमण्डनान् ॥ ८ ॥
 बह्वृचाचीत्रं (नं शाकुनं) ना सुक्ते ततो भद्रं यजुर्मयान् ।
 इडामपैति सामेहो ऋगन्तायौ रिरपधवणान् ॥ ९ ॥
 ईशकोणां त्र्यम्बारभ्यं प्रागादौ प्रतिपङ्क्तिषु ।
 द्वादशाक्षरमन्त्रेण स्वनाम्ने तु पदे पदे ॥ २९० ॥
 नतिप्रणवगर्भेण देवतं देहलक्षणम् ।
 यष्ट्यौ वीस्तुं पुरुषौ दधिस्त्रिक्चन्दनादिनां ॥ १ ॥
 सात्विकेनोपहारिणं गंगौ सन्तर्पये ततः ।
 कुर्यां कुम्भप्रतिष्ठानं यथा तद्विधाय ॥ २ ॥
 पूर्ववत्तोऽर्णाद्यैस्तु भूभागं मुपशोभयेत् ।
 फणिका (निर्गिक्ता) लययक्त्रस्य भग्नत स्तस्त्रिते पांदिः ॥ ३ ॥
 सर्वोपकरणोपेतं कुर्यां मण्डपं (लं) मुत्तमम् ।
 कुण्डाष्टकान्तरस्थं च स्थलं तत्राष्टदस्तकम् ॥ ४ ॥
 सभिण्डिका द्विदस्तास्तु कुण्डाः पूर्वोक्तलक्षणाः ।
 त्रिदस्ता [स्त] पश्चि [रि] ता योषी स्यादेवं द्वितीय श्रमः ॥ ५ ॥

पूर्वचरप्रतिकुण्डेन विनिवेशं च साधनम् ।
 आत्मन श्वोचरे कुर्यात् कुण्डं चाथ समस्थले ॥ ६ ॥
 दक्षिणे पूर्वस्येव भवतार्यं मजे क्रमात् ।
 स्थलायां स्थण्डिलस्योर्ध्वे उत्तरायां च पूर्ववत् ॥ ७ ॥
 तर्पयित्वा यथाकाम मुद्धृत्याग्निगणं ततः ।
 दिक्कुण्डेषु विनिक्षिप्य संस्कृतेषु च पूर्ववत् ॥ ८ ॥
 तथैवच विदिकस्थेषु उद्धृत्याभ्यर्च्य वै क्रमात् ।
 ततः प्रभवयोगेन चतुर्दिक्षु निवेशयेत् ॥ ९ ॥
 चतुरोवासु देवादीन् नाम्ना एकायनान् द्विजान् ।
 स्वाभिः स्वाभिरसंख्यन्तु तैः कार्यमभिधाय च ॥ १० ॥
 कर्मावसानं हवनं साज्यैस्तु तिलतण्डुलैः ।
 एषमप्यययोगेन वाय्वादीशानगोचरम् ॥ १ ॥
 ऋग्वेदाद्यांस्तु चतुर स्तंस्कृत्पादौ तथान्यसेत् ।
 तैरप्यच्युतं लिगैस्तु स्वशास्त्रोक्तैः श्रवाधनैः ॥ २ ॥
 हवनं विधिवत् कार्यं भक्तियुक्तेन चेतसा ।
 अभ्येशकोणमासाद्य ब्राह्मणैरपरैस्तद् ॥ ३ ॥
 प्राङ्निर्दिष्टं न्यसेत्तत्र ज्ञानोपकरणन्तु यत् ।
 दशार्द्धगव्यपूर्वम् कलशेषं पृथक् पृथक् ॥ ४ ॥
 तानर्घ्यार्घ्यादिनापश्चात् द्विषट्केनाभिमन्त्र्य च ।
 समानीपशिखोपेतान् कलशान् पूर्वसम्भृतान् ॥ ५ ॥
 ऋगृधधातुसम्भृतान् नवशैलमयांस्तुत्रा ।
 समान् सपक्वान् सुघनान् नृणमयांस्तदभावतः ॥ ६ ॥
 द्वादशांगुलविस्तीर्णा स्तन्मानेन तु चोन्नतान् ।
 द्विगुणान् सतिस्रामर्थ्यं तृपाणां द्वेमजान् हितान् ॥ ७ ॥
 तत्तत्तुल्यं चतुरश्रम् द्वादशांगुलविस्तृतम् ।
 तत्र त्र्यंशतुल्यं बाहुल्यपात शिलाभृन्दं समादरेत् ॥ ८ ॥

संस्थाप्यविधिवत्कुम्भान् पृथोऽस्तेनक्रमेणतु ।
 कम्बुतुल्यमथैकंवा साकण्ठं स्पृगुलोलतम् ॥ ९ ॥
 तद्गुणैरपि विस्तीर्णं तत्पातोष्टांगुलस्मृतः ।
 परितःकर्णवर्जन्तु शंखोवासुखितोमहान् ॥ ३१० ॥
 विहितोदतनासन्तु भन्वश्शुद्धस्नुसाक्षतः ।
 एवं हि सान्तराद्वाद्या त्समाहभ्याधिवास्य च ॥ १ ॥
 फलैर्देमादिकैरग्रे स्सर्वोपधिमथैस्ततः ।
 गन्धैर्धीजैस्तथाधान्यै विट्पुमाद्यैस्तुमैकितकैः ॥ २ ॥
 नेत्रघस्त्रैरलंकारै भूषयेत् स्रग्धरैश्शुभैः ।
 द्वादशाक्षरमन्त्रेण एकैकस्यसमाचरेत् ॥ ३ ॥
 मूर्तिसंछिद्येन्यासं प्रणैस्तच्चिदात्मना ।
 ततश्चाध्यादिकैर्भोगै र्वल्पन्तैर्विविधैर्यजेत् ॥ ४ ॥
 शिलास्वेषं कृतेःपश्चा म्निनयेत्कुण्डसन्निधिम् ।
 सशिलकुम्भमृन्दन्तु आधारेषूपरिन्विसेत् ॥ ५ ॥
 तदाधारशिलापश्चात् तत्रवामण्टपादद्वहिः ।
 एवमेव च संस्कृत्य भावयेत्प्रणवेनतु ॥ ६ ॥
 उवलन्तीगोसदस्त्रेण खचित्तासूर्यबिम्बवत् ।
 तत आराध्यमन्त्रन्तु सन्तर्प्य शतसंख्यया ॥ ७ ॥
 मध्ये तत्कलशं न्यस्य सागं सपरिवारकम् ।
 निशेषशक्तिगर्भन्तु व्यापकं ब्रह्मतत्त्वचित् ॥ ८ ॥
 अत ऊर्ध्वं तिर्यंगाभि र्वागाद्याभिश्च शक्तिभिः ।
 ब्रतमूर्तिसमेताभि रभिन्नाभिस्तु तत्त्वतः ॥ ९ ॥
 पाठयेद्वाङ्मनां स्तत्र आत्मव्यूहन्तु मन्त्रराट् ।
 तथैवात्मानुवादं च प्रणवाद्यन्तगन्तु वै ॥ ३२० ॥
 तमर्चयित्वा विधिव तर्पयित्वा त्वनन्तरम् ।
 दिक्स्थितानां च कुम्भानां वासुदेवादिकान्नचसेत् ॥ १ ॥

पूर्ववच्चानिरुद्धाद्यान् विद्विषसंस्थापितेषु च ।
 पाठयेच्चातुरात्मीयं संज्ञामन्त्रचतुष्टयम् ॥ २ ॥
 प्रभवाप्यययोगेन तत स्मृक्तन्तु पौरुषम् ।
 ऋग्वेदान् पाठयेद्भक्त्या युंजते त्यपरान्यजुः ॥ ३ ॥
 रथन्तराख्यं यासामं सामज्ञान् भगवन्मयान् ।
 सदृशशिरसं चेति मन्त्रां श्राधर्षणां रततः ॥ ४ ॥
 एकस्मिन्वा महाबुद्धे खर्वोक्तं कलशे हितम् ।
 तथैव हवनं कृण्वे मध्यमे विहितं स्वयम् ॥ ५ ॥
 किन्तु क्रमेण वै मन्त्रान् पाठयेच्च यथास्थितान् ।
 एषं सम्पातहोमन्तु कृत्वा पूर्णान्तिकं वतः ॥ ६ ॥
 महाशक्तिमूढस्तु पर स्वात्मर्ष्यलक्षणः ।
 अभेदेन च मन्त्रादिमूर्तीनां य स्थित स्फुटम् ॥ ७ ॥
 स सन्धेय शिलानां च स्वनाम्ना मणवेनतु ।
 ज्ञानभासा निवसति तथानन्तबला प्रभा ॥ ८ ॥
 खर्वंगा ब्रह्मवदना द्योतकी सत्यचित्रमा ।
 सम्पूर्णा चेति कथिता शक्तयो विश्वधारिकाः ॥ ९ ॥
 या शिळा कलशाधारखंज्ञातां विद्धि सर्वगाम् ।
 स्वात्मर्ष्यशक्तिसामान्यां निष्कलां पारमेश्वरीम् ॥ ३३० ॥
 सन्तर्प्य मूलमन्त्राच्च शिखामन्त्रेण लांगलिन् ।
 भजस्य नाभावध्येक मन्त्रेणैकाग्र्येन रततः ॥ १ ॥
 तादर्थ्येनतु होतव्यं मृद्मयैस्तु तथैव हि ।
 होतव्य मस्य वाग्मीयं गायत्रीभि रतो परैः ॥ २ ॥
 होतव्यं ब्राह्मणे स्वम्य क्तद्वयासे रुपलक्षकैः ।
 दत्वा पूर्णा स्वयं कृत्वा स्थलस्थस्यार्चनं पुनः ॥ ३ ॥
 बलिदानश्च भूतानां समाचम्य ततो ब्रजेत् ।
 प्रासादब्रह्मभूभागं न्यवे सत्र महाशिलाम् ॥ ४ ॥

संस्मरं ध्वक्रमन्त्रन्तु सानन्तं प्रणवेन वै ।

यीजभूतं तदन्तस्स्थ मध्यपट्टकं स्मरन्पजेत् ॥ ५ ॥

निशेषमन्त्रवृन्देन होमस्याथै रान्तरम् ।

द्वारदिग्वीक्षमाणन्तु मध्ये मन्त्रघटं न्यसेत् ॥ ६ ॥

स्वदिक्ष्वन्यान्यथावस्थान् स्वै स्वै र्मन्त्रै र्निवेशयेत् ।

तत स्त्वशक्तिपापाणै रेकैकं स्पृशयेत् घटम् ॥ ७ ॥

पुरये दक्षमन्त्रेण घटाना मन्तरं ततः ।

मृदु मृदालुकाभिस्तु सुधयाचलचिह्नये ॥ ८ ॥

संबेष्ट्य नेत्रघञ्जैस्तु ऋग्वेदान् पाठये ततः ।

आषाहापैत्रि सूक्तन्तु प्रतिष्ठा सामसमगान् ॥ ९ ॥

द्वादशाक्षरसंयुक्तं बलमन्त्रं पुनः पुनः ।

वक्तव्यं ब्रह्मनिष्ठैस्तु प्रणवान्तं सुभाषितैः ॥ १० ॥

तदेकतनुतां यातं संस्मरे त्प्रणवेनतु ।

मूर्त्या दिशन्ति निष्टं यन्नामरूपक्रियात्मकम् ॥ १ ॥

द्वादशाक्षरमन्त्रेण भूय स्वहृदयंगमैः ।

तवाराध्यं स्रमूर्तिन्तु संयजे तेजसां निधिम् ॥ २ ॥

तत सर्वो भगवन् भोगैः पाठये त्पांचरात्रिकान् ।

अर्चामि तेति ऋग्वेदा नर्चा सामच तद्विदः ॥ ३ ॥

ततः प्रसिद्धीतितु क्षेत्रे देवगृहीप्तके ।

द्वादशांगुलमानन्तु दिग्बिदिक्ष्वष्टकं न्यसेत् ॥ ४ ॥

आपितं पूजितं सम्य विशालाना शुभलक्षणम् ।

तदन्त स्खलितोद्धव्या बुद्धिधर्मगुणाः कमात् ॥ ५ ॥

धर्माद्या आग्निकोणात् याव दीशपदं पुनः ।

प्रागादा घुतरान्तं च अधर्माद्यं चतुष्टयम् ॥ ६ ॥

शिलाना मन्तरे भूमौ षट्कं षट्कं क्रमेण तु ।

न्यस्तव्यं पूर्ववर्णाच्च वर्णानां सावसानकम् ॥ ७ ॥

शब्दब्रह्मानुविद्धां च कृतैव बुद्धिवायुराम् ।
 सूत्रभूतां न्यसेत् सम्यक्प्रासादतलसंस्थिताम् ॥ ८ ॥
 न्यसेत्प्राङ्मणित्वर्थं तथैव हि शिलाष्टकम् ।
 तासु संरोधयेत्सम्यक्प्रायुक्तांस्तु दिगीश्वरान् ॥ ९ ॥
 चक्रं तदन्तर्भूमीनां भ्रमद्वह्निस्फुल्लिगवत् ।
 क्षाण्णेन चिन्तयेद्दद्यात् भूभागं चांगणीयकम् ॥ ३५० ॥
 आभोगं तद्गुह्यं तद्गुह्यं गगनेश्वरम् ।
 बहिः प्राक्कणभितीनां सास्त्रं सपरिवारकम् ॥ १ ॥
 प्रागादा घाशकोणान्तं मिन्द्राद्यं चाष्टकं न्यसेत् ।
 तपाविधेयपलेषु भन्तर्भूमिगतेषु च ॥ २ ॥
 तत्स्वनाम्नात्वंषिवात्तु ऋग्वेदान् पाठयेत्ततः ।
 क्लीषो न विद्वानिष्टि वै ये देवास्तु यजुर्मपान् ॥ ३ ॥
 देवयतं च सामज्ञानं प्रविश्याभ्यन्तरं ततः ।
 स्थित्वाप्रतो मन्त्रमूर्ते रध्वन्यासि मनुस्मरेत् ॥ ४ ॥
 धौजस्तं श्वाङ्कुरिभूता पुरस्ताद्व्यक्तिं मेति सा ।
 प्रासादपीठपर्यन्तं कुम्भाधारोपछात्तु वै ॥ ५ ॥
 भुवनाध्वा यथावस्थो भावनीयः पुरोदितः ।
 गर्भोच्छ्वासावधिं यावत् पादाध्वानं विलोकयेत् ॥ ६ ॥
 मन्त्राध्वा शुक्लनासान्तं स्तत्त्वाध्वावेदिकावधिः ।
 कलाध्वाण्डगैजा [तुगला] न्तश्च घर्णाध्वाच्च तद्गुह्यतः ॥ ७ ॥
 समीकृत्य पुरा सर्वं प्रासादं प्रारभेत्ततः ।
 ब्रह्मादूनाधिकाञ्चैव सांगुलै रचितैः करैः ॥ ८ ॥
 द्विर्द्वादशकरं यावत् तालेनोनाधिकेन तु ।
 शुभाय सिद्धये विद्धि गर्भं देवशृङ्गस्य च ॥ ९ ॥
 कृत्वा क्षेत्रांगुलानां च कराणां वा घनं पुरा ।
 त्यजेत्तदष्टभि स्सम्यक्पश्येत्तद्विचार्य च ॥ ३६० ॥

एकाधष्टमपर्यन्ता ध्वजधूममृगेश्वराः ।

श्वाच गोखरमातंग घायसा स्तु तत शुभाः ॥ १ ॥

एकत्रिपंचसप्तारूपा स्वर्यत्रैव विधीयते ।

गर्भपट्टभाग मानेन तद्वदि भित्तिविरहृतिः ॥ २ ॥

तन्मानं परितः स्पर्शत्वा भित्ति रन्या विधीयते ।

एषमन्नक्रमेणैव सहभित्तिगणेनतु ॥ ३ ॥

गर्भद्विगुणविस्तीर्ण क्षेत्रदेवगृहस्यच ।

मन्दिरेत्वेकभित्तीये क्षेत्रमानंविधीयते ॥ ४ ॥

गर्भोक्तंतत्त्रिभागेन युक्तंयुक्तेन चर्मना ।

तत्रापिद्वास्तपृच्छन्नातु आपशुद्धिविचारयेत् ॥ ५ ॥

एषनिर्जगतीकंच भागपीठंविपर्यजितम् ।

शाखाक्षेत्रमानच तद्युक्तमवधारय ॥ ६ ॥

पट्टभागेनाधपादेन त्रिभागेनोभयात्मिका ।

विहिताजगतीभाग रतक्रियाविस्तृतिर्भवेत् ॥ ७ ॥

अधिकार्द्धचतुर्दिक्षु तत्पंचांशैस्तुवैत्रिभिः ।

तृतीयांशेनधैमध्ये निर्गमस्तुविधीयते ॥ ८ ॥

कोणाकोणातुवैशेषं भागंभागंमधेशयेत् ।

उच्चगर्भसमपीठं तत्पीठेनदलेनवा ॥ ९ ॥

पीठोक्तालयपीठस्य लक्ष्मस्थित्यंशकल्पना ।

चतुर्दिक्षुविधेयायै पट्टधानन्तपूर्विका ॥ १० ॥

अयोच्छ्रयन्तुवैक्षेत्रा त्रिगुणंमन्दिरस्यच ।

कुर्याद्वयर्धगुणंचैव द्विगुणवायवेच्छया ॥ ११ ॥

द्विरेकादशधाकुर्या तंचभागेस्समम्पुरा ।

विधेयपीठवत्पश्चा देकांशेनमसूरकम् ॥ १२ ॥

तदूर्ध्वनिहिताजंवा गर्भमानेनचोन्नता ।

भवोपकरणीयाभि देवताभिरलंकृता ॥ १३ ॥

जंघायामंशयुग्मेन उपयूनाधिकेनच ।
 कार्पशिशिरपीठन्तु पूर्वदक्षणदक्षितम् ॥ ४ ॥
 किन्तु प्रवेश निर्यासौ तत्रचार्धांशसम्भितौ ।
 शिखरचारविहितं भूमिकानवधान्वितम् ॥ ५ ॥
 सकोच्यतत्पुरासूत्र मादायोऽप्रतिसम्मितम् ।
 एकस्मादेकवर्णात्तु जघोर्ध्वापात् प्रसायेच ॥ ६ ॥
 संस्पृशेत् शिखरपीठ मज्जसातं निरोध्यच ।
 मासाढाद्वहिराद्यत्र भूभागेऽवमलेक्षण ॥ ७ ॥
 कर्णादूर्ध्वं नयोरसूत्रं छात्तपणनं क्रमणतु ।
 शिखरोन्नतिपर्यन्तं चतुर्दिग्धेवमेवाह ॥ ८ ॥
 पर्यटेल्लात्तपमानन्तु कर्णार्धं महामते ।
 यावत् कुण्डपत्राभा सास्याच्छिखरमजरी ॥ ९ ॥
 एवमालेख्यदृष्ट्यात्तु सम्पाद्यावन्तुः ।
 भूमिवाण्डप्रसिद्धवर्धं धार्यासादशयापुनः ॥ १० ॥
 उपरिष्ठात्तुभागेन भवदामलसारकम् ।
 भूमयोभागमानास्तु ततस्तासांसमाचरेत् ॥ १ ॥
 क्षयवृद्ध्याविधानन्तु त्यक्त्वासांस्थानंचभूमिकाम् ।
 चतुर्दिग्धेकसत्त्वयानि सममानांशुलानिच ॥ २ ॥
 निजभूमेस्समारभ्य तानियोग्यान्ध क्रमात् ।
 पूर्वभूमेस्समारभ्य ह्यवस्थेभूमिकागणे ॥ ३ ॥
 सर्वासांव्यवधानन्तु तद्विरष्टाशर्षाम्मतम् ।
 विभिन्नापीठरचना तासुकार्यापथास्थिता ॥ ४ ॥
 सचक्रैर्विविधैः पद्मैः प्रादुर्भाषैस्तुचाखिलैः ।
 सर्वैर्वालाङ्गनैर्मूर्तैः नृत्तगीतरसास्थितैः ॥ ५ ॥
 नवाशेनोर्ध्वभागान्तु स्वपादेनयिनिर्गतम् ।
 उष्णीषमूर्ध्वभूमे स्तु धार्यं चै रचनोज्ज्ञितम् ॥ ६ ॥

शिष्टं कृत्वा त्रिधा पीठं मण्डलस्येन पूर्ववत् ।
 द्वितीयेन ततः कण्ठं तृतीयेनोर्ध्वगेनतु ॥ ७ ॥
 सुसमं श्रीयुतं कुर्यादण्डं धात्री फलाण्डयत् ।
 नवधोष्णीषकं कृत्वा चतुर्भिर्वेदिकाभ्रमम् ॥ ८ ॥
 त्रिभागपृथुलं कण्ठमण्डं पञ्चांगसम्मितम् ।
 पञ्चधा समधा कृत्वा गर्भं वा नवधा पुरा ॥ ९ ॥
 विहाय पक्षगौ भागौ मध्यभागगणेनतु ।
 प्रासादनाडिका कार्या गर्भाधेन विनिर्गता ॥ ३९० ॥
 पादेन वा त्रिभागेन सस्तम्भाप्यथ केयला ।
 उन्नता शिखराधेन स्वाप्युत्पलदलोपमा ॥ १ ॥
 कार्या शिखरपीठोर्ध्वं दिव्यकर्मविभूषिता ।
 ततश्शुभतरं कुर्यान्मण्डपं स्तम्भसंयुतम् ॥ २ ॥
 भूषितं विहगेन्द्रेण यल्लिमण्डलगेन च ।
 चतुर्दारे तथा दिक्षु विधेयं मण्डपत्रयम् ॥ ३ ॥
 प्रवेशत्रितयोपेतं मण्डपे मण्डपं भवेत् ।
 कुर्यान्मण्डपमुक्तं वा यथाभिमतनिर्गमम् ॥ ४ ॥
 रथोपरयकाद्यन्तु तेषां गर्भा द्विधीयते ।
 निर्यासो दशमांशेन द्वादशांशेन लांगलिन् ॥ ५ ॥
 अथवा षोडशांशेन ते कार्या नेमिवत्पुनः ।
 चतुर्दिक्पक्षसलिमाः पीठकर्मविभूषिताः ॥ ६ ॥
 शिखरस्य चतुर्दिक्षु पीठोपरि समापयेत् ।
 समरथकयुत्तयातु नासिकामंजरीगणम् ॥ ७ ॥
 मध्यदेशचतुर्दिक्षु कुर्याद्भारगणं समम् ।
 त्रिचतुःपञ्चषट् भागे ततो गर्भा द्विधीयते ॥ ८ ॥
 द्विगुणं चोन्नतत्वेन त्रिपञ्चनवशाखिकम् ।
 युक्तद्वास्यंद्वयेनैव कुम्भेभदशनैस्तु वा ॥ ९ ॥

विधिवत्स्थापनं तस्य मन्त्रपूर्वं समाचरेत् ।
 संस्नाप्य मूलमन्त्रेण सम्पूज्याव्यादिना हृदा ॥ ४०० ॥
 शाखामूलगतां कुर्याद्भ्रातुरन्नमर्यां स्थितिम् ।
 सर्वधारामयं मन्त्रं सन्निर्रोप्यहि तत्र च ॥ १ ॥
 ज्ञानक्रियात्मकं ध्यात्वा शिखामन्त्रेण शाश्वतम् ।
 दक्षिणोत्तरभागाभ्यां शाखापुग्मन्तु विन्यसेत् ॥ २ ॥
 हन्मन्त्रेण तदूर्ध्वे तु रुध्वाद्यं परमेश्वरम् ।
 सन्निर्धाकृत्य सम्पूज्य गगनस्ये ह्युदुम्बरे ॥ ३ ॥
 द्विविधं धातुजालन्तु रत्नं सिद्धार्थकां स्तिष्ठान् ।
 चन्दनाद्यादिगन्धा ये क्षीरं दधिघृतं मधु ॥ ४ ॥
 शालय स्वर्धबीजानि सर्वौषध्य स्वविद्रुमाः ।
 कृत्वा नेत्रेण नेत्रस्यान् द्वारोर्ध्वे विनिवेश्य तान् ॥ ५ ॥
 दृश्यं भोगाप्तये श्वैव त्वदृश्यं मोक्षसिद्धये ।
 चतुष्पा त्सकलो धर्मस्तत्रोर्ध्वे सन्निर्रोप्य च ॥ ६ ॥
 चावारिष्टुंगादिति पाप्माठये दृष्ट्मपां स्ततः ।
 कर्महोमचयं कृत्वा पूर्णा मूलेन पातयेत् ॥ ७ ॥
 एतद्विम्पमतिष्ठानात् प्राग्वत्पश्चात्समाचरेत् ।
 सिद्धय [स्थाय] पेक्षावशेनैव शालयस्पृष्टुवैविभोः ॥ ८ ॥
 धनन्तभुवनंनाम सर्वकामापवर्गदम् ।
 चतुष्प्रकारमेव हि प्रासादं विद्धिपीठवत् ॥ ९ ॥
 रचनासन्निवेशोत्थ भेदेनानेकधा तथा ।
 पतत्राशमृगैन्द्रेस्तु निधिभूतोपमैयंटेः ॥ ४१० ॥
 शंखपद्माङ्किताभिस्तु सोपानपदपङ्क्तिभिः ।
 युक्त्वं द्वारवशेनैव तथापीठवशात्तु वै ॥ १ ॥
 विस्तारः प्रविदिकसंस्थ स्वरूपस्य विधीयते ।
 गर्भोत्पक्षेत्रसंज्ञाच्च जगतीकस्यष्टाङ्गलिन् ॥ २ ॥

द्वेयस्सजगतीकस्य तन्मानेनापिचर्यदिक् ।

एभ्यःपादादिकंकुर्यात् पादाद्यंशोज्झितन्तुवै ॥ ३ ॥

गुह्याच्चायतनानां च स्थितध्वांगने [कणे] पुरा ।

चतुरायतनंविद्धि प्रासादैःदिक्त्रयस्थितैः ॥ ४ ॥

धाधेनसहकोणस्थे स्तत्पंचायतनंस्मृतम् ।

विशेषमष्टायतनं विनिरन्यैस्तुदिग्गतैः ॥ ५ ॥

विनामद्वयस्थितेनैव दिग्गतैस्तु द्विभिर्दिभिः ।

तद्वशायतनन्तेन युक्तमेकाधिकं भवेत् ॥ ६ ॥

प्रतीर्त्तापक्षगेनैव प्रासादद्वितयेनतु ।

द्वादशायतनंविद्धि सहस्रस्यस्थितेनतु ॥ ७ ॥

तदेवाधिकसंज्ञन्तु भूतोऽन्योनस्तसांशिकः ।

परस्परमुखौकुर्यात् प्रासादौद्धारदेशगौ ॥ ८ ॥

प्रासादाभिमुखाश्चैव दिक्त्रयेवस्थितास्तुये ।

कोणस्थाभ्यांचसाम्मुख्यं द्वाभ्यांद्वाभ्यां विधीयते ॥ ९ ॥

द्वाभ्यामभिप्रताभ्यांतु कुर्याद्विधितदिङ्मुखम् ।

द्वौपरस्परवक्त्रौतु कोणदेशसमाभितौ ॥ ४२० ॥

द्वाराण्यनन्तायतने प्रासादानांमहामते ।

यथाभिमतदिक्स्थानि कर्तव्यान्यविशोकया ॥ १ ॥

नतत्रतेषांभवति वेधदोषःपरस्परम् ।

अंगभावगतत्वाच्च प्रधानायतनस्यवै ॥ २ ॥

अर्धेन च विभागेन हितःपादेनचांगणात् ।

परण्डकस्यचोच्छ्राय स्तद्विस्तार स्तथोच्छ्रितैः ॥ ३ ॥

तच्चपीठोपमंकुर्यात् ऋक्षंखोष्णीपमेववा ।

युक्तंकोटिगणेनाथ नानादेवान्तगेनतु ॥ ४ ॥

यदेकायतनंचैव त्वंगतन्तन्महामते ।

युक्तंलघुपरण्डेन केवलंवापरण्डकम् ॥ ५ ॥

यदाद्वयापतनाद्यश्च द्वादशायतनान्तिमम् ।
 एकदिग्धीक्षमाणं च चतुरश्रापेक्षणे ॥ ६ ॥
 घृत्तायतेषां यितते प्रासादेचोक्तलक्षणे ।
 यस्माद्देवालयानां च भंगनानां विशेषतः ॥ ७ ॥
 चतुरश्रादिपीठानां नित्यमेवमहामते ।
 भग्नोन्धानुगतं च न्तु हितं स्यात्पक्षकन्तुषै ॥ ८ ॥
 भूमिभागघशेनैव तथैवार्चावशेन तु ।
 नानाफलघशेनापि तथाशोभावशेन च ॥ ९ ॥
 भूलाभश्चतुरश्रात् चतुरश्रापताद्धनम् ।
 घर्तुं ला सखकामाति निर्वृति स्तु तदापतात् ॥ ४३० ॥
 दृष्टादृष्टफलेप्सुनां लोकास्तु महदादयः ।
 यच्छन्ति वैष्णवं स्थानं मारोग्यं भूतिं मुक्तमाम् ॥ १ ॥
 वैष्णवानां मकामानां च्युते रन्ते परं पदम् ॥ ४३१ ॥

इति श्रीपाञ्चरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्
 प्रतिमामासादलक्षणविधिर्नाम

चतुर्विंशः परिच्छेदः ॥२४॥

अथ पंचविंशः परिच्छेदः ।

श्रीनारदः ।

सर्वलोकगुरु विष्णो यदुक्तो विश्वधारिणः ।
 तदिदानीं प्रवक्ष्यामि मन्त्रविम्बनिवेशनम् ॥ १ ॥
 भोगेप्सुनां च वर्णानां साम्प्रतं यदभीष्टदम् ।
 कैवल्यदं शमाच्चैव चातुराश्रम्यसेविनाम् ॥ २ ॥

यज्ञधर्मस्तानां च सहायं च फलैस्तु तत् ।

प्राग्बद्धेव स्यात्त्रे दिक्छात्रे [ग्भागे] सति मण्डपम् ॥ ३ ॥

चतुरश्रं चतुर्द्वारं दर्भमालान्तरीकृतम् ।

अन्यत्र तदलाभे तु यथाभिमतदिङ्मुखम् ॥ ४ ॥

चतुर्दशकराच्चैव यावांश्चक्षुःकरावधि ।

षट्करान्तं पुनस्तस्मात् विम्बमानव्यपेक्षया ॥ ५ ॥

कार्या मध्ये स्थला तेषां द्विसप्तांशौ स्ततोष्टभिः ।

समन्तभद्रा सुश्रद्धा चित्तापक्वेष्टकादिकैः ॥ ६ ॥

तालोन्नते स्तम्भारभ्य सामान्येस्मिन् हि कर्मणि ।

उन्नतांगुलवृद्ध्या तु नीता तद्भासतां क्रमात् ॥ ७ ॥

द्वि[त्रि]ष्टकांशकैर्मध्ये सर्वासां मण्डपं [ण्डलं] भवेत् ।

चतुरश्रं चतुर्द्वारं चक्रांगुलद्वयमितम् ॥ ८ ॥

दक्षिणेशपनंसौम्ये कुण्डमग्रेस्तु पूर्ववत् ।

समेखलं द्विहस्तन्तु चक्रपद्माकितं शुभम् ॥ ९ ॥

तदथ चतुरश्रं प्राग्दाममेखलिकान्वितम् ।

अथ दक्षिणदिग्भागे कुर्याद् द्वे चक्रचिह्नितम् ॥ १० ॥

वर्तुलं पश्चिमे सौम्ये कमलांकं मनोहरम् ।

शंखांकं सर्वकोणेषु मानं तेषां यथोर्ध्वे ॥ ११ ॥

सर्वे दशान्तद्वस्तानां चतुर्णां मेकमेखलाः ।

मण्डपानान्तु किं त्वत्र ऊर्ध्वं सर्वमेखलम् ॥ १२ ॥

अतोऽथ स्वस्थिता स्तुर्वे एककुण्डास्तु मण्डपाः ।

तेषां समेखलं चाद्यं द्वाविंशत्यंगुलैर्भवेत् ॥ १३ ॥

द्वास्ता दंगुलयुग्मस्य यावद् द्वे षोडशांगुलम् ।

स्यात् षट्करे गृहे कुण्डं कार्या वा मेखलाधिका ॥ १४ ॥

अष्टहस्तोच्छ्रितः पूर्वः अधोर्ध्वकरावधिताः ।

न द्वास्त षट्करान्तानां न्यूनानां मुच्छ्रितैर्भवेत् ॥ १५ ॥

त्रयोदशकरादीनां चतुर्णां पातये ततः ।
 अष्टकं चांगुलानां तु सप्त पंच चतुः क्रमात् ॥ १६ ॥
 एवं स्नानगृहाणान्तु विस्तार श्रोत्रते स्सह ।
 किन्तु वै वालुकापीठे मध्यत श्लेषशोभिताः ॥ १७ ॥
 द्विचतुर्भिर्द्विसप्तां [हस्तां] शैर्विस्तृताः प्राग्वद्वृत्ताः ।
 स्नानीया द्यागगेहा द्वा द्वित्रयेभिर्मते शुभम् ॥ १८ ॥
 अर्धमानसमं मुख्यात् सुपीठशयनान्वितम् ।
 द्वादशभवनं कुर्यान्मंगल्यकलशैस्सह ॥ १९ ॥
 सर्वेषां कर्मभूभागं कोणस्तम्भैर्विभूषितम् ।
 सुनेत्रैर्वेष्टितं कुर्याच्चक्राद्यैः पूर्ववद्युतम् ॥ २० ॥
 सुस्थिरं दृढपादं च स्नानाम्भो ग्रहणक्षमम् ।
 अर्धेन वालुकापीठ दीर्घमाद्यक्रमेण तु ॥ २१ ॥
 वर्धितं चाग्रहस्तेन द्वाप्तितं चतुरंगुलैः ।
 स्वदैर्घ्या दधंविस्तीर्णं कृत्वैवं समणालकम् ॥ २२ ॥
 तेन तद्वालुकापीठं भूषयेन्मध्यगेन तु ।
 यागागारस्य वै दिक्षु द्वारार्धं तत्र चान्तरे ॥ २३ ॥
 शामार्धवृत्तियोगेन द्वासोन्यत्र कलादिकः ।
 तोरणानि बहिः कुर्यात् दृढैः काष्ठैस्सुपूजितैः ॥ २४ ॥
 पंच हस्तानि चार्धेन वर्धितानि करेण तु ।
 न द्वास माचरे तेषा मन्यत्र करणे सति ॥ २५ ॥
 न [द] शमा त्वंच हस्तानां मृते भूमौ प्रवेशयेत् ।
 शमार्धं वर्धितानां च द्वे द्वे संवर्धयेत्कले ॥ २६ ॥
 दैर्घ्या त्र्यवशेशिष्टान्तु त्रिभागेन तदन्तरम् ।
 सर्वे चक्रध्वजाः कार्याः चस्त्रस्त्रह्मशरीयुताः ॥ २७ ॥
 सुधाद्यैर्वर्णकैः पीतैश्चन्दनाद्यैस्तु लेपिताः ।
 भित्तिगां मेत दक्षिणं यथैकस्मिन् हि युज्यते ॥ २८ ॥

कर्मयागगृहे शश्व द्विभूते वा वने विना ।
 पंच त्रिशत्करं क्षेत्रं स्वतुल्योशेन विस्तृतम् ॥ २९ ॥
 तन्मध्ये तु चतुर्हस्तं त्वापाद्यं स्थलसप्तकम् ।
 स्थलानां व्यवधानन्तु कुर्याद् द्वैतालसम्मितम् ॥ ३० ॥
 एकापायेन वै कुर्यात् द्विद्वस्तान्तं स्थलांगणम् ।
 क्रमेणाष्टांगुला न्मानात् द्व्यंगुलं द्व्यंगुलं विना ॥ ३१ ॥
 स्थलानां संकटनां च व्यवधानं द्विगोलकम् ।
 एव मेव समुच्छ्राय स्वर्षां परिकीर्तितः ॥ ३२ ॥
 परितो विहितं घांथे मानं मत्र स्वपीठजम् ।
 एवं वासंकटे कुर्याद् दाद्योक्ता न्मण्डपद्वयात् ॥ ३३ ॥
 मध्ये मण्डलपीठन्तु तस्य दक्षिणदिग्भवेत् ।
 समीपे शयनस्थानं कुम्भानां स्थापनायनम् ॥ ३४ ॥
 एवं हि वामनिफटे भोगानां मन्त्रतर्पणम् ।
 ऋग्यजुस्सामपूर्वाणां श्रुतीनां हवनं परे ॥ ३५ ॥
 प्राग्दानं शयनस्थाने ह्यन्यस्मिन् शयने हितम् ।
 प्रासादस्याष्टदिङ्मूर्ति शक्तिपानां यथोदितम् ॥ ३६ ॥
 स्थण्डिले षष्ठ्य कुण्डेषु तादर्थ्येनाथवा स्वयम् ।
 स्वकुण्डे हवनं कुर्याच्चतुर्वेदमये परे ॥ ३७ ॥
 समस्तमूर्तिपीथं वा स्वयं मेव समाचरेत् ।
 सामग्रीविरहा योग्य मूर्तिपाना मभावतः ॥ ३८ ॥
 यश्च यत्रोपयोज्यस्तु तत्रतं सम्प्रवेशयेत् ।
 मन्त्राणां सुपदेष्टा तु आत्मतुल्यो महामतिः ॥ ३९ ॥
 योक्तव्यः कर्मदक्षस्तु सर्वे च वसरेषु च ।
 स्वयं वसवन्तु सन्धाय हवनार्चनकर्मणाम् ॥ ४० ॥
 आस्ते ह्युत्पत्तिपूर्वाणां न्यासान्तानां मनन्यधीः ।
 कृत्वा दीक्षाविवानोक्तं सहोमं कलशार्चनम् ॥ ४१ ॥

कुर्यात्सत्तोरणानां च ध्वजानां स्थापनं ततः ।
 सितरक्तादिभेदेन प्रागादौ च ध्वजाष्टकम् ॥ ४२ ॥
 निधेस्य मध्यवेद्यान्तु पुन रप्ययधत्तथा ।
 यजेत्सत्पादिकं तत्तच्चतुष्कं ह्येव मेधदि ॥ ४३ ॥
 दत्त देवा अवहितं मृद्धमयान् पाठयेत्ततः ।
 ऊर्ध्वं सह सुपर्णेन चक्रं सौरणं यजेत् ॥ ४४ ॥
 पाठयेत् द्वारपालीयं सामसामविदस्ततः ।
 अथाध्वंशपुष्पहन्मूर्तिधरे र्यायात् समावृतः ॥ ४५ ॥
 पत्र तिष्ठति विश्वेशः पीठमृदाशिलान्वितः ।
 तत्रावलोकनं तेषां कुर्यात्सन्ताडनादिकम् ॥ ४६ ॥
 चक्रास्त्रमन्त्रितै स्नानकलशै स्नापयेत्ततः ।
 सिद्धार्थकै स्तथा पञ्चगव्य मृदूतिवारिणा ॥ ४७ ॥
 घल्मीक मृज्जलेनाथ चक्रांकौषधिधारिणा ।
 संक्षालयाभ्यर्च्य चोद्वर्त्य क्षालयेत्स्रवारिणा ॥ ४८ ॥
 तमध्येणार्चयित्वा च तत्तत्स्वन्मन्त्रितान् करे ।
 सिद्धार्थकान् दक्षिणे तु बध्वाये पाठयेद्द्वयम् ॥ ४९ ॥
 रक्षोहणं तथा सर्वां ब्रूये त्रितिसरे मणीन् ।
 सद्ब्रह्मवेष्टितं कृत्वा समारोप्य रयोत्तमे ॥ ५० ॥
 कर्मारम्भं चपठतस्तस्य दक्षिणादिङ्मन्यसेत् ।
 ऋक्सामपूर्वां न्वामेतु ब्राह्मणास्तु चतुः शतुः ॥ ५१ ॥
 पुरतोऽर्चं स्मर न्यायात् स्वयं विघ्नास्तु सूदयन् ।
 सनृत्तगेयवादित्र स्तुतिमंगलपाठकैः ॥ ५२ ॥
 इदं विष्णु विचक्रम ऋद्धमये स्सह पाठयेत् ।
 एकायनांस्तदन्ते तु ॐ नमो ब्रह्मणे तु यत् ॥ ५३ ॥
 तथैव शाकुनं सूक्तं श्रीसूक्तेन समन्वितम् ।
 स्वर्णादिनार्थिन शशमया तर्पयं स्ता न्नघेशयेत् ॥ ५४ ॥

स्वस्थानं यज्ञभूमे र्धे प्रासादाद्यन्तरन्तु वा ।
 वक्ष्यमाणविधानेन युक्तं रत्नशिखादिना ॥५५॥
 कृत्वा द्रव्याधिवासं मा कर्मभूमौ पुरोदितम् ।
 स्नानकर्मशिलादीना मीषं कृत्वा तु सार्चनम् ॥५६॥
 यथावद्रत्नविन्यासं मीतिपूर्वं निवेश्य च ।
 बृहद्दिग्भ्यं ततः कुर्यात्कर्मबिम्बेखिलन्तु वै ॥५७॥
 सन्निरोधस्तु मन्त्राणां तत्र छत्रोदये स्मृतः ।
 धावृद्धस्नापना तस्यैव यत्किञ्चिदप्यत्र तत्र ॥ ५८ ॥
 निर्वर्तनीयं पूर्णान्तं बुधैवं माङ्गं महामते ।
 तथा कार्यं शुभो येन मुहूर्तो नावसीदति ॥ ५९ ॥
 एवं हि चित्रपूर्वाणां मन्येषां कमलैक्षण ।
 सरत्नब्रह्मपाषाणवर्जितानां समाचरेत् ॥ ६० ॥
 स्नानाद्यं कर्मबिम्बे तु तत्समीपेऽपि दर्पणे ।
 कर्मबिम्बविनाशेऽपि मत्स्वापाद्यां हि विष्टरे ॥ ६१ ॥
 कुर्यात्प्रवेशपूर्वतु सर्वमुत्सवपश्चिमम् ।
 एवं प्रवेश्य तद्दिग्भ्यं सार्चनं विनिवेश्य च ॥ ६२ ॥
 निषण्ण इदकाष्ठोत्थं तोरणेऽस्मादुती स्ततः ।
 निवेश्य स्नानकलशान् हेमाद्युत्थास्तु निर्वृणान् ॥ ६३ ॥
 पूर्ववद्रचनोपेतान् सुसमांश्चासु वर्जितान् ।
 निरीक्षणादि संशुद्धान् कृत्वा सहदयेन तु ॥ ६४ ॥
 द्वादशाक्षरमन्त्रेण मन्त्रयेत्तान्सकृत् सकृत् ।
 तेनैव पूजयेत्पश्चात् अर्घ्यस्त्रक्वन्दनादिना ॥ ६५ ॥
 तदाहरणहोमन्तु यथाशक्ति समाचरेत् ।
 पूर्णात् मयि सम्पूर्य क्रमाद्द्रव्यं नियोजयेत् ॥ ६६ ॥
 पाद्या ध्याञ्चमनीयार्थं द्रव्यैः पूर्वोदितैः स्त्रयन् ।
 नागाद्याद्यन्त मध्येभ्यो नदीमृतीर्य सम्भवा ॥ ६७ ॥

द्वदाद्वल्मीक शिखरात् गजदन्त क्षतकृतात् ।
 हलोत्था घृषभंगोत्था शालिक्षेत्रेषु सम्भवा ॥ ६८ ॥
 तथैव पद्म षण्डोत्था त्वेकस्मिन् गोमयं परे ।
 घनदाहसमुद्भूतं तथैव च महानसात् ॥ ६९ ॥
 त्रेताग्नि भस्मावपरे विनिवेश्यं घटान्तरे ।
 अन्यस्मि पंचगव्यन्तु कुशोदक समन्वितम् ॥ ७० ॥
 सघृतं तैलकुम्भन्तु चमसीधारि पूरितम् ।
 पलाश खदिरा श्वथ शंमी लोहित चन्दनम् ॥ ७१ ॥
 कषापोदक मन्यस्मिन् परस्मि स्त्रिफलोदकम् ।
 वचा शतावरी कन्या व्याघ्री सिन्धौ कृताजलिः ॥ ७२ ॥
 गोलोमी सिद्धलोमी च कुष्ठं भूतजटा तथा ।
 महागह्वरं घंगाच कलशे न्यत्र लांगलिन् ॥ ७३ ॥
 महानील [निळा] गङ्गुचीषा सहदेवी शतावरी ।
 विष्णुक्रान्ताच काकोटी साद्वावद्दि शिखापरे ॥ ७४ ॥
 यष्टीवराहकर्णोचा प्यन्यस्मिन् गजपिप्पली ।
 श्रीफलाद्यानिचान्यस्मिन् पावनानिफलानिच ॥ ७५ ॥
 दधि क्षीराज्य कुम्भाश्च द्वौ मध्विक्षु रसान्वितौ ।
 मूलान्यम्भोरुहाणां च तान्यन्यस्मि न्द्वयेन्यसेत् ॥ ७६ ॥
 द्रुमाणां पावनानान्तु सक्षीराणां विशेषतः ।
 पुष्पपत्र फलोपेत मेकस्मिन् भजरीगणम् ॥ ७७ ॥
 जात्यादिकं मयैकस्मिन् कौस्तुभीय लताचयम् ।
 रोचना रजनीयुग्मं बलामोटाच पद्मकम् ॥ ७८ ॥
 इतिपंचक मेकस्मिन् दर्भा न्दूर्वाकुरणिच ।
 सास्यं शाल्यंकुरचयं कलशेन्यत्रैव न्यसेत् ॥ ७९ ॥
 सिद्धार्थकान् सिताद्यास्तु प्रियंगुं गन्धसंज्ञकम् ।
 अपरस्मिन्नचसोऽकुंभे सहवैनागकेसरैः ॥ ८० ॥

ग्राम्याश्चौषधयः स्वप्न सप्ताख्या घटद्वये ।
 बाह्यैक चन्दनं चैव रसं कर्पूरं संयुतम् ॥ ८१ ॥
 चतुष्कमेतदपरे त्वन्यस्मिन्धातवस्तुभाः ।
 ताम्रजाम्बूनदाद्यास्तु परेरत्तचयमहत् ॥ ८२ ॥
 न्यसेद्विद्रुमजालं च द्वयोर्भुक्ताफलानि च ।
 अर्घ्योदकमयैकस्मिन् नदीतीर्थोदकद्वये ॥ ८३ ॥
 सर्वौषधि घटं चैव सुशीताम्भोघटं न्ततः ।
 सुगन्धिपुष्पकलशं चत्वारिंशत्स्वमीस्मृताः ॥ ८४ ॥
 धामभागे तु देवस्य भग्निकोणादितोऽन्यसेत् ।
 पुनरीशानकोणात् शयनेऽसप्तधान्यसेत् ॥ ८५ ॥
 गन्धोदकेन सम्पूर्णां स्तयावायुपदावधि ।
 सर्वाण्याधाररूढानि पूरितान्यमलाभसा ॥ ८६ ॥
 मूलमन्त्रेण तद्वत् पूजयेद्वादशामना ।
 संवेष्ट्य च पुरासूत्रे श्लादयेत्तदनन्तरम् ॥ ८७ ॥
 विधानैस्सूत्रसम्बन्धैर्धस्त्रेणाच्छाद्य वेततः ।
 तदर्पणावसानेन शयनं कल्पयेद्विधा ॥ ८८ ॥
 सर्वोपकरणोपेतं मनस्तदधोयजेत् ।
 प्रभवाप्यययोगेन तदूर्ध्वे सर्वगं प्रभुम् ॥ ८९ ॥
 पाठयेत्सर्वसामाथं संज्ञां ज्ञानबलात्मिकाम् ।
 हुत्वा शताष्टसंख्यं च मूलं तदनुकल्पयेत् ॥ ९० ॥
 मण्डलं पावनैरागैः स्विताद्यैर्मागलीयकैः ।
 तदूर्नाधिकशान्त्यर्थं हुत्वा कुण्डगणन्ततः ॥ ९१ ॥
 संस्कर्पात् प्रतिकुण्डस्य निकटे कुम्भमध्यगम् ।
 प्रभवाप्यययोगेन चातुराभ्यन्तु संयजेत् ॥ ९२ ॥
 हृदादिपद्मादिक्स्थेषु विदिक्स्थेषु तदखराद्दे ।
 दत्वा तदर्थपूर्णान्तु पूर्णात्पूर्णं च पाठयेत् ॥ ९३ ॥

एकायना न्यजुर्मया नाश्रावितदनन्तरम् ।
 यथास्त्रमन्त्रेणपुरा मङ्गल्यकलशांभसा ॥ ९४ ॥
 संसेच्यचिम्बंतदनु स्नापयेत्तन्मृदम्भसा ।
 पाठयेत्तचकूष्माण्डान् बलमन्त्राननन्तरम् ॥ ९५ ॥
 ततोगोमयकुम्भेन इहगावःप्रपाठयेत् ।
 भूतिस्त्वमितिमन्त्रेण पठ्यमानेनभूतिना ॥ ९६ ॥
 पंचगव्येनतदनु पाठयेच्चतुरशततः ।
 पूर्ववच्चततोभ्यज्य विधिवच्चमसांबुना ॥ ९७ ॥
 क्षालयित्वाचर्चयित्वाच निवेशयमान्तरे ।
 नेथाभिमन्त्रितांकृत्वा शलाकान्तैजर्षीस्वयम् ॥ ९८ ॥
 संस्मरन्परमंज्योति रीक्षन्नेत्रेण चोल्लिखेत् ।
 तन्मन्त्रितेनशस्त्रेण शिल्पीस्त्रातांवलोकितः ॥ ९९ ॥
 यथावत्प्रकटीकुर्यात् विधिदृष्टेनकर्मणा ।
 वारुणंपाठयेत्साम सहचान्द्रेणसामगान् ॥ १०० ॥
 ततःपात्रद्वयेकृत्वा तैजसैमधुसर्पपी ।
 वीषहन्तेनमूलेन सस्पृज्यजुहुयात्ततः ॥ १ ॥
 मुञ्चन्तममृतौघन्तु हृदाद्यन्तेनसेचयेत् ।
 तन्मूर्ध्निशशिचिम्बन्तु प्यायेत्ताडनशान्तये ॥ २ ॥
 सदाक्षिणंशलाकायं दद्याच्छिल्पिजनायच ।
 गोदानमाचरेत्पश्चात् गुरोरापराधकस्ततः ॥ ३ ॥
 यथाशक्ति तथान्येषां मूर्तिपानां च दक्षिणाः ।
 दत्त्वा समाचरेत्पश्चाद् द्वादं साप्यायनन्तु वै ॥ ४ ॥
 भानूर्ध्नो द्वादशार्णन्तु मूर्त्यर्थं पूर्ववन्नयसेत् ।
 व्याप्तिसत्ता समायुक्ते संस्कृत्य प्रोक्षणादिना ॥ ५ ॥
 पीठेवतार्यं संवेष्ट्य घाससा ह्यधरोर्ध्वतः ।
 अधःक्रमोदितैः कुम्भैर्द्विष्पोढवर्तितैर्हृदा ॥ ६ ॥

स्नापयेत्पाठयेद्दिमान् ओषधीना मिति श्रुतिम् ।
 या ओषधय इत्यादि ऋग्वेदांस्तदनन्तरम् ॥ ७ ॥
 एवं दशावशिष्टान्ते स्वेचिते कलशे स्थिति ।
 ततः कुम्भचतुष्केण चतुर्भिर्मूर्तिधारकैः ॥ ८ ॥
 ऋक्सामयजुर्वेदं विधिवत् स्नापनीयं च पाठयेत् ।
 उद्धृतं हि ऋग्वेदान् पाठयेद्द्रविणं यजुः ॥ ९ ॥
 ततस्तु धारुणं सामसामहोययणं स्ततः ।
 अयं ते वरुणधेति पवित्रं ते ततो ऋचा ॥ १० ॥
 वसोः पवित्रं हि यजुः पाठयेत् सामगांस्ततः ।
 पवित्रं तेहि यत्सामसञ्चोद्यैकायनां स्ततः ॥ १ ॥
 मूर्तिपान् समुदायेन पावमानी चतुष्टयम् ।
 तदन्तेषु परं मन्त्रं व्यूहयि भगवानिति ॥ २ ॥
 पवित्रमन्त्रं तदनु इदं विष्णु विचक्रमे ।
 ततो विभधमन्त्रैस्तु सर्वे स्वस्मन्त्रितेन च ॥ ३ ॥
 कुम्भेन सेचयित्वा तु व्यूहमन्त्रैः परेण तु ।
 स्नापयित्वा चयित्वा तु जुहुयात् साधितं शतम् ॥ ४ ॥
 यथावत्प्रणवेनाथ व्याप्तिं कृत्वा च पाठयेत् ।
 सामगामेति ऋग्वेदा नाम्नेनायु र्यजुर्मयान् ॥ ५ ॥
 प्राणापानं हि यत्साम ततः प्राणाय वै नमः ।
 यातव्येति परं मन्त्रं विप्रा नैकायनां स्ततः ॥ ६ ॥
 ध्यानयुक्तो धिया सम्य कपठे दाराधक स्ततः ।
 ॐ ॥ आवाहया स्वमरचृन्दनतांघ्रियुग्मं
 लक्ष्मीपाते भुवनकारण मप्रमेयम् ।
 आद्यं सनातनतनुं प्रणवासनस्यं
 पूर्णेन्दुभास्करदुताशस्त्रदस्त्ररूपम् ॥ ७ ॥

ध्येयं परं सकलवेदविदां च वेद्यं
 घाराहकापिलनृकंसरिसौम्यमूर्तिम् ।
 श्रीवत्सकौस्तुभमहामणिभूपितांगम्
 कौमोदकीकमलशंखरथांगहस्तम् ॥ ८ ॥
 सर्वत्रगोप्ति भगवन् किल यद्यपि त्वा
 माघाहयामि हि यथा व्यजनेन वायुम् ।
 गूढो यथैव दहनो मथना दुपैति
 ह्यावाहितोपि हि तथा त्व मुपैहि चार्चाम् ॥ ९ ॥
 मालाधराच्युत विभो परमममूर्ते
 सर्वज्ञनाथ परमेश्वर सर्वशक्ते ।
 भागच्छ मे कुरुय्यां प्रतिमां भजस्व
 पूजां गृहाण मदनुग्रहकाम्ययाद्य ॥ १२० ॥
 ततो विमृश्य घस्त्रेण भोगैः पूर्वोदितैर्भजेत् ।
 अर्घ्याद्यै रक्षिणान्तेस्तु पाठयेद्दृढमयास्ततः ॥ १ ॥
 अर्चामितेतिवैमन्त्रं सामयज्ञार्चितस्त्विति ।
 भगवानितितज्ज्ञास्तु तत्तस्संतर्प्यतेनके ॥ २ ॥
 स्तुत्वाजितन्ते मन्त्रेण सामज्ञान् पाठयेत्पुनः ।
 सहगायत्रसाम्नातु तद्रथन्तरसंज्ञितम् ॥ ३ ॥
 प्रजप्य द्वादशार्णस्तु मुद्राम्बद्धा प्रणम्य च ।
 धष्टांगेनाथविज्ञाप्यो भगवान्भूतभावनः ॥ ४ ॥
 मूर्तिभूतेन रूपेण अनेनैव हिसांप्रतम् ।
 लोकानज्ञाततत्त्वास्तु समाह्लादय नागरान् ॥ ५ ॥
 येनान्तस्सम्प्रविष्टेन ईपत्कालवशात्तु वै ।
 जन्मान्तरसहस्रोत्था न्मोक्षमायान्तिकिलिप्तात् ॥ ६ ॥
 एवमर्थां हि भगवां लोकानुग्रहकृतमभुः ।
 करात्रांग्रिगत्वा कृत्वा पाठयेद्दृढमयास्ततः ॥ ७ ॥

उत्तिष्ठेति ऋचो मन्त्रं कृत्वा ब्रह्मरये स्थिरे ।
 सुयन्त्रितेच क्षीराज्ये दध्योधनसमन्विते ॥ ८ ॥
 दुर्गिक्षक्षामशान्त्यर्थं परमात्रफलैर्युते ।
 पाठयेदस्यवामीय मृङ्मयां स्तदनन्तरम् ॥ ९ ॥
 तन्मयान्वलमन्त्रन्तु दशार्धेतिमहामते ।
 स्वयमायन्तसंरुद्धं हृदातुकवचञ्जपेत् ॥ १३० ॥
 भ्रागयेद्वलिदानन्तु क्रियमाणन्तुसर्वदिक् ।
 रत्नकाञ्चनवस्त्राणां पूर्ववक्षेपमाचरेत् ॥ १ ॥
 दिव्याद्यापत्तनानाञ्च कार्यापूजायधेदिता ।
 पञ्चरात्रयिदांघ्रैश्च यत्तानां ब्रह्मचारिणाम् ॥ २ ॥
 पट्कर्मनिरतानाञ्च दानन्दीनजनेष्वपि ।
 रथस्थेमन्त्रविम्बेत् यावत्पदशतं व्रजेत् ॥ ३ ॥
 सरथस्तूर्ध्वोपेण तावत्क्रतुफलम्बहु ।
 शान्तापाराधकश्च शब्द सकामो नियतव्रतः ॥ ४ ॥
 सतस्तोरणदेशस्थं रथं कृत्वा च येन प्रभुम् ।
 पाद्यार्घ्यपुष्पधूपैस्तु नमस्कृत्य च पाठयेत् ॥ ५ ॥
 उत्तिष्ठेति द्विषट्कार्णं सजितमन्तु आखिलम् ।
 सम्पठन्पौरुषं सूक्तं यागवेशमप्रवेशयेत् ॥ ६ ॥
 हृदाशयनमकृत्वा यात्राहोमं समापयेत् ।
 ततस्तच्छिरसोदेशे चक्राधारस्थिते घटे ॥ ७ ॥
 पूर्वोक्तलक्षणेनेव मन्त्रसम्पुटितं यजेत् ।
 पूजयित्वा ध्वजपुष्पाद्यैश्च यनस्थं च वै पुनः ॥ ८ ॥
 चर्मणाच्छाद्य वस्त्रेण ततोऽग्निनिकटे विभोः ।
 स्थित्वा लाञ्छनमन्त्रांस्तु यथास्थानगतान्नयसेत् ॥ ९ ॥
 पादाद्वैदादशङ्गेषु ततोऽक्षामोदरादिकान् ।
 तच्छक्तिकांस्तथामन्त्रान् भास्वद्व्यापकं लक्षणान् ॥ १४० ॥

ऐश्वरेणाथ बीजेन यथावस्थेनभावयेत् ।
 पादादितन्मयेनैव तद्वन्मन्त्रवरेणतु ॥ १ ॥
 प्राग्वदप्ययमुक्त्यातु अन्तर्ज्योतिर्मयात्मना ।
 विभुनावास्वरूपेण तदेवाथपरम्परम् ॥ २ ॥
 सुशान्तंसर्वगम्बुधा निस्तरंगमिश्रोदधिम् ।
 विद्यांगदामित्याद्यं त्वाउयेत् त्वांचरात्रिकान् ॥ ३ ॥
 देहसाम्राज्यासिद्धिमन्त्रं धारणाख्यमनन्तरम् ।
 जीमूतस्येतिऋग्वेदा ज्ञासदासीञ्चपाउयेत् ॥ ४ ॥
 क्रमेणानेनभुक्त्वा[हुत्वा]तु पादार्धशतसंख्यया ।
 तिलानान्तुतथाज्यस्य मन्त्रैरेभिर्महामते ॥ ५ ॥
 दत्तापूर्णाहुतिसम्य गुपसहारालक्षणाम् ।
 ततस्तत्परमं ब्रह्म ह्युदितपृथंगस्मरेत् ॥ ६ ॥
 सर्वशक्तिसमयेनैव स्वभावेनस्वकेनतु ।
 भोजोषणात्मनायद्वत् गन्धद्रव्यात्मनानुवै ॥ ७ ॥
 बीजन्तदस्यरूपेण समुद्रोऽमुद्रुदात्मना ।
 एवमव्यपदेश्याया शक्तेस्त्वेशक्तिदर्पणे ॥ ८ ॥
 स्थितिमादायविशेषः स्वातन्त्र्याच्चमहामते ।
 मन्त्ररूपान्तनुभक्ते सम्यगाराधनायच ॥ ९ ॥
 नानावमुपयातस्य प्रसरन्तस्यचस्वयम् ।
 निःप्रभवप्रयातस्य चिद्बीजनिबधस्यच ॥ १५० ॥
 आविष्कृतस्यभेदेना प्यमूर्तेनपलीयता ।
 अज्ञानगहनेनैव नित्यानित्यमयात्मना ॥ १ ॥
 स्मृत्यैवमूलमन्त्रन्तु बिम्बरूपमगंस्मरेत् ।
 षट्शक्तिकिरणोपेतै स्तैस्तद्व्यमयीन्तनुम् ॥ २ ॥
 संस्मरेत्प्रहरन्तच प्राशुक्तेनैववर्त्मना ।
 स्वरूपममलम्भूय स्मरेन्मूर्त्यात्मनाततः ॥ ३ ॥

नयन्तं पूर्वविधिना एवं सपरमेश्वरः ।

मन्त्रात्मनाश्च तन्त्रत्वं मुपयातो यदा तदा ॥ ४ ॥

सहस्रशिरसन्देव मिति स [त्यथ] वांस्तु चोदयेत् ।

पाठयेत् ब्राह्मणान्धातयर्ध्यक्षेति च मन्त्रराट् ॥ ५ ॥

यो विश्वतश्चक्षुरिति यातव्यो भवतीति च ।

द्वा सुपर्णेति तदनु भतो देवेति वै पुनः ॥ ६ ॥

ऋद्धमयान् पौरुषं सुप्तं ततः परतमात्वि [निवति] ति ।

ततोर्चापित्वा मन्त्रेशं क्षयनो विम्बवृत्तिगम् ॥ ७ ॥

नित्यसन्निधिसिद्धयर्थं मासमाप्तिन्तु मण्डले ।

संरोद्धयसन्निधीकृत्य महतापि भवेन तु ॥ ८ ॥

सर्गसन्तर्प्यविधिवत् सप्तमूर्तिं धरेत्ततः ।

स्वमूर्तिकुम्भान्मन्त्रेण जलमुद्धृत्य भाजने ॥ ९ ॥

विम्बमूर्ध्नि क्रमाद्देयं सर्वैरेकापनादिकैः ।

सन्तर्पयित्वा तदनु मन्त्रं सपरिवारकम् ॥ १० ॥

भाज्यादिनामभूतेन दत्त्वा पूर्णाहुतिस्ततः ।

विम्बात्मनामपातानां क्षमादीनां मंगरूपिणाम् ॥ १ ॥

भाषादानेऽपि पूर्णत्वात् पिण्डीभावार्यमेव च ।

भारम्भादेव जातानां छिद्राणां शमने तु वै ॥ २ ॥

आप्यायनार्थमन्त्राणां द्रव्यैर्होमं समाचरेत् ।

द्विषट्केनाहुतीनान्तु एकैकेन चतुर्हदा ॥ ३ ॥

आचांघ्रे जनिपयन्त स्पृष्ट्वा ज्यं होमयेत्पुनः ।

आनाभिजानुदेशाच्च तथैव जुहुयाद्दधि ॥ ४ ॥

नाभे राकर्णतः क्षीरं साकर्णां दाशिर्ये मधु ।

सम्मेल्य जुहुयात्तत्र स्पृष्ट्वा देहन्तु चाखिलम् ॥ ५ ॥

संस्कृत्य विम्बवर्षाठं भिन्नं व्रक्ष्य शिष्टां तथा ।

प्राणाभिमानदेवं वा यस्य यो विदितस्तु वै ॥ ६ ॥

घेष्टपिवाम्बरै श्वित्रै श्वाक्रमन्त्रेण घै ततः ।
 कार्यो मस्यशिलाहोम श्वावाष्टाधिकसंख्यया ॥ ७ ॥
 गायत्रीभि स्तदर्थं च बह्वृचाद्यैः पृथक् पृथक् ।
 भजस्य नाभाधित्यादिमन्त्रै रेकायनै स्ततः ॥ ८ ॥
 अभ्याधिभूतमूर्तन्तु भोग्यं चापि पृथक् विस्थितम् ।
 देयतानां । पधिष्ठानं पीठं कृत्वा यं युद्धिगम् ॥ ९ ॥
 होतव्यं प्रणयेनैव स्वयं व्याहृतिभि स्तुतैः ।
 अपरै मूलक्रमन्त्रेण प्रणवान्तेन छांगलिन् ॥ १० ॥
 ततो वाहनमन्त्रेण तर्पणीय स्तदैवहि ।
 स्वनाम्ना प्रणयेनैव स्वाहान्तेनापरै स्ततः ॥ १ ॥
 संरोध स्तर्पितानान्तु कार्यः पूर्णान्त एव हि ।
 साम्भसा विष्टरेणैव भावेन सजपेनच ॥ २ ॥
 खर्षेश्वरस्य देवस्य स्वकीयास्तु च मूर्तिषु ।
 शब्दात्मिकास्तु मूर्तास्तु तद्वच्चतुर्तिमयस्य च ॥ ३ ॥
 कृत्वैवं च तथादिक्षु मूर्तिपान् विनिवेश्य च ।
 पार्श्वदेशेषु कुण्डानां तर्पये त्पायसेनतु ॥ ४ ॥
 गृहीत्वा दक्षिणां मन्त्रः प्रीणिनीयस्तु तै स्ततः ।
 भग्न निद्रायमाणस्तु देवं स्मृत्वा वकुण्ठ्य च ॥ ५ ॥
 अर्चयित्वा नमस्कृत्य तत्र खर्षान् प्रवेशयेत् ।
 स्तुतिपाठकपूर्वास्तु नृत्तगोपरायणान् ॥ ६ ॥
 विदिक्स्थान् प्रणवे जापे द्वादशार्णेन दिक्स्थितान् ।
 सार्धपुष्पाक्षतकरः प्रासादन्तं व्रजेत्ततः ॥ ७ ॥
 हन्यात् सिद्धार्थकै स्तस्मा द्विधा नद्याभिमन्त्रितैः ।
 प्राङ्मध्ये विधिनानेन श्वभ्रं वा साम्प्रतं खनेत् ॥ ८ ॥
 विनिश्चितं यथा मानं गार्भं कुर्यात् सप्तधा ।
 द्वारेदेशा त्समारभ्य समै स्सूत्रैस्तु खर्षदिक् ॥ ९ ॥

द्वारमध्ये पदान्तन्तु पादाना मधिदेवताः ।
 पिशाचां ग्मानघा देवा परमः पुरुषो हि यः ॥ १८० ॥
 चातुरात्म्यं विनान्येषां स्थापितानां महामते ।
 आराधनं च स्वस्थाना दचिरादेव सिद्धिकृत् ॥ १ ॥
 आक्रम्य देवभागं च देव आराध्यते यदि ।
 भवन्ति बहुधा विघ्नाः वर्जनीया स्ततश्च सः ॥ २ ॥
 शुभेन भद्रपठेन दैवीयेनाथ लांगलिन् ।
 चातुरात्म्यप्रतिष्ठायां शिलारूपं मध्यमं पदम् ॥ ३ ॥
 गर्भमध्यपदस्योर्ध्वं योजनीयं मयत्रतः ।
 अतोन्वितांश्च मेकन्तु त्यक्त्वा वै पृष्ठदेशतः ॥ ४ ॥
 शिलापदद्वयस्थान्ते योजनीया महामते ।
 अग्रदेशे च बिम्बस्य वेदि भागद्वयोपरि ॥ ५ ॥
 चतुरश्रायतस्यैतत् पीठस्य स्थापनेहितम् ।
 एवं हि चतुरश्रस्य विधानं किन्तु लांगलिन् ॥ ६ ॥
 संचार्यात्त्वमर्तवेदि नित्यमाराधनार्थतः ।
 पीठोपर्यथवादेवं यस्तस्मै आराध्यते सदा ॥ ७ ॥
 निवेशनीयावैतेन मध्यदेशेन सा शिला ।
 एवमाराधनयथा तथा फलवशात्तु वै ॥ ८ ॥
 सपीठानां च बिम्बानां कार्यसम्यङ्निवेशनम् ।
 देवमातृपभागाच्च ऐहिकामुष्मिकम्भवेत् ॥ ९ ॥
 विबुधब्रह्मभागाच्च सैहिकन्तु गुणाष्टकम् ।
 अपवर्गे तु सामान्य मकामानामयं विधिः ॥ १० ॥
 भित्तेपेशाय शान्त्यर्थे सतिभूयस्समाचरेत् ।
 गालिते स्त्रांबुना लिप्ते हृदा वै चन्दनादिना ॥ १ ॥
 श्वभ्रेयोपटकृद्धानां मन्त्राणां च निरोधनम् ।
 पूर्वोक्तेन विधानेन पिपास्वेस्वेयने तथा ॥ २ ॥

कृत्वाचनंयथोद्दिष्टं पुर्णान्ततत्रविन्यसेत् ।
 चाहुत्येनतुष्टपंच चतुर्गोलकसम्भिताम् ॥ ३ ॥
 पीठाद्विनिर्गताकिञ्चित् भूतयेसुस्थिरांशिलाम् ।
 अस्तांपीठेनमुक्त्यर्थं नवरन्ध्रकृताम्पुरा ॥ ४ ॥
 सुमन्त्रेणतुत्रापि प्रतिष्ठासीतिपाठयेत् ।
 प्रागादौप्राभवेनाथ पंचकंपंचकंन्यसेत् ॥ ५ ॥
 शिलाघटेपुद्गल्याणां तत्रचक्रयद्वाटकम् ।
 हस्तालमुशीरंच मीहयोदक्षिणेतथ ॥ ६ ॥
 पाटिकांसवीशदिग्वाष्टोः पुष्परागोहरीतकी ।
 मध्येसर्पाणितदनु सतोगर्तगणन्तुतत् ॥ ७ ॥
 लेपैराच्छादितंकृत्वा सांगमन्त्रंपदंपदे ।
 पूजयित्वापञ्चैदां श्वमपट्टकांश्चपाठयेत् ॥ ८ ॥
 तद्दूर्ध्वंविन्यसेत्पीठं तच्छवन्नेविनिवेश्यच ।
 अष्टलोहमयंचक्रं तद्दूर्ध्वंतुमहामते ॥ ९ ॥
 द्वादशाक्ष्याद्विशेषोत्था दाधारोपस्पयःस्वकः ।
 हेमंतदूर्ध्वेकगलं तज्जंयाताम्रमेधवा ॥ १० ॥
 यथाक्रमस्थितंहेतु तपंचकंचतुरागमिनि ।
 न्यस्यदनन्तंचक्रस्य मीनकूर्मौकृतस्यच ॥ १ ॥
 चर्घस्यविहितंपन्नं तस्यानन्तन्तुविन्यसेत् ।
 मण्डपेसुखगेशस्य चक्रंस्थापनकर्मणि ॥ २ ॥
 न्यस्यपूर्वान्तिकंकृत्वा कर्मण्यत्रचतुर्वर्णम् ।
 सद्वृत्तिधरैःप्राग्वत् कार्यादभोदकक्रिया ॥ ३ ॥
 ततःप्रबोधयेद्देवं अर्चयित्वा इदपठेत् ।
 मन्त्रात्मनूरूपमात्मीय माम्रेयमुपसंहर ॥ ४ ॥
 समाश्रयस्वसौम्यत्वं स्थित्यर्थपरमेश्वर ।
 नमस्तेस्तुहृषीकेश उत्तिष्ठपरमेश्वर ॥ ५ ॥

मदनुग्रहहेत्वर्थं पीठभूमिसमाश्रय ।

उद्घाट्यहृदयेनाथ त्यक्तनिद्रन्तुमन्त्ररट् ॥ ६ ॥

तथाप्यमूर्तिमन्त्रेण सहमूर्तिधरैर्यथा ।

तोरणेनचनिष्क्रम्य प्रदक्षिणचतुष्टयम् ॥ ७ ॥

कुर्यात्प्रासादपीठस्य द्वाराग्रेसन्नितोऽथ च ।

पाद्यार्घ्याचमनन्दत्वा हन्मन्त्रेणप्रवेशयेत् ॥ ८ ॥

शाखाद्यमस्पृशन्तंच पाठयेत्तद्विद्वस्ततः ।

चतुश्चक्रेतितदन्तु पुरमेकादशेतिपत् ॥ ९ ॥

धर्माभिमन्त्रितेनाथ डुकूलेनसितेनच ।

पादांबुरुहनाळम्प्रा विशालामन्त्रेणवेष्टयेत् ॥ २१० ॥

भस्मीषोमौसमीकृत्य प्रणवाद्यन्तगेनतु ।

निवेश्यमूलमन्त्रेण धामतोमारुतंत्यजेत् ॥ १ ॥

प्रतिष्ठाङ्गशब्दौच द्वौमन्त्रौ पाठयेत्कृमात् ।

शांतम्रह्ममयंरूपं स्वकंसमवलम्ब्यच ॥ २ ॥

यतोहितार्थसर्वेषां निर्गतस्पर्शगुणात्मना ।

भक्तोन्नतपदादीप द्वेवभागेसमानयेत् ॥ ३ ॥

मोक्षादिकलसिद्धीनां प्राप्तयेद्द्विविचारतः ।

करस्थमथमोक्तव्यं कौतुकंहृदयेनतु ॥ ४ ॥

सर्वाङ्गमर्घ्यमन्त्रेण दत्त्वामूलमतुस्मरेत् ।

इतिसामान्यसन्धानं प्राक्कृत्वातद्विशेष्यच ॥ ५ ॥

हृदास्त्रपरिजप्तेन यज्जलेनेनचैततः ।

विम्बपीठशिलानांतु एकत्वेनाचरेत्स्थितिम् ॥ ६ ॥

मूलमन्त्रन्ततोऽप्याद्या सुशान्तब्रह्मलक्षणम् ।

भाचाधारादूर्ध्वजाक्रांतं व्याप्तन्तेनाखिलंस्मरेत् ॥ ७ ॥

इतिसामान्यसन्धानं प्राक्कृत्वातद्विशेष्यते ।

स्थूलसूक्ष्मपरत्वेन स्थूलंषोढाशिलान्तगम् ॥ ८ ॥

निण्डिकायां तथासूक्ष्मं तत्परं विम्वविग्रहे ।
 विन्धासंपीडगूलेय देवतानां समाचरेत् ॥ ९ ॥
 भवोपकरणीयानां पीठोर्ध्वैव तद्विना ।
 न्यसेद्विभवदेवांस्तु उपपुं परिपृच्यत ॥ २२० ॥
 घटोद्देशात्समारभ्य परमर्चागतन्ततः ।
 एवं हि सर्वदेवानां सन्निवेशश्चास्तु वै ॥ १ ॥
 चिन्तामणिमयोन्धासः कृतो भवतिसिद्धिदः ।
 अयमण्डलमध्ये तु देवदेवस्य सन्मुखम् ॥ २ ॥
 स्थिते पितृमुहूर्तांते स्थापनीयश्च पक्षिराट् ।
 स्नातो नुलिप्तो मन्त्रेण स्वेन यस्संस्कृतपुरा ॥ ३ ॥
 त्र्यशत्पासद्विभवेन यस्माद्विन्नेषु वस्तुषु ।
 विम्पसन्निकटस्थेषु भयवान्यत्र लांगलिन् ॥ ४ ॥
 ताकाळमंगभावात्थं यजमानेषु सर्वथा ।
 हवनांतर्चनं शेषं ध्यानार्चनपुरस्सरम् ॥ ५ ॥
 स्वयमेवानुर्कषणं कर्मसामान्यतोऽयजेत् ।
 तस्मात्तद्भागभवनात् तत्थाप्यादाय विम्वचत् ॥ ६ ॥
 देवं प्रदक्षिणीकृत्य प्राग्वास्तवं स्थापनावधौ ।
 एकस्मिन्मण्डपे तु यज्जायं पंचकं न्यसेत् ॥ ७ ॥
 एक एव तदूर्ध्वे धाधारोऽयं ददीरितः ।
 प्राग्वा त्रिवेशनीयं च तत्पीठोर्ध्वास्तु भावनाः ॥ ८ ॥
 भावनीयं शरीरे च शेषं विज्ञप्तिवक्षणम् ।
 पाठयेद्वाह्मणां स्तब्धस्तुपर्णोऽसीति मन्त्रराट् ॥ ९ ॥
 तमेवास्त्रार्चितं कृत्या याया धेवनिकेतनम् ।
 कलशैः पृष्ठभागस्थैः स्तनापनीयस्ततो विभुः ॥ २३० ॥
 स ह मूर्तिधरैः स्वर्गैः रय्याचानुक्रमेण नु ।
 सदा प्रमर्पणेनैव गायत्र्या घर्तितेन नु ॥ १ ॥

प्रागृढमपरतु तदनु चतुर्थावर्तिते स्वयम् ।
 द्वादशार्थिते षड्भि र्यजु र्ज्ञस्तेन खेचयेत् ॥ २ ॥
 भूय स्वर्घं तथा कुम्भे स्तामघित् स्नापये ततः ।
 षड्भि रन्ये स्वर्घं पश्चात् तेनैवाथर्ववित्ततः ॥ ३ ॥
 पवित्रावर्जिते रेवं कलशे रन्तरान्तरा ।
 सह चैकाग्रनीयेस्तु स्नपनीय मनन्तरम् ॥ ४ ॥
 चतुर्मुर्तिमयै मन्त्रैः बहुधाः परिभाषितैः ।
 स्नापयेत्कलशेनाथ शेष मादाय वै यटम् ॥ ५ ॥
 तच्छतावर्तितं कृत्वा समूचेनाथ मूर्तिना ।
 सार्धं वै देवदेवस्य मूर्ध्नि चोत्कीर्णं पाठयेत् ॥ ६ ॥
 जितन्त इति वै सर्वा स्ततश्चास्त्रोदकेन च ।
 प्रासादं शोधयित्वा च स्नानवर्जं समाचरेत् ॥ ७ ॥
 पूर्वोक्त मासनार्थं यथागदानावसानिकम् ।
 सदक्षिणं विशेषेण गुरो मूर्तिधरेष्वथ ॥ ८ ॥
 देवं प्रणम्य विज्ञाप्य कर्मणा मनसा गिरा ।
 त्वमर्चान्तर्गतो देव मया यच्छयतादिषु ॥ ९ ॥
 नीतोसि चाभिमुख्यन्तु क्षान्तव्यं तन्ममाच्युत ।
 एवं प्रणम्य विज्ञाप्य क्षान्त्वा निष्क्रम्य सम्मुखम् ॥ १० ॥
 भाचम्य च बलिं दत्त्वा याया देवभूहं ततः ।
 तत्रासनादिकै र्विष्टा स्नानान्तैः पूर्ववाप्रभुम् ॥ १ ॥
 भपनीताम्बरैः कुम्भै र्धान्यपीठोपरि स्थितैः ।
 हन्मन्त्रपूजितै र्भूय स्सलिलेन सुपूरितैः ॥ २ ॥
 सह मूर्तिधरैः प्राग्वदन्तरान्तरयोगतः ।
 कार्यं वा स्नानकर्माथ विधिदृष्टेन कर्मणा ॥ ३ ॥
 निरोदकेथ प्रासादे पुन राराध्य पूर्ववत् ।
 भोगे राम्नपूर्वैस्तु सम्प्रदानान्त मच्युतम् ॥ ४ ॥

मुद्रां बध्ना जपे न्मन्त्रं स्तुष्टा क्षान्त्या यदि ग्रंजेत् ।
 शतं सहस्रं साष्टं वा जुहुया न्मन्त्रराट् स्वयम् ॥ ५ ॥
 सांगं सपरिवारं च संहितोच्चारयुक्तिवतः ।
 मूर्त्तयैः प्रणवाद्याभिर्गायत्रीभिश्शतं शतम् ॥ ६ ॥
 एकायने रभिज्ञाभिस्स्यक्तीयाभिस्तु तत्समम् ।
 प्रदापये सप्तः पूर्णां शृण्वेदाद्यां स्तु मूर्त्तिपान् ॥ ७ ॥
 एकायनास्तदन्तेतु क्रमात्तान्पाठयेत्ततः ।
 पूर्णांपूर्णोतिथैर्मन्त्रमाद्यात्पूर्णमर्चातिथत् ॥ ८ ॥
 सनमस्केनमन्त्रेण स्वयंसांगेन निक्षिपेत् ।
 बलिभिस्तुततस्सर्वान् भूतपूर्वास्तुतर्पयेत् ॥ ९ ॥
 मन्त्रिष्याचम्यतदनु क्षान्त्यादेवन्तुकुम्भगम् ।
 पूर्ववन्मण्डलस्थन्तु कुण्डस्थन्तदनन्तरम् ॥ १० ॥
 भूषयेद्गुरुपूर्वास्तु भूषणैः कटकादिकैः ।
 गुरोर्वागुरुपुत्रस्य यागद्रव्यं निवेदयेत् ॥ १ ॥
 विम्बमेकायनान्तन्तु सर्वसाधनसंपुत्तम् ।
 दासीकर्मकरोपेतं शुद्धदेवलकान्वितम् ॥ २ ॥
 शैलोत्थं पूर्ववत्कुम्भं कृत्वाधातुमयन्तुवा ।
 तद्विगोलकमानेन मन्त्रविम्बेनवैसह ॥ ३ ॥
 शुभेन्यस्मिन्दिनेयाग मण्डपेह्युक्तलक्षणे ।
 भविष्यात्पयथान्यायं सर्वोपकरणान्वितम् ॥ ४ ॥
 स्नानाद्यमखिलन्ताभ्यामापाद्यचयथाविधि ।
 तस्मिन्हृदादिषुक्ते विम्बंकुम्भेनिवेश्यच ॥ ५ ॥
 यस्त्रैराभरणैःपुष्पैस्त्वच्छंकृत्वाघ्यं पुष्पहृत ।
 शनैःप्रासादपर्यन्तमारोहेन्मूर्तिपैस्सह ॥ ६ ॥
 तत्रप्राणासनादीस्तु कृत्यःसंक्षालनान्तिमान् ।
 भाचरेद्दीजविन्यासं सर्ववाचाहनोदितम् ॥ ७ ॥

निवेशनीयतममध्ये विंशंकुम्भसमन्वितम् ।
 हृदाद्यन्तनिखलेन मूलमन्त्रेणलांगलिन् ॥ ८ ॥
 तत्राद्यमनुसन्धान मेऽंकृत्वापरात्मकम् ।
 सामान्यलक्षणं पश्चात्पूर्वोद्दिष्टेनवर्त्मना ॥ ९ ॥
 समालभ्यार्चयित्वाच स्तगाद्यैर्मण्डपेततः ।
 पूर्ववत्पाठपेक्षिमान् तत्प्रतिष्ठापनेतुवै ॥ २६० ॥
 संरोध्यवर्ममन्त्रन्तु तत्रध्यानधियास्वयम् ।
 पूर्णातमखिलंकृत्वा विधिनानेनवैपुनः ॥ १ ॥
 भारोहेतितुवेसाम पाठयेत्सामगांस्तुवै ।
 चक्रमामलसारस्य मध्यतःसन्निवेशयेत् ॥ २ ॥
 यथाभिमतरूपन्तु दिग्बक्रंवाम्बराननम् ।
 स्वशक्तिवर्णदृढस्थं चण्डमार्ताण्डभासुरम् ॥ ३ ॥
 चक्रमन्त्रंन्यसेत्सस्मि न्वर्णाध्वानम्पुरोदितम् ।
 गत्यागतिप्रयोगेन प्राक्प्रमेयजलक्षणम् ॥ ४ ॥
 नान्यधावापुराज्ञावा द्रव्यमूर्तित्वमागतम् ।
 कुर्यात्ततोर्ध्वसन्धानं नान्यधानुमहामते ॥ ५ ॥
 भ्रमलंशांतसंज्ञंवे तथाशांतोदितोदितम् ।
 एवमेवाहितमूर्ति यश्चक्रंवेत्तितत्पतः ॥ ६ ॥
 सौस्मिन्संसारथक्रेतु सर्वाश्रमनिवासिनाम् ।
 सर्वधर्मरतानांच चक्रमूर्तित्वमाप्नुयात् ॥ ७ ॥
 यच्छक्तिर्ब्रह्ममूर्त्येव सिद्धामाक्षत्रिराश्रया ।
 भन्तर्बहिस्त्वं सर्वेषां मोक्षदं चामलंस्मृतम् ॥ ८ ॥
 क्षीरोदाणवतुल्यंय त्सहस्रादित्यसन्निभम् ।
 निरगन्ताक्षणाधारंवे तच्छान्ताख्यंहियोगतः ॥ ९ ॥
 यत्तुनानांगभावेन स्वातन्त्र्यात्स्वयमेवाहि ।
 सर्वदिक्प्रसृतांकृत्वा स्वात्मवृत्तिर्दिवर्तते ॥ २७० ॥

ईषद्वलयवर्णाभे नराणामन्तरेऽवत् ।
 शांतोदिनंच तद्विद्धि चक्रमिच्छामदंचयत् ॥ १ ॥
 यावन्मूर्तौचसम्बन्ध स्सर्वकृत्वावतिष्ठते ।
 प्रभृत्तं नाभिपूर्वन्तु उदिताख्यं हि चक्रराट् ॥ २ ॥
 तस्मिन्नााराधितो मन्त्रस्तद्वै सम्पूजितस्मृतम् ।
 जप्तं सन्तर्पितं भक्त्या सर्वेषां सर्वं मृच्छति ॥ ३ ॥
 एवं चाभिमतं चक्रं सर्वविघ्नक्षयंकरम् ।
 प्रतिष्ठाप्य समभ्यर्च्य तस्यैव समनन्तरम् ॥ ४ ॥
 म्यंशेन शिखरा दुष्टं खगराट्परिभूषितम् ।
 संस्कृत्य ध्वजदण्डंच शिखामन्त्रेण विन्यसेत् ॥ ५ ॥
 ततो विविधघर्णं च किकिणीगणभूषितम् ।
 ध्वजाग्रां च्छिखरार्धं च यावद्दीर्घं मकुत्रिमम् ॥ ६ ॥
 दैर्घ्याद्वादशमांशेन द्विवांशेनयाततम् ।
 कृत्वास्त्रसन्निधिं तस्मिन् छांछनाख्ये पुरा पटे ॥ ७ ॥
 निवेश्य ध्वजदण्डाग्रे गन्धाद्यै रर्चयेत्ततः ।
 स्थपंकुतानां विम्भानां मयेदं सम्प्रकाशितम् ॥ ८ ॥
 प्रतिष्ठापनमब्जाक्षस्वतन्त्रेष्वयनेषु च ।
 सांकर्येण विना रवेधं कृतं भवति सिद्धिदम् ॥ ९ ॥
 गन्धधा सिद्धिर्द्विषिद्धिर्नृणां व्यामिश्रयाजिनाम् ।
 एकस्मिन्नासने स्थाने चतुस्त्रिद्वयादिमूर्तिना ॥ १० ॥
 व्यक्तीभूतं यथा लोके लोकानुग्रहकाम्यया ।
 स्वयं नानास्वरूपेण स्वर्गादौ स्थापनं तथा ॥ १ ॥
 न कार्यं मनुजैर्वर्णधर्मज्ञैर्नैकभावना ।
 तथा वै समशुद्धिस्थैः कृपया सम्प्रवर्तकैः ॥ २ ॥
 क्रियाभेदरतैश्शुद्धैर्नानाविबुधराजकैः ।
 प्रणवेकप्रलापस्थैश्शान्तचित्तैरमत्सरैः ॥ ३ ॥

मन्त्रमुद्राक्रमध्यान सम्भूतिकल्पलक्षकैः ।

तथा तत्संकरोत्पन्नदोषाणां ध्वंसनक्षमैः ॥ ४ ॥

प्रस्थापितस्तु वै सम्यक् ज्ञानमूर्तिर्जगद्गुरुः ।

भिन्नमन्त्रक्रियारूपं न कुर्यात्तदपेक्षया ॥ ५ ॥

साधार मालयं पीठं भवाख्यं विभवात्मनाम् ।

देवानां मर्त्यधर्मस्थैः प्रतिष्ठा यज्ञकर्मणि ॥ ६ ॥

संसारदेवतानां च स्थापितानां तु वै पुरा ।

कृत्वा तु भगवद्विम्ब मालयेवा तदासने ॥ ७ ॥

निवेशयति यो मोहात् निम्बेन सह तस्य वै ।

जायते च भयं घोरं मिहामुष्मिकदोषदम् ॥ ८ ॥

नाप्तोपायाराधकानान्तु सकाशा दूर्चनं परम् ।

यथा विम्बं तथा कर्ता नाप्नुयाद्भुतमं फलम् ॥ ९ ॥

अर्चाया माधिके पीठे ह्यपेक्षा लक्षणोज्जिते ।

सकृद्विभवदेवानां स्थापनं न विरोधकृत् ॥ १० ॥

नान्यकाले न चान्यस्य नान्यमूर्तिनिवेशनम् ।

विहितं भगवापीठे विनष्टव्यत्ययं विना ॥ १ ॥

यथा भयोपकरणं देवानां मण्डलेर्चनम् ।

विहितं न तथापीठे लोकस्मिन् सन्नियेशनम् ॥ २ ॥

भिन्नक्रमेपि यः कुर्यात्पृथग्वा पिण्डिकोपरि ।

वामदक्षिणयो रेषं देवानामप्रदाक्षिणम् ॥ ३ ॥

सदक्षिणस्य वै तेन प्रतिष्ठाख्यमख्यस्य च ।

निहता चोन्नता कीर्ति स्तेनाथ म्यय मेव हि ॥ ४ ॥

प्राक्स्थितस्याधिकं माना दक्षिणेनोर्जहानिकृत् ।

शस्तमद्यतनस्येय प्राक्स्थितं यत्तदोधिकम् ॥ ५ ॥

नेच्छापन्योन्यसामन्तु स्थानवृत्तिधनैस्सह ।

वयद्रासनसंख्यादि मानहीनस्तुखर्वादा ॥ ६ ॥

मानहीनस्तुकर्तृणां कुर्यात्सुतसुखदायम् ।
 बिम्बस्यबिम्बकर्तुर्वै देहिनांस्थापकस्यच ॥ ७ ॥
 वामकृत्स्थापनं [वामे] यद्वा सममूनन्तुवाधिकम् ।
 एवंज्ञात्वायथाशक्ति पृथक्कुर्यान्निवेशनम् ॥ ८ ॥
 सिद्धयेचापवर्गार्थं मर्चनादेवतालये ।
 प्रतोळीसांगनागार जगतीदेवमन्दिरम् ॥ ९ ॥
 सपीठंभगवद्विम्बं भक्तानांयत्रयुज्यते ।
 सम्पक्मदक्षिणीकृत्य बलिधूपपुरस्सरम् ॥ ३०० ॥
 ज्वेतद्वीपसमंविद्धि देवघायतनंतुसद ।
 सन्निवेशस्त्वयंमुख्यः भमुख्यस्वपरोहियः ॥ १ ॥
 मुख्यपार्श्वपूर्णफलमिति मुख्यपार्श्वतथाविधा ।
 सम्यक्स्थाप्यादिदेवीया मूर्तयोयाःपुरोदिताः ॥ २ ॥
 स्थलंविनानचैवाचर्या नित्ययिभैस्तुबिम्बगाः ।
 रुहेपीठगतायिम्बे पुनस्तापत्रगावाहिः ॥ ३ ॥
 सदैवतैस्समाराध्या भूतयेपिहिमुक्तये ।
 सवाहनेऽवाहने वा बहिर्वास्वगृहान्तरे ॥ ४ ॥
 नार्चनीयानृपाद्यैस्तु बिम्बेवैमण्ड [सक] लाहते ।
 सुपर्णसंस्थितास्त्वै बिम्बावैब्राह्मणेनृपैः ॥ ५ ॥
 स्वगृहादौचसर्वत्र पूजनीयीस्सदैवहि ।
 एवमन्यास्तुवेद्यान्तै स्सत्तमेरखिलास्तुयाः ॥ ६ ॥
 सद्दशक्तीशभेदैस्तु नशक्तीशस्त्ववाहनः ।
 बिम्बगोब्राह्मणाद्यैश्च नित्यमर्च्यपृथग्विना ॥ ७ ॥
 स्वाश्रमे बन्धुवर्गस्य मध्यस्थो ह्यनिशन्तुवै ।
 भवितासौम्यरूपेण अव्युत्पन्नजनस्यच ॥ ८ ॥
 दृगतेभगवद्वक्त्रे कार्यैर्ब्रह्मलोक्यभीतिदे ।
 यच्छन्तिशुभमानार्पां स्त्रिन्स्थाश्चाष्टभंगृहे ॥ ९ ॥

नहिष्कृताविशेषेण हर्म्यप्रासादभूमिषु ।
 आरूपैर्भोगपदस्यैस्तु साम्प्रतंसिद्धिलालसैः ॥ ३१० ॥
 निम्नप्रभावात्तमृच्छैली कार्पादारुमर्यागृहे ।
 ऋतेसान्यासिकैरशान्तै रशश्वन्मोक्षपरायणैः ॥ १ ॥
 तदुत्पाश्ववहिस्सर्धैः कार्पास्तासुसदैवहि ।
 जनयन्तिमहद्दीप्तिं चन्द्रसूर्योदयेनिशम् ॥ २ ॥
 आचैकमूर्तेस्सूर्यासां मूर्तीनान्तुमहामते ।
 तथामूर्त्यन्तराणांच प्रादुर्भाषणस्यच ॥ ३ ॥
 प्रादुर्भाषान्तराणान्तु स्थितानांयत्रकुत्रचित् ।
 सर्वेषांसर्वदातेषां हितभाराधनापच ॥ ४ ॥
 प्रणवःपीठपूजार्थं नमस्कारपदान्वितः ।
 प्रसिद्धंचानुरागमयं खंज्ञामन्त्रचतुष्टयम् ॥ ५ ॥
 भर्चनेवाजितसन्तु विनामन्त्रेणयोन्यथा ।
 करोतिपूजनंभृङ्ग श्वलबिम्बगणस्यच ॥ ६ ॥
 गृहेवाहातमन्त्रस्य दोषस्तस्यप्रक्षयते ।
 विनासामान्यमन्त्रैश्च श्वलबिम्बगतस्यच ॥ ७ ॥
 कुर्याद्विशेषमन्त्रेण विशेषारूपस्यचार्चनम् ।
 तदुत्पद्यमन्त्रिणैश्च श्वलान्तस्य दोषकृत् ॥ ८ ॥
 ज्ञावैवंसाधधानेन क्रियासक्तेनसर्वधा ।
 भयितव्यं विशेषाद्दे गृहाश्रमपरेणतु ॥ ९ ॥
 क्षमाभंगाद्येषु दोषेषु ध्वजान्त्येवमेवहि ।
 उपोद्गारे प्रबोक्तव्यं प्रणवाद्यप्येवचम् ॥ ३२० ॥
 होमार्चनविधानेषु कृष्टिसंहारकर्मणि ।
 ध्वजाद्यमुद्धरेत्सर्वं मवनीयल्लनेसति ॥ १ ॥
 आधारोपलपयंत तन्निवेशं तपापुनः ।
 चक्रप्रासादभंगेषु सोर्ध्वैर्विम्बम्महामते ॥ २ ॥

पीठभंगेतुदैविम्बं विम्बभंगेतदेवहि ।
 यद्गदिच्छतिचेद्धर्तुं तत्तदादौतुसंयजेत् ॥ ३ ॥
 मध्वाज्यगुग्गुलुक्षीर दधिद्याजादिभिः क्रमात् ।
 सन्तर्प्य तिलहोमैस्तु सहस्रशतसंख्यया ॥ ४ ॥
 मन्त्रौघं हृदयातस्मिन् समुच्चार्यविनिक्षिपेत् ।
 नालवद्भ्रासुराकारं तत्रचिच्छक्रयोखिलाः ॥ ५ ॥
 विशान्तिपूर्वसंरुद्धा मन्त्रौघं पुनराहरेत् ।
 पाठयेद्दृष्ट्मयान्सर्वा मुक्तिष्टेत्यथतद्विदः ॥ ६ ॥
 कर्मारम्भेतदन्तेषु परमां प्रकृतिनिवृत्ति ।
 चतुर्भिरनिरुद्धाद्यै स्तै स्तै मन्त्रैः पृथक्पृथक् ॥ ७ ॥
 कृत्वाहोमंचतदगु तत्संज्ञार्णैर्विलोमतः ।
 प्रणवाधन्तगैस्सर्पैः प्राग्बदष्टासुदिभुज ॥ ८ ॥
 प्रासादस्पतुहोतव्यं गायत्रीभिस्तथैवच ।
 यामुदेवाद्यभिज्ञाभिर्होमांतेत्यथतैस्सह ॥ ९ ॥
 न्यासंघाटनमन्त्रेण सांगिकृत्यात्मनातडा ।
 बाह्मनां तथाथैव प्रक्षेपं संस्मृक्षोदथ ॥ १० ॥
 संचाल्यहृदयेनैधं जपन्नक्षत्रमथोद्धरेत् ।
 विमानिवारधेकृत्या ह्यगार्धभाविनिक्षिपेत् ॥ १ ॥
 जपेत्संज्ञामनु [नारसिंहं] स्पृष्ट्वा त्रायश्चित्तार्धमेवच ।
 सहस्रमेकमधन्त ज्योतव्यं सर्वशांतये ॥ २ ॥
 पूर्वघत्तोषयेत्सर्वां वाचनाद्यैः स्वशक्तितः ।
 तर्पयेदन्नपानाद्यै स्सर्वानाचार्यं पूर्वकान् ॥ ३ ॥
 वाच्यन्तद्वादशार्णेन श्चिच्छिद्रं हृष्टमानसैः ।
 भूयस्संस्थापनं कुर्याद्दुद्धृतस्यकृतस्यच ॥ ४ ॥
 सामान्यलक्षणैर्मन्त्रैश्चतुर्भूमिर्मयैस्सह ।
 शुद्धस्त्रप्रणवेनैव यस्सम्यग्भगवन्मयः ॥ ५ ॥

यतस्सप्रणवादन्य श्रातुरात्म्यंचविद्यते ।

मन्त्रोवादेष्टारूप स्तत्त्वतोऽप्रज्ञवेदिनाम् ॥ ६ ॥

अपंचःप्रणवोमन्त्रो देवस्य चतुरात्मनः ।

एवंज्ञात्वापुराकर्म स्यात्पनोत्थापनातिमम् ॥ ७ ॥

विधिविद्यागर्प्यं विम्वंसंचालनंविना ।

योदिष्ट्यापतनादीनां भक्त्याभूयः करोतिच ॥ ८ ॥

भजंघामन्दिरंशुभ्रं पीठं भासञ्चपिण्डिका ।

सल्लोहशैलकाष्ठोत्थैः पद्माद्यैरुर्ध्वतोकिता ॥ ९ ॥

एकानेकदलैश्चैव बहुैरायसपूर्वकैः ।

सुगन्धां सूर्यसोमाग्निप्रभाभ्यां सुमनोरमाम् ॥ १० ॥

स लोके क्षाश्वतीं कीर्तिं स्थापयित्वाकुलैः स्वह ।

स्थानं सायुज्यतापूर्वं देहान्ते नून माप्नुयात् ॥ १ ॥

नानारत्नप्रभादयानि लालनान्यंगदानि च ।

निर्मितानि सुषर्णाद्यै विभो स्वयोजयन्ति ये ॥ २ ॥

ते धौतकस्मया स्वर्वे देह मासाश्च पावनम् ।

सम्यग्ज्ञानेन युज्यन्ते भवन्नायान्ति येन च ॥ ३ ॥

भात्मन श्लोपकाराय सर्वदुःखनिवृत्तये ।

भंगुष्ठाग्राश्च शुल्फान्त माजान्वंसावधीदवा ॥ ४ ॥

मणिमुक्ताप्रवालादय कवचं कांचनादिकम् ।

यः क्षिपत्यतिभक्त्या वै स्वशक्त्यार्च्यागते च्युते ॥ ५ ॥

स याति परमं स्थानं सपुत्रपशुबान्धवः ।

लभ्यं यद्भगवन्मूर्ता वंगदं नूपुरादिकम् ॥ ६ ॥

विपोजयति यो मोहात् तस्य वीचौ स्थिरा स्थितिः ।

यः पंचकालसक्नानां विप्राणां अधिकारिणाम् ॥ ७ ॥

पञ्चरात्रविदा चैव द्विजानां सिद्धिकाक्षिणाम् ।
 भय योऽच्छिन्नशाखानां नारायणरतात्मनाम् ॥ ८ ॥
 तपस्विनां वा व्रतिनां स्नातकब्रह्मचारिणाम् ।
 भक्तानां भयवान्येषां मार्जनादौ रतात्मनाम् ॥ ९ ॥
 प्रीतये परमेशाय कृत्वा सम्य कप्रयच्छति ।
 शालाद्यायतनोपेत मग्मपक्केष्टकान्वितम् ॥ ३५० ॥
 ग्राम्यै र्धान्यै स्तथारण्यै पूर्ण सम्प्रति सयुतम् ।
 वणिककुटुम्बभृतक रक्षापलै स्समन्वितम् ॥ १ ॥
 सोतन्त फल माप्नोति काल माचन्द्रतारकम् ।
 सस्थितिं शाश्वतीं लोके माप्नुया दक्षय यशः ॥ २ ॥
 भोगोपभोगिनीं भद्रा रम्या पूर्वोक्तलक्षणाम् ।
 पागनिष्पत्तये कुर्यां चोग्रतः पीठसन्निधेः ॥ ३ ॥
 बहि राराधनार्थं वा कर्मिणा ब्रह्मचारिणाम् ।
 नुष्पपितृदेवाख्या न्मुच्यते स ऋणत्रयात् ॥ ४ ॥
 मध्यतो गरुडाक्रान्त सचक्राम्बुरुद्धावितम् ।
 दुर्याश्रमपथा वृत्त कुण्डवत्पदवीयुतम् ॥ ५ ॥
 बलिपीठ बहिः कुर्यां द्भक्त्या यस्त्वच्युतालये ।
 स याति शाश्वत स्थान विमानै र्हिन्दुवचंसै ॥ ६ ॥
 य स्सप्रकार माश्राम सम्प्रयच्छयति वै विभो ।
 नान पुष्पफलोपेत वापीद्रुम [कूप] समाकुलम् ॥ ७ ॥
 खाब्जतो याशयोपेत मारखड्गसमन्वितम् ।
 स नन्दनवने भोगान् भुक्त्वा यात्यच्युतालयम् ॥ ८ ॥
 क्षोणीं य स्तस्यसम्पूर्णा युक्तां वा गन्धशालिना ।
 केदार जलपातैस्तु परिच्छिन्न समन्तत ॥ ९ ॥
 स यच्छति जगद्योने काल मासाद्य शाश्वतम् ।
 स यायात् सुखिणीप तत्रास्ते भगव निव ॥ ३६० ॥

स्नानोपभोगमन्त्रार्थं सवृषेन्द्रन्तु गागणम् ।
 समर्चयित्वा देवेशं वैष्णवं प्रतिपादयेत् ॥ १ ॥
 सोचिरा न्मुक्तदोषस्तु विष्णुलोकं प्रयाति च ।
 गजं रथं घराश्वं च दीपस्थालीं सुलक्षणाम् ॥ २ ॥
 व्रजने चागरं छत्रं चादिवं गणिकागणम् ।
 शुभवस्त्राणिनेत्राणि दिव्याभरणानि च ॥ ३ ॥
 वितानं वैजयन्तीं च चित्रपञ्चलतागणम् ।
 सुस्वरासुपघण्टाश्च धूपस्थालीं सुलक्षणाम् ॥ ४ ॥
 भृंगारं दर्पणन्तोयकुम्भगन्धोपलं मङ्गलम् ।
 पूर्वोद्दिष्टानि चान्यानि धान्यानि विविधानि च ॥ ५ ॥
 यो ददाति हरेर्भक्त्या सतल्लोकमवाप्नुयात् ।
 ईक्षमाणविभोर्वक्त्रं घटन्तं दीपभाजनम् ॥ ६ ॥
 महान्तमथवा दीपं यन्त्रं कूर्मादिकपट्टम् ।
 शरयज्ञासनस्थं च चित्रसम्पुटभूषितम् ॥ ७ ॥
 सच्छास्त्ररीठयिविधं श्रद्धया यो महामते ।
 ददाति देवदेवस्य सतत्स्थानं प्रयाति च ॥ ८ ॥
 पुरस्कृत्य जगद्योनिं पञ्चतभक्त्या प्रदीयते ।
 तद्दाराधनसक्तानां तत्तदक्षय्यसाभिषात् ॥ ९ ॥
 इति सन्ध्याधिताविमा लोकधर्मव्यवस्थिताः ।
 छांगलीदेवदेवेन सर्वानुग्रहकाम्यया ॥ ३७० ॥
 मया प्राप्तं जगद्धातुः प्रसादान्मोक्षसिद्धये ।
 यथावद्व्यसर्षेण मयतः प्रकटीकृतम् ॥ १ ॥
 परम्पापहरमुण्यं पावनं ह्यभिभूतिदम् ।
 इदं भव्याशयानी च यक्तव्यं भावितात्मनाम् ॥ २ ॥
 भक्तानामप्रमत्तानां पुण्डरीकाक्षसेविनाम् ।
 गोपनीयमभक्तानां वाक्छलादिरतात्मनाम् ॥ ३ ॥

भन्यायेनोपसन्नानां नास्तिकानांविशेषतः ।

योगोपापत्ययोग्यानां योग्यानांसम्प्रयच्छति ॥ ४ ॥

इमरुर्धसमान्योमे स्वस्तिघोस्तुव्रजाम्यदम् ॥ ३७५ ॥

इति श्रीपाञ्चरात्रे श्रीसात्वतसंहितायाम्

प्रतिष्ठादिविधि नाम

पञ्चविंशः परिच्छेदः ॥ २५ ॥

समाप्ता च सात्वतसंहिता ।

Not to be Issued

Bharatiya Vidya Bhavan's Grantagar

Call No Sa 13/SATIANA/7719

Title Sātravā Samhitā

Author Ed. P. B. Anantāchārya

Date of
Issue

Borrower's
No

Date of
Issue

Borrower's
No

Not to be Issued